

Riksdagens protokoll

2013/14:70

Onsdagen den 19 februari

Kl. 09.00 – 22.35

Protokoll
2013/14:70

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Innan vi övergår till debatten ber jag att få hälsa representanter för den diplomatiska kåren välkomna till den utrikespolitiska debatten.

1 § Utrikespolitisk debatt

Utrikespolitisk debatt

Anf. 2 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Innan jag läser upp den utrikespolitiska deklARATIONEN som ligger på ledamöternas bord vill jag säga detta.

Det är en mörk dag i Europa. På gatorna i en av våra huvudstäder dödas människor. De hade enkla och självklara krav på demokrati, på reformer och på europeiskt samarbete. Det var en önskan som länge hade uttryckts av hela den ukrainska nationen. Det var därför som vi i den europeiska unionen genom det östliga partnerskapet öppnade dörren för samarbete, för handel, för reformer och för integration. Vi gjorde det därför att vi var övertygade om att detta låg inte bara i Ukrainas utan i hela Europas och i varje nations intresse.

Men låt oss vara tydliga med vad som har hänt. Förra sommaren inleddes från rysk sida en målmedveten offensiv av påtryckningar för att förmå Ukraina att vika av från den väg som man hade valt. Brutala handelshinder blandades med öppna hot, och en vacklande ledning i Ukraina gav vika. Men när man gav vika sågs det som ett svek av alla de i Ukraina som hade hoppats på en bättre framtid. På Majdan vajade den europeiska flaggan som symbolen för en önskan om en bättre framtid. Man ville framåt tillsammans med det övriga Europa, inte bakåt mot det som man kände alltför väl.

Utan hoten utifrån och vacklan i Kiev kunde Ukraina i dag ha varit tydligt på väg mot en bättre framtid med stödprogram från den europeiska valutafonden, med dörren öppen till det europeiska samarbetet och också med den politiska solidaritet som ligger i detta. Alla problem hade inte lösts, men Ukraina hade varit på en bättre väg mot en bättre framtid med ett brett och tydligt europeiskt och internationellt stöd. Men det var denna framtid i europeiskt samarbete som starka krafter inte ville se. Och det är därför som ansvaret för dödandet på gatorna i Kiev tydligt ligger där det ligger.

I dag har president Janukovitj blod på sina händer. Jag fruktar att den väg som han nu har slagit in på kommer att leda till än mer av lidande och våld. Han var den ende som kunde ha förhindrat detta genom att sträcka ut en hand av genuint samarbete med den demokratiska oppositionen i stället för en knytnäve. Människor har skjutits ihjäl med skarp ammunition mot fredliga demonstranter. Men i det våld som utbröt drabbades också poliser och andra.

Jag fruktar att Ukraina nu går mot mörkare dagar, att krisen för landet kommer att fördjupas och förlängas. Jag tror att vi alla i denna kammare i dag känner en djup oro. Men vad våldet må skapa är vanskligt och kort, och det dör som en stormvind på stäppen bort.

Jag är övertygad om att Ukraina i sin helhet förr eller senare i demokratiska former kommer att kasta av sig dessa våldets män. Det som händer i Ukraina har också visat någonting annat. Det har visat styrkan i den europeiska drömmen, drömmen om ett Europa i fred, frihet och samarbete. Det löser inte alla problem med en gång, men vi löser problemen tillsammans. Förr eller senare kommer den drömmen att segra också i Ukraina.

Herr talman! Nu ska jag presentera den utrikespolitiska deklARATIONEN.

Sveriges utrikespolitik bidrar till frihet, fred och försoning i vår omvärld. Den grundas i de värden som bär upp vårt öppna samhälle och i de intressen som är våra.

Arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar vårt lands relationer till andra länder och till det multilaterala samarbetet.

Vår utrikespolitik har formats i bred samverkan och har stark förankring såväl hos svenska folket som i denna kammare. Det är en politik som regeringen har drivit konsekvent och som vi i september kommer att söka mandat för att fortsätta.

För hundra år sedan stod Europa på randen till ett världskrig. Skotten i Sarajevo blev starten på det krig som skulle ödelägga stater och samhällen – ett krig som skulle slå sönder Europa och lämna miljontals människor döda, lemlästade och sörjande, ett krig vars effekter skulle präglade generationer och kontinenter. Det skulle ta sjuttiofem år innan detta sargade Europa kunde enas och såren från det förflutna börja läkas.

När Berlinmuren föll 1989 reste sig demokratin. När ideologiska barriärer rämnade fogades nya länkar samman.

För ett decennium sedan vidgades det europeiska samarbetet, som vuxit fram ur krigets aska, då den Europeiska unionen växte med tio nya medlemmar. För en majoritet av dessa stater innebar detta den definitiva bekräftelsen på att det brutala förtryckets järnridå hade ersatts av den hoppfulla europeiska integrationen.

Europas historia – vår historia – påminner oss om krigets och diktaturens fasor, men också om samarbetets och frihetens fenomenala kraft. Och om det uppdrag som vår generation, och nästa, har att förvalta och utveckla.

I maj går medborgarna i EU:s medlemsländer till val för att påverka den Europeiska unionens riktning och den egna vardagens villkor. Vi har ett gemensamt ansvar för att debatten inför detta val blir saklig, med klara visioner och tydliga alternativ.

Och till de röster – i Sverige och i övriga Europa – som vill bryta upp eller försvaga det europeiska samarbetet vill vi skicka ett tydligt budskap: Det historiska ansvaret för att bryta sönder det europeiska samarbetet blir tungt att bära. Försvagar man det europeiska samarbetet försvagar man möjligheten till välfärd och utveckling.

Sverige ska vara en aktiv del av ett starkt, enat och öppet Europa – ett Europa som står starkt i arbetet för frihet, fred och demokrati, för mänskliga rättigheter och för ekonomisk utveckling.

Regeringen vill se en fördjupad och väl fungerande inre marknad, där de återstående hindren i en snabbt växande tjänstesektor och i den digitala ekonomin rivs och där potentialen i att allt fler kvinnor förvärvsarbetar tas till vara. Det ska vara en marknad där utveckling av det gemensamma regelverket bidrar till nödvändiga reformer av föråldrade strukturer och där den enskilde uppmuntras att utnyttja möjligheterna att studera, arbeta och vistas i andra länder.

Så skapas tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning, men också förståelse, samhörighet och tolerans.

Vi ser allvaret i de globala utmaningar som rör vår miljö och vårt klimat. Vi måste agera nationellt för att ta vårt ansvar, men globala problem kräver globala svar. Samarbetet inom den europeiska unionen är avgörande för att möta dessa utmaningar. Sverige vill att EU ska driva en ambitiös politik även efter 2020. EU bör ta fortsatt ledarskap i det pågående arbetet för att åstadkomma en ny global klimatöverenskommelse i Paris 2015.

På samma sätt ska regeringen fortsätta att arbeta för frihandel och öppna marknader och mot protektionism, både inom den europeiska unionen och gentemot andra länder.

Vi vill ha ett EU som ser till migrationens positiva effekter och som är generöst i mottagandet av asylsökande. Sverige tillhör de länder som tar emot flest flyktingar. Vi verkar för att fler ska göra mer.

Motkrafterna mot detta öppna samarbete – främlingsfientligheten och Europafientligheten – går hand i hand. Vi ska bekämpa detta trångsyntetens förbund med kraft och med övertygelse.

Herr talman! Europa växer, ekonomiskt och med en union som öppnar sig för nya medlemmar. Efter år av ekonomisk krishantering ser vi nu hur tillväxten sakta återvänder. Men utmaningarna för många länder är fortsatt stora med bristande konkurrenskraft, stora statsskulder och en svag finansiell sektor.

Sverige vill nu driva på för fortsatta strukturreformer så att den europeiska konkurrenskraften förbättras genom en strategi för tillväxt. Vi förespråkar fortsatt utvidgning där fler länder fullt ut inkluderas i det europeiska samarbetet, vilket bidrar till fred, stabilitet och utveckling på vår kontinent. Vi måste ta vara på unionens attraktionskraft och slå vakt om en trovärdig granskning av kandidatländerna utan att tillföra nya krav längs vägen.

EU-närmandet fortsätter att vara den främsta drivkraften för reformarbetet i Turkiet. Ett nytt kapitel har öppnats i förhandlingarna, och ett första steg har tagits mot liberalisering på viseringsområdet. Det krävs ytterligare förändring och reformer för att stärka de mänskliga rättigheterna och rättsväsendets oberoende. Viktiga steg på vägen är antagandet av en ny konstitution och framsteg i den kurdiska fredsprocessen.

Vi välkomnar att medlemskapsförhandlingarna med Serbien har inletts, och vi vill att Bosnien tar vara på det symboliska året 2014 genom att fatta nödvändiga beslut för sitt EU-närmande. Att läka krigens sår kommer att ta tid, men nu ser vi hur forna fiender stöder varandra i en europeisk integration. Det europeiska samarbetet är ett fredsprojekt. Närmandet mellan Serbien och Kosovo är ett viktigt exempel på detta. Vi knyter också nya förhoppningar till en lösning av frågan om det delade Cypern.

Vårt Europa är ett globalt Europa. Om den ekonomiska krisens snålaste vindar nu har blåst över tornar de politiska orosmolnen upp sig i unionens grannskap och i grannskapets grannskap.

Jag nämnde den djupa oro vi känner för situationen i Ukraina. Vi fördömer all våldsanvändning, och vi uppmanar till en politisk lösning. Vi är redo att ge vårt stöd till ett Ukraina i frihet och demokrati som tar avstånd från våldet.

Vi beklagar avsaknaden av en demokratiseringsprocess i Vitryssland, liksom bakslagen i Azerbajdzjan. Och vi noterar att Armenien har valt rysk tullunion framför europeisk integration. Vi ser i land efter land i vårt östeuropeiska grannskap hur oacceptabla ryska påtryckningar och hot, utifrån nollsummespelets i grunden felaktiga logik, riktas mot dem som söker närmare samarbete med EU.

Sverige fortsätter att vara en av de starkaste tillskyndarna av det östliga partnerskapet som ett ankare i ländernas modernisering, med tydliga krav men också med beredskap att möta framsteg med ett fördjupat samarbete och ökat stöd.

Vi vill säkerställa ett skyndsamt undertecknande av associations- och frihandelsavtalen med Moldavien och Georgien, ett långsiktigt engagemang för fortsatt reformering av dessa samhällen och viseringsfrihet för den moldaviska befolkningen. Ett färdigförhandlat associationsavtal med Ukraina ligger på bordet och är redo att undertecknas den dag det är möjligt.

För de länder i Europa som genomför politiska och ekonomiska reformer ska det finnas ett tydligt EU-perspektiv. Så står det i unionsfördraget, och så bidrar vi till utvecklingen i vårt östliga närområde.

EU:s södra grannskap står inför ett år av extraordinära utmaningar, men också exceptionella möjligheter. Interimsöverenskommelsen med Iran om en lösning på den nukleära frågan är ett framsteg och ett kvitto på styrkan i att omvärlden förmår agera samfällt. Arbetet för ett långsiktigt, genomgripande avtal måste intensifieras, samtidigt som kraven på respekt för de mänskliga rättigheterna måste inskräpas. MR-sanktionerna ligger fast samtidigt som dialogen fortsätter.

Inbördeskriget i Syrien har kostat över 130 000 människor livet, drivit över 9 miljoner människor på flykt och skapat instabilitet i hela regionen. Parterna och det internationella samfundet har nu ett gemensamt ansvar att ta vara på de förhandlingar som inleds för att stödja och bidra till en politisk lösning. Våldet måste upphöra, och den humanitära rätten inklusive rätten till humanitärt tillträde måste respekteras. En politisk lösning måste vara bred och inkluderande.

Sverige har bidragit med 700 miljoner kronor i humanitärt bistånd sedan konfliktens utbrott och kommer under året att ge ytterligare minst

230 miljoner kronor. Stöd ges också till aktörer som verkar för mänskliga rättigheter och demokrati.

Under året har förnyat hopp väckts i fredsprocessen i Mellanöstern, där förhandlingarna om en tvåstatslösning har återupptagits. De grundläggande elementen i den uppgörelse som måste till är kända. Om den politiska viljan finns är betydande framsteg inom räckhåll. Såväl Sverige som Europeiska unionen står redo att bidra till genomförandet av en överenskommelse.

Den politiska processen i Egypten kantas av allt hårdare repression. EU har en viktig uppgift att motverka brott mot mänskliga rättigheter och främja en demokratisk utveckling.

Sverige verkar för ett EU som stärker de strategiska länkarna med andra globala aktörer. Vi vill se ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringspartnerskap mellan EU och USA senast 2015. Att på detta sätt länka samman världens två största ekonomier är bra för hållbar tillväxt och sysselsättning, för styrkan och vitaliteten i den så centrala transatlantiska länken och för frihandeln.

Vi vill se en relation med Ryssland som vilar på respekt för internationella spelregler, institutioner och principer. Åtaganden inom världshandelsorganisationen WTO och Europarådet måste följas och uppmuntra till en utveckling mot ett pluralistiskt och mer demokratiskt Ryssland. EU måste påtala de oacceptabla övergreppen mot de mänskliga rättigheterna, inte minst mot hbt-personer, och den ökade repressionen mot det civila samhället.

Vi vill ha ett utvecklat europeiskt partnerskap med Kina, med samarbete, ekonomiskt utbyte och uppriktig dialog, också om medborgerliga och politiska fri- och rättigheter. Och vi vill att EU fördjupar sitt samarbete med länder som Brasilien, Indien och Sydafrika i viktiga frågor som rör klimat, forskning och tillväxt.

Vårt Europa är ett Europa med en tydlig utrikespolitisk vision. Vid Europeiska rådets möte i december togs ytterligare ett steg mot att förverkliga det svenska förslaget om en europeisk global strategi. Arbetet intensifieras nu för att formulera EU:s mål och intressen i vår omvärld.

EU är på väg att bli bättre rustat för medling och konflikthantering. I går undertecknade sju länder stadgan för att etablera det europeiska fredsinstitut som Sverige har tagit initiativ till.

Vi verkar för att den europeiska utrikestjänsten ska stärkas, för att få starkare genomslag för den gemensamma utrikespolitiska rösten. Sverige fortsätter att delta med personal i EU:s civila och militära krishanteringsinsatser.

I vårt Europa arbetar Europeiska unionen och Europarådet sida vid sida för det öppna samhällets värden och principer, varhelst dessa attackeras. Det handlar om att värna en internationell samarbetsordning grundad på folkrätten och rättsstatens principer.

Europakonventionens roll för att motverka all slags diskriminering och slå vakt om de mänskliga rättigheterna är central. De försök som görs av vissa länder att undergräva dess ställning ska motverkas.

EU-institutionerna liksom medlemsstaterna måste ta sitt ansvar för att de grundläggande rättigheterna respekteras. Regeringen arbetar tillsammans med andra EU-medlemsstater för att få till stånd en effektiv

granskning av hur de mänskliga rättigheterna efterlevs i medlemsstaterna.

Vi verkar för en jämställd värld, en värld där alla människors rättigheter respekteras, oavsett kön, hudfärg, tro eller sexuell läggning. Yttrande- och religionsfriheten behöver stärkas ytterligare.

Vi ser med största allvar på den FN-rapport om Nordkorea som presenterats. Den beskriver så massiva övergrepp mot mänskliga rättigheter att de kan betecknas som brott mot mänskligheten. Sverige ska verka för ökat internationellt fokus på denna djupt omänskliga situation.

EU:s gemensamma ståndpunkt i relationerna till Kuba innefattar bestämda krav på reformer för att stärka de mänskliga rättigheterna. Förföljelsen av oliktankande fortsätter, och trycket på regimen måste upprätthållas.

Ansträngningarna för den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaaks frigivning fortsätter.

Sverige är i dag en ledande förkämpe för friheten på nätet – i de multilaterala förhandlingsrummen och i debatten med censur och ofrihetens tillskyndare. Vi följer upp MR-rådets resolution 20/8 om principen om samma rättigheter online som offline. Sverige var initiativtagare till den resolutionen.

Vi bygger allianser för att slå vakt om en flerpartsmodell för styrning av internet där diktaturer och auktoritära stater inte ges makt över denna drivkraft för individuell utveckling och globala framsteg. Och vi har lanserat principer som bör vägleda den internationella debatten om hur rättsstatens principer ska tillämpas online.

Övervakning och tillgång till data är ibland ofrånkomligt för att bekämpa brott och skydda demokratins institutioner. Syftet ska dock vara att värna friheten, den personliga integriteten och den enskildes rättigheter, inte att undergräva dessa värden.

Vårt nationella engagemang för det globala multilaterala samarbetet gör det naturligt att verka för en europeisk union som bidrar till FN:s arbete, inte minst i utsatta människors vardag och verklighet.

Vi välkomnar de framsteg som nåddes vid Världshandelsorganisationens ministermöte på Bali och är redo att ta den agendan vidare.

Vi är redo att delta med militära förmågor i fredsfrämjande insatser som leds av FN, av EU eller av Nato.

Regeringen kommer att återkomma till riksdagen under våren för att söka stöd för ett substantiellt svenskt bidrag till FN-insatsen Minusma i Mali.

Regeringen har också ställt sig bakom beslutet om den EU-insats som man nu planerar att sätta in i Centralafrikanska republiken.

Vi verkar för en värld fri från kärnvapen och andra massförstörelsevapen och har under det senaste året ställt resurser till förfogande för att förstöra syriska kemvapen.

Under de senaste två åren har Sverige, tillsammans med Mexiko, lett det internationella arbetet för ikraftträdandet av det fullständiga provstoppsavtalet, CTBT. Vårt engagemang fortsätter även om just det formella uppdraget är avslutat.

Icke-spridningsfördraget är grundstenen för det nukleära icke-spridnings- och nedrustningsarbetet. Vi arbetar för en framgångsrik uppföljningskonferens i New York 2015.

Vapenhandelsfördraget ATT som blev klart i april 2013 är ett viktigt steg i kampen mot olaglig och destabiliserande handel med konventionella vapen. Vi avser att föreslå ratificering av avtalet under 2014.

Vi beslutar i dag också om bidrag till IAEA:s övervakning av kärnenergiöverenskommelsen med Iran. Sverige är en stark röst för en diplomatisk lösning som innebär att Iran fullt ut uppfyller sina åtaganden inom NPT.

Säkerhet och utveckling går hand i hand. Vi fortsätter att rädda liv och lindra nöd genom omedelbart stöd vid kriser och katastrofer. Vi är redo och verkar för att stärka det humanitära responssystemet.

Vårt bidrag till kampen mot fattigdom och förtryck hör till de allra mest generösa. Den svenska biståndsramen uppgår till mer än 38 miljarder kronor, och vi möter det internationella 0,7-procentsmålet, liksom det svenska enprocentsmålet.

Kraftsamlingen för att nå millennieutvecklingsmålen har gett resultat. Andelen människor som lever i fattigdom har halverats, och målet om minskad undernäring är inom räckhåll nästa år.

Andra millenniemål halkar efter. Regeringen fortsätter därför satsningarna på hälsa för att rädda kvinnors och barns liv. I detta syfte prioriterar regeringen bland annat arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt sanitet. Stödet till FN:s befolkningsfond UNFPA ökar, liksom stödet till Unicef.

Kvinnors säkerhet och påverkan i fredsprocesser är av yttersta vikt, och därför fortsätter genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 att vara centralt.

Sverige vill se nya universella mål för en hållbar utveckling som innefattar demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, klimat och miljö samt frihet från våld.

Vi ställer krav på fortsatta reformer av FN-systemet, för ökad transparens, effektivitet och resultatstyrning.

Vi gör fortsatta ansträngningar och bidrar med ytterligare medel för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter globalt.

Under våren presenterar regeringen en ny biståndspolitisk plattform som slår fast regeringens prioriteringar och tydliggör styrningen av det svenska biståndet. Vi kommer under våren att fördjupa dialogen med det civila samhällets organisationer.

Herr talman! Sverige är kandidat till FN:s säkerhetsråd för perioden 2017–2018. Kandidaturen kommer, med nordiskt stöd, att ta fasta på våra meriter som engagerad, generös och principfast FN-medlem och inte ske genom röstfiske och skytteldiplomati. På så vis tror vi att vi bäst argumenterar för att det är dags för en nordisk röst i rådet men också för att det internationella bruket med omfattande kampanjer behöver ses över.

Vi är den sjätte största bidragsgivaren till FN-systemet, vi har haft 80 000 personer i FN-tjänst genom åren och vi är den tredje största humanitära givaren. Vårt FN-cv är starkt.

Herr talman! Vårt Europa är ett Europa där varje land får göra sina egna säkerhetspolitiska vägval och där också regionala samarbeten frodas.

Vår säkerhetspolitiska linje och vår solidaritetsförklaring ligger fast. Vi kommer inte att förhålla oss passiva om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vi ska kunna både ge och ta emot stöd såväl civilt som militärt.

Försvarsberedningen har redovisat sin säkerhetspolitiska bedömning, och under våren presenteras en försvarspolitisk rapport.

För Sverige är den nordiska identiteten stark och självklar. Vi fördjupar det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet, så som har redovisats i en särskild skrivelse till riksdagen. Sedan två veckor tillbaka deltar svenska och finska flygplan i en luftförsvarsövning under norsk ledning i det isländska luftrummet.

Parallellt utvecklas de nordisk-baltiska relationerna, och banden mellan detta nordisk-baltiska samarbete och de så kallade Visegradländerna i Centraleuropa stärks.

Vårt nordliga grannskap fortsätter att vara ett område för samverkan och sökande efter gemensamma lösningar.

Besluten från det svenska ordförandeskapet i Arktiska rådet ska genomföras och den svenska Arktisstrategin från 2011 tas vidare, inte minst vad gäller hållbar utveckling i den arktiska regionen. På så vis skapas fördjupad integration i vårt närområde, nya plattformar för våra utrikespolitiska prioriteringar och förstärkt europeisk säkerhet.

Omställningen från militära insatser till civila fortsätter i Afghanistan. Det nuvarande militära bidraget avslutas och följs, i enlighet med en bred överenskommelse i riksdagen, av beredskap att bidra till en efterföljande utbildningsinsats. Under året fattar regeringen beslut om en ny resultatstrategi där utbildning, jämställdhet, ekonomisk utveckling och sysselsättning sätts i fokus.

Vi har ett brett och stort engagemang på Afrikas horn. Vi verkar utifrån ett helhetsperspektiv och bidrar till de tre olika civila och militära insatser som verkar inom EU:s regionala ram. Det handlar i grunden om att skapa förutsättningar för människor i länderna att så småningom upprätthålla säkerhet och stabilitet med egen kapacitet.

På kontinent efter kontinent utvecklar vi våra biståndsrelationer från att vara biståndsgivare till att bli också en handels- och kunskapspartner. Ingenstans är detta så tydligt som i just Afrika. Konflikter sliter sönder sköra stater som Sydsudan och Centralafrikanska republiken, och politisk instabilitet präglar Stora sjöregionen. Men i allt fler länder ser vi ekonomisk tillväxt, demokratisk utveckling och globalt engagemang.

Regeringen bejakar Afrikas möjligheter, medveten om att ett omfattande bistånd, deltagande i krishanteringsinsatser och stöd till den Afrikanska unionen alltjämt är nödvändiga bidrag till att möta de kvarvarande utmaningarna.

I takt med att världen förändras söker vi också nya vägar, nya partnerskap och nya arbetssätt för att främja våra värderingar och ta till vara våra intressen.

Vi ska ha en modern, jämställd utrikesförvaltning som finns på plats när den behövs. Därför öppnar vi under året ambassader i Jerevan, Baku och Doha, och vi etablerar svensk diplomatisk närvaro i Ghana, Myanmar och Peru. Satsningarna på digital diplomati fullföljs.

Vi kraftsamlar våra resurser för exportfrämjande till länder där vårt engagemang gör störst skillnad, och vi ägnar särskild uppmärksamhet åt de kreativa näringarna.

Vi arbetar ihärdigt för att ge stöd till svenskar utomlands. Nu finns en modern konsulär beredskap med en krisorganisation som gör att vi inom timmar kan skicka resurser till områden där det finns svenskar i en allvarlig kris.

Herr talman! I samtal med nättaktivister i Kairo, demokratikämpar i Kiev och entreprenörer i Kabul, i möten med studenter i Lahore och utlandssvenskar i Laos, och under resor till Sydafrika och Singapore men också till mer närliggande Serbien och Storbritannien, stärks jag i övertygelsen om att Sverige gör skillnad.

Vi gör det genom att vara en pålitlig och principfast röst för demokrati och frihet, en långsiktig, generös och ansvarstagande biståndsgivare och en tålmodig och konsekvent röst för frihandel och multilateralt samarbete.

Vi gör det genom att i samarbete med andra förbättra möjligheten för den enskilda individen – här i vårt land och runt om i världen – att utvecklas och påverka sin egen vardag och verklighet. Och inte minst gör vi det genom att vara en röst för en öppen, växande och utrikespolitiskt stark europeisk union.

Så har vi gjort hittills, och så kommer vi att fortsätta.
(Applåder)

Anf. 3 URBAN AHLIN (S):

Herr talman! Den tid som jag har till mitt förfogande medger inte att jag läser upp den alternativa utrikesdeklarationen, som vi socialdemokrater presenterar i dag, men till åhörare och intresserade riksdagsledamöter samt utrikesministern kan jag säga att den finns att ladda ned från Socialdemokraternas hemsida.

Sverige är ett bra land att leva i. Vi lever i frihet. Vi lever i demokrati. Vi debatterar i kammaren. Vi slåss inte ute på gatorna. Vi lever i trygghet och säkerhet. Vi har inte varit i krig på många, många år.

Men i dag, i en huvudstad i Europas geografiska mitt, brinner eldar och sitter det prickskyttar på taken och skjuter demonstranter. I dag i Kiev kastas det molotovcocktailar mot polisen. Däcken brinner för att människor vill visa var de hör hemma. De vill visa att Ukrainas framtid ligger i Europa.

Låt det inte finnas någon tvekan från denna kammare om var ansvaret för våldsspiralen ligger. President Janukovitj är den som har våldsmonopolet. Han har hand om inrikestrupperna, militären, polisen och prickskyttarna. Han har ansvaret för att våldsspiralen i Ukraina ska brytas. Allt våld måste naturligtvis fördömas. Europeiska unionen och utrikesminister Carl Bildt borde i dag vara tydliga med att de som begår övergrepp på Kievs gator ska Europeiska unionen införa riktade sanktioner mot. Sådant här ska inte få ske i Europas geografiska mitt.

Samtidigt som detta sker och vi riktar kritik mot Janukovitj måste vi naturligtvis också fråga oss om det finns något som vi kunde ha gjort annorlunda. Carl Bildt och Radek Sikorski, den polske utrikesministern, är de som 2009 lanserade det så kallade östliga partnerskapet. Vi socialdemokrater har tyckt att det är en väldigt bra idé. Vi har stöttat det från

första början. Men det östliga partnerskapet har saknat viktiga delar och komponenter för att vara den kraft för förändring som det var tänkt att vara i de sex länder som det omfattar.

Sedan det östliga partnerskapet lanserades 2009 har utvecklingen gått åt fel håll i de flesta av dessa sex länder. Då måste vi naturligtvis fråga oss vad det är vi har gjort som är fel. Låt mig peka på några av de sakerna.

Det östliga partnerskapet har för lite resurser. Europeiska unionen har inte varit beredd att satsa de pengar som krävs för att hjälpa till i reformarbetet hos våra östliga grannar. Stödet har heller inte utformats på ett sätt som gör att man kan rikta det till de olika ländernas behov – man har haft en one size fits all, men de är inte så verkligheten ser ut. Relationen till Vitryssland måste se annorlunda ut än relationen till Georgien. Det behov Moldavien har ser annorlunda ut än det Ukraina har. Och det allra viktigaste har saknats, nämligen ett medlemskapsperspektiv.

Europeiska unionen lider av sådan utvidgningströtthet att man inte har velat ge länderna i det östliga partnerskapet den rätt som de enligt EU-fördraget har, det vill säga att ett europeiskt land ska ha rätt att söka medlemskap i Europeiska unionen. Som vi socialdemokrater ser det: Uppfyller man kriterierna, är en demokrati, stöder mänskliga rättigheter och så vidare ska man naturligtvis ha möjlighet att bli medlem i Europeiska unionen. Men det har det östliga partnerskapet inte kunnat leverera, och naturligtvis faller en del av ansvaret för det på Carl Bildt och Radek Sikorski.

Missförstå mig inte nu. Jag vet att Carl Bildt har gjort vad han kan för att få Europeiska unionen att öppna sig ännu mer mot det östliga partnerskapet. Men i dag demonstrerar ungdomar, äldre, kvinnor och män på gatorna i Kiev för att de vill tillhöra Europeiska unionen, och då är naturligtvis frågan: Vad är vårt svar till dem? Svaret måste vara: Ni är välkomna att en dag bli medlemmar av Europeiska unionen när ni uppfyller de krav och kriterier som vi ställer på alla som vill bli medlemmar.

Detta borde vara ett klart budskap från Carl Bildt i dagens debatt, men i stället talar han om EU-perspektiv. Han talar inte om medlemskapsperspektiv.

Låt mig rikta mig till de ambassadörer som kommer från europeiska länder som inte tycker att utvidgningen ska sträcka sig till Turkiet eller Ukraina. Skicka rapporter hem till huvudstäderna och fundera på vilket ansvar ni har för att det brinner i dagens Kiev!

Europeiska unionen ska vara en öppen union som alltid håller dörrarna öppna för att skapa ett säkrare och tryggare Europa. Alla länder i Europa ska ha en möjlighet att bli medlemmar av unionen.

(Applåder)

I valet 2006 kritiserade de borgerliga oss socialdemokrater för att vi hade för få soldater i internationell utlandstjänst. Vi hade vid den tidpunkten 850–900 sådana soldater. Det sades från borgerligt håll att detta skadade Sveriges anseende i världen, och därför lovade den borgerliga alliansen i valrörelsen 2006 att vi ska ha 2 000 internationellt insatta soldater. Vi skulle fördubbla Sveriges förmåga och på det sättet öka Sveriges anseende i världen.

Carl Bildt sade i sin utrikesdeklaration att han vill ha en saklig debatt. Det vill jag också ha. Här är en saklig fråga. I dag har vi 350 soldater i utlandstjänst. Ni gick till val på att fördubbla antalet soldater i internationell tjänstgöring. Resultatet är mer än en halvering! Om det 2006 skadade Sveriges anseende att vi bara hade 900 soldater ute – i FN-tjänst och annat – hur skadar det då Sveriges anseende att vi nu bara har 350?

Carl Bildt säger att vi kandiderar till FN:s säkerhetsråd och att vi inte ska ägna oss åt skytteldiplomati, vilket förvånar mig, för jag trodde att det var det Carl Bildt ägnade sig åt. Vi ska inte ägna oss åt röstköp, och vi ska inte ha några kampanjer, utan vårt cv är så starkt att det ska tala för sig självt. Våra meriter på FN-området ska göra att alla länder tycker att Sverige naturligtvis ska sitta med i säkerhetsrådet.

Så säger Carl Bildt att vi har haft 80 000 soldater ute i FN-tjänst. Vet ni hur många som är ute i dag i FN-tjänst? Det är 27! Vet ni hur många det har varit i princip vartenda år sedan Carl Bildt blev utrikesminister? Det har pendlat mellan 25 och 35 per år. 80 000 i FN-tjänst – det är gamla meriter, Carl Bildt. Det är gamla socialdemokratiska regeringar som har tagit beslut om att sända ut svenska soldater i FN-tjänst. Ska du ha en chans att vinna en plats i FN:s säkerhetsråd går det inte att pråla med lånta fjädrar, utan då handlar det om att visa en vision för framtiden och inte tro att man ska kunna vinna på gamla meriter.

Självklart ska man slåss för en plats i FN:s säkerhetsråd genom att man meddelar världen vad det är man vill kämpa för. Vi socialdemokrater har varit väldigt tydliga med detta. Vi menar att det handlar om att främja fred och säkerhet i världen, naturligtvis. Vi ska ställa upp i FN-styrkor. Vi ska vara en stark röst för nedrustning. Vi ska lyfta upp kvinnors och barns rättigheter och hbt-frågorna på den internationella dagordningen.

Det är den framtidsagenda som Sverige måste ha om vi ska ha en chans att vinna en plats i säkerhetsrådet. Att luta sig tillbaka på gamla meriter räcker inte långt.

När Carl Bildt ska fylla ut texten i utrikesdeklarationen om vilket fantastiskt arbete man har gjort för nedrustning är han till och med tvungen att använda samarbeten som redan är avslutade – jag tänker på samarbetet mellan Sverige och Mexiko. Så lite har gjorts att man i en utrikesdeklaration är tvungen att skriva om samarbeten som inte längre existerar.

Ni vet att det pågår konferenser i Genève och att det är massor av nedrustningsarbete överallt, som egentligen inte har lett till någonting på sistone. På konferensen i Genève kom man inte ens överens om en dagordning om vad man ska förhandla om.

När initiativen togs som folkliga uppror – det var människor och civila organisationer som engagerade sig mot personminor – startades ett nytt moment i världen. Människor gick ihop och sade: Vi tycker att personminor är så fruktansvärda vapen att de måste förbjudas helt och hållet. Vi struntar i vad diplomater och politiker säger i olika konferensrum. Personminorna är så fruktansvärda vapen att de borde förbjudas rakt av.

Kanada, Norge och andra länder var drivande i det arbetet. Och, mycket riktigt, till slut tvingades politiker och vi andra här att ratificera en konvention mot personminor. Det var bra. Det var det civila samhället som engagerade sig. Samma sak skedde med klustervapen. Den norska

regeringen var drivande och bjöd in civila organisationer. Carl Bildt stod här i talarstolen och raljerade över de norska initiativen, men i Norge satt man till slut och skrev under en konvention som förbjöd klustervapen. Sverige ratificerade också, men Carl Bildt satt på en konferens i Köpenhamn och struntade i att de andra utrikesministrarna var i Oslo.

I dag finns en rörelse där man säger att de humanitära konsekvenserna av kärnvapen är så oerhörda att man ska jobba för att förbjuda kärnvapen helt och hållet. Norge har varit drivande i detta arbete och anordnat konferens. Vårt före detta samarbetsland, Mexiko, anordnade förra veckan en sådan konferens. Österrikes regering, med en borgerlig utrikesminister som är yngre än Carl Bildt, ser framtiden och säger: Vi i Österrike är beredda att anordna nästa steg i det här arbetet.

Carl Bildt säger: Det är inga seriösa länder som engagerar sig i det här. Den sakliga frågan till Carl Bildt är: Är inte Norge, Österrike och Mexiko seriösa länder? Och med tanke på JAS-affären med Schweiz är det intressant att veta att Schweiz är ett av de länder som ligger bakom kampen för att stoppa kärnvapen helt och hållet på grund av de humanitära konsekvenserna. Är Schweiz inget seriöst land, herr utrikesminister? (Applåder)

Anf. 4 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att instämna i det som Urban Ahlin tog upp i sin beskrivning av situationen i Ukraina och vad som behöver göras där. Men i övrigt kommer jag att tala om vädret, för det är det ingen annan som gör. Hittills har man i alla fall inte gjort det.

Det är som den amerikanska 1800-talsnovellisten Charles Dudley Warner uttryckte det: Alla talar om vädret, men ingen gör någonting åt det.

Han kunde inte ha mer rätt. Bara ett par veckor innan vi nu ser delar av England sköljas bort röstade EU-parlamentet om nya klimatmål. Då röstade utrikesministerns partikamrater, Moderaterna, nej till progressiva mål för klimat, förnybar energi och energieffektivisering. De röstade nej till ett Europa som tar ansvar, men de röstade också nej till den omställning av ekonomin som är nödvändig för nya arbetstillfällen inom de närliggande som ska skapa en hållbar framtid.

Under alliansregeringens ledning har klimatpolitiken förvandlats till tomt prat, inte bara i Sverige utan också i svensk politik i EU. Det sker samtidigt som president Obama och utrikesminister Kerry äntligen börjat göra något åt miljö- och klimathoten. Kerry uttalade så sent som i söndags att klimatförändringen är världens största massförstörelsevapen och ett hot som måste bekämpas. Sent ska syndaren vakna, men bättre sent än aldrig. Jag hoppas att USA:s senkomna uppvaknande kan få andra tvivlande regeringar att inse att det börjar bli bråttom och dags att agera.

En undersökning gjord av Cint, på uppdrag av Världsnaturfonden, visar att 80 procent av Sveriges unga oroar sig för hur klimatförändringarna kommer att påverka deras och världens framtid. Jag undrar hur utrikesministern tror att dagens unga ser på regeringen som beslutsfattare, ansvarig för beslut som avgör deras framtid, när Moderaterna konsekvent i EU och i Sverige röstar nej till den klimatpolitik som krävs för att vi ska nå det tvågradersmål som alla är överens om, när regeringen ägnar sig åt dubbel bokföring av den klimatfinansiering som ska stödja fattiga länder

när det gäller anpassning och omställning och när regeringen inte tar ansvar för att lämna en frisk planet till kommande generationer, till alla de unga som lever i dag.

Det är inte som utrikesministern uttryckte det vid ett tidigare tillfälle: Om 50 år är vi ändå alla döda. Jag hoppas att ministrernas och mina barnbarn och barnbarnsbarn ska kunna leva på den här planeten även därefter.

Sverige har under Moderaternas ledning lämnat positionen som en av de mest pådrivande krafterna i klimatfrågan i EU, i en tid då EU måste kliva fram. FN:s klimattoppmöte i Paris nästa år anses av många vara sista chansen för världen att enas om ett klimatavtal som gör att vi klarar tvågradersmålet. EU:s nya politik kommer att vara ribban för övriga länder. Hela världen står bokstavligen på spel.

För oss här i Norden är de påtagliga klimatförändringarna små tecken, men på många håll i världen förändras människors levnadsvillkor helt. Det ligger en djup orättvisa i att de som bidragit minst till den globala uppvärmningen är de som drabbas värst.

Herr talman! Miljöpartiets grundmurade uppfattning är att vi måste ta ansvar för vad vi lämnar efter oss till våra barn och barnbarn. EU:s klimat- och energipolitik måste fortsätta att stå på tre ben: Bindande mål för minskade utsläpp, bindande mål för förnybar energi och bindande mål för energibesparingar. Alla tre mål behövs. De förstärker varandra. De är en förutsättning för att tvågradersmålet ska nås.

Analyser som gjorts visar att vi med tre ambitiösa klimatmål inte bara bidrar till att minska vår klimatpåverkan. Vi får också fler jobb, renare luft och bättre folkhälsa. Det första, fler jobb, är dessutom något som krisande EU-länder är i desperat behov av. Vi tar också på så sätt det ansvar vi i den rika världen lovade för många år sedan, att på ett rättvisare sätt fördela tillgången på energi till länder i behov av utveckling. Vår skuld till kommande generationer blir annars större för varje dag som går, och den rika världens skuld till fattiga människor i fattiga länder likaså. Det är dags att vi börjar göra rätt för oss.

Herr talman! Åter till vädret. Varje år ser vi hur extrema väder orsakar humanitära katastrofer runt om i världen, till exempel förra årets tyfon Haiyan, som skapade en fruktansvärd förödelse när den drog fram över Filippinerna. Vi ser flyktinglägren i Libanon som är täckta av snö, som om människor inte drabbats nog av umbäranden ändå.

I USA förklaras nu den ekonomiska avmattningen i början av året med vädret, med kylan och snöstormarna. Folk handlar helt enkelt mindre när det är kallt. Och minns ni Manhattan under vatten? Det kostade. Moder jord har börjat skicka fakturor.

Men extrema väder förekommer inte bara någon annanstans. De förekommer också här i Sverige och i EU. Häftiga väder har alltid uppkommit. Det går inte att knyta en enskild händelse till klimatförändringarna, men FN:s klimatpanel har slagit fast att extrema väderfenomen, som skyfall och stormar, värmeböljor och torka, kommer att öka i framtiden.

I Sverige kan vi se Kungsträdgårdens körsbärsträd stå i blom i januari. Enligt väderprognoserna får vi vår i södra Sverige redan på lördag. Enligt vissa har den redan kommit; sångsvanarna har ju anlänt.

Under vintern lamslogs Tyrolen av enorma snömassor. Varje år drabbas någon region i Europa av extrem kyla och snöfall.

I Sydeuropa har vi i närtid sett extremhøga vågor vid spanska Galiciens och Portugals kuster. Vi ser återkommande översvåmningskatastrofer i Centraleuropa och England. Inte minst har Storbritannien varit extremt utsatt för häftiga regn och stormar den senaste tiden.

Vi har sett stormar som ödelagt många års skogsproduktion i bland annat Sverige. Vådret ger, som sagt, anledning till allt större oro. Och vi ska återigen komma ihåg: Det är de fattiga länderna som drabbas värst. De har inte samma ekonomiska förutsättningar att skydda sig mot stormar eller att anpassa jordbruket till torka.

Herr talman! I en nyligen publicerad artikel om klimatpåverkan i The Guardian kan vi läsa om ekonomen Nicholas Stern. Det var han som författade den rapport i oktober 2006 som beskrev följderna av klimatpåverkan i reda pengar. Han menar i artikeln att klimatpåverkan leder till globala konflikter. Stern säger bland annat att om vi inte når tvågradersmålet kommer resultatet att bli massmigration. Hundratals miljoner människor kommer att lämna de värst drabbade områdena. Det kommer i sin tur att leda till konflikter och krig – knappast till fred och välstånd.

Hur kommer EU och den rika världen att agera då? Förmodligen genom att stånga våra gränser ännu mer, i stället för att ställa sig frågan hur vi ska agera för att människor ska slippa tvingas lämna sina hem. Lösningen är inte att skjuta gummikulor på desperata människor som försöker ta sig över de södra EU-gränserna. Det hände nyligen med 15 döda i tumultet som följde. Det är därför positivt att Carl Bildt tog upp den svenska positionen om ett öppet och ansvarstagande Europa i deklarationen.

Herr talman! Förmodligen är klimatfinansieringen den främsta hämskon i klimatförhandlingarna. Sverige har hittills åtnjutit ett stort förtroende från utvecklingsländerna i klimatfrågan. Det är därför obegripligt att inte alliansregeringen står upp för det löfte man själv gav vid klimat-toppmötet i Köpenhamn 2009. Då utlovades att från och med 2020 ska de rika länderna tillsammans bidra med 100 miljarder dollar per år. Det är pengar som ska vara nya och additionella, det vill säga inte bistånd.

Ändå tar Sverige sin del av pengarna från biståndet. Miljöpartiet menar att Sverige ska leva upp till det ansvar vi åtog oss vid Köpenhamns-mötet och sluta med den dubbla bokföringen av biståndsbudgeten. FN:s gröna fond kommer från och med i år att kanalisera pengar. För 2014 skulle det handla om 2 miljarder kronor för Sveriges del. Om all klimatfinansiering avräknas från det bistånd som också ska bidra till utbildning, hälsa och demokratiutveckling blir det inga pengar över till den omställning som är nödvändig. Om vi inte bidrar till omställning riskerar vi att försätta stora områden som i dag utvecklas positivt i permanent monetär kris.

Miljöpartiet menar att Sverige måste förvalta sitt internationella förtroendekapital bättre. Ingen ska behöva tvivla på att Sverige står upp för miljön, klimatet och de mänskliga rättigheterna. Därför vill vi se en ökad samverkan mellan Utrikesdepartementet och Miljödepartementet och ge större resurser och utrymme för klimatdiplomati.

Sverige är ett litet land, men vi har förväntningar på oss. När Sverige sviker miljön, fattiga länder och framtida generationer uppfattas det som ett stort svek. Om inte ens vi står upp för klimatet, jordens fattiga och barnens framtid, vem ska då göra det?

Herr talman! Jag upplevde det stora snöovädet i Ystad 1978, och 20 år senare var det dags igen i Gävle. Vi tog oss ut genom fönstret på andra våningen i huset, skolorna stängde och mjölken i affärerna tog slut. Det var omöjligt att ta sig med bil till eller från staden. I stället plockades skidorna fram. Det är vid sådana tillfällen det behövs bandvagnar och ett hemvärn som är tränat att bistå människor i nöd. Det är då vi behöver en beredskap för att förse människor med livsmedel, energi, vård och omsorg. Det är mycket troligare att vi drabbas av häftiga snöoväder, översvämningar och stormar än av en invasion från öst, även om det i debatten ibland låter som om en invasion är nära förestående.

Utan ett militärt hot från öster är det svårt att hävda att vi behöver satsa 100 miljarder på att bygga nästa generation JAS-plan. Det finns en logik, men det är en felaktig logik som bygger mer på ekonomi och arbetstillfällen än på vad som är en verklig hotbild.

Miljöpartiet har konsekvent arbetat för att få riksdagens stöd för en vidgad hotbild där målet för vår säkerhet är att skydda befolkningens liv och hälsa, samhällets funktioner och vår förmåga att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Vi menar att Sverige står inför helt andra hot än rent militära. Det kan handla om pandemier, miljöförstöring, direkta konsekvenser av den globala uppvärmningen, teknologiska katastrofer, till exempel härdsmältor, terrorism, organiserad brottslighet och cyberattacker.

Sveriges försvarspolitik behöver därför ställas om för att hantera de verkliga hot vi står inför. I den ingår inte bara en beredskap att skydda människor i Sverige utan också ett starkt internationellt fredsarbete. Det bästa sättet att undvika krig är att förebygga eller mildra konflikter.

Den gröna säkerhetspolitiken finner stöd inte bara i en ideologisk övertygelse om att fred är målet utan också i vägen dit. Vi i Miljöpartiet anser att vi har stöd i den säkerhetspolitiska situation som Sverige i dag och för överskådlig framtid befinner sig i. Vårt närområde är stabilt. Sverige är omgivet av grannar som i dag är medlemmar i EU eller Nato, förutom Ryssland som har allt att vinna på goda relationer till grannstaterna i Östersjöområdet. Det finns därför inget mervärde i att Sverige ansluter sig till Nato.

Miljöpartiets starkaste argument mot ett svenskt Natomedlemskap är kärnvapnen. Bland Natos medlemmar finns ett antal kärnvapenstater och en gemensam kärnvapendoktrin. En sådan klubb vill vi inte vara del av.

Miljöpartiet var drivande i omställningen av försvaret från invasionsförsvar till ett internationellt insatsförsvar. Sverige har som medlem av FN en skyldighet att bidra till att säkra världsfreden. Det gör Sverige bäst genom att medverka i internationella fredsfrämjande insatser när FN kallar och begär vår hjälp.

Men Sverige och EU behöver också bygga upp andra förmågor än rent militära. Vi gröna i Europa vill inrätta en europeisk civil fredskår, det vill säga en beredskapsstyrka med diplomater, freds- och utvecklingsarbetare som snabbt kan skickas till områden där en konflikt kan komma att övergå i väpnad strid.

Herr talman! Inte bara Nicholas Stern menar att klimatpåverkan kan leda till konflikter. Den svenske forskaren Johan Rockström har skrivit att den arabiska vårens sociala revolution också drevs fram på grund av klimatpåverkan. Oljepriserna hade gått upp med 120 procent och fosfor-

priserna med 140 procent. Ryssland och Australien hade infört exportstopp på grund av skogsbränder och torka. Så gott som varje dag ser vi nyhetsinslag om Syrien. Den 7 februari visades ett inslag som talade om den femåriga torkan som en av grunderna till konflikten. Programmet visade också hur utvecklingen i Mellanöstern, Nordafrika och flera andra länder kommer att se ut fram till 2070. Det är ingen upplyftande syn.

Anf. 5 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman, gäster och ledamöter i denna kammare! Jag vill också börja med att kommentera händelserna i Ukraina.

Som tidigare har nämnts här har nyheter kommit om dessa våldsamma sammandrabbningar i Kiev mellan oppositionen och kravallpolisen. Flera uppges ha dött i natt. Denna typ av våldsanvändning mot fredliga demonstranter är naturligtvis fullständigt oacceptabel. Jag tror att besvikelsen hos folket på ledningen i Ukraina, i hur de har skött relationen med EU och Ryssland vad gäller frihandelsavtal med EU å ena sidan och påtryckningar från Ryssland å andra sidan, är toppen av ett isberg av missnöje mot ett förtryckande styre.

Om vi ska se en långsiktigt förbättrad situation i Ukraina räcker det inte med dialog mellan opposition och regering. Det behövs djupgående reformer vad gäller kampen mot korruption och upprättandet av en fungerande rättsstat där till exempel regeringen inte kan fängsla en av sina främsta oppositionsföreträdare, så som skedde med Julija Tymosjenko. Här måste EU och Sverige vara tydliga i de krav som ställs på Ukraina. De övergrepp som nu har skett mot demonstranter måste naturligtvis ge konsekvenser.

Herr talman! Jag vill fortsätta med att säga något om EU.

Om några månader ska svenska folket få möjlighet att rösta om vilka svenska representanter de vill se i EU-parlamentet. Därför är det extra viktigt att våra medborgare vet i vilken riktning EU är på väg och var partierna står i EU-frågor. För att slippa onödiga påståenden och frågor om Sverigedemokraternas EU-politik vill jag i den här debatten reda ut några saker och svara på några frågor.

Är vi sverigedemokrater för eller emot ett samarbete med europeiska länder?

Vi inser givetvis att samarbete med andra länder är något positivt och nödvändigt och att det inte är framgångsrikt för ett land att isolera sig från omvärlden. Vissa stora gränsöverskridande problem som exempelvis rör vår miljö eller organiserad brottslighet behöver internationella lösningar. Bra handelsrelationer med andra länder är också nödvändiga för ekonomiskt välstånd. Därför är vi givetvis för ett mellanstatligt samarbete och frihandel med Europa. Vi är för ett samarbete som värnar fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Vi ställer oss också positiva till ett utökat och fördjupat samarbete med våra nordiska grannländer. Men på märkliga frågor och påståenden om att vi vill att Sverige ska isolera sig från omvärlden och bygga upp murar är svaret naturligtvis nej.

Däremot ser vi *inte* samarbete med andra länder som synonymt med en överstatlig union, till skillnad från andra partier i denna riksdag. Om enda sättet att bygga fred och samarbete med andra länder är med hjälp av överstatliga unioner i den riktning EU i dag är på väg i, kan man ju

fråga sig hur Norge och Schweiz klarar sig och hur vi klarar att ha goda samarbeten med länder utanför EU och Europa.

I stället för en saklig debatt kring utvecklingen inom EU och de kritiska röster som väcks i Europa vill vår utrikesminister Carl Bildt i sitt anförande försöka med något slags skrämstaktik, genom att blicka tillbaka till den tid då europeiska länder låg i krig och måla upp en bild av att det överstatliga EU vi har i dag är det enda alternativet om vi inte ska gå tillbaka till den situationen. Carl Bildt varnar också för kritiska röster i EU för att motverka välfärd och utveckling.

Snälla utrikesminister Carl Bildt! Nu vill jag ha en förklaring: Menar utrikesministern att vi inte kan ha fred genom gott mellanstatligt samarbete med andra länder utan ett överstatligt EU? Ska Norge och Schweiz vara oroliga för sin situation eftersom de står utanför EU?

Sedan undrar jag: På vilket sätt förbättrar det välfärden för våra svenska medborgare att med sina skattepengar bidra till en medlemsavgift på 37 miljarder kronor när vi knappt får något tillbaka?

På vilket sätt bidrar EU till välfärd och utveckling när vår svenska åkerinäring håller på att konkurreras ut av arbetare från Östeuropa som arbetar under slavliknande förhållanden i stället för att kräva att även de ska omfattas av svenska kollektivavtal, vilket skulle både gynna den svenska åkerinäringen och stoppa omänskliga arbetsförhållanden?

På vilket sätt förbättrar EU välfärden inom vår svenska sjukvård när EU vill urholka våra utbildningskrav på allmänläkare genom att vi inte ska kunna kräva samma utbildning av läkare som flyttar in från andra EU-länder som av dem som utbildat sig i Sverige?

Utrikesminister Carl Bildt! Om nu EU är så demokratiskt och fantastiskt som utrikesministern vill utmåla det måste väl även kritiska röster mot en utveckling av ett alltmer överstatligt EU som underminerar medlemsstaternas självbestämmande få debatteras sakligt utan att det avfärdas som skrämselfpropaganda.

Varför är vi då emot ett överstatligt EU?

Vi är det därför att vi är ett parti som tror på demokrati där makten utgår från folket. Det är en av grundstenarna i vår grundlag. Visst är det bra att vi kan välja in EU-parlamentariker i EU, men våra svenska representanters makt är ganska begränsad.

Vi kritiserar ett överstatligt EU därför att EU inte längre är det EU som svenskarna röstade ja till 1994. I dagens EU, med en politisk union vars konstitution står över medlemsstaternas, kan vi inte längre tala om att det bara handlar om ett samarbete i stora frågor och handel och för demokrati.

Att vår regering och våra ministrar på ministermöten extremt sällan försvarar Sveriges självbestämmanderätt och intressen försvårar ytterligare. I EU-nämnden är det väldigt ofta som övriga partier ställer sig fullständigt bakom förslag från EU medan Sverigedemokraterna gång på gång påtalar vikten av att försvara Sveriges självbestämmanderätt och inte överlåta makten åt EU i frågor som bättre sköts på nationell nivå. Vänsterpartiet kan kalla sig EU-kritiskt, men i den politik som förs i riksdagen stöder Vänstern många förslag från EU.

Sverigedemokraterna anser det vara orimligt att så mycket som 60–70 procent av exempelvis beslut som tas på kommunal nivå påverkas av EU.

En anledning till att vi kritiserar ett överstatligt EU är också att vi ser att EU mer och mer utvecklar en egen utrikestjänst, där det inte längre handlar om ett samarbete med konsensus utan om att EU ska ha en egen utrikesminister. Vi ser också att det militära samarbetet fördjupas alltmer, och det är tydligt att inriktningen går mot ett gemensamt EU-försvar, vilket innebär att Sverige förlorar en del av sin alliansfrihet.

Det talas också mycket om ett öppet Europa. Hur positivt det än låter, och hur positivt vi än tycker att det är att det ska vara lättare att resa inom EU, arbeta och studera i länder inom EU, får inte rörligheten inom EU och Schengen ske på bekostnad av smuggling av vapen och droger, illegal invandring och en nedmontering av vårt gränsskydd.

Eftersom alla frågar oss i Sverigedemokraterna om EU-valet vill jag redan på förhand ge besked om att vi inte tänker ge några besked om vilka vi ska samarbeta med i EU. Vilka grupperingar det kommer att finnas vet vi inte förrän efter valet. Däremot kan jag ge besked om att vi naturligtvis inte kommer att samarbeta med några extremister, antisemiter eller fascister i EU – bara så att vi har den frågan klarlagd.

Herr talman! Hur är det nu egentligen med oss i Sverigedemokraterna? Vill vi lämna EU eller inte?

Svaret på den frågan är att vi liksom andra länder vill kräva en omförhandling med bättre medlemsvillkor där vi kan bevara exempelvis frihandel i Europa. När vi har ett nytt avtal på plats bör svenska folket, precis som regeringen i Storbritannien lovat brittena, få tycka till om medlemskapet i en folkomröstning. Kortfattat: Ja, vi vill lämna ett överstatligt EU, men vi är positiva till ett omförhandlat medlemskap. Vi tycker att det är svenska folkets rätt att få vara med och avgöra Sveriges framtid i ett EU som är i förändring och som inte längre är det EU som svenskarna röstade ja till 1994.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis i detta anförande säga något om den fruktansvärda och långdragna konflikten i Syrien, som har skapat stora flyktingströmmar och stora humanitära behov. Det är beklagligt att Genève 2-samtalen hittills varit tämligen resultatlösa och att det pågår strider mellan mer radikala islamistiska grupper och övriga oppositionen. De kristna i landet har också blivit extra utsatta till följd av radikaliseringen av oppositionen i Syrien. Enligt uppgifter från UNHCR har runt två miljoner människor flytt Syrien, och sex miljoner syrier är på flykt i landet.

Behoven i Syrien och närområdet är enorma och akuta. Om inte tillräcklig hjälp når fram riskerar dessa människor att utsättas för sjukdomar och svält. Trots detta ägnar Sverige och andra EU-länder mer tid och resurser åt att diskutera hur man ska hjälpa en liten grupp människor till Sverige och andra EU-länder i stället för att fokusera på hur man kan rädda så många som möjligt i närområdet kring Syrien. Självklart utesluter inte det ena det andra. Självklart tycker även vi att man borde kräva att fler länder i EU tar sitt ansvar vad gäller kvotflyktingar.

Det är positivt att regeringen har bidragit med 700 miljoner sedan konflikten start och vill tillföra runt 200 miljoner i år. Men i förhållande till de 4 miljarder som regeringen årligen inom ramen för biståndet satsar på flyktingmottagning i Sverige är de summor som har satsats på humanitär hjälp i Syrien ganska små.

Sverigedemokraterna vill utöver regeringens bidrag till flyktingorganet UNHCR satsa 1 miljard kronor i ett öronmärkt anslag i år, och vi vill öka bidraget till UNHCR med 5 ½ miljard under budgetperioden. Vi inser att detta handlar om att rädda liv och att det behövs filter att värma sig med, medicin, skolmateriel, mat till undernärda barn och tält till familjer. Vi vill föra en flyktingpolitik med målsättningen att nå ut till de mest utsatta och hjälpa så många som möjligt.

I detta anförande instämde Markus Wiechel och Tony Wiklander (båda SD).

Anf. 6 HANS LINDE (V):

Herr talman! Vårt land står inför ett vägval. Ska vi bygga ett Sverige baserat på rättvisa, solidaritet och omtanke? Eller ska vi fortsätta att föra en politik där marknadens girighet får styra samhällsutvecklingen?

Detta vägval syns på politikområde efter politikområde: välfärden, den ekonomiska politiken, klimatet och miljön, arbetslösheten och de ökade orättvisorna mellan män och kvinnor.

Men detta vägval syns också inom utrikespolitiken. Ska vi vara ett land som för en självständig utrikespolitik baserad på värderingar om solidaritet, jämställdhet och nedrustning? Eller ska vi vara ett land som fortsätter att föra en utrikespolitik där vår internationella roll förminsкас till twitterflöden och där smala ekonomiska intressen alltför ofta får styra politiken?

Vi i Vänsterpartiet är tydliga. Vi vill byta regering den 14 september. Men för oss kommer det inte att räcka att Carl Bildt packar sina flyttkartonger på Utrikesdepartementet. Vi vill också i grunden byta kurs i svensk utrikespolitik.

Vi vill att nästa regering ska föra en utrikespolitik grundad i solidaritet. Vi ska vara ett land som konsekvent står upp för de mänskliga rättigheterna, oavsett om de kränks på Kievs gator, i Irans fångelser eller i Honduras kåkstäder. Kvinnor och män världen över som känner fattigdomen, som känner hungern och som känner förtrycket i sin egen vardag ska veta att de har en allierad i vårt land.

Vår värld är i akut behov av röster för solidaritet. De ekonomiska klyftorna mellan och inom länder ökar snabbt. De 85 rikaste personerna på jordklotet äger lika mycket som de 3,5 miljarder som är fattigast. Alltför många går fortfarande hungriga, alltför många är fortfarande fattiga och alltför många kvinnor dör fortfarande i samband med en förlossning.

Samtidigt ser vi att förändring är möjlig. Spridningen av hiv har bromsats, barnadödligheten har minskat och antalet demokratier växer. Vi skulle kunna bli generationen som utrotar fattigdom. Men då krävs politiskt ledarskap och politisk vilja. Vi behöver därför ett svenskt bistånd som utgår från de fattigastes perspektiv, som minskar klyftorna inom och mellan länder och som har fattigdomsbekämpning som sin viktigaste uppgift.

Men i Moderaternas iver att reformera det svenska biståndet har de allra fattigaste glömts bort. När man gör oberoende granskningar av Sida finner man att 40 procent av deras insatser över huvud taget inte når de

fattigaste. Och i dag ser vi att mer svenskt bistånd går till Migrationsverket än till Afrika söder om Sahara.

Vi behöver en aktiv politik mot kapitalflykt. I dag ser vi hur kapitalflykten omfördelar enorma resurser från syd till nord, från fattiga till rika och från kvinnor till män. Vi ser också hur den borgerliga regeringen samtidigt stöttar företag som ägnar sig åt kapitalflykt med statligt riskkapital och som just nu bromsar förhandlingarna inom EU om att reglera kapitalflykten.

Vi i Vänsterpartiet vill se en ny svensk regering som förstår värdet av fackliga rättigheter, oavsett om de kränks i svenska restaurangkök eller i Kinas fabriker, och som inser att fria fackföreningar är centrala i arbetet för mänskliga rättigheter och demokrati men också för minskad fattigdom och ökad ekonomisk rättvisa. Försvaret av de fackliga rättigheterna behöver bli en hörnsten i svensk utrikes-, bistånds- och handelspolitik.

Herr talman! Vi behöver en tydlig svensk utrikespolitik som skickar en signal av hopp till dem som i dag lever under ockupation, i konflikter och under förtryck, en utrikespolitik som sänder en tydlig signal till de kvinnor som i dag kämpar för att kunna mäta sina familjer på Gazaremsan, till de kurder runt om i Kurdistan som drömmer om att få tala sitt eget språk och till de barn som just nu växer upp bland sanddynerna i de västahariska flyktinglägren. Vi förutsätter att nästa regering är en regering som erkänner Palestina och Västsahara.

Vi vill se ett Sverige som spelar en aktiv och central roll i arbetet för fred och försoning, ett Sverige som aktivt engagerar sig i försöken att hitta en politisk lösning på de väpnade konflikterna i Syrien, Afghanistan, Colombia och Somalia, ett Sverige som står upp för samarbete och dialog med EU:s södra och östra partnerskap och där arbetet för de mänskliga rättigheterna får väga tyngre än snäva egenintressen i relationerna med såväl Egypten och Tunisien som Ukraina, Vitryssland och Kaukasien. Behoven av detta har inte minst understrukits av de fruktansvärda händelserna i Ukraina de senaste dagarna.

Herr talman! Vi vill se en regering som bygger sina relationer med Turkiet på solidaritet med Turkiets befolkning. Det är en regering som kan ha ett medlemskapsperspektiv för Turkiet men som samtidigt kan ge ett aktivt stöd till fredssamtalen i landet och också uppmärksamma de fundamentala utmaningar som Turkiet står inför när det kommer till respekten för de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Vi vill se en feministisk utrikespolitik, en utrikespolitik som ser ojämlikheten mellan män och kvinnor runt om i världen, en utrikespolitik som sätter kampen för kvinnors rättigheter och jämställdhet högst på dagordningen. Arbetet för kvinnors säkerhet, möjligheter till utbildning och försörjning samt rätt till hälsa och sin egen kropp ska vara centrala frågor i Sveriges framtida internationella arbete.

Vi vill se en svensk säkerhetspolitik som ser att krig och väpnade konflikter drabbar män och kvinnor på olika sätt och i olika utsträckning. Vi vill att nästa svenska regering tillsammans med civilsamhället tar fram en ny och skarp svensk handlingsplan för arbetet med FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

Vi vill att nästa regering sätter tydliga mål för biståndet. Minst 50 procent av det svenska biståndet ska gå till kvinnor, och vi vill öronmärka och se till att minst 10 procent av det svenska biståndet går till

sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. För trots att moderata biståndsministrar har talat om mödradödlighet är det ett faktum att en lägre andel av den svenska biståndsbudgeten i dag går till preventivmedel, säkra aborter och mödravård än 2006. Det borde glädja till exempel Julia Kronlid från Sverigedemokraterna.

Vi ser att kvinnors rätt till sin egen kropp står under ständig attack. Vi ser hur regeringar till och med i Norge och Spanien vill inskränka aborträtten. Nästa svenska utrikesminister får inte tveka, får inte tystna i försvaret av aborträtten.

Vi i Vänsterpartiet vill att de modiga hbtq-aktivister som världen över just nu slåss för sin rätt att uttrycka sin sexualitet, könsidentitet och könsuttryck ska känna att de har en vän och allierad i Sveriges nästa regering. Samtidigt som vi i dag upprörs över utvecklingen i Ryssland och Uganda när det kommer till hbtq-personers situation är det ett faktum att just de organisationer som jobbar med hbtq-personers rättigheter har fått minskat svenskt bistånd de senaste åren.

När svenska och ryska hbtq-aktivister greps i Moskva och flera av dem misshandlades för tio dagar sedan gick Sveriges utrikesminister Carl Bildt in i total mediasugga och gjorde exakt noll tweets. Jag har förstått att det är så man ska följa svensk utrikespolitik numera. Men när man några dagar senare ifrågasatte den svenska regeringens stöd till ja-sidan i Schweiz när det gäller det kommande inköpet av JAS Gripen-plan vaknade Carl Bildt till liv. Då gjorde han under ett dygn 37 tweets – som jag kunde räkna till – till stöd för denna kampanj för försäljning av svenska JAS Gripen-plan. Mycket tydligare än så blir inte Carl Bildts utrikespolitiska prioriteringar.

Herr talman! Vi vill se en utrikespolitik för nedrustning och fred. Vi vill att nästa regering står upp för och försvarar svensk militär alliansfrihet, i stället för att i tystnad urholka den steg för steg. Sveriges militära alliansfrihet har tjänat oss och vår omvärld väl och har möjlighet att göra det under lång tid framöver. Den har gett Sverige ett utrikespolitiskt handlingsutrymme och en möjlighet att spela en viktig roll för fred och nedrustning när den politiska viljan för detta har funnits.

Nu ser vi dock att aldrig förr i Sveriges moderna historia har vårt land sålt så mycket vapen och krigsmateriel som under Carl Bildts tid som utrikesminister. Under hans sex första år som utrikesminister har vapen sålts till diktaturen Saudiarabien för 4 miljarder, till Förenade Arabemiraten för 1,7 miljarder och till Pakistan för nästan 7 miljarder kronor.

Men det räcker nu. Vi kommer att kräva att nästa regering inför en ny skarp lagstiftning för svensk vapenexport som tydligt och utan undantag förbjuder vapenexport till diktaturer, krigförande stater och regimer som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Det är vår övertygelse att Sverige kan göra skillnad i världen. Men det är också vår övertygelse att det bara är en rödgrön regering som kan genomföra en kursändring i svensk utrikespolitik. Därför är vi i Vänsterpartiet tydliga med att vi vill se en regering med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet efter valet i september – en regering utan borgerliga partier. Tyvärr är vi ensamma i oppositionen om att ge ett sådant tydligt besked i regeringsfrågan.

Socialdemokraterna står därför också inför ett vägval i dag. Utan samarbete med andra partier kan ni inte styra och regera det här landet.

Om ni väljer att styra och regera tillsammans med borgerliga partier kommer ni inte kunna föra en utrikespolitik grundad i solidaritet, jämställdhet och engagemang för fred och nedrustning.

Därför är frågan är till Urban Ahlin: Är det tillsammans med Fredrik Malm och Jan Björklund ni ska öka Sveriges engagemang i FN eller värna den militära alliansfriheten? Är det tillsammans med Centern och Kerstin Lundgren ni ska genomföra ett förbud mot vapenexport och ta initiativ till nedrustningsfrågorna? Då säger jag nog trots allt: Lycka till!

Herr talman! Ett starkt vänsterparti kommer att vara garanten för att valet den 14 september inte bara innebär att vi byter statsråd i Arvfurstens palats utan också att vi lägger om kursen i svensk utrikespolitik och att vi lägger grunden för en svensk utrikespolitik grundad i solidaritet, rättvisa och feminism.

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Det krävdes inga större politiska insikter för att inse att Hans Linde huvudsakligen ägnade sig åt att attackera Urban Ahlin. Det speglar också tillståndet i den rödgröna oppositionen, detta valår när utrikespolitiken kanske inte är en av de mest centrala frågeställningarna i valet men dock är en inte alldeles oviktig sådan.

Men låt mig först säga att det är glädjande och viktigt med den enighet som vi har i denna kammare i reaktionen mot det som inträffar i Ukraina. Det handlar i grunden inte bara om dagen och det som har hänt nu, de som har dött nu, utan det handlar också om att dra slutsatser för framtiden. Urban Ahlin vet att nästan allt av det han sade är sådant som jag kan hålla med om i den delen.

Det som har hänt visar tydligt att vi behöver ett ännu starkare europeiskt samarbete, ett europeiskt samarbete där den utrikespolitiska delen kan uppträda med styrka, klarsyn och fasthet i avgörande utmaningar om fred och frihet, både på den europeiska kontinenten och annorstädes. Det finns de som vill söndra detta samarbete, som vill slita sönder det. Det finns de utanför Europeiska unionens gränser – jag ska inte nämna några namn, för vi vet vilka de är – som gärna skulle se en sådan utveckling. Det finns också de inom EU, också i denna kammare, som vill samma sak.

Det skulle bli ett Europa som är farligare, för friheten och för demokratin – förhoppningsvis inte omedelbart i Sverige, men vi ser i Kiev att det finns människor som drabbas av de krafter som i så fall kan släppas lösa. Vi såg det förr på Balkan. Vi kan i framtiden se det närmare oss. Det är viktigt.

Julia Kronlid försökte förklara var Sverigedemokraterna står. Det är så – vilket hon visade – att främlings- och Europafientligheten går hand i hand. Utlandet ska stängas ute. Murar ska byggas upp. Sverige ska bara vara för svenskar. Och vad som händer ute i världen ska vi inte bry oss om.

Det kan kännas bekvämt för stunden att tro att vi lever på en liten ö. Att säga att det är förfärligt att kommunala beslut påverkas av vad som inträffar i Europa – välkommen till världen, välkommen till den moderna tiden, välkommen till en globaliserad värld! Vi påverkas av världen. Att ignorera vad som händer där, att vända ryggen mot Europa, är att försvaga Sveriges framtidsmöjligheter.

Sverigedemokraterna ställer upp i Europavalet. Det tycker jag i grunden är bra. Det visar ju att ni inser att det finns något att göra också i Europa. Men Julia Kronlid kunde inte lämna några besked i den avgörande frågan om var ni ska sitta där. Ni måste ju in i en partigrupp. Det är bara att titta på hur det ser ut. Ni kommer att sitta där i ett hörn med småpartisterna. Det tror jag, om jag ska vara ärlig, att den alldeles överväldigande delen av det svenska folket kommer att känna en viss skam över, om detta kommer att inträffa. Jag tycker att det är viktigt att detta förhindras i det val till Europaparlamentet som vi står inför.

Sedan hade jag, om jag ska vara ärlig, trott och kanske hoppats att någon utöver mig skulle ha nämnt det dokument som jag nu visar upp. Det är FN-rapporten om Nordkorea. Det har inte lagts fram en rapport så ohygglig på Förenta nationernas bord under hela den tid som jag kan komma ihåg. Det är tortyr dagligen. Det är tortyr systematiskt. Det är dödande i system. Det är politiska fångar, säkert över hundra tusen.

Jag vill inte anklaga någon här för att vara för detta. Jag tror att vi alla känner avsky. Det enda politiska parti som jag har sett är för det är Sveriges Kommunistiska Parti. De är för den här regimen. De är väldigt små. Ingen skugga ska falla över Hans Linde i denna del – det är flera år sedan Vänsterpartiet vågade kalla sig kommunistiskt. Men ändå: Vi måste ta avstånd. Vi måste se det ohyggliga. Det är lite konstigt att ingen annan tog upp detta som är så starkt. Vi ska tala om frihet och rättigheter i allmänna ordalag, men vi ska också se det som faktiskt inträffar i vår omvärld.

(Applåder)

Till slut bara till Urban Ahlin igen: Jag är enig med honom i åtskilligt av vad han sade, och det tycker jag är viktigt.

Sedan noterade jag att Urban har presenterat det socialdemokratiska diskussionsinlägget i den rödgröna debatten i dag på morgonen. Det är ju så det är: En regering är en regering. Och regeringspolitik formas i samarbete mellan olika partier. Nu har vi sett det senaste diskussionsinlägget i diskussionen om en möjlig rödgrön regerings utrikespolitik. Men tittar man på och lyssnar på de andra partiföreträdarna och de andra diskussionsinläggen är det lätt att se den djupa splittringen.

Europeiska unionen: Socialdemokraterna är för. Det tycker jag är bra. Miljöpartiet har inte riktigt bestämt sig för vad det tycker om EU. De har varit väldigt mycket emot Sveriges medlemskap. En del har kommit på att detta kanske inte var så klok politik, och såvitt jag förstår har därmed Miljöpartiet sjunkit ned i positionen att det inte har någon politik alls om Europeiska unionen. Och Vänsterpartiet är emot. Det är ett parti för, ett parti som inte har någon politik alls och ett parti emot. Och det handlar om Europapolitiken. Vi talar inte om någon perifer del av svensk utrikespolitik.

Säkerhetspolitiken är inte heller alldeles ointressant. Socialdemokraterna är öppna för det partnerskap som vi har också med Nato i säkerhetspolitiken och det nordiska försvarspolitiska samarbetet. Miljöpartiet bromsar och bromsar. När de har bromsat bromsar de, och sedan bromsar de. När det gäller Vänsterpartiet har Hans Linde rätt: Det handlar inte bara om att byta utrikesminister. Han vill också ha en annan utrikespolitik. Vänsterpartiet är helt mot allt detta. Så i säkerhetspolitiken – jaha – är man också djupt splittrad.

Sedan var det handelspolitiken och frihandel. Det är inte heller en alldeles perifer fråga när det gäller framtiden för svensk välfärd, arbete och sysselsättning. Socialdemokraterna har sina protektionistiska tendenser så fort fackets intresse kommer in i sammanhanget. Då ska det vara lite murar. Men i huvudsak får man säga att de är för frihandel. Beträffande Miljöpartiet är det väl mer tveksamt, och Vänsterpartiet är igen i grunden emot.

Som sagt: Välkommen! Det är bra, Urban, att du har producerat ditt debattinlägg. Vi har hört debattinläggen från de andra rödgröna partierna. Ni är splittrade om Europapolitiken. Ni är splittrade om säkerhetspolitiken. Ni är splittrade om handelspolitiken. Vad kan det bli av detta? Jag såg Per Gahrton, Miljöpartiet, som sade något om att Löfven är en vapenhandlare och kärnkraftsentusiast. Så låter det i den interna debatten i den rödgröna alliansen.

Vi är fyra partier i vår allians. Vi har en stark, enad och i omvärlden respekterad utrikespolitik. Låt oss inte ersätta den med en röra!
(Applåder)

Anf. 8 URBAN AHLIN (S):

Herr talman! Det är tur för Carl Bildt att han har varit ute och rest så mycket att han inte var med på Folk och Försvars konferens uppe i Sälen. Hade han varit det hade han sett något som handlar om splittring.

En statsminister är uppe och säger: Vi har den här synen på försvaret och Ryssland. Sedan kommer en vice statsminister upp och säger: Nej, vi tycker precis tvärtom. Och i korridorerna sprang kristdemokrater omkring med material som markerade mot vad statsministern hade sagt om försvaret som ett särintresse.

Hade jag varit utrikesminister hade jag nog taggat ned lite grann och sett att det finns en grym splittring på din sida. Hur är det med Natomedlemskapet, Carl? Är ni överens på er sida om hur ni ska ha det med Natomedlemskapet? Den nya biståndministern och den gamla har hållit på att jobba med en biståndspolitisk plattform som är två år försenad. Varför då? Jo, därför att ni är djupt splittrade.

Vi här i riksdagen har yrkat på krav på erkännande av Palestina. Det finns partier i den borgerliga regeringen som också tycker det, och det finns stämmobeslut på det i en del partier. Ändå är det ett enormt liv om att det kan finnas lite olika åsikter på den rödgröna sidan.

Utrikesministern tog upp till exempel frihandel. Det var jättelänge sedan som jag var politisk sekreterare till Leif Pagrotsky som var handelsminister. Redan på den tiden skrev vi gemensamma artiklar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet om hur vi såg på frihandeln. Ingenting har förändrats sedan dess.

Exempelvis det som Hans Linde tog upp i sitt inlägg om fackliga rättigheter är någonting som jag fullständigt skriver under på. En av de stora utmaningarna i vår utrikespolitik är att lyfta fram frågor om utnyttjandet av arbetare i världen. Jag tycker att det är helt korrekt att Hans Linde gör det.

Bodil Ceballos lyfter fram klimatfrågan. Där måste vi vara mer aktiva i EU. Vi kan inte släpa efter.

Det är klart att det är olika partier som går till val med olika politik. Men det är klart att vi kommer att klara av att regera tillsammans om det nu blir i den konstellationen.

Men låt mig vara ärlig mot Hans Linde när han frågar hur regeringsalternativen exakt ser ut. Det har vi svarat på. Vi i denna kammare måste ta ansvar för ett valresultat. Alla som följer debatten vet att valresultatet kan se mycket knepigt ut. Det kan vara vågmästarposition för ett parti som vi inte vill ska ha en vågmästarposition. Men landet måste förr eller senare ändå styras av oss som är valda i denna kammare. Exakt hur det kommer att se ut vet vi inte. Men vi ger ett svar på hur vi ser på det, vilka som är våra naturliga samarbetspartner, vilka vi kan vara beredda att samarbeta med och vilka som vi inte vill samarbeta med.

Carl Bildt tar stora ord i sin mun. Jag ska nämna några saker när det gäller till exempel FN-rapporten om Nordkorea. Hade jag haft 30 minuter på mig hade jag också talat om det. I vår alternativa utrikesdeklaration nämner vi naturligtvis de groteska övergrepp som sker i Nordkorea. Det är ingen tvekan om det. De ska naturligtvis fördömas vid varje tillfälle. Sverige har unika möjligheter att göra det eftersom vi har en ambassad i Nordkorea. Jag vet inte hur många gånger som du, Carl Bildt, skickar upp ambassadören till nordkoreanska UD med protestlistor. Jag har i alla fall inte sett det så ofta. Det har mer handlat om att kunna hjälpa USA och andra som vi är skyddsmakt över. Men du kanske kan passa på att skicka upp ambassadören och protestera mot det som du ser i den där FN-rapporten. Det kan vi vänta på.

När det gäller Syrien har vi socialdemokrater länge krävt att den svenska regeringen måste förbereda sig för en kommande internationell fredsinsats i Syrien. Vi har svårt att se hur det ska kunna komma en fredsförhandlad lösning där det inte krävs att det finns en internationell närvaro där som med internationella trupper säkrar fred och säkerhet i Syrien. Vi tycker att det är jättekonstigt att regeringen hela tiden nekar till att ens gå till försvaret och säga: Ni behöver förbereda er utifall att vi kommer till det lyckosamma läget att vi ändå får en framförhandlad fred i Syrien.

Vi socialdemokrater har också lyft fram att regeringen sade nej till FN:s förfrågan om att delta på Golanhöjderna i Undofstyrkan. Irland gick in i Undofstyrkan och fick mycket kredd i Förenta nationerna för att man gjorde det. Nu minskar Irland sitt deltagande i insatsen i Libanon. Då har vi meddelat regeringen att vi tycker att det är rimligt att Sverige faktiskt ställer upp med FN-soldater i Unifilinsatsen. Blir det sedan ett sådant läge i Syrien att det behövs trupper där är det lätt att flytta över trupper från Libanon till Syrien. Inte heller i fråga om detta får vi några svar från regeringen om hur man ser på det.

Jag delar Hans Lindes åsikt om alliansfriheten. Jag tycker att det är klokt sagt. Den militära alliansfriheten har skapat en handlingsfrihet för Sverige som vi naturligtvis ska använda i vårt FN-arbete och i vårt nedrustningsarbete.

Jag ska återigen säga någonting om nedrustningsarbetet, Carl Bildt. Mexiko anordnade i förra veckan en stor konferens. Mer än 140 länder var involverade i detta initiativ för att peka på de humanitära konsekvenserna av ett kärnvapenkrig. Sverige anmälde sig efter att anmälningstiden hade gått ut. Man höll en låg profil, sade ingenting och erbjöd sig inte

heller att fortsätta arbetet med någon senare konferens. Det är rätt dåligt, måste jag säga.

Jag ska också nämna Afghanistan eftersom denna kammare under många år har tagit beslut om att sända militära trupper dit. Alla vet nu att vi drar ned den militära insatsen och ökar på biståndssidan. Vi hoppas alla att de kommande valen i Afghanistan ska ge en legitimitet till den afghanska ledningen eftersom det är nödvändigt.

Men det finns några faktorer till som är oroande. Sverige har förbundet sig under tio år. Vi har förbundet oss med över 8 miljarder. Det är naturligtvis bra att vi bidrar så mycket till Afghanistans utveckling långsiktigt. Men vi måste också vara tydliga gentemot den afghanska regimen att om man inte gör någonting åt korruptionen och att biståndets effektivitet därför kommer att vara minimalt måste vi naturligtvis fundera på om vi verkligen ska ge så mycket bistånd till Afghanistan.

Karzai försöker nu få in också talibaner i den politiska processen. Om den afghanska ledningen för att locka in dem tar beslut som kommer att kränka kvinnors, barns och andra människors rättigheter måste vi naturligtvis fundera på om vi inte ska ställa krav på att biståndet ska minska.

Anf. 9 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Jag känner inte heller igen den bild som Carl Bildt ger av Sverige som en nedrustningsaktör. Vi har förvisso fått en del glädjande rapporter från nedrustningsmötet i Mexiko. Bland annat har frågan om de humanitära konsekvenserna av kärnvapen tagits upp, och ett stort antal länder har drivit på för ett förbud.

Jag hade hoppats att Sverige skulle ta till orda på konferensen. Men så var inte fallet, utan Sverige satt tyst. Å andra sidan kanske det var bättre med tanke på att Sverige de senaste åren agerat mer som bromskloss än som aktiv aktör för att driva på nedrustningsarbetet. Men det är inte bara nedrustningsarbetet som bromsas av Sverige.

Det är dags att vi gör ett bokslut över dessa två mandatperioder med moderat utrikespolitik. Dessa år har Sverige alltmer kommit att präglas av dubbla standarder. Vi säger en sak och gör en annan. Regeringen säger sig stå på folkens sida i demokratiseringskampen i Mellanöstern, men i själva verket beväpnar vi deras förtryckare. Regeringen säger att vi är en föregångare i klimatfrågan men sviker i själva verket våra klimatlöften till FN. Regeringen säger att vi är för yttrandefriheten, och inte minst friheten på nätet, men sedan deltar vi aktivt i USA:s massövervakning av privatpersoner. Regeringen säger också att vi vill se resultat av biståndet, men sedan skär vi ned och använder pengarna till annat, inklusive de egna lönerna.

Sveriges utrikespolitik är inte vad den utger sig för att vara. Frågan är om det ens är värdigt att kalla den svensk utrikespolitik. I den bemärkelsen förväntar sig människor att Sverige ska stå upp för sina grundläggande värderingar, inte bara i ord utan också i handling.

Herr talman! Efter snart åtta år med bara moderater på UD är det dags att byta ledning. Sverige behöver en värderingsdriven utrikespolitik värd namnet. Jag hoppas att vi får ett skifte av regering den 14 september 2014.

Jag hade egentligen tänkt ta upp några andra saker först. Men ministern sade en massa saker som jag behövde kommentera.

Carl Bildt tyckte att det var konstigt att vi inte har tagit upp rapporten om Nordkorea. Jag tycker att det är konstigt att ministern aldrig tar upp de rapporter om klimatet som kommer under årens lopp och som jag förväntar mig att ministern tar upp. I frågan om Nordkorea har vi ingen annan uppfattning än regeringen, och därför behöver inte alla ta upp samma sak.

En annan fråga som jag tänker på är om Europa drog någon lärdom alls av den arabiska våren. När upproret i Tunisien startade var det många europeiska ministrar som snabbt tog regimen i försvar i stället för att stå på folkets sida. När upproret i Libyen bröt ut var det väldigt svårt att till att börja med kritisera Gaddafi med tanke på att han faktiskt hade skrivit på avtal om att ta emot de flyktingar som vi inte själva ville ha kvar i Europa. När demonstrationerna i Gulfländerna pågick var det märkligt tyst från EU. Det kanske inte var så konstigt. Det är många EU-länder som säljer vapen dit. När det handlar om Syrien är det många länder som har stor handel med Syrien. Då är det också svårt att ställa sig bakom sanktioner, inte minst från Sverige som till och med försökte sälja övervakningsutrustning till regimen. Så listan kan göras mycket lång över EU-länder som haft mycket starka band till diktatorerna i stället för till folken.

Men den arabiska våren har inte stannat på andra sidan Medelhavet. Den har fortplantat sig in i inte minst södra Europa. I spåren av den från Bryssel påtvingade åtstramningspolitiken har Portugal, Spanien, Italien och Grekland genomlevt stora och ibland våldsamma demonstrationer.

Men då Ukrainas regim möter demonstrationer med våld protesterade vi i EU mycket högljutt redan innan det gick över styr som det har gjort. Men då Grekland gör detsamma är vi tysta. Då länder utanför EU inskränker demonstrationsrättigheter protesterar vi. Men när Spanien gör det är vi tysta.

Herr talman! Det är dags att vi återupplivar EU-ländernas gemensamma värdegrund som bygger på respekt för de mänskliga rättigheterna, inte bara i vackra formuleringar i utrikesdeklarationen utan också i praktisk handling. Det är dags att stå på medborgarnas sida, inte på ministerkollegernas.

Det är också dags att tydligt ta avstånd från dödsstraff oberoende av vilket land som utdömer och verkställer straffen. Det går inte att avfärda Irans upptrappning av antalet verkställda dödsdomar med att det handlar om narkotikabrott, som ministern svarade mig nyligen, i synnerhet inte när vi vet att det är en överrepresentation av personer från minoriteterna som avrättas och när vi vet att åtalspunkter inte alltid överensstämmer med verkligheten. Den senaste statistiken jag har hittat över länder som har verkställt dödsstraff är från 2012. Då toppade Kina, följt av Iran, Irak, Saudiarabien och USA.

Det är också dags att stå upp för kvinnors rättigheter varhelst i världen de hotas – även i EU-länder. Det är positivt att den svenska EU-ministern Birgitta Ohlsson protesterat kraftfullt mot det spanska förslaget om inskränkningar i aborträtten. Hon säger rent ut att det är skamligt att det existerar länder i EU som inskränker kvinnors rätt till abort. Det är inte bara Birgitta Ohlsson som protesterar; kvinnor och män har runt om i Europa protesterat på många olika sätt mot detta nya lagförslag, och jag sällar mig till den skaran.

Det är dock inte bara i EU-landet Spanien som kvinnors rätt att själva bestämma över sina kroppar är ifrågasatt – Malta, Polen och Irland är av samma bakåtsträvande kaliber. Dessa bakåtsträvande tendenser ses också på hbtq-området. Nu i OS-tider är många blickar riktade mot Rysslands kränkningar av hbtq-personers rättigheter, men också inom EU förekommer brott mot grundläggande mänskliga rättigheter för hbtq-personer. Här behöver Sverige och EU bli mer aktiva. EU måste kunna utdöma sanktioner mot medlemsländer som inte respekterar grundläggande mänskliga rättigheter.

Jag får fortsätta med några andra synpunkter i mitt nästa inlägg.

Anf. 10 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Vi kan återigen se hur Carl Bildt vill föra en skrämselfaktisk taktik mot EU-kritiska röster. Det är skamligt att man inte ska kunna kritisera en överstatlig inriktning i EU utan att vår utrikesminister stämpelar EU-kritik som främlingsfientlighet och fascism. Det är rent befängt att man inte kan föra en saklig debatt. Jag är trött på det svenska debattklimatet där man inte kan föra fram kritik på olika områden utan att det ska ges olika epitet och anklagas för olika saker.

Lyssnade inte utrikesministern på vad jag försökte föra fram? Vi är för ett mellanstatligt samarbete. Och nej, vi vill fortfarande inte bygga några murar. Jag har inte sett några murar byggas runt Norge och Schweiz, som inte är med i EU. Varför ska det vara synonymt med murar att man kritiserar överstatlighet? Jag förstår inte den kopplingen. Och nej, vi vill inte vända omvärlden ryggen. Vill inte utrikesministern lyssna på vad jag försökte säga? Vi vill hjälpa så många som möjligt, till exempel i Syrien. Vi tycker inte att man gör tillräckligt i den oerhörda situation som råder där.

Vad gäller Nordkorea hade jag planerat att säga någonting om det; man får tyvärr inte plats med hela världen på tolv minuter även om man så önskar. I förra årets utrikespolitiska debatt nämnde jag, i samband med att jag uttalade stöd för olika förföljda kristna, de fruktansvärda fångläger som nu uppmärksammas i medierna. Där hålls bland annat kristna fångna, kanske av den enda anledningen att de äger en bibel. Där finns också politiska fångar som plötsligt bara försvunnit dit och som inte ens vet vad de är anklagade för.

I förra årets utrikespolitiska debatt fick det jag sade ingen respons, varken från regeringen eller från medierna. Jag är därför glad att Carl Bildt nu reagerar på FN-rapporten om övergrepp såsom omfattande tortyr, summariska avrättningar, tvångsaborter och våldtäkter. Det saknar motstycke i grymhet och påminner om nazismens fångläger. Regimen använder dessutom svält som vapen mot den egna befolkningen. Jag håller med: Denna situation måste följas upp av omvärlden – detta kan bara inte fortgå.

Jag vill å andra sidan säga att det är tråkigt att utrikesminister Carl Bildt inte nämner någonting om förföljda folkgrupper, bland annat kristna, som har varit väldigt utsatta den senaste tiden. Vi hörde nyligen nyheter från Nigeria att den islamistiska gruppen Boko Haram gjort sig skyldiga till ett våldsbrott där runt hundra personer dog. Min kollega Markus Wiechel kommer att nämna mer om situationen för kristna senare i dagens debatt.

Herr talman! Jag har nyligen varit på besök i Israel. Ett av de viktigaste budskapen jag fick med mig hem från resan var vikten av normalisering i relationen mellan judar och araber. På resan mötte vi en muslimsk reporter med medborgarskap i Israel. Innan hans föredrag började småpratade han med en jude som var på väg ut efter att ha föreläst för oss. De kramade om varandra och sade: Om alla var som vi hade det varit fred i dag.

Reportern berättade att han förut arbetat åt palestinska myndigheter men nu arbetade åt israeliska medier. Denne muslimske reporter framhöll att hans rättigheter som journalist vad gäller yttrandefrihet var bättre tillgodosedda i israeliska medier än i palestinska. Han var uppriktigt oroad över det bristande styre palestinska myndigheten i dag står för, där yttrandefriheten är starkt begränsad. Stöder man inte Abbas kan man hamna i fängelse.

Tro mig; jag är glad att Abbas har gått med på att förhandla med Israel, och jag hoppas på en politisk lösning båda parter kan gå med på. Men om fred ska vara långsiktigt möjlig i Mellanöstern är det också av stor vikt att den palestinska myndigheten och företrädare för denna inte bara talar om fred utåt, när det passar, utan också till sina egna. Det finns uppgifter om att budskapen är tvetydiga. Det är inte trovärdigt av Abbas att utåt säga att palestinska myndigheten tar avstånd från terrorism samtidigt som myndigheten hyllar och belönar dem som har begått terroristdåd.

I palestinska barnprogram får barn lära sig att rita kartor av ett land utan Israel, och judar benämns som barbariska apor och söner till grisar. Detta handlar inte bara om uttalanden från enskilda personer eller program, utan det pågår en systematisk demonisering av judar som är helt legitimerad av palestinska myndigheten. Det fanns också stora skyltar utanför de palestinska områdena som varnade för att det var farligt för judar att vistas där. Många gånger kritiseras Israel för sina gränskontroller vid infärd i och utfärd från Västbanken för att de begränsar palestiniernas rörelsefrihet, men de här skyltarna talar man sällan om.

Sverige betalar årligen ut stora summor i bistånd till palestinska myndigheten. Det är dags att utrikesminister Carl Bildt och Sveriges regering ställer krav på palestinska myndigheten att ta avstånd från antisemitism och sluta belöna och hylla terrorister. De ska också respektera grundläggande rättigheter för sin egen befolkning. Annars bidrar Sverige indirekt till inskränkt yttrandefrihet, hat och terror, vilket motverkar en långsiktig fred.

I de israeliskt kontrollerade områdena på Västbanken finns också industrier där palestinier och judar arbetar sida vid sida och bygger upp kontakter som skapar förutsättningar för fred. Dessa vill EU och vissa partier i Sverige bojkotta, för att de ligger på fel ställe. Jag hoppas att man är medveten om att detta kommer att drabba även många palestinier med arbetslöshet och förhindra värdefulla, fredliga mötesplatser. Visst ska vi kritisera Israel när de utför handlingar som är provocerande och försvårande i en fredsprocess, men jag tror inte att en bojkott kommer att leda till fred. Det slår mot fel personer.

Anf. 11 HANS LINDE (V):

Herr talman! Valet i september innebär ett utrikespolitiskt vägval för vårt land. Det är ett vägval när det kommer till värderingar – om vi ska fortsätta en politik grundad i girighet eller om vi ska ha en politik grundad i solidaritet, rättvisa och omtanke.

Det är dock även ett vägval som är oerhört konkret: Ska vi fortsätta sälja vapen till Saudiarabien eller inte? Ska Sverige erkänna Palestina eller inte? Ska vi stå upp för hbtq-personers rättigheter och försvara aborträtten, eller ska vi fortsätta med den kompakta Bildtska tystnaden på detta område? Ska vi vara ett land som även i fortsättningen är militärt alliansfritt, eller ska vi undergräva alliansfriheten och närma oss Nato? Ska vi vara ett land som är aktivt i nedrustningsarbetet, eller ska vi luta oss tillbaka på gamla meriter?

Detta vägval står hela svenska folket inför – eller nästan hela svenska folket, för jag noterar att Carl Bildt vägrar tala om de här frågorna. I all välmening, Carl Bildt: En arrogant debattör blir inte med omedelbarhet en bra debattör. Sluta upp med pajkastningen och tjuvnypen, och diskutera de seriösa vägval vi står inför! Varför klarar du inte av att ta en seriös debatt om de faktiska utrikespolitiska val vårt land står inför?

Jag har varit utrikespolitisk talesperson för Vänsterpartiet i snart åtta år, och jag har följt den utrikesminister Carl Bildt som har synts och hörts. Men vad har Carl Bildt egentligen sagt under de här åren? Vilka avtryck har han egentligen gjort? När jag reser i världen, träffar utländska gäster här eller träffar utländska diplomater är den vanligaste frågan jag får: Vart har Sveriges röst tagit vägen i världen?

Vårt land har ett starkt engagemang för och en stark historia av att stå upp för avkolonialisering och frihet. Det har gett oss en unik position i stora delar av världen. Det har gett oss en möjlighet till dialog och till att spela en central roll för att bidra till politisk förändring.

Inom hela FN-systemet har vi åtnjutit en stark position som stor ekonomisk givare men också som engagerad medlem, men förtroende är en färskvara.

Vi kan konstatera att under de åtta åren med borgerlig regering har man kapat band, bränt relationer och vänt stora delar av världen ryggen. I stället har man byggt sin utrikespolitik på en snäv allians med en liten krets stater i Europa och Nordamerika. Det understryks inte minst i dagens utrikespolitiska deklaration. Den värld som finns bortom Gibraltar sund tillägnas bara pliktskyldiga bisatser. Allra tydligast blir det kanske när Carl Bildt har mage att stå i denna talarstol och säga, och jag citerar ur utrikespolitiska deklarationen: ”Sverige tillhör de länder som tar emot flest flyktingar.” Då missar han att det finns en värld utanför EU, för jämfört med Pakistan, Libanon och Jordanien är Sverige en lilleputt när det kommer till flyktingmottagande. Denna värld utanför den europeiska kontinenten finns inte i Carl Bildts världsbild.

I dag meddelar Carl Bildt att Sverige ska kandidera till FN:s säkerhetsråd. Det är ett sent och ett halvhjärtat besked. Efter åtta år av totalt ointresse för FN-systemet, efter att den borgerliga regeringen använt FN-organen som budgetregulatorer för att justera den svenska budgeten och efter att den borgerliga regeringen ägnat sig åt någon sorts variant av den brända jordens taktik i sin utrikespolitik i Latinamerika, södra Afrika och delar av Asien är så klart chanserna för Sverige minimala att bli invalt i

säkerhetsrådet. Det är väl därför som Carl Bildt nu avslutar sin tid som utrikesminister med att lämna över en kandidatur till en ny regering, en kandidatur som han själv har bränt alla chanser att lyckas.

Carl Bildt har under hela sin politiska karriär beskrivit sin egen politik som den enda vägens politik. Så låter det också i dag: Vi står inför ett val, Carl Bildt eller avgrunden. Det är självklart inte sant. Varje land står inför ett vägval. Varje land kan välja olika riktningar. Så är det också i dag.

Om vi tittar ut över Europa ser vi en lång rad exempel på länder som tar progressiva initiativ, går före och agerar självständigt. Det som saknas är inte möjligheten att föra en aktiv utrikespolitik. Det som saknas är den politiska viljan.

Vi såg hur den rödgröna regeringen i Norge aktivt tog initiativ till en fredsprocess i Colombia. Vi såg hur Finland spelade en aktiv roll i att få till stånd en fredsprocess i Acehprovinsen i Indonesien. Island har erkänt Palestina sedan flera år tillbaka. På vilka områden har Sverige tagit initiativ till medling och fredsförhandlingar?

Den tidigare norska regeringen tog också initiativ till ett förbud mot klustervapen 2007. Det har i dag 113 länder undertecknat. Vi ser hur Österrike nu ska stå värd för en internationell konferens om kärnvapnens humanitära katastrofer och konsekvenser. Finland var en av de centrala initiativtagarna till ett Arms Trade Treaty, ett globalt vapenhandelsavtal.

Vad är Sveriges avtryck? Vad är Sveriges initiativ?

I dag lanseras Europeiskt fredsinstitut. Det kommer ju lägligt för en utrikesminister som är på väg ut, som nu börjar spana efter reträttposter. För mig som vänsterpartist är nedrustningsfrågorna och fredsfrågorna så mycket viktigare än så.

Carl Bildt, ta nu chansen att ge besked i de centrala vägval som vårt land står inför och lägg ned pajkastningen! Det svenska folket förtjänar så mycket bättre.

Anf. 12 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Kiev står i lågor. 15 personer dödades i går. Ukrainas ledare har valt att berika sig själva och fallit till föga för ryska påtryckningar och stormaktsdrömmar.

Stora delar av befolkningen har fått nog, och vi förstår det. Vår solidaritet finns med dem som demonstrerar för demokrati och europeisk integration, på Majdantorget i Kiev och runt om i hela Ukraina. Janukovyč har, som vår utrikesminister tidigare sade, blod på sina händer. Omvärlden måste nu agera genomtänkt på ett sätt som stärker de demokratiska krafterna i Ukraina och inte acceptera de övergrepp som sker.

Herr talman! Över 100 000 människor har dödats i Syrien. Mer än 2,4 miljoner syrier är registrerade flyktingar i FN:s läger i grannländerna. Målet är att 30 000 av dessa ska kunna få vidarebosättningsplatser som kvotflyktingar detta år. Det saknas fortfarande mer än 10 000 platser. Det vore en skam för omvärlden om man inte ens klarade av att hjälpa de allra mest utsatta flyktingarna från Syrien.

Regeringen och oppositionen i Syrien kommer inte att avsluta detta blodbad. Det står klart och tydligt då samtalen i Genève inte har lett någonvart. Pressen måste nu öka på de stater som eldar på detta krig, inte

minst Iran, Ryssland och Saudiarabien, att stoppa vapentillförseln och finansieringen av striderna.

Herr talman! Situationen i Centralafrikanska republiken är mycket allvarlig. Tusentals civila har dödats eller tvingats fly. Huvudstaden Bangui har i stort sett tömts på sin muslimska befolkning den senaste veckan. Afrikanska unionen och franska styrkor är på plats i landet, och det planeras nu för en EU-insats.

Sverige bör delta i denna insats, och vi bör skicka trupp. Vi talar ofta om skyldigheten att skydda, vi talar om Bosnien och Hercegovina och Rwanda, men nu kan vi bidra till att stävja en konflikt som riskerar att helt spåra ur och sprida sig regionalt till Darfur, Tchad eller att Centralafrikanska republiken blir någon sorts plats för Boko Haram eller andra terrorister i regionen. Sverige bör också bidra finansiellt till Afrikanska unionens insats i Centralafrikanska republiken. Insatsen saknar resurser, och det är ett akut behov att skydda civila i landet.

Herr talman! De förhandlingar som har förts mellan Iran och den så kallade P 5 + 1-gruppen eller EU 3 + 3-gruppen har kommit till stånd tack vare de tuffa sanktionerna mot Iran. Förhoppningsvis går det att nå en lösning rörande Irans kärnprogram. Men vi ser inga tecken på att Iran skulle ändra beteende när det gäller mänskliga rättigheter eller regimens destruktiva agerande i regionen. Omvärlden måste med kraft markera mot de omfattande avrättningarna, mot förtrycket i Iran, mot stödet till Bashar al-Asads krigsmaskin i Syrien och mot terrorismen mot judar. 75 miljoner iranier har rätt att leva i frihet. De har rätt att tycka och tänka fritt utan att riskera att torteras sönder och samman av landets säkerhetspolis.

Herr talman! Vi har i dag presenterat vår gemensamma utrikespolitik inom den borgerliga alliansen. Har vi sett någon gemensam utrikespolitik på den andra sidan? Nej, vi har inte sett det. Vi ser en rödgrön röra som inte förmår att samla sig kring en gemensam utrikespolitik. Vi ser en splittring, inte bara i säkerhetspolitiken, handelspolitiken och Europapolitiken, som utrikesministern nämnde, utan även i biståndspolitik, i synen på krigsmaterielexport, i synen på auktoritära regimer såsom Venezuela och Kuba. I snart sagt vart och ett av de politiska områdena ser vi att de rödgröna partierna står väldigt långt ifrån varandra.

Herr talman! Det rödgröna samarbetet är som en trisslott. Man tänker att plötsligt händer det, men så fort man skrapar lite på ytan inser man att sannolikheten att få tre lika är nästintill obefintlig.

I år, herr talman, är det inte bara riksdagsval utan också Europaval. Frågan är då, som också har lyfts här tidigare, om olyckan är framme och Sverigedemokraterna får ett mandat i Europaparlamentet vilken partigrupp de då har tänkt sätta sig i.

Det finns i dagsläget bara en främlingsfientlig partigrupp i Europaparlamentet. Där kan Sverigedemokraterna sätta sig om de vill. Där sitter bland annat Dansk folkeparti, Lega Nord, Vlaams Belang och några andra främlings- och invandrarfientliga partier.

Samtidigt har Sverigedemokraterna ett organiserat samarbete. Detta är inte så uppmärksammat, men sedan några år tillbaka har Sverigedemokraterna ett organiserat samarbete med antisemitiska Front National i Frankrike och främlingsfientliga FPÖ i Österrike. Sverigedemokraterna har betalat 6 000 euro i medlemsavgift för att ingå i ett organiserat sam-

arbete med antisemiterna i Frankrike. Det är en organisation som av någon outgrundlig anledning, eller möjligen logisk anledning, är registrerad just på Malta, där den typen av verksamhet kan vara i lite skyddat bo.

Hur har Sverigedemokraterna tänkt göra efter valet, Julia Kronlid? Blir det Vlaams Belang, blir det Dansk folkeparti, blir det Front National, blir det FPÖ? Det är viktigt att väljarna får veta vilka era europeiska samarbetspartner blir efter valet i höst om ni, förhoppningsvis inte, blir invalda i Europaparlamentet.

(Applåder)

Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag inleder med att instämma i Carl Bildts kritik av Janukovitj och händelserna i Ukraina. Det är förödande och förskräckande, och vi förväntar oss alla att vi nu kan samla oss till ett ansvarsfullt svar. Jag instämmer givetvis också i den utrikespolitiska deklarationen, som är vår gemensamma röst.

Centerpartiet vill med kraft främja en hållbar social, ekonomisk och ekologisk utveckling i Sverige, EU och vår värld. Sverige och Europa ska medverka till att människor får redskap till demokratisk förändring, frihet och försoning. Vi ska medverka till hållbara globala ekonomiska regelverk och till ansvarsfulla miljö- och klimatinsatser. Så bygger vi en inkluderande framtid. Så utvecklar vi långsiktig säkerhet tillsammans med andra.

Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vi är inte medlemmar i någon militär allians, men vi bygger säkerhet tillsammans med andra. Centerpartiet ger ett starkt stöd till ökat svenskt engagemang i fredsbyggande FN-insatser.

Centerpartiet vill att Sveriges röst ska göra skillnad, inte bara i ord utan i handling. Handling krävs för resultat på klimatområdet 2015. Sverige har visat att tillväxt och kraftfulla insatser för klimatet är förenligt. Sverige har med långvarigt utvecklingsbistånd skäl att vara tydligt. Utan ett starkt klimatarbete riskeras de resultat vi gemensamt uppnått.

Klimatresultat krävs för att förhindra humanitära katastrofer som med förebyggande insatser kan undvikas. Klimatlösningar blir avgörande för att kunna gå vidare och utrota fattigdomen. Med ambitiösa resultat här hemma och i EU visar vi att vi tar ansvar. Klimatfrågorna måste vara en viktig del av Sveriges samlade utrikespolitiska agenda för kommande år.

Ingen ser i dag ett slut på det förödande inbördeskriget i Syrien. Men vi vet att den dagen kommer. De brott mot mänskligheten som rapporteras måste då få en fullödlig rättslig prövning oavsett vilka de ansvariga är.

Sverige ska självklart försöka bidra till en hållbar fred. Syriens anslutning till kemvapenkonventionen var en framgång, och arbetet med att förstöra dessa massförstörelsevapen måste fullföljas. Härmed tas ett steg i riktning mot ett Mellanöstern fritt från massförstörelsevapen, ett steg som måste följas av andra för att förverkligas.

Centerpartiet anser att det krävs förnyad energi till arbetet för nedrustning av kärnvapen, det enda massförstörelsevapen som inte omfattas av en konvention. Inför 2015 och den översynskonferens av NPT-avtalet som då äger rum är det viktigt att Sverige söker samverkan för att stärka kraven på nedrustning av kärnvapen. Här är EU ännu inte en kraft att

räkna med. Centerpartiet vill därför se att Sverige tillsammans med lika-sinnade verkar för att utarbeta en konvention mot kärnvapen.

Sverige ska verka för fred och försoning, för frihet och internationell rätt. Det gäller självklart även det palestinska folket. De ska ha samma rätt som det israeliska folket till en egen stat inom säkra och erkända gränser. Vår hållning är känd. Det är vår förhoppning att de samtal som nu pågår kröns av framgång och att ockupationspolitik inte längre ska löna sig. Sverige ska på olika sätt vara berett att bistå.

Herr talman! Afrika är en kontinent i stark utveckling. Fram till 2015 beräknas sju av de tio snabbast växande ekonomierna i världen återfinnas söder om Sahara. Det vi sett hända i Asiens tigerekonomier ser vi nu utvecklas i Afrikas lejonekonomier. Det är en ung kontinent som på många sätt söker utveckla egna gröna lösningar. Många är utmaningarna, inte minst att utveckla landsbygden med familjejordbruket som nyckel för att klara den egna livsmedelsförsörjningen och den ekonomiska utvecklingen.

Vi har ett långvarigt samarbete med många länder i Afrika. Vår långsiktighet är ett värde att värda. När Sverige nu tillsammans med andra, i samverkan med AU och under mandat av FN, gör nya insatser är det en del av vårt engagemang för Afrika. Vi ser hur olika krafter försöker utnyttja sköra stater för sina maktintressen. Det är stater som hör till de minst utvecklade. Det är med oro som Centerpartiet noterar att OECD för 2014 fört upp tre nya Subsaharaländer på listan över bräckliga stater, inklusive Burkina Faso där Sverige haft långsiktig närvaro.

För Centerpartiet är långsiktighet och förebyggande av kriser ett centralt perspektiv. Därför ser vi skäl för en förnyad prövning av vårt engagemang i Burkina Faso.

Herr talman! För tre år sedan rullade den arabiska våren från land till land. Förtryckare störtades, och hoppet om förändring spirade. Vi är alla väl medvetna om att de gamla strukturerna är långlivade och att förändring tar tid, men vi ska inte glömma att människors drömmar om frihet i längden aldrig går att stänga inne. Det må vara Ukraina, Nordkorea eller Ryssland.

Herr talman! Centerpartiet driver att Sverige ska vara en stark och tydlig röst för en friare, grönare, mer solidarisk värld och för hållbar utveckling.

(Applåder)

Anf. 14 DÉSIREE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag står givetvis bakom den utrikesdeklaration som utrikesministern läste upp.

Låt mig ta upp några viktiga frågor som bör lyftas fram i debatten. I år firar Sverige 200 år av fred. Jag har fått växa upp i ett land med fred och frihet medan miljontals barn växer upp i krig och konflikter. Krig och konflikter samt politiskt och religiöst förtryck medför att människor inte kan utöva sina grundläggande mänskliga rättigheter, vilket i sin tur hindrar utveckling. Detta är något jag tänker fokusera på.

I Turkiet sitter ett stort antal journalister fängslade. På Kuba fängslas fortfarande människor för sina politiska åsikter. I Kina sitter ett stort antal politiska fångar fängslade liksom i Tibet. Iran har inför världssamfundet hävdat att man vill förändra sin politik gällande kärnvapen och på

så sätt undvika sanktioner. Vi välkomnar diplomatiska lösningar, men samtidigt måste vi fortsätta påvisa alla de brott mot mänskliga rättigheter som begås mot människor inne i Iran. Nordkorea fortsätter sin isolering och förtrycker och terroriserar sina medborgare.

Herr talman! Många människor vill utöva sin religion men kan inte på grund av förföljelse. Organisationen Open Doors menar att 100 miljoner kristna förföljs världen över. Bara i Nordkorea anser man att det finns 50 000–70 000 kristna i fångläger.

Vi ser allt fler konflikter med religiösa inslag världen över. I Centralafrikanska republiken begår för närvarande både muslimer och kristna övergrepp på civilbefolkningen. FN varnar för folkmord. Därför är det viktigt att FN och EU bidrar till att försöka stoppa den negativa spiralen av vedergällningsaktioner.

Vi såg mycket av detta i Rwanda för 20 år sedan då närmare en miljon människor mördades på 100 dagar. Konflikten i Rwanda flyttade dess värre vidare in i Demokratiska republiken Kongo. Sedan slutet av 1990-talet har ungefär fem miljoner människor dött i framför allt östra Kongo. Det är en ofattbar siffra.

Det sexuella våldet med våldtäkter och övergrepp har drabbat över två miljoner flickor och kvinnor, många så svårt att de behöver opereras. Det berättade den kände doktor Denis Mukwege från Panzisjukhuset i Kongo nyligen på ett seminarium i riksdagen.

Att Kongo, ett land som enligt alla bedömare har enorma naturtillgångar och skulle kunna vara ett rikt land, i dag hamnar på plats 177 av 179 länder i utvecklingshänseende – alltså långt ned – är naturligtvis inte acceptabelt.

FN-trupperna i Kongo kostar 1,4 miljarder dollar per år. Det är en enorm summa pengar, som vi hellre skulle vilja satsa på skolor och sjukhus. Men flera grannländer strider om värdefulla naturtillgångar i Kongo och bidrar till konfliktens pågående.

Herr talman! Just nu pågår ett arbete inom FN med att ta fram nya mål för att bekämpa fattigdom i världen. Millenniemålen ska ersättas av nya mål. Det är glädjande att den högnivågrupp som nu har jobbat fram ett nytt förslag till de nya målen i stället för att gå på symtom, som sjukdomar och brist på utbildning, går till kärnan: Varför utvecklas inte de här länderna? Jo, det beror på avsaknaden av demokrati och mänskliga rättigheter. Konflikter och krig motverkar utveckling. Brist på jämställdhet hämmar utveckling. Ledare som skor sig på sina medborgares bekostnad hindrar utveckling. Miljöförstöring hindrar utveckling.

Vi måste bli mycket tuffare mot världens olika ledare. De ska stå till ansvar – gentemot sin egen befolkning i första hand. Men faktum är att hela världssamfundet får kostnader på grund av dåliga ledare som inte förmår ta människor ur fattigdom och som inte satsar på hållbar utveckling. Bara i Syrien, herr talman, har Sverige nu bidragit med 1 miljard kronor till humanitära insatser. Man skulle faktiskt vilja skicka räkningen till president Asad själv.

För oss kristdemokrater är det viktigt att vi nu fortsätter att fokusera på fred, demokrati och mänskliga rättigheter, på jämställdhet och på klimat och miljö som viktiga faktorer för utveckling. Om människor själva får delta i beslut om sin framtid och får leva i fred och frihet utvecklas samhällen. Den frihetsrörelse som nu har tagit fart i många län-

der tack vare globaliseringen går inte att stoppa. Människorna på Ukrainas gator går inte att stoppa. De vill närma sig de värden som EU står för. För oss kristdemokrater är det viktigt att Sverige fortsätter att bidra till att vara en stark röst för demokrati och mänskliga rättigheter och för fred och frihet. Så får vi utveckling i fattiga länder, och så bygger vi säkerhet i vår omvärld.

(Applåder)

Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! I morgon klockan två samlas Europeiska unionens utrikesministrar i Bryssel. Vi kommer starkt, enat och gemensamt att ta ställning till det fruktansvärda som har inträffat i Ukraina. Det är genom att agera gemensamt i Europa som vi kan ha inflytande, som vår röst märks och som vi kan förhindra att våldet i Ukraina blir ännu mycket värre. Sverige är en stark röst för ett starkt Europa. Det ska vi visa igen i Bryssel i morgon klockan två, och jag vet att jag gör det med starkt stöd i denna riksdag.

Jag är också tacksam för det starka stöd som finns för det förslag vi kommer att lägga fram om fredsinsatsen i Mali. Den är inte lätt. Vi ska inte underskatta den. Men det är bra att vi har ett starkt stöd för det beslut som vi nu fattar.

Jag ska säga något kort om det vi har diskuterat. Julia Kronlid säger om Europa: Mellanstatligt samarbete går ju. Titta på Norge! Ja, låt oss titta på Norge. Den norska verkligheten är att det norska Stortinget passivt måste acceptera de beslut som Europeiska unionen fattar. Det är den brutala verkligheten för Norge. Om man står utanför står man utanför. Då är man inte med och fattar besluten. Man är beroende i alla fall. Är det så ni vill ha det? Eller vill ni bygga murarna?

Det handlar också om oenigheten. Hans Linde säger att Carl Bildt säger att det är han eller avgrunden. Nej, någon avgrund är det inte. Men osams är ni. Ni är osams om EU. Ni är osams om säkerhetspolitiken. När det gäller handelspolitiken sade Urban Ahlin att det fanns någon gammal artikel av Leif Pagrotsky i tidernas begynnelse. Det är möjligt. Men när det gäller TTIP, den största enstaka handelspolitiska frågan på agendan, är Miljöpartiet och Vänsterpartiet skeptiska och bromsande. Om EU, om säkerhetspolitiken, om handelspolitiken är ni osams. Det är ingen avgrund, men det är ett elände. För fyra år sedan skrev Urban Ahlin ett gemensamt dokument med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det var ett eländesdokument. Han har själv sagt att det var ett misstag att försöka skriva något gemensamt med de där två andra partierna. Låt oss gemensamt se till att detta misstag inte blir verklighet och upprepas.

(Applåder)

Anf. 16 URBAN AHLIN (S):

Herr talman! Carl Bildt sade i sin utrikesdeklaration att han vill ha en saklig debatt. Jag ställde en specifik fråga till utrikesministern som jag förväntade mig att jag skulle få ett svar på. Frågan handlade om att det 2006 ansågs vara dåligt för Sveriges anseende att vi bara hade 900 soldater i internationell tjänst. Ni borgerliga kritiserade oss socialdemokrater för det och lovade svenska folket att vi skulle ha 2 000 insatta i internationella fredsoperationer för att öka anseendet i världen. Sedan redovisade

jag siffrorna. Det har bara gått nedför sedan dess. I dag har vi 350 ute i internationell tjänst. I stället för att uppfylla ert löfte som ni gav 2006 och som ni repeterade 2010 om att fördubbla antalet har ni halverat det.

Min enkla fråga till dig var: Om de 900 soldater som vi hade på den tiden var dåligt för Sveriges anseende i världen – hur är det då i dag när du har halverat antalet?

Att försöka vinna en plats i FN:s säkerhetsråd på de där meriterna du talade om – 80 000 i FN-tjänst när det i dag är 27, vilket det har varit i princip alla de åtta år som du har varit utrikesminister – är att försöka vinna en plats i säkerhetsrådet med lånta fjädrar från gamla socialdemokratiska regeringar. Jag hade gärna sett ett svar på frågan om hur det står till med Sveriges anseende i världen i dag.

Fredrik Malm säger att det är ungefär som att köpa en trisslott att rösta på något av de rödgröna partierna. Om man köper en trisslott kan man ju åtminstone vinna någonting. Att rösta på den borgerliga regeringen är att köpa en nitlott. Tack för en god debatt!

Anf. 17 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Det märks att det är valår. Carl Bildt försöker få det att framstå som att det är en stor splittring i oppositionen. Taktiken från regeringen är att visa att vi är splittrade. 20 minuter för att berätta om hela den egna utrikespolitiken är väldigt lite tid. 60 minuter för oss tre rödgröna partier är mycket mer. Jag vet inte om ministern har uppmärksammat att vi har talat om tre väldigt skilda områden. Det är också en taktik – att fördela arbetet.

Jag hade velat hinna tala om barns rättigheter, om barnsoldater, om barnaga och om barnfattigdom – inte bara i världen utan också här hemma. Jag hade velat hinna med att tala om rätten till personlig integritet och i det sammanhanget ta upp att massavlyssning à la NSA, som vi har fått veta så mycket om på sistone, är ett brott mot artikel 12 i FN-stadgan om de mänskliga rättigheterna. Det är en skam att Sverige och andra länder deltar i denna hantering.

Jag vill påminna om att mänskliga rättigheter gäller också whistleblowers. De gäller också Snowden och de andra som har vågat ta bladet från munnen och berätta för oss vad som pågår.

Jag hade också velat hinna med att tala lite mer om Syrien, bland annat om folkens rätt till självbestämmande med tanke på den autonomi som har utropats i Rojava i västra Kurdistan, alltså den kurdiska delen av Syrien. Att inte bara tala om territoriell integritet är kanske en lösning också i Syrienfrågan. Det finns annat, som en federal statsbildning, som kanske skulle kunna lösa knutar i Syrienfrågan.

Jag hade velat hinna med att tala om en rapport som ministern inte tog upp – OECD-Dacs rapport om svaga stater och att biståndsstödet till dem har minskat. Där skulle vi kunna göra en insats och vara alldeles korrekta utan att få kritik från Riksrevisionen.

Anf. 18 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill kommentera utrikesministerns inlägg om hur vi ser på mellanstatlighet och att Norge tvingas följa förslag från EU trots att Norge inte ens är med i EU. Om det är så att Norge, som står utanför EU, ska tvingas införa EU-regler ligger bristen hos EU. Det är ett allvar-

ligt demokratiskt problem om ett land som inte ens är med i EU också ska tvingas in i EU:s överstatlighet. Då får vi föra en vidare debatt om det.

Till Fredrik Malm, som undrar vilka vi ska samarbeta med i EU-parlamentet, vill jag återigen säga att vi för förutsättningslösa samtal med olika partier för att se vilka vi vill eller inte vill samarbeta med. Hur några grupperingar kommer att se ut vet vi inte förrän efter EU-valet. Jag önskar och vädjar om att det är Sverigedemokraterna som får ge besked om vilka vi vill samarbeta med och inte Fredrik Malm eller utrikesminister Carl Bildt. Lämna gärna det till oss.

Jag vill nämna något kort, eftersom jag inte hunnit med det tidigare, om Mali. Det är beklagligt med de våldsamma strider som pågår där med beväpnade grupper som har orsakat att tusentals människor har tvingats fly från norra Mali. Enligt UNHCR har runt 500 000 människor tvingats lämna sina hem, och det är otroligt viktigt att vi generöst bidrar till UNHCR för att hjälpa utsatta flyktingar.

FN har nu bett Sverige om hjälp med en militär underrättelsestyrka, vilket vi har läst om i medierna. Eftersom Sverigedemokraterna som enda parti i riksdagen inte får sitta med i Utrikesnämnden som behandlade den här frågan i går vill vi gärna se propositionen och ha mer fakta från regeringen på bordet innan vi kan ta ställning till en svensk insats i Mali.

Anf. 19 HANS LINDE (V):

Herr talman! När jag för några veckor sedan började fundera på vad jag som vänsterpartist vill ta upp och lyfta fram i den här debatten var det självklart för mig att min utgångspunkt skulle vara: Vad vill jag att Sverige ska göra under nästa mandatperiod? Vad vill jag att den regering som tillträder efter valet ska göra? Vad vill jag ge för besked till väljarna om vad jag som vänsterpartist kommer att kämpa för under kommande mandatperiod? Då är det självklart för mig att lyfta upp behovet av att Sverige erkänner Västsahara och Palestina, att vi inför ett skarpt förbud mot vapenexport till diktaturer, att Sverige under den kommande regeringen tydligt lyfter fram frågor som handlar om sexuell och reproduktiv hälsa, rättigheter och fattigdomsbekämpning i biståndspolitiken och att nästa utrikesminister aldrig kommer att tystna när hbtq-personer och aborträtten hotas. Det var min utgångspunkt.

Uppenbarligen har Carl Bildt och kompanjonerna på den högra kanten en annan utgångspunkt. Man vill diskutera vilka som är eniga och oeniga, och man har mindre vilja att diskutera vad man egentligen vill med Sveriges röst i världen. Det är lite talande för den borgerliga sidan men också ganska trist. Har ni verkligen redan gett upp allt hopp om att bli omvalda i regeringsställning? Ni har uppenbarligen inte kunnat presentera några som helst konkreta idéer om eller förslag på vad ni vill göra under den kommande mandatperioden. Jag hoppas att vi får en livfull utrikespolitisk debatt fram till valet, men då är det dags att man från den borgerliga sidan börjar presentera sina idéer om vad man vill göra under kommande mandatperiod.

Sist vill jag säga att nu har vi lyssnat till det som troligen blir Carl Bildts sista inlägg i hans sista utrikespolitiska debatt. Jag måste säga, efter åtta år som vi har kämpat i den här kammaren, Carl Bildt, att det

många gånger har varit underhållande att debattera mot dig, och stundtals har det också varit lärorikt att debattera med dig som utrikesminister. Men jag måste också säga att nu är det hög tid att vi byter utrikesminister och att vi byter utrikespolitik. Vänsterpartiet är garanten i svensk politik för att vi efter valet får en utrikespolitik baserad på solidaritet, rättvisa och jämställdhet.

Anf. 20 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Det är nu mindre än hundra dagar kvar till valet till Europaparlamentet, och nu har diskussionen varit uppe här, Julia Kronlid och Sverigedemokraterna: Vilka är det som ni har tänkt samarbeta med i Europaparlamentet? Ni sitter sedan ett antal år tillbaka i ett organiserat samarbete med antisemitiska Front National från Frankrike. År 2012 betalade ni närmare 6 000 euro i medlemsavgift till EAF. Här har jag The Annual Report and Financial Statements för denna organisation baserad på Malta. Kent Ekeröth sitter i styrelsen tillsammans med Marine Le Pen. Är det antisemitiska Front National som ni har tänkt samarbeta med i Europaparlamentet, eller är det i själva verket Dansk folkeparti eller Lega Nord eller FPÖ från Österrike? Vilka är det?

Vi vill ge besked själva, säger Julia Kronlid. Men hon kommer inte att ge några besked alls, därför att det här vill Sverigedemokraterna inte tala om. Sverigedemokraterna vill säga: Respektera Israel! Men samtidigt sätter man sig ned och samarbetar organiserat med franska fullblodsantisemiter. Nu är det dags att ni ger besked.

Till Urban Ahlin vill jag säga att det är mycket riktigt att jag liknade det rödgröna samarbetet vid en trisslott. Man tänker att plötsligt händer det, men så fort man börjar skrapa på ytan inser man att sannolikheten att få tre lika är näst intill obefintlig. Men det är inte bara det. Jag glömde att påpeka att med trisslotten, precis som med det rödgröna samarbetet, är det staten som är den stora vinnaren och inte den som skrapar lotten.

(Applåder)

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag hade tänkt lyfta fram vikten av super-FN-året 2015 med mycket som står på spel. Jag hade tänkt lyfta fram kvinnors roll i fredsprocesser och 1325. Men, herr talman, jag noterar att precis som denna kammare har den ryska duman i dag diskuterat utvecklingen i Ukraina.

Jag har märkt förut, herr talman, att ryska parlamentariker har väldigt svårt att tänka sig eller förstå att människor kan drömma helt egna drömmar utan inblandning från andra. De kan drömma om en annan verklighet än den ryska. Jag hoppas att Janukovitj inte lyssnar på de råd som kommer från Putin och duman utan sträcker ut handen till sin opposition och till sitt folk för att åstadkomma en hållbar förändring.

Till sist, herr talman, noterar jag i den här debatten att både Vänstern och Sverigedemokraterna har drömt om en helt egen utrikespolitik utan någon speciell kontakt med EU. Det är intressant. Det är också intressant att Sverigedemokraterna inte vill ge besked själva om vilken grupp de ska tillhöra, om de tänker sätta sig en garderob i Europaparlamentet eller om de tänker ingå med Le Pen i en grupp för att blockera och sabotera möjligheterna för Europas folk till en bättre framtid.

Anf. 22 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Den 25 maj går förhoppningsvis alla vi som har möjlighet till valurnorna för att rösta till Europaparlamentet. Europa skapades, i andra världskrigets kölvatten, för att förhindra krig. Ett ömsesidigt beroende och handelsamarbete skulle bidra till utveckling och fred. De kristdemokrater som startade detta samarbete trodde på samförståndslösningar för att bevara freden i Europa. Och historien visar att de har fått rätt. EU har gått från 6 till 28 länder och omfattar numera 500 miljoner invånare.

Europas värderingar drar dock ännu fler, och att skapa fler demokratiska länder och handelspartner i vårt närområde gynnar vår gemensamma säkerhet. Därför är det östliga partnerskapet så viktigt. Och vi ser att människor i Ukraina längtar efter ökad integration med Europa. Våra värderingar äger.

EU har flera utmaningar att ta tag i under de kommande åren. Det handlar om jobb och arbetsmarknad. När det gäller migrations- och flyktingpolitik handlar det om att stå för generös och human flyktingpolitik, men inte minst att motverka främlingsfientlighet.

EU ska stå upp för sina grundläggande värderingar. Det gäller framför allt den fria rörligheten för varor, tjänster, kapital och människor. På det sättet kan EU fungera optimalt.

Jag hoppas att många kristdemokrater kommer in i Europaparlamentet efter valet den 25 maj. Vi kommer att stå upp för de viktiga frihetsvärderingar som EU bygger på.

Avslutningsvis vill jag tacka alla som har lyssnat i dag, alla på läktaren, den diplomatiska kåren och andra som har lyssnat via olika medier. Tack för en bra inledande utrikesdebatt!

Anf. 23 SOFIA ARKELSTEN (M):

Herr talman! Det finns en känsla av att utrikespolitiken var lite enklare förr. Omvärlden är mer komplex nu. I Försvarsberedningens första rapport skriver vi till exempel att framtiden är än mer svår att förutsäga. Så är det. Lägg också till globaliseringen. En händelse på den ena sidan av världen kan lätt få effekter på den andra sidan. Vi ska inte tala om den ökade mängden information, även från människor i länder som tidigare var helt slutna. Då krävs det en flexibel och modern säkerhetspolitik.

Ny teknik, demografi och ekonomiska förändringar påverkar den säkerhetspolitiska miljön. Det är en ödmjuk inställning att säga att när omvärlden förändras rör säkerhetspolitiken ännu fler frågor. Det handlar om allt från klimateffekter, utbildning, handelsströmmar och människors hälsa till hur god förvaltning fungerar med diplomati och goda kontakter mellan parlament. Det är alltså möjligt att den utrikespolitiska deklarationen kan ta ännu längre tid i framtiden, herr talman.

Politiken ska fortsatt grundas i våra värderingar där de viktiga principerna som respekt för mänskliga rättigheter inkluderar kvinnors rättigheter, hbtq-rättigheter och yttrandefrihet oavsett plats eller form.

Dagens utmaningar ställer också stora krav på det politiska beslutsfattandet. Vi är lyhörda och flexibla när omvärlden förändras, men vi är samtidigt trygga och grundade i våra värderingar och vår syn på de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Sverige har i dag en värderingsdriven utrikespolitik. Men även om vi har det i dag finns det inga garantier. Vi talar mycket om samsyn i utrikesutskottet. Ibland får vi nästan anstränga oss för att hitta saker som vi inte är överens om. I dag är lite av den dagen. Det är i dag man ser skillnaden mellan partierna. Men, förutom Sverigedemokraterna, är det främst två partier som skriver särskilda yttranden och ibland reservationer. Det är Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I år är det valår. Väljarna har all rätt att fråga: Hur ska utrikespolitiken se ut framöver? Vilka är regeringsalternativen?

Alliansen är tydlig. Vi samarbetar och berättar hur vi tänker. Men på andra sidan är det splittrat. Vi hoppas naturligtvis att S, MP och V skriver ihop sig och presenterar ett tydligt alternativ igen och berättar för väljarna hur deras gemensamma kompromisspolitik skulle se ut. Men det skulle kunna vara att hoppas på för mycket, herr talman.

För oss är EU, till exempel, ett verktyg för att lösa flera av våra framtidsutmaningar. Det tycker inte S, V och MP gemensamt. De tycker inte om EU gemensamt. Vi i Alliansen tycker till och med att EU är mer än så. Det är ett gemensamt värderingsbygge mot protektionism och nationalism. Samarbete står för frihet, demokratiska principer, mänskliga rättigheter och öppenhet. Det här är en viktig skillnad.

Ordet interdependens används ibland. Det är ett krångligt ord men ganska användbart. Det betyder att länderna är nära kopplade till varandra. Kriser och utmaningar kommer inte att drabba ett land allena. Sveriges säkerhet är nära kopplad till utvecklingen i vår omvärld, och därför bygger vi säkerhetspolitik tillsammans med andra. Därför bygger vi säkerhet tillsammans med andra.

EU-arenan är en förlängning av svensk utrikespolitik. När vi är ledare inom EU och har stort inflytande inom det som EU gör, då gör vi skillnad. Då kan vi åstadkomma mer ihop än vad vi kan själva.

En gemensam EU-röst inom utrikespolitiken är en styrka. Det är på det sättet Alliansen tar ansvar för utrikespolitiken.

Anf. 24 CARINA HÄGG (S):

Herr talman! Sofia Arkelsten, ordförande för utrikesutskottet, försöker leda i något slags bevis att det finns en splittring mellan olika partier inom oppositionen. Hon talar då om Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Jag behöver inte längre peka på den splittring vi har sett i grundläggande säkerhetspolitiska, utrikespolitiska och övriga viktiga frågor som berör utrikesutskottets område. Det har varit nästan totalt sammanbrott i de politiska linjerna, inte minst i samband med Folk och Försvars konferens i Sälen och det som hände därefter. Jag tror alltså att den diskussionen faller av sig själv numera.

I just utrikesutskottet finns det särskild anledning att se till det vi kan hitta gemensamma lösningar och gemensam samsyn på när vi uttrycker oss i förhållande till annat land. Det är en tradition som är värd att värna om.

Det finns annat som är värt att värna. Det uttrycker vi i den alternativa deklARATIONEN, den socialdemokratiska utrikesdeklARATIONEN, som nu finns tillgänglig på nätet och ur vilken vi socialdemokrater nu väljer att ta upp olika delar i våra anföranden.

Urban Ahlin talade i sitt anförande om det östliga partnerskapet, om bristerna i hur EU hade agerat, om missade möjligheter men också om vilka redskap som finns framöver för att få en annan än den ytterst dramatiska utveckling vi nu ser i Kiev i Ukraina.

Samma problematik kan vi se när vi tittar söderut. Vi lät förtrycket vara i länderna i Nordafrika. EU orkade inte bry sig.

När jag för lite över tre år sedan stod på Tahrirtorget i Kairo under dagarna för revolutionen såg och kände jag den enighet som det egyptiska samhället hade i sin vilja att få en förändring, en fredlig förändring och en demokratisk inriktning. Det var en vilja att stå upp för mänskliga rättigheter och att få en annan socioekonomisk situation. Den känslan har man försökt behålla under de omvälvande utmaningar man har stått inför. Det är svårt att vara ny politiker och att engagera sig för mänskliga rättigheter, både då och i dagens situation i Egypten.

Vi ska komma ihåg den enighet som människorna hade och inte låta oss splittras upp och se de problem som en del andra har velat visa upp. Jag menar att den egyptiska befolkningen har fått, och sett, möjligheten att påverka sitt samhälle och att påverka politiken. Från det kan man inte vända tillbaka.

Vi har dock fortfarande ett ansvar för att vara där, stödja och samarbeta. Socialdemokraterna lade tidigt fram, först i förhållande till situationen i Libyen och sedan generellt, vikten av samverkan mellan folkrörelseorganisationer och fokus på kvinnoorganisationer. Vikten av att kunna samarbeta och stödja sådan samverkan ligger kvar.

Den grundläggande synen på hur man ska kunna samverka ligger kvar. Den socioekonomiska situationen hänger mycket samman dels med den inrikespolitiska och säkerhetspolitiska situationen i Egypten och andra länder i regionen, dels med vår vilja att öppna upp för handel och utbyte, att kunna mötas och resa. Där kan Sverige och EU göra mer.

Liksom man inte engagerade sig på djupet i de nordafrikanska länderna under diktaturåren har man heller inte förmått att växla om till en aktiv politik för att stödja människornas vilja att forma sina egna länders utveckling. Länder där politiska partier varit förbjudna har naturligtvis en resa att göra innan de kan formera och organisera sig. Det tog ett tag innan de fick legala möjligheter att organisera sig fritt i kvinnoorganisationer. I en sådan situation behövs stöd, och fortfarande avvaktar EU. Här har vi ett ansvar att driva på.

Egypten är och förblir ett nyckelland under överskådlig tid. Om vi inte lyckas få till en annan utveckling kan jag som nästa steg se hungerkravaller framför mig. Vi ser tendenser till att våldet ökar. I går gick resebolag ut och varnade. Vi har sett att i Sinai, som är en del av Egypten, har flyktingar från Afrikas horn blivit utsatta för övergrepp. Det har även funnits anledning för oss att reagera eftersom vi i Sverige har släktingar till dem som drabbats hårt.

Vi kan se att det kommer tillbaka personer till Egypten som stridit med grupper knutna till al-Qaida i Syrien, personer som sedan stimulerar till våldsdåd i Egypten. Vi ser det även i andra länder. Man har varnat för att det sker i till exempel Marocko, ett land som haft en förhållandevis lugn utveckling med ny konstitution och nya val framöver.

Problematiken med jihadister som har en våldsbejakande agenda varnas också vi européer för. Vi måste vara vaksamma mot det för det berör

även oss. Våldet kommer över våra gränser genom att jihadister reser tillbaka till Sverige. Det är något som vi har att fundera på, inte just här och nu men kanske i kommande debatter.

(Applåder)

Prot. 2013/14:70
19 februari

Utrikespolitisk debatt

I detta anförande instämde Kenneth G Forslund och Désirée Liljevall (båda S).

Anf. 25 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Det är intressant att i en sådan här debatt, speciellt när det är valår, lyssna på vad oppositionen säger, hur det alternativ som Carina Hägg ska mönstra upp ser ut. Det är lätt att i talarstolen inleda sitt anförande med att hoppa på utrikesutskottets ordförande och säga att Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna i Alliansen är oeniga. Vi har styrt Sverige i åtta år. Vi presenterar en utrikesdeklaration varje år.

Hur ser det ut på den andra sidan? Låt oss ta säkerhetspolitiken till att börja med. Vapenexport, krigsmaterielexport, vapenindustri är en sektor som i Sverige sysselsätter många människor. Miljöpartiet säger i sitt partiprogram att de inte vill ha någon vapenexport alls. Vänsterpartiet säger i debatten att de inte vill exportera till diktaturer men till andra går bra. Och Socialdemokraterna har ju en historia av att vilja kränga vapen till praktiskt taget vem som helst.

Handelspolitiken är ett annat område. Miljöpartiet är grundat som ett parti mot tillväxt och frihandel. Socialdemokraterna har alltid värnat frihandel. Hur ska det gå, Carina Hägg? Hur ska ni mönstra upp detta?

Anf. 26 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Folkpartiets representant försöker höja tonläget i kammaren. Det är talande hur lågmälda småpartierna på regeringssidan varit. Visst har man presenterat en deklaration även i år, men den metod man har är att skriva ihop ett papper och sedan är debatten fri. Då har man en annan syn på Rysslandspolitiken, säkerhetspolitiken, hur försvaret ska vara uppbyggt, om vi ska ha värnplikt eller inte, om vi ska agera på det ena eller andra sättet. Det finns stora skillnader i politiken som kommer till uttryck utanför det där papperet. Om det är rätt metod är upp till er att avgöra, Fredrik Malm.

När det gäller konkreta frågor såsom krigsmaterielexport vill jag säga att det var ett krav från oss att vi skulle ha en översyn. Där var ni inte eniga. Ni var inte eniga om innehållet. Ni var inte eniga om att det skulle bli en utredning, en översyn, av krigsmaterielfrågorna. Nu blev det så, och jag hoppas att man kommer fram till ett brett och enigt förslag så att vi även får en bred enighet i kammaren.

Det där med enighet inom Alliansen, Fredrik Malm, kan du inte leda i bevis när det gäller helheten.

Anf. 27 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Ja, ni har ett papper och sedan är debatten fri, säger Socialdemokraterna. Jag kan upplysa Carina Hägg om att det papperet var tolv sidor, och det tog utrikesministern 26 minuter att läsa upp det i talarstolen.

Det är mer än ett papper. Det är en genuint förankrad, samordnad, framförhandlad politik mellan fyra partier som har styrt Sverige under åtta år. Det vi ser på den andra sidan, och som blir problematiskt inför valet i höst, är att ett parti vill sälja vapen till praktiskt taget allt och alla, ett annat parti vill bara sälja till några och ett tredje parti vill montera ned den svenska vapenindustrin.

Vi ser inom handelspolitiken hur Socialdemokraterna och LO-facken alltid har värnat frihandel och exportindustri medan Miljöpartiet är grundat för att inte ha frihandel i Sverige. Vi ser inom Europapolitiken hur Socialdemokraterna vill ha ett Europasamarbete, och är engagerade i Europasamarbetet, medan Vänsterpartiet vill lämna Europasamarbetet. Det, Carina Hägg, är skiljelinjen i svensk politik inte bara mellan Alliansen och oppositionen utan mellan Alliansen och fyra olika oppositionspartier.

Det finns uppenbarligen bara ett alternativ för väljarna i höst om man vill ha en samordnad, seriös och långsiktig politik för Sverige.

Anf. 28 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Fredrik Malm får väl gå hem och tala med sin partiledare Jan Björklund. Han får säga till vice statsministern att det är det som gäller. Vi får väl se om deklarationen är det som Folkpartiet inte kommer att opponera mot framdeles, vilket vi sett tidigare, utan nu blir det den som gäller och ingenting annat. Är det ett löfte från Folkpartiet framöver?

Jag tycker att det är viktigt att vi har en debatt. Jag känner inte igen mig i den beskrivning som Folkpartiet ger. Vi har varit mycket tydliga när det gäller vår syn på krigsmaterielfrågor. Vi vill ha en tydlig lagstiftning, en förtydligad lagstiftning. Vi talar om demokratikriterier. Vi främjar verkligen inte krigsmaterielexport på det sätt som Fredrik Malm i raljerande ton försöker framställa det. Jag tycker att det är ett ohederligt sätt att argumentera.

Anf. 29 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag blir lite konfunderad när jag lyssnar på Carina Hägg och är inte säker på att jag riktigt förstår helheten i hennes inlägg. Vi har från Alliansen en mycket tydlig politik. Vi har, som Fredrik Malm sade, haft det under nästan åtta år i regeringsställning. Vi har en bred samsyn, men sedan är vi olika partier, helt klart.

Jag tänkte fokusera på vad Carina Hägg sade om den arabiska våren, om Egypten och situationen där, något som oroar oss alla. Sverige är aktivt. Vi är drivande inom EU och bilateralt vad gäller mänskliga rättigheter, frihet, demokrati och även marknadsekonomiska reformer. Carina Hägg gick tillbaka en bit i tiden och talade om hur det var då.

Jag har tidigare tagit upp, men brukar aldrig få något svar, hur det var när Ben Ali styrde Tunisien och Mubarak Egypten och Socialistinternationalen hade gott samarbete med dessa länder. Carina Hägg tog upp frihandeln. Man kan inte precis säga att Socialistinternationalen är urmodern för frihandel. Hur ser Carina Hägg på det?

Anf. 30 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Det förvånar mig lite grann att Moderaterna lägger tid och kraft på den diskussionen. Det är väl ganska uppenbart, och det har vi redogjort för vid flera tillfällen, att vi inte hade några kontakter med de regimer som var i Nordafrika. På grund av utvecklingen där kunde vi inte samarbeta med regimer som inte var demokratiska, eftersom de inte hade den ambitionen. Det är en sak om man vet att någon strävar, men där fanns ingen strävan i rätt riktning. Strävan gick i fel riktning, alltså kunde vi inte ha, och hade inte heller, den relationen.

När möjligheterna fanns, när människorna började röra på sig, krävde sina rättigheter, gick ut på gator och torg och sade sin åsikt, då var det självklart för oss att vara där och stödja. Det var fackföreningsrörelsen, kvinnorörelsen, olika andra NGO:er. Det handlade om att stödja politiska initiativ i en socialdemokratisk riktning men också en allmän demokratisk utveckling. Då var vi där. Vi ville att även Sveriges regering skulle vara tydlig, men man sade att stabilitet gick före.

Stabilitet betydde vid det tillfället att samma regimer fanns kvar. Betyder stabilitet det också i fortsättningen, med det som vi ser i dag och som vi vill förändra? Det måste finnas en tydlighet från Moderaterna. Vi nöjer oss inte med ännu en militär ledning i landet.

Anf. 31 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag kan garantera att Moderaterna är tydliga och pådrivande tillsammans med de tre partier som vi i bred samsyn regerar med. Men det är också viktigt att ha rätt historieskrivning. Ni brukar själva gå tillbaka ända till Olof Palme och hans tid. Han gullade med diverse diktatorer runt om i världen, inklusive exempelvis Fidel Castro. Och Fidel Castro var inte demokratisk ens 1975–1976, utan det var illa redan då.

Jag återgår till frågan om marknadsekonomiska reformer. Som Fredrik Malm var inne på: Hur ska ni driva det här tillsammans med de andra partierna, som ni måste samarbeta med för att få en majoritet? S, V och MP ska regera i så fall, säger ni. Eller ska ni tycka olika i de här frågorna? Hurdan blir tydligheten då?

För att ta ett mer angeläget och närliggande exempel på när man har relationer med partier som inte är så rumsrena kan jag säga att den partigrupp i Europaparlamentet som ni ingår i gullar med och har avtal med Regionernas parti i Ukraina. Vad gör Carina Hägg för att ta avstånd från Regionernas parti? Det är president Janukovitjs parti, den president som nu är ute på gatorna och är ganska tuff mot sin befolkning, om man uttrycker det oerhört diplomatiskt.

Anf. 32 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna har en tradition att värna frihandel. Sverige är ett exportberoende land. Vi behöver export för vår egen skull, för arbetstillfällen och för att kunna understödja vår välfärd, men också därför att vi tror att det är ett bra sätt att binda samman människor och länder och stimulera utveckling i andra länder. Det gynnar också oss. På den punkten finns det ingen tvekan. Sedan finns det i varje tid olika frågor att väga in.

När det gäller att tydliggöra vår hållning till länder som finns i olika konstellationer där vi kan ingå har vi också en tradition. Vi talar om det

för dem. Vi är tydliga. Vi har ibland markerat genom att frysa relationer. Vi har inte gjort som ni gjorde med Berlusconi i Italien: åkt dit och hejlat och deltagit i valrörelsen. Vi hade inte agerat som ni har gjort när det gäller era partivänner i Ungern. Jag kan räkna upp punkt på punkt där vi inte hade agerat på samma sätt utan tydligt hade tagit frågorna internt. Räcker inte det säger vi det också utåt om det finns anledning. Det finns ingen anledning att hymla med att man har vissa uppfattningar och att man oroar sig för utvecklingen. På den punkten tror jag att vi kan ha lite att tipsa Moderaterna om inför framtiden.

Anf. 33 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vädjar till er att försöka hålla enminutsgränsen för replikerna. Annars blir jag tvungen att ingripa lite hårdare än jag gjorde nyss.

Anf. 34 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Nyligen skrev en känd person: När inkomsterna för en minoritet växer exponentiellt fördjupas gapet mellan majoriteten och det fåtal som vältrar sig i överflöd. Den här obalansen är resultatet av en ideologi som förfäktar marknadens överhöghet och som bestrider statens rätt att utöva någon form av kontroll, trots att staten har uppdraget att förvalta det allmännas bästa. På så vis föds en ny form av tyranni, som ensidigt och oupphörligt upprättar sina egna lagar och regler. Växande skuldsättning gör det svårt för länderna att förverkliga sin potential. Till allt detta tillkommer korruption och skatteflykt, som har antagit globala dimensioner. Törsten efter makt och tillgångar känner inga gränser. Detta system tenderar att sluka allt som står i vägen för ökade vinster, och sådant som är skört, såsom miljön, blir försvarslöst inför den gudomliggjorda marknaden, som upphöjs till alltings måttstock.

Det var påven, Franciskus, som strax före jul i en julhälsning till världens katoliker formulerade sig på det här viset. Det hör förmodligen till ovanligheterna att någon i Sveriges riksdag – åtminstone på den här sidan Gustav Vasa – hyllar påven. Men jag tror att han med sina kärnfulla ord faktiskt skriver ut en beställning till vårt århundrade om att hitta ett mer hållbart och kärleksfullt ekonomiskt system än dagens.

Ett sökande efter ett annat ekonomiskt system måste givetvis bära med sig 1900-talets dyrköpta erfarenheter av att klivet över till något nytt och annorlunda i värsta fall kan bli ett steg ur askan i elden. 25 år har nu förflutit sedan Berlinmuren föll, och fortfarande kastar historien långa mörka skuggor över länder och folk där statssocialismens despotiska system under årtionden förstörde miljön ännu grundligare än vad västkapitalismen åstadkom och där skillnaderna mellan maktägande och maktlösa skikt av befolkningen var avgrundsdeep.

Men bara för att mänsklighetens historia är full av felsteg, missriktade ambitioner och drömmar som blivit mardrömmar får vi inte slå oss till ro och tro att rådande status quo skulle vara enda möjliga tillstånd. Det vore ett hån mot framtida generationer och mot hundratals miljoner människor i utvecklingsländerna. Det går alldeles utmärkt att i god reformistisk anda ta steg för steg ut ur dagens återvändsgränd utan att för den skull ha någon helt färdig ritning på ett nytt ekonomiskt system.

Ett avgörande steg mot en rättvisare och hållbarare världsordning vore att äntligen sätta in verkningfulla åtgärder mot kapitalflykt och

avancerad skatteplanering. EU-kommissionen uppskattar att Europas länder årligen förlorar 1 biljon euro på denna ljusskygga verksamhet, alltså 1 000 miljarder euro, som lagda på hög skulle bli till en pelare sträckande sig långt ut i världsrymden. Det kräver ingen större fantasi att föreställa sig vilken skillnad sådana astronomiska summor skulle göra i skuldyngda och alltmer kaotiska länder som Grekland och Spanien.

Ett belopp av samma storleksordning, alltså 1 biljon euro, åderlåts årligen utvecklingsländerna på när en kapitalström som är cirka tio gånger större än det sammantagna globala biståndet rör sig från syd till nord i vår värld. Afrika är alltså de facto inte en låntagare utan en global långivare. Samtidigt fortsätter malaria att döda drygt en halv miljon människor varje år, trots att sjukdomen går att såväl förebygga som bota och utrota – för det skulle krävas 4 promille av 1 biljon euro.

Det oberoende amerikanska forskningsinstitutet Global Financial Integrity, som är världsledande när det gäller frågor kring kapitalflykt, uppskattar att bara 3 procent av utvecklingsländernas kapitaltapp härrör från korruption, medan 30 procent orsakas av kriminella transaktioner. Resterande två tredjedelar beror på att multinationella företag i avsaknad av bindande internationella regelverk kan föra ut väldiga vinster nästan obeskattade från råvarurika utvecklingsländer.

Att införa så kallad land-för-land-rapportering för multinationella koncerner vore ett avgörande framsteg. I dag tillåts dessa redovisa sina vinster och åtskillig annan finansiell information på sammantagen koncernnivå och kan då skyffla runt vinsterna så att dessa bokförs i skatteparadis – som sannerligen inte är några paradis utan snarare helveten för alla som eftersträvar en rättvis värld.

Vissa framsteg har emellertid gjorts. EU beslutade i fjol att gruvbolag och andra företag inom utvinningssektorn ska rapportera om sina inbetalningar av skatter och avgifter land för land. Och nu när EU:s redovisningsdirektiv förhandlas höjs röster för att även lyfta in land-för-land-rapportering i detta och då inte bara för utvinningsföretag. Dock hörs inga röster från den svenska regeringen, trots att alliansregeringen 2012 i sin PGU-skrivelse ringade in just kapitalflykt som en avgörande fråga. När regeringen i höstas till EU-kommissionen lämnade in sin handlingsplan för företags hållbarhetsrapportering blev det tydligt att det är frivillighet snarare än bindande regler som står i förgrunden, i skarp kontrast till vad till exempel Danmark driver och vad utvecklingsländerna själva förespråkar.

Herr talman! Jag har stor respekt för mina värderade borgerliga kolleger i den här kammaren. Jag tror egentligen att vi har en långtgående samsyn kring att vi ska ha ett näringsliv som spelar efter tydliga och sjysta regler och som gynnar företag som inte enbart skapar ekonomiska överskott utan även skapar mervärden för samhället och miljön i stort, ungefär som vi nog är ganska eniga om att det är bra att fotbollsdomare har gula och röda kort till sitt förfogande och kan varna och visa ut fullspelare och därmed gynna själva spelet.

Jag måste därför tillstå att det är en sannskyldig gåta att vi inte kan nå en bred enighet i de här frågorna, något som varit möjligt i Norge, där det borgerligt dominerade Stortinget i december med överväldigande majoritet röstade igenom krav på skärpt land-för-land-rapportering.

Anf. 35 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag blir något förbryllad. Valter Mutt inleder sitt anfö-
rande med att i två tre minuter argumentera för varför vi behöver ett helt
annat ekonomiskt system. Därefter hävdar han att det borde gå att nå en
långtgående samsyn och en bred enighet om detta i riksdagens kammare.

Det går inte riktigt ihop, Valter Mutt. Jag respekterar fullt uppfatt-
ningen att man vill ha ett helt annorlunda ekonomiskt system, och jag
tycker att Valter Mutt på ett hederligt sätt i varje fall de tre första minu-
terna argumenterar för detta. Men då räcker det inte att peka på lite ka-
pitalflykt eller skatteparadis.

Talar vi om ett helt annat ekonomiskt system måste man om man sä-
ger A också vara beredd att säga B, eller i Miljöpartiets fall får man om
man säger M också vara beredd att säga P. Vad är det den grundläggande
kritiken ska riktas mot?

I grund och botten finns det tre saker som man kan rikta kritiken mot,
Valter. Det är antingen det privata ägandet, marknadsprinciperna för
handel och allokering av resurser eller räntan för sparande och investe-
ringar.

Frågan är: Är det privata ägandet, marknadsmekanismerna eller rän-
tan som Valter Mutt är emot? Det vore intressant att få veta.

Anf. 36 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Tack för den intressanta frågan. Jag kan inledningsvis
berätta för Fredrik att en av mina inspiratörer när det gäller ekonomisk
teori är Bertil Ohlin. Han var under 23 år folkpartiledare och var till och
med Nobelpristagare i ekonomi. Han förklarade att det förutom planeko-
nomi och en tygellös marknadsekonomi finns något som heter rameko-
nomi.

Jag tycker att det var väldigt klokt och inspirerande och har någonting
att säga när vi lever i denna ganska tygellösa tid. Vi har, som Världshäl-
soorganisationen konstaterat, 660 000 dödsfall i malaria trots att det
absolut inte skulle behövas. Det är just därför vi måste komma åt kapital-
flykten. Det är inga småbelopp. Det är en biljon euro som vi skulle kunna
komma åt ganska lätt.

Vi ser att den borgerliga regeringen i Norge för fram rätt mycket av
det jag säger. Vi ser andra borgerliga politiker som säger ungefär det jag
säger. Det betyder oerhört mycket för miljön och människorna. Jag tyck-
er att det är så stora framsteg att jag väljer att kalla det ett kvalitativt
annorlunda ekonomiskt system än det vi har i dag.

Anf. 37 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag blir nu ännu mer förbryllad. Nu går Valter Mutt från
att i sitt första inlägg använda påven som det moraliska och ekonomiska
rättesnöret till att därefter hävda att det är Bertil Ohlin som är det mora-
liska och ekonomiska rättesnöret.

Faktum är att Ohlin i kontrast till Eli Heckscher och andra i den ti-
dens debatt argumenterade för en konjunkturpolitik, egentligen en keyne-
sianism. Jag har väldigt svårt att se varför det skulle vara ett annorlunda
ekonomiskt system. Det är det ekonomiska system vi har.

Valter Mutt argumenterar för ett annat system. Vi har i grunden i dag
ett västkapitalistiskt system. Det ska vi bort ifrån, enligt Valter Mutts

första inlägg. Då kommer ändå frågan. Säger man A får man säga B. Eller om man är miljöpartist: Säger man M får man säga P.

Är det röntan som är felet? Miljöpartiets kongress fattade beslut om det en gång häromåret. Man sade att man skulle införa indianekonomi. Sedan rev man upp det beslutet och sade att det var fattat alltför nära inpå kongressmiddagen. Är felet det privata ägandet eller marknadsprissättningen?

Den frågan måste Valter Mutts svara på för att bli trovärdig om han argumenterar för att man helt och hållet vill byta ekonomiskt system. Det är ingenting man bara kan höfta till med i riksdagens kammare.

Anf. 38 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Jag kan citera en annan liberal ekonom, Nicholas Stern. Han är liberal världsbanksekonom. Han tog fram en rapport och kallade klimatförändringarna och den globala uppvärmningen för världshistoriens största marknadsmisslyckande.

I åtminstone en vänsterliberal syn har det alltid funnits en kritik av den tygellösa marknadsekonomin ända från Adam Smiths dagar. Det är egentligen inte så märkligt, det jag står och säger.

Vi har inte längre kvar detta med räntefri ekonomi, för att besvara den frågan. Ägandet är däremot mycket intressant. Det ska breddas. Det ska inte vara som i dag där vi går mot oligopol. Vi har bara fyra storbanker i Sverige. Vi kan ta vilken bransch som helst där vi går mot allt färre och allt större företag.

I dag är 60 procent av världshandeln inte mellan företag på det som är marknad utan mellan olika divisioner inom megakoncerner. Det är ungefär samma typ av handel som fanns i Sovjetunionen med dess megaföretag.

Vi är egentligen det parti i den här kammaren som står allra mest för en decentraliserad, fungerande och riktig marknadsekonomi i Adam Smiths mening.

Anf. 39 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Herr talman! Ett ögonblick trodde jag att jag hamnat i nästa debatt, den finanspolitiska, som ska ta vid efter vår debatt.

När vi nu hunnit en bra bit in i den utrikespolitiska debatten vill jag gärna lägga några minuter på två saker som borde ha fått en mer framträdande roll i medierna den senaste veckan.

Det gäller vapen. Det handlar om vapen som hinder för utveckling och som ett hot mot fred, frihet och säkerhet. Nu hör jag att mina kamrater här i kammaren suckar. Ska han tala om vapen nu igen?

I förra veckan avhölls som en del av er vet en konferens i Nayarit i Mexiko om de humanitära konsekvenserna av kärnvapen. Det var en uppföljning av förra årets Oslomöte. Runt 146 staters representanter deltog och så även Sveriges.

Många anföranden handlade om behovet av en total nedrustning av kärnvapenarsenalen. Hur många av er har läst om detta i svenska tidningar eller sett reportage i tv om saken?

Enligt uppgifter finns fortfarande 20 000–30 000 kärnvapen av olika storlekar kvar i världen. Kärnvapenhotet må ha ändrat karaktär. I dag

kanske inte det största hotet är ett krig mellan stormakterna. Det finns andra länder och terrorister som i dag kanske är större hot.

Det viktiga är att skapa ett samarbete. På vägen mot en kärnvapenfri värld behöver alla länder hjälpas åt. Kärnvapen är inte en angelägenhet enbart för kärnvapenmakterna. Det visade inte minst konferensen i Mexiko.

Jag är glad att utrikesministern nämnde de insatser Sverige gjort och gör i frågan. Sverige bör driva på aktivt för ett kärnvapenförbud inom EU. Ett kärnvapenfritt EU skulle kunna bli en stark aktör i arbetet för en kärnvapenfri värld.

Jag går tillbaka till den nyss avslutade konferensen i Mexiko, där ordföranden under stående ovationer sammanfattade behovet av internationella och rättsligt bindande instrument där både stater och civilsamhällets organisationer samverkar till resultatet.

För dem som är intresserade kan jag nämna att kärnvapennätverket i riksdagen kommer att hålla ett möte den 5 mars för uppföljning av nämnda konferens. Jag hälsar ert varmt välkomna till detta möte.

Herr talman! Min andra del av anförandet handlar också om vapen, men denna gång om de mindre vapnen som orsakar skada varje minut och varje timme året om.

Under denna dags utrikesdebatt kommer ca 600 människor att ha mist livet på grund av lätta vapen. Flertalet av dessa är inte i konfliktländer. Det handlar om kriminalitet, vådaskjutning och onödiga död, för att det är för lätt att få tag på vapen i många länder.

Många begår självmord med vapen tillhörande föräldrar, släktingar eller en granne. Det sker impulshandlingar med människor som i affekt går till sin arbetsplats och skjuter arbetskamrater. Det är impulshandlingar och tillgången till ett vapen som kan vara skillnaden mellan liv och död.

Det står väldigt lite om de sakerna i tidningar, som jag sade. Men i måndagens DN stod en artikel om smarta vapen, och några andra tidningar hade en kort notis om detta. Jag vet inte hur många som uppmärksammade det.

Det var en konferens i USA häromdagen om teknik och vapen och möjligheter att hindra att vapen används. Att stjäla vapen skulle bli meningslöst eftersom man inte har rätt nyckel till vapnet.

I somras deltog jag i en konferens i Berlin, organiserad av en tysk think tank och tyska UD, där temat var just smarta vapen. Bland flera inlägg om teknikens framsteg handlade mitt anförande om hur man skulle kunna få mina kolleger – parlamentariker och lagstiftare – att se frågan i det ljus den förtjänar. Tänk er en framtid där minor och blindgångare kan desarmeras med en knapptryckning den dagen kriget är över.

Herr talman! I år är det återigen FN:s biennial meeting of states. Det är ett avstämningsmöte där man går igenom framstegen i FN:s programme of action för att hindra den okontrollerade spridningen av små och lätta vapen.

Under åren som gått sedan dess har fler parlamentariker i olika delar av världen engagerat sig i frågan. Det är viktigt att vi gemensamt arbetar med dessa frågor.

I preambeln från när man startade det hela för 13 år sedan står det att man är gravely concerned, djupt bekymrad, över den okontrollerade spridningen i många regioner i världen. Det får humanitära konsekvenser och är ett hot mot fred, försoning och hållbar utveckling.

Sverige har arbetat aktivt med frågorna. Vi kan och ska göra mer. Sverige har under dessa konferenser som jag följt på plats i New York haft kloka inlägg och bidragit till konstruktiva tillägg i resolutionstexterna.

Jag är glad att ett vapenhandelsfördrag – som nämndes tidigare i debatten – har förhandlats fram där Sverige – trots det som någon påstod här i kammaren – har fått beröm för sin drivande roll. Många länders namnteckningar återstår dock innan fördraget får den effekt som vi vill se.

Till detta bör många länder också fundera på hur man ska minska tillgången på vapen inom sina gränser.

Den tidigare nämnde forskaren, som jag relaterade till, visar i en studie att antalet dödsskjutningar i en av delstaterna i USA har ökat med 16 procent sedan man för sex år sedan tog bort kravet på bakgrundskontroll vid vapenköp.

Det finns mycket kvar att göra. Vi är glada över att få vara med och bidra till detta. Det är också viktigt att konstatera att vi tillsammans med civilsamhället får och kan arbeta för en värld med mindre spridning och mindre effekt av de vapen som jag har nämnt.

Anf. 40 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! I normala fall skulle det vara fullständigt naturligt att tala om EU och det internationella samarbetet i ett utrikespolitiskt forum. Problemet är bara att det normala inte längre är normalt.

Det samarbete som det svenska folket röstade ja till inför EU-inträdet är inte längre ett samarbete. Även om regering och riksdag i de allra flesta fall ställer sig bakom alla maktöverförande förslag som EU-kommissionen formligen vräker ur sig finns det trots allt vissa undantag.

Det mest konkreta exemplet måste i detta sammanhang anses vara EU-kommissionens förslag om att bilda en europeisk åklagarmyndighet. Vore EU det samarbete som samtliga företrädare i den här kammaren påstår att det är skulle EU inte ha befogenheter att bilda den europeiska åklagarmyndigheten. I verkligheten har EU de facto denna befogenhet och även en mängd andra befogenheter.

I konsekvens härmed har EU dessa befogenheter därför att riksdagen har gett EU all denna makt över Sverige och över alla medlemsstater i unionen – dessutom utan att först ha bett det svenska folket om lov.

När Socialdemokraternas Urban Ahlin eller Moderaternas Carl Bildt vid få enskilda tillfällen klagar på EU klagar de inte bara på sig själva – utan att säga detta öppet. Det viktiga för dem är inte att försöka påverka något till det bättre i avseendet maktöverföring, utan de ger bara ett sken av att de stöder väljarna i de fall som de har svårt att stå för sina egna beslut.

Faktum är att hade denna riksdag bara velat, hade man inte gett EU all denna makt att köra över riksdagen gång på gång. Men tyvärr är den bittra sanningen att hela den här riksdagen saknar den kraft, ork och energi som behövs för att motverka den utveckling som har lett till att det

inte är de svenska väljarna via sina företrädare som utövar det huvudsakliga inflytandet över landets kommuner, landsting eller riksdag.

Ett av de senaste exemplen på denna utveckling med riksdagens sammansättning av ledamöter är att man inte ser något slut på riksdagens stöd för att förstärka EAS, det vill säga EU:s utrikes- och säkerhetsmyndighet. Till en början kan detta – precis som mycket annat som lyfts fram från EU-kommissionens sida – låta bra, men vid närmare eftertanke inser man att det leder till att det skapas myndigheter för att bygga en överstatlig union. Då förstår man att det inte handlar om att stärka Sveriges röst i internationella sammanhang. Snarare handlar det som att stärka de institutioner som krävs för att bygga den federala stormaktsambitionen.

Den tanken vänder jag mig emot, inte för att jag är emot internationell eller europeisk samverkan och handel, utan för att jag är för ett internationellt samarbete, en handel och en samverkan byggd på demokratisk, stabil och trygg grund. Det var så som vi en gång byggde Sverige, Europa och världen stark. Det är naturligtvis även så som vi i framtiden bygger Sverige, Europa och världen stark. EU bör därför inte bli större utan i stället mindre.

Diskussionen om att ytterligare utvidga unionen till att omfatta länder som Ukraina, Vitryssland eller Moldavien borde i stället handla om att vi ska samarbeta med länder i vår närhet, men utan att knyta dem till EU. Det handlar inte bara om att fler länder innebär ett mindre svenskt inflytande i dagens EU, som redan i dag utövar makt över Sveriges samtliga politiska områden, utan det handlar även om att begränsa Sveriges avgift till Europeiska unionen.

Det är ett faktum att Sveriges EU-avgift har genomgått en remarkabel utveckling. Nettoavgiften har ökat från drygt 12 miljarder kronor årligen till dagens 26–27 miljarder kronor. Med ytterligare stora, fattiga och korrupta öststater – som mer kan förknippas med Sovjet än med Europa – kommer medlemsavgiften i den överstatliga unionen påtagligt att öka ytterligare.

Till detta kommer problemen med den sociala turismen. Den diskussionen är relativt het ute i Europa, och förhoppningsvis kommer den att bli het även i Sverige inför vårens EU-parlamentsval. När unionen expanderar betalar vi inte det bara genom en ökad svensk EU-medlemsavgift och minskat inflytande i Europaparlamentet eller genom att tvingas att öppna våra gränser för brottslighet och en snedvriden konkurrens. Vi öppnar också upp för ett ökat mottagande av socialt utsatta grupper.

Sverige och några av de mer utvecklade länderna i Europa riskerar således att agera socialbyrå åt andra länder med argumentet att vi i framtiden kanske skulle kunna vinna något på det.

Jag tror inte att det är så vi bygger Sverige starkt. Jag tror inte att det så vi hanterar situationen med 700 000 människor inskrivna på Arbetsförmedlingen och en arbetslöshet som sedan EU-inträdet har bitit sig fast på konstant höga nivåer, oavsett konjunkturläge. Jag tror inte heller att det är så vi löser Europas problem. Jag tror inte att mer maktöverföring som svar på varje kris är lösningen på Sveriges, Europas eller världens problem.

Jag tror i stället på demokrati. Jag tror på samarbete. Jag tror på samverkan. Det var så vi en gång byggde Sverige och Europa starkt, och det är också så vi bygger Sverige och Europa starkt för framtiden.

I detta anförande instämde Julia Kronlid (SD).

Anf. 41 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Johnny Skalins inlägg. Han talade om det ena, han talade om det andra och han talade om det tredje, men han säger ju ingenting om det som vi har frågat ett antal gånger från talarstolen i dag, nämligen: Vilka är Sverigedemokraternas europeiska samarbetspartier?

Jag har här årsredovisningen för European Alliance for Freedom, en organisation registrerad på Malta – av alla ställen. I styrelsen sitter bland annat Kent Ekeröth och Marine Le Pen, partiledare för det antisemitiska Front National i Frankrike. Det är ett parti som inte ens Sverigedemokraternas andra samarbetspartier vill ta i med tång.

På s. 14 i den ekonomiska redovisningen ser man att Sverigedemokraterna betalar en medlemsavgift för att samarbeta med Front National på 6 500 euro.

Kan Johnny Skalin förklara för mig vad det har med det som Julia Kronlid sade här tidigare att göra, nämligen att ni ägnar er åt någon sorts förutsättningslösa samtal? Ni har ju ett organiserat samarbete och betalar 50 000 kronor i medlemsavgift! Är det antisemiterna i Front National som ni ska sitta i samma partigrupp som i Europaparlamentet, om ni kommer in?

Anf. 42 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Jag kan inte stå här och lova i dag vem eller vilka vi ska samarbeta med. Däremot kan jag lova att vi inte kommer att samarbeta med främlingsfientliga, rasistiska partier. Det har vi varit tydliga med under hela den här resans gång.

Tyvärr ser situationen ut så i Europa att där måste man bilda konstellationer för att få inflytande, makt och talartid i Europaparlamentet. Man måste ingå i en politisk grupp för att få ett utrymme i den jättelika byråkratiska antidemokratiska kolossen som EU faktiskt är.

Vill vi för vår del få inflytande eller talartid i Europaparlamentet måste vi sondera terrängen, och det är precis det som vi gör.

Vi har inte lovat, inte sagt – inte ens internt, kan jag försäkra Fredrik Malm – eller klargjort vem eller vilka vi ska samarbeta med.

Däremot för vi förutsättningslösa diskussioner som kommer att utmynna i att vi kanske samarbetar med en grupp eller kanske inte, beroende på om vi hittar sju partier som tillsammans med oss vill bilda en grupp och som inte är främlingsfientliga eller rasistiska.

Anf. 43 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Nu blev detta ännu rörigare.

Nej, vi kommer inte att samarbeta med främlingsfientliga partier, säger Johnny Skalin från Sverigedemokraterna, men vi kan tänka oss att göra det om det bara handlar om någon sorts kartell för att få mer talartid.

Det betyder i så fall att ditt besked i dag är att ni kan tänka er att sitta med nazistiska Jobbik från Ungern. Det är precis det som det handlar om.

Nej, säger Johnny Skalin, vi ska inte samarbeta med främlingsfientliga partier. Men de kan tänka sig att vara med i en konstellation i Europaparlamentet för att få talartid.

Ja, men ni sitter ju redan i dag i ett samarbete registrerat på Malta där Sverigedemokraterna betalar 6 500 euro i avgift och där Kent Ekeröth sitter i styrelsen tillsammans med Marine Le Pen – utan att få en enda minut i talartid i Europaparlamentet eftersom ni inte är invalda där.

Varför gör ni det? Kan du inte förklara för oss: Vad har Sverigedemokraterna för gemensam värdegrund med Front National i Frankrike, med ett fullblodsantisemitiskt parti som till och med andra främlingsfientliga partier i Europa inte vill ta i ens med tång? Jag läste en intervju med Dansk folkeparti där de säger: Vi kommer aldrig att sitta i samma grupp som de. Men ni sitter i samma organisation som de och betalar till och med pengar för att samarbeta med dem.

Anf. 44 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Som jag nämnde tidigare sonderar vi terrängen – det är precis det vi gör. Vi är med i de gruppsammanhang som vi måste vara med i för att just sondera terrängen inför att bilda och skapa en grupp där vi kan få det inflytande som vi behöver och vill ha i Europaparlamentet.

Men om det skapas förutsättningar för att antisemitiska partier kan ingå en sådan här politisk grupp kommer vi inte att gå med i den gruppen. Vi kommer inte att samverka med några antisemiter, för vi är det parti i Sveriges riksdag, skulle jag vilja påstå, som kanske mest försvarar den judiska minoriteten i detta land. Det råder ingen tvekan om att vi inte kommer att samarbeta med några sådana grupper.

Däremot måste vi, som jag nämnde tidigare, sondera terrängen för att försöka hitta en samverkan med andra politiska partier och få det inflytande som vi vill få när vi blir invalda i Europaparlamentet.

Anf. 45 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna säger ofta att de har en annan politik än vad alla andra partier har när det gäller EU-frågor. Då handlar det om sakfrågorna i EU-politiken. En sådan fråga som man brukar ta upp är avgiften till EU, som jag tror att alla partier här tycker är mycket komplicerad.

Vi har en ganska gemensam linje i alla partier här i fråga om vad vi tycker om kostnaderna för jordbruks- och sammanhållningspolitiken.

Har Sverigedemokraterna en annan uppfattning än de andra sju partierna i denna kammare om jordbruks- och sammanhållningspolitiken? Vad är det man har framfört som har varit exklusivt när det gäller de två sakfrågorna? Vi måste diskutera sakpolitiken här, inte bara lite allmänt vad vi tycker om EU.

Anf. 46 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Tack för den frågan från Börje Vestlund! Den är väldigt intressant. Börje Vestlund sitter också i EU-nämnden, precis som jag, och det är där man utövar beslutsfattandet om avgiften inom Europeiska unionen. Det är inte primärt här i Sveriges riksdag. Det är inte här i kammaren man står och debatterar de frågorna, utan det gör man i EU-nämnden.

Under den beslutsmässiga gången där har jag framfört att vi ska skrota jordbrukspolitiken och skrota sammanhållningspolitiken inom Europeiska unionen helt och hållet. Vi ska i stället låta de enskilda medlemsstaterna stå för sin egen social- och jordbrukspolitik.

Jag menar inte med det att vi ska avstå från att understödja vår egen jordbrukspolitik, för då går den under. Jag menar att det här är frågor som man inte behöver ta på europeisk nivå. Skrotar vi just dessa två områden kan vi också skrota två tredjedelar av vår avgift till Europeiska unionen.

Anf. 47 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Men det är bara i kammaren vi har debatter. Det har vi inte i EU-nämnden, utan där ställer vi frågor till ministrarna. Jag tror att jag aldrig har hört Johnny Skalin ställa en enda fråga till en minister, utan han redovisar bara att man har en avvikande mening.

Herr talman! Jag fick inget svar på frågan: Har Sverigedemokraterna någon annan uppfattning än vi andra vad gäller sammanhållningspolitiken och jordbrukspolitiken? Vi har precis samma uppfattning som Sverigedemokraterna i den frågan – exakt samma. Vi vill skrota den – vi vill inte ha den kvar.

Jag har en sista fråga som jag också skulle vilja ha svar på. Man talar om överförande av makt till EU, federala stormaktsambitioner och så vidare. Det beslutar vi om lite då och då här i kammaren, och jag skulle vilja veta: Har inte hela tavlan varit grön vid varje enskilt tillfälle när vi har tagit besluten? Vi gör det ett par tre gånger per riksdagstermin.

Anf. 48 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Jag vill understryka att det är i EU-nämnden överläggningarna med regeringen sker. Det är i EU-nämnden vi skapar majoritet för vad Sverige ska tycka.

Vad gäller EU-avgiften, som vi beslutade om i EU-nämnden – dessutom under remarkabla förhållanden, kl. 2–3 på natten – var vi det enda politiska parti i hela riksdagen som protesterade och sade att vi har en alldeles för hög EU-avgift. Detta är en av de få frågor på EU-nivå där vi fortfarande har vetorätt.

Om Socialdemokraterna och övriga politiska partier i denna kammare stod för det Börje Vestlund nu säger, att man vill pressa ned avgiften, vill ha bort jordbruksstödet och vill ha bort sammanhållningspolitiken, hade man alla möjligheter att framföra den åsikten inför förhandlingarna och skicka ned statsministern till EU för att framföra den åsikten och blockera hela EU-avgiften.

Anf. 49 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Johnny Skalin i sex minuter och upptäckte att det fanns en hel del som jag inte håller med om. Det kommer väl inte som en överraskning vare sig för talmannen eller för Johnny Skalin.

Jag är själv en varm anhängare av idén om utvidgning. Jag tror att en av den europeiska gemenskapens drivkrafter, EU:s motor, är möjligheten till utvidgning. Sedan ska man erkänna att det är komplicerat och tar tid.

Men jag har den bestämda uppfattningen att de europeiska stater som uppfyller de grundläggande kriterierna är välkomna in i EU.

Herr talman! Många av kollegerna följer vad som nu händer i Ukraina via sina ”paddor” här i kammaren, och det tycker jag är fullt rimligt. Det är oerhört angeläget att veta vad som nu händer minut för minut i Ukraina. Minst 25 döda och 250 skadade, väcktes vi av i morse när vi slog på radion och CNN.

Hur stolt är Johnny Skalin när han förklarar för demonstranterna i Kiev med EU-flaggor att de inte är välkomna in i EU?

Anf. 50 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Det är lite befriande att Hans Wallmark nu står här och säger att man faktiskt är för en utvidgning gentemot de här öststaterna. Den frågan ställde jag i EU-nämnden för inte så länge sedan till Carl Bildt, vår utrikesminister, för att säkerställa att jag hade uppfattat det rätt att man är för denna politik. Han ville inte erkänna det då, men det är befriande att Hans Wallmark vill erkänna det i dag.

Han kanske också är för en utvidgning till Afrika, den nordliga delen av Afrika, eftersom vi också har ett medelhavssamarbete. Vad vet jag?

Jag tycker att unionen ska verka för samarbete och demokrati, men det är inte vad EU ägnar sig åt. I stället köper man in fler och fler länder till unionen och utarmar vårt inflytande över unionen. Jag vänder mig mot den formen av politik. Jag vänder mig däremot inte mot att hjälpa Ukrainas befolkning att verka för demokrati. Men det har man också en rad andra möjligheter att göra som verkligen skulle skapa det demokratiska styrelseskick som Ukraina är förtjänt av och behöver.

Anf. 51 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag har haft förmånen att vara ordförande i den grupp som har tagit fram en moderat Europaplattform. Walburga Habsburg Douglas och Elisabeth Björnsdotter Rahm har också ingått i den gruppen. Vi är väldigt tydliga: Vi tycker att utvidgning är viktig. Vi tycker också att de europeiska stater som uppfyller de grundläggande kriterierna ska vara välkomna. Det är så EU har utvidgats, från ett litet fåtal stater till i dag 28 länder.

När Johnny Skalin går ned och sätter sig kan han via ”paddan” följa vad som händer till exempel i Kiev. De människor som nu har kämpat för sin frihet, för sitt oberoende och för sin rättfärdighet har också i många fall drömmen och förhoppningen långsiktigt om att kunna bli en del av EU.

Då vill jag bara fråga, herr talman, om jag förstår Johnny Skalin rätt. Han säger: Nej, njet, det är inte aktuellt för er i Ukraina, för er på Kievs gator, som drömmer om att en gång få bli delar av EU:s gemenskap att bli det.

Anf. 52 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Jag känner naturligtvis med Ukrainas befolkning, men jag tror att det de här människorna sukter efter så mycket är demokrati och befrielse från Rysslands förtryck. Ryssland har ju historiskt sett förtryckt Ukraina och Kiev på många olika sätt – och gör det kanske än i dag, beroende på hur man ser på det.

Jag ser jättegärna att vi skapar en fri, demokratisk värld med oberoende stater. Men jag ser inte att man kan göra det genom att skapa en överfederal union som motverkar just de demokratiska ideal och mål som jag förmodar att de här människorna delar.

Jag tror på en värld av demokrati, jag tror på frihet och jag tror på att man kan samverka, bedriva handel och tillsammans skapa en bättre värld. Men jag tror inte att man göra det under EU-flagg eller genom en väldigt fördyrande EU-avgift till nackdel för de svenska skattebetalarna.

Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag hörde Johnny Skalin som en rädslans banerförare – rädsla för den andre, rädsla för dem utanför Sveriges gränser. En dag som denna, när människor kämpar på Majdan för att komma närmare EU, när de drömmer om en annan möjlighet, känns det märkligt att lyssna på denna rädslans banerförare.

Vi hade inte med Sverigedemokraternas politik fått den öppning av muren i Berlin som vi fick -89. Det var drömmen om EU, drömmen om samverkan och drömmen om att få bli medlemmar som öppnade murar, rev murar och skapade förutsättningar för en annan framtid för människor. Varför vill ni stänga och bygga nya murar?

Anf. 54 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Om Kerstin Lundgren hade lyssnat på mitt anförande hade hon hört att jag verkar för demokrati, öppenhet och handel. Hade jag verkat för någonting motsatt hade jag stått här och fört en politik som stänger gränser. Jag säger precis tvärtom, att vi ska vara öppna mot vår omvärld och samverka med vår omvärld.

Det betyder dock inte att hela vår omvärld måste flytta hit till Sverige. Det betyder inte att vi måste öppna upp våra gränser, vårt gränsskydd, för gränsöverskridande kriminalitet eller att Sverige ska agera socialbyrå för socialt utsatta grupper som kommer hit. Det är precis vad det här handlar om.

I Storbritannien förväntade man sig att ta emot 15 000 individer. Det kom över 400 000 när man öppnade upp för öststaterna.

Det här sätter tryck på de mer ekonomiskt utvecklade länderna – ett tryck som vi är ansvariga för, vi som sitter här i Sveriges riksdag och beslutar om hur riket ska styras. Det sätter också tryck på sysselsättningen och arbetslösheten och på utbetalningarna av sociala medel.

Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Johnny Skalin, och jag hörde rädslans banerförare. Jag hörde just de krafter som verkligen har försökt fiska i de mörka vattnen för att så split och skräck bland människor som känner sig utanför.

Men i ärlighetens namn, herr talman: Det är just samverkan, att göra gemensamma åtaganden, som förändrar världen och som har förändrat vårt Sverige från små stater till ett Sverige. Det är just samverkan som har förändrat Europa, som har öppnat murar.

Herr talman! Sverigedemokraterna står för en helt annan politik. Ni bygger murar, ni stänger gränser och ni försöker verkligen se svårigheter

där andra ser möjligheter. Men vem ska ni blockera EU:s demokratiska utveckling med?

Anf. 56 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Jag nämnde tidigare att vi fortfarande vill samverka och samarbeta. Vi är de som står för ett verkligt samarbete.

Det är klart att man samverkar på ett sätt genom att upprätta gemensamma åtaganden. Vi skriver under internationella avtal – samma internationella avtal som alla länder i Europa – vad gäller till exempel flyktingmottagning, åtaganden gentemot utsatta människor i andra länder med bistånd och så vidare.

Det vi vill göra är bara att ta ansvar också för vår egen befolkning. Vi vill låta vår egen befolkning vara delaktig i det här. Varken ni i Centerpartiet eller något annat parti i den här riksdagen har gett människorna möjligheten att vara med och besluta om hur Sverige ska se ut och hur vi ska agera gentemot vår omvärld.

Ska vi överföra all vår makt från Sverige till Europa, eller ska vi inte göra det? Det är vad det här handlar om. Det handlar inte om att vi ska stänga några murar.

Anf. 57 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Situationen i Palestina och konflikten mellan Israel och Palestina, som är den konflikt som har pågått längst i världen i dag, är fortsatt svår och fortsätter att eskalera åt fel håll.

Vi har i dag en situation där israelerna utökar sina bosättningar mer och mer. Man utökar sin apartheidpolitik på palestinsk mark. Man förtrycker palestinerna dagligen på olika sätt.

Jag har stått här några gånger och talat om den situation vi har i Palestina i dag. För två dagar sedan kom det återigen en rapport från den lilla byn Nilin, som har varit omtalad förut. Flera militärfordon med israeler kommer in i byn mitt i natten. Man skjuter chockgranater. Man bryter sig in i palestinska hem och fängslar framför allt yngre palestinska män. De sätts i fängelse, arresteras utan någon som helst anklagelse och får oftast inte veta vad de har gjort eller misstänks ha gjort.

Hebron är en ort på sydöstra Västbanken som i dag är ännu mer drabbad av den apartheidpolitik och det förtryck som israeliska bosättningar mitt i Hebron utgör.

De bosättare som finns i Hebron är kanske de mest extrema. De har ett invånarantal på kanske 500–600, men de har ungefär tre gånger så många soldater som skyddar dem från palestinier. De förtrycker palestinerna kontinuerligt och förvägrar dem att gå vart de vill i sin egen stad. De fängslar och arresterar också palestinier godtyckligt utifrån den situation de själva tycker råder.

Bosättningen i Hebron är, skulle jag vilja påstå, präglad av en sorts religiös extremism. Jag har besökt den här bosättningen och pratat med bosättare, så jag vet hur de resonerar. De anser sig ha rätt i allt de gör eftersom de på något sätt är utsända av sin gud. Det är naturligtvis anmärkningsvärt, minst sagt.

Jerusalem är omstritt, och situationen i Jerusalem förvärras fortfarande dramatiskt. Hus raseras och palestinska hem ockuperas. Bosättare tar över och slänger ut palestinerna på gatan. De ges ingen chans att få

något slags skydd någonstans utan bygger i princip tätläger inne i Jerusalem, innanför muren. Det är sådant som pågår hela tiden.

När man åker ned till Palestina ser man mer och mer sådant här, framför allt i den del av Jerusalem som heter Silwandalen, som ligger nedanför den gamla staden. Där bygger man – man kastar ut palestinier, bygger nya hus och skickar in israeliska bosättare. Tanken är att bygga något som man kallar Davids stad. Man ska helt enkelt ta över allting och skapa ett israeliskt Jerusalem. Inga palestinier ska få finnas där.

Runt hela Västbanken bygger man fortfarande på muren. Muren avdelar israeliska delar från palestinska delar, och de palestinska delarna blir mindre och mindre. Tanken är att man ska bygga in de här palestinierna i olika zoner. De ska tillåtas hålla till där men inte i övriga delar av Västbanken.

Det här är någonting som jag vill påstå påminner om Berlinmuren. Man skiljer människor från människor, och man ingen som helst avsikt att skapa någon sorts fredssamverkan.

Detta skapar ett system som påminner väldigt mycket om apartheid i Sydafrika. Den utvecklingen är ganska skrämmande, för apartheid var någonting som vi gjorde oss av med för länge sedan.

För inte så länge sedan hyllade man Nelson Mandela, som var en av de absolut starkaste krafterna för att avskaffa apartheidpolitiken i världen över huvud taget. I dag skapas den politiken igen på Västbanken av israeler.

Något som också är ganska alarmerande är de citat man kan läsa i en israelisk tidning som heter Haaretz. Haaretz har gjort sig känd för att våga säga och lyfta fram saker i Israel. Där citerar man både ministrar och före detta ministrar som uttalar sig i klart apartheidpolitisk riktning och som också uttalar sig religiöst extremt.

Det finns citat där ministrar uttalar att man tycker sig upptäcka att alla andra människor finns till och är skapade av Gud för israelernas skull eller för judarnas skull. Sådana uttalanden finns att läsa i Haaretz. Jag uppmanar alla att läsa den.

När man åker runt på Västbanken och träffar palestinier kan man också upptäcka de problem som palestinerna själva har. Både PLO och den palestinska myndigheten erkänner att man har svårt att lösa de problem man står inför när man ska bygga sin palestinska stat. Väldigt mycket beror naturligtvis på att israelerna blockerar deras försök men också på att de själva har problem internt, och det är man öppen med. Man måste lösa problemen internt i vilket fall som helst. Den utvecklingen måste vi också gynna.

För att komma till rätta med problematiken i Israel och Palestina finns det egentligen bara en lösning, nämligen att Israel erkänner tvåstatslösningen och en palestinsk stat, att man lämnar bosättningarna och ser till att palestinerna kan bygga sin egen stat. Det är den enda vägen att gå, tror jag. Vill man ha en enstatslösning blir det på israelernas villkor, och det är inget som gynnar en fred mellan Israel och Palestina.

Jag hoppas att detta är något som uppmärksammas och att vi kan fortsätta jobba med den här utvecklingen, så att ett demokratiskt Palestina så småningom kommer till.

Anf. 58 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Den allmänna delen av den utrikespolitiska debatten är lite styckevis och delt. Man kan prata om det hjärtat är fullt av. Jag vet att Torbjörn Björlund är besjälad av det som händer i Mellanöstern och inte minst i konflikten mellan Palestina och Israel. Jag har dock inte för avsikt att ställa frågor till honom om just detta.

Däremot ska jag lite ödmjukt beröra något som han inte talade om, nämligen hans skrivningar i den säkerhetspolitiska analysen i Försvarsberedningen. Det här är ju den sista utrikespolitiska debatten före valet, och därför skulle det vara intressant att få se konturen av den politik V, S och MP skulle vilja föra om det skulle bli ett maktskifte. I sin särskrivning i Försvarsberedningen skriver Björlund bland annat om Nato. Man är emot deltagandet i Nato Response Force, man vill kalla hem Sveriges Natoambassadör. Man påpekar EU:s problem och man säger att bilden av USA i vissa stycken är alltför överslätande.

Hur viktigt är det för Torbjörn Björlund att Vänsterpartiet får med dessa frågor i en gemensam rödgrön utrikespolitik?

Anf. 59 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag hade naturligtvis hoppats få frågor om Israel och Palestina. Nu vet jag att mina motståndare här knappast kommer att beröra det. Jag tror att de kommer att ta upp andra frågor.

När det gäller USA:s roll i världen i dag ser vi att USA som enda supermakt har en stor påverkan. För oss som vänsterpartister är det viktigt att vara en motvikt till det USA gör i sin maktsträvan. USA är i dag dominerande i Nato. Man dominerar världspolitiken på många olika sätt, och man gör det inte alltid på rätt sätt. USA anklagas många gånger för att både bryta mot folkrätten och mot mänskliga rättigheter, men den kritiken kommer aldrig från vår regering.

Jag har haft ett par debatter med vår utrikesminister Carl Bildt, som sorgfälligt undviker att säga något om USA:s roll i världen i dag. Frågan är om han törs.

För oss är det viktigt att påpeka allt som är brott mot mänskliga rättigheter och folkrätten. Det innebär att USA, som är en av de stater som kontinuerligt begår sådana brott – i Afghanistan, Irak och så vidare – måste lyftas fram.

Hur långt detta kommer med i ett framtida samarbete – om det blir med Moderaterna vet jag inte – återstår att se.

Anf. 60 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi ska berömma Torbjörn Björlund för att han är konsekvent. Den här typen av USA-kritik framförs i olika sammanhang. Det är alltså inga nyheter som kommer här i talarstolen, och det hedrar Vänsterpartiet och Torbjörn Björlund. Jag förstår också att han är kritisk mot den nuvarande regeringens syn.

Då är min fråga återigen: Hur viktigt är det för Vänsterpartiet och Torbjörn Björlund att, om det blir en ny regering som vilar på mandat för Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna, den regeringen för en sådan USA-fientlig politik som Torbjörn Björlund har skissat på? I det rödgröna valmanifestet man hade 2010 pratade man också om att man ville att Sverige skulle verka för att USA skulle stänga alla sina baser utom-

lands. Är det också ett krav som Torbjörn Björlund och Vänsterpartiet vill driva gentemot en rödgrön regering om det skulle bli ett regerings-skifte? Detta är viktigt för att vi ska kunna förstå konturerna av vad vi möter i valet 2014.

Prot. 2013/14:70
19 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 61 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag vill inte påstå att jag är USA-fientlig. Det är ett ord som Hans Wallmark lägger i min mun. Men jag är väldigt USA-kritisk.

USA är ett land som har stora problem både internt och med sin utrikespolitik, men de kan förändra den. Vi får hoppas att de gör det, för de har stor påverkan på världspolitiken. Hoppet är dock inte så stort för min del, för jag tror att det finns så stora problem att hantera internt, både inrikespolitiskt och utrikespolitiskt. Det är svårt att överblicka hur det kommer att gå och vad man ska göra.

Vi satte stort hopp till Barack Obama. Även jag hade vissa förhoppningar, men de har fullständigt kommit på skam. Det finns inget som har förändrats i USA:s utrikespolitik. På många sätt har den blivit sämre.

Att detta ska slå igenom i ett regeringssamarbete är inget jag står och säger. Vi ställer inga villkor när det gäller detta, men vi kommer att föra fram vår politik i ett regeringssamarbete för att få gehör för den så långt det bara går. Jag hoppas verkligen att vi får gehör. Jag tror att vi har både Socialdemokraternas och MP:s öra på den här punkten.

Anf. 62 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i en hel del av det som Torbjörn Björlund beskriver när det gäller israeliska bosättningar, bosättning på Hebron och religiösa extremister där liksom vikten av en tvåstatslösning, vilket Torbjörn Björlund avslutade med. Detta att han vill se en tvåstatslösning var i och för sig bara en mening i hela anförandet. När man lyssnar på hans anförande kan man tro att den ena sidan egentligen är fromma lamm medan den andra sidan är fullständigt brutala bödlar. Riktigt så enkelt är det inte, Torbjörn Björlund.

Låt mig fästa min uppmärksamhet på en sak, herr talman. Torbjörn Björlund talar om att i Silwandalen, som ligger precis vid Kidrondalen, söder respektive öster om gamla staden i Jerusalem, kör israelerna ut palestinier för att bygga Davids stad. Nej, Torbjörn Björlund, Israel bygger inte Davids stad. Det handlar om en arkeologisk utgrävning av Davids stad, som byggdes för 3 000 år sedan, då kung Salomo också byggde det första templet. Det kanske är detta som är kärnan: Man ser inte skogen, för de politiska plakaten står i vägen.

Anf. 63 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Det är faktiskt en liten förändring när nu Fredrik Malm håller med om det mesta jag säger. Så brukar det inte vara. Fredrik Malm har gjort sig känd för att vara väldigt Israelvänlig, och ibland har han något av skyggglappar, tycker jag, så det är en bra förändring.

När det gäller detta med brutala bödlar tog jag exemplet Nilin. Det sker övergrepp i Palestina och på Västbanken varje dag. I princip dör en ung palestinier varje dag. Det dör åtminstone 365 ungdomar på palestinsk mark varje år som en följd av övergreppen. Det kan ske genom att soldater skjuter tårgasgranater eller genom att de skjuter folk.

För några år sedan visade man en film från Hebron. Man visade också nyligen en film som hette *Fem förstörda kameror*, som visar hur det går till när israeliska soldater kallblodigt skjuter palestinier. Det kallar jag för att vara bödel.

Anf. 64 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Torbjörn Björlund replikerar på det som jag i min replik klargjorde att vi var överens om, nämligen att den israeliska bosättningspolitiken måste avvecklas till förmån för en tvåstatslösning. Sedan betonade jag att israeliska civila också har rätt till sitt liv och sina lemmar. Det är Torbjörn Björlund inte lika angelägen om att påpeka.

Det är ändå väldigt klargörande för debatten i Sverige om Mellanösternpolitiken och staten Israel att man inte ens är medveten om att Davids stad är en arkeologisk utgrävning av den stad som kung David byggde för 3 000 år sedan, utan man tror att det handlar om att Israel håller på att bygga en ny bosättning. Är det en genomgående uppfattning i den svenska debatten att det inte finns någon judisk historia i det land vi talar om? Det verkar som om man tror att judarna har kommit dit lite hux flux från hela världen och att de egentligen aldrig har hört hemma där, och så bygger de en bosättning som heter Davids stad.

Då har vi verkligen backat in i framtiden, får man väl säga, eller gått rakt motsatt väg. Och det blir väldigt märkligt.

Att Vänsterpartiet har betydande problem med sitt eget förflutna vet jag, men det är bra om man känner till Israels förflutna en aning.

Anf. 65 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag ska inte beröra Folkpartiets förflutna, för det finns väldigt mycket att ta upp. Men när det gäller Davids stad är det så att de arkeologiska utgrävningarna syftar till att lyfta fram precis det som man vill ha, nämligen en judisk historia. Och den judiska historien passar israelerna just för att de ska kasta ut de palestinier som finns i Silwandalen.

Jag har varit där flera gånger. Jag har sett det här. Jag har också sett israeliska drömmar om Davids stad, till och med målningar och ritningar av hur det skulle kunna se ut. Det är märkligt om inte Fredrik Malm vet om det. Jag har sett dem själv.

När det gäller lösningen av Israel–Palestina-konflikten kan vi vara överens om att det är Israel som behöver förändra sin politik när det gäller bosättningar och muren. Det gäller att sluta förtrycka palestinier och bygga in dem i Bantustanliknande områden på Västbanken. Det är rätt bra, tycker jag, för det är ett framsteg.

Och är det så att man på något sätt ser Jerusalems betydelse ska man också lyfta upp det här, för Jerusalem är oerhört viktigt för alla grupper av folk som finns på Västbanken.

Anf. 66 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja röra mig till andra sidan Atlanten. Min kollega Hans Wallmark ställde tidigare en fråga till Torbjörn Björlund om hans formuleringar om USA; om det inte var USA-hat var det i alla fall en extremt skeptisk syn på USA. Då tänkte jag ställa frågor om en extremt positiv syn på USA:s fiender, för det är så de kallar sig.

Hur ser Torbjörn Björlund på den situation som vi nu har, som inte är helt olik situationen i Ukraina? Jag tänker på det som händer i Venezuela, där regimen går till attack mot protesterande medborgare och mot protesterande studenter. Ett antal har dött. Många har skadats. Och man skjuter rakt in i folkmassorna.

Det här är ett land och en ledning – det började med Chávez, och nu är det Maduro – som Vänsterpartiet vurmar alldeles otroligt för. Vi kan också konstatera att den här regimen står bakom och ekonomiskt stöttar regimen i Kuba och Vitryssland och har uttalat sig positivt om Asad i Syrien. Vad är Torbjörn Björlunds syn på det här?

Anf. 67 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Det skulle vara intressant att ha lite mer tid att diskutera Latinamerika över huvud taget. Det händer mycket där, och det händer positiva saker. Det är problematiskt på många sätt, men jag tror på en utveckling i Latinamerika, att det går framåt.

Historiskt sett har många kallat Latinamerika för USA:s bakgård. Vi har otaliga exempel på att USA har lagt sig i andra länders angelägenheter i Latinamerika. Och det gör man fortfarande. Det finns en historia där USA ser att Latinamerika tillhör dem. Vi har haft kuppen i Chile. Man kan gå tillbaka på andra sätt och se hur det ser ut. Man lägger sig i andra länders angelägenheter.

Vi ska inte referera till just övervakning och sådana saker som nu avslöjas när det gäller USA, men det finns många avslöjanden om hur man agerar med hjälp av sina underrättelsetjänster i olika länder. Misstanken om att det sker i Venezuela finns. Bevisen måste fram för att man ska se det. Men utvecklingen i Venezuela måste följas ur flera perspektiv. Det är inte så att Venezuela är ett land som inte påverkas av USA:s ekonomiska politik.

Anf. 68 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Om det är att stå upp för mänskliga rättigheter att lägga sig i andra länders angelägenheter tycker jag att det är bra att USA är där. Jag är själv en sådan som stöttar den del av befolkningen som står upp mot regimen och mot förtrycket och för frihet.

Jag vet att jag och Torbjörn Björlund har olika synpunkter på det här. Jag ska inte bli historisk, utan jag kan titta på en reserapport som är skriven av Torbjörn Björlund 2013 i Svensk-Kubanska Föreningens tidning – det är en förening som för övrigt hyllar Castro och regimen och förtrycket i Kuba. Torbjörn Björlund hade förmånen att träffa Venezuelas ambassadör och höra hur fantastiskt det är i Venezuela och även i Kuba. Han skriver:

”Med de förutsättningar Kuba har så borde framtiden vara ljus. Släpper USA blockaden kommer utvecklingen att gå snabbt. Mina enda farhågor är att de inte lyckas bevara de socialistiska framsteg de gjort utan glider iväg in i nyliberalismens dimma.”

Vilka är de socialistiska framstegen i förtryckets Kuba?

Anf. 69 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Det var en intressant resa till Kuba, för jag fick med egna ögon se de problem som finns. Vi ska vara överens om att Kuba i

dag är en enpartistat. Man har ingen pressfrihet. Man fängslar folk på godtyckliga grunder. Alltså är det ingen demokrati. Men när FN röstade i höstas om att lyfta blockaden röstade 188 länder för, inklusive Sverige. De enda som röstade emot var USA och Israel.

EU har nyligen, bara för ett par veckor sedan, tagit initiativ till utökade handelsförbindelser med Kuba. Man ser att förutsättningen för en demokratiseringsprocess på Kuba är att man har utökad handel. Isolerar man Kuba blir det ingenting.

Kopplingen mellan Venezuela och Kuba är just den att har man inga vänner tar man dem man får. Men jag tror att Venezuela har en utveckling som gynnar både Kuba och Venezuela när det gäller demokratiprocessen också.

Utökad handel, som alla borgerliga politiker vurmar mycket för, skapar också mer demokrati. Det är det vi är ute efter.

Anf. 70 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja bemöta lite av det som Torbjörn Björlund har sagt om situationen i Israel och Palestina. Jag tycker att det är ganska osmakligt av Torbjörn Björlund att anklaga Israel för apartheid. De araber som bor i Israel och har israeliskt medborgarskap har fulla rättigheter. Där finns det ingen apartheid. Israel är en demokratisk stat som vill respektera sina minoriteter, till skillnad från många av dess grannländer.

När jag nyligen besökte Israel träffade jag en muslim som sade att han hellre bor med israeliskt medborgarskap än under ett palestinskt styre. Hans rättigheter till exempel vad gäller yttrandefrihet är nämligen bättre respekterade där. Jag tycker att det säger lite grann om styret vad gäller den palestinska myndigheten.

Jag skulle vilja fråga Torbjörn Björlund vad han säger om det hat mot judar som sprids från den palestinska myndigheten. Judar beskrivs som grisar och söner till grisar. Och man visar en hatpropaganda bland barn där man inte erkänner Israel över huvud taget. Det finns inte med på kartan.

Anf. 71 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Det är lite intressant att lyssna på Sverigedemokraterna, för de har en väldigt påklistrad verklighetsbild. Jag har varit många gånger i Palestina. Jag har sett hur det ser ut. Palestinier på Västbanken har ingen chans att komma in i Israel. Araber som är israeliska medborgare kan röra sig, men palestinier som finns i Israel rör sig inte fritt. De ska ha olika pass och olika varianter av papper för att komma dit de ska.

På Västbanken är situationen den att man aldrig kommer in i Jerusalem om man inte bor där. Det kallar jag för apartheid. Man blockerar palestinier så att de inte kan besöka sina egna släktingar i Jerusalem. Jag vet inte vad du kallar det för, men för mig är det apartheid. Det är en blockering som uppenbart är till för att förhindra en palestinsk stats utveckling.

Det andra gällde påverkan av barn. Jag har också sett många bilder där israeliska barn står och målar på bomber som ska fällas över Gaza. Det finns olika bilder av detta. Det finns ingen ursäkt för att man hetsar

Anf. 72 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Påstår Torbjörn Björlund att Israel styr så att den palestinska myndigheten sprider hat bland sina egna? Jag skulle knappast tro det. Däremot kan jag hålla med om att de har ett ansvar vad gäller utbildningen av barn i Israel och i Palestina när det gäller att verka för en normalisering och goda kontakter och relationer mellan palestinier och judar. Det tycker jag är viktigt. Därför tycker jag inte att man ska bojkotta till exempel industrikomplex på Västbanken, där man jobbar tillsammans, sida vid sida, och ser att det faktiskt är normala människor på båda sidor.

Vad gäller situationen på Västbanken fanns det faktiskt ingen mur förut. De här begränsningarna fanns inte före terrorattackerna i början av 2000-talet. Detta var ju ett svar på terrorister, självmordsbombare, som dödade israeler. Det här var en säkerhetsåtgärd. Den dag Israel kan garantera säkerhet och den dag palestinerna på allvar kan utlova att man tänker sluta med terrorattentat och erkänna Israels rätt att existera tror jag att Israel är berett att ta bort de här restriktionerna.

Anf. 73 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Tyvärr är det svårt att diskutera med Sverigedemokraterna, som har bestämt sig för en bild som inte stämmer. Det är Israel som styr över Västbanken. Det finns tre områden: A, B och C.

C är helt israeliskt. Det området kommer palestinerna inte åt över huvud taget. B är en mix. I område A ska palestinerna få finnas. Det är apartheidpolitik, och det är Israel som styr den.

Dessutom har Israel all makt att förhindra både den palestinska myndigheten och vanliga palestinier från att utveckla staten. Om man hindrar palestinerna från att styra sin egen utveckling, kan man alltid beskylla palestinerna för att inte klara av utvecklingen.

Sedan var det muren. Om man tittar på kartan framgår där hur den har byggts. Om muren finns där bara för att förhindra självmordsbombare är den fullständigt meningslös. Men muren byggs runt alla vattenreservoarer och all den vattentillgång som finns på Västbanken. Israelerna bygger in vattentillgången till sig själva med muren.

Jag tror inte heller att det går att hindra självmordsbombare med hjälp av muren. Vill man in kommer man säkert in ändå. Det har inget med muren att göra. Muren är till för att se till att israelerna kan styra hela Västbanken.

Anf. 74 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Mellanöstern och en rad länder i Afrika utgör vårt grannskap. Många av länderna brottas i dag med konflikter och inbördeskrig. Många av konflikterna eldas på av intolerans i fråga om olikheter mellan etniciteter och bristen på respekt för religionsfrihet.

Under de senaste decennierna har den religiösa tillhörigheten utnyttjats alltmer som en yta för konfliktskapande vid sidan om etnicitet och nationalitet. Det är stor brist på respekt för religionsfrihet, som är en fundamental mänsklig rättighet. Kriget på Balkan, kriget i Sudan, kon-

flikterna i Nigeria och Irak samt inbördeskriget i Syrien visar alla starka symtom på att religionsfriheten inskränkts och att människor blir förföljda och diskriminerade på grund av sin tro.

Herr talman! Den arabiska våren startade för cirka tre år sedan i Tunisien som en protest mot korrupktion och sociala orättvisor samt med krav på politiska reformer. Folkupproret har skakat om stabiliteten i ett flertal länder i Nordafrika och Mellanöstern. För Tunisien gick övergången till mer demokrati lättare än på andra håll.

I fallen Libyen, Egypten och Syrien kan vi inte säga samma sak. I Libyen är det fortfarande kaos, och regeringen har inte kontroll över situationen och landets gränser. Landet befinner sig i en kaotisk situation med instabilitet där klaner styr regioner med egna miliser, och den framtida utvecklingen är mycket oviss. I Egypten, efter det att den folkvalda presidenten Mursi från Muslimska brödrskapet blivit avsatt som president, har militären återigen tagit makten. En ny konstitution som nyligen antogs är mer inkluderande och ger minoriteter, till exempel de kristna kopterna, äganderättigheter, religionsfrihet med mera. En konstitution ska inkludera alla grupper oavsett etnicitet, religionstillhörighet med mera. Europeiska unionen bör bevaka utvecklingen så att landet går mot mer demokrati.

Herr talman! Upproret som startade i Syrien för cirka tre år sedan har i dag blivit slagfält för olika religiösa gruppers maktsträvanden och har resulterat i inbördeskrig. Regimen hade trots sina brister på demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter en inkluderande hållning gentemot olika grupper och trosinriktningar så länge man inte hotade makten.

I dag har inbördeskriget tagit religiöst extremistiska former. Över 130 000 människor har mördats. Över nio miljoner syrier är på flykt, lever under mycket svåra omständigheter och behöver humanitärt stöd. Konflikten håller också sakta men säkert på att bli en regional konflikt med flera länder inblandade. Med detta måste vi ha beredskap för en ännu värre situation i hela regionen.

Terroristgrupper som har som mål att bilda en islamistisk nation kidnappar biskopar, präster och nunnor. De har som fundamentalister ett mål att bygga ett islamistiskt samhälle. Kyrkor har bombats, och det pågår en direkt förföljelse av kristna syrier. Flera hundra tusen kristna syrier har tvingats lämna landet. Syrien behöver frid, fred och frihet samt en diplomatisk lösning på konflikten för att bli ett nytt demokratiskt Syrien.

Herr talman! Den syriska befolkningen behöver mer humanitärt stöd från omvärlden. FN:s säkerhetsråd bör besluta om humanitära korridorer för att få in nödvändigt stöd och nödvändig hjälp till Syrien. FN:s säkerhetsråd bör besluta om en utväxling av fångar så att alla kidnappade kan frigges. FN:s säkerhetsråd bör besluta om vapenvila och tvinga de stridande till konstruktiva diskussioner om ett demokratiskt Syrien.

Herr talman! Det är bra att fredskonferensen I och II i Genève har genomförts även om dessa möten inte har resulterat i något konkret ännu. Jag hoppas att parterna träffas snart igen. Nästa gång måste fredsförhandlingarna inkludera även de ca 25 procent av befolkningen som är syrianer och kurder. Vi vet att de kristna och kurdiska representanterna inom oppositionen saknar legitimitet i dessa två befolkningsgrupper. Alla

grupper som kan påverka och som kommer att påverkas av fredsprocessen bör inkluderas i kommande Genèvemöten för att få en varaktig fred och demokratisk utveckling i Syrien.

Herr talman! Likaså bör Sverige och Europeiska unionen i bilaterala diplomatiska relationer vid handel och bistånd samt i våra kontakter och i samarbete med det civila samhället påtala vikten av respekt för religionsfrihet och alla människors lika, unika och okränkbara värde. Vi måste stödja länderna att anta demokratiska konstitutioner som bejakar mänskliga fri- och rättigheter där religionsfriheten för alla grupper respekteras.

Detta låter enkelt, men ett stort arbete återstår.

Anf. 75 TOMMY WAIDELICH (S) replik:

Herr talman! Robert Halef tar upp frågan om religiösa minoriteters rättigheter. Det är bra. EU ska vara en kraft för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i världen, men EU måste också vara en förebild genom att ställa hårda krav på medlemsländerna att leva upp till kraven på mänskliga rättigheter. Det gäller inte bara när länderna är på väg in i EU utan också när de väl är medlemmar i EU.

Därför tycker jag att det är viktigt att EU kan agera mot medlemsländer som bryter mot unionens grundläggande rättigheter, till exempel när det gäller diskriminering av romer och homosexuella.

Här finns också inom EU en förebild, nämligen det så kallade underskotts-förfarandet. Det sätts in för de länder som inte lever upp till konvergenskriterierna inom EMU, det vill säga stabilitetspakten. Kan Robert Halef tänka sig något liknande när det gäller mänskliga rättigheter för att sätta press på EU:s egna medlemsländer?

Anf. 76 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Tack, Tommy Waidelich, för frågan!

Medlemsländerna ska leva upp till de fastlagda kriterierna för att få bli medlem i unionen. Kravet om mänskliga fri- och rättigheter gäller oavsett om det är fråga om sexuell läggning, etnicitet eller ras.

Om detta inte fungerar i praktiken i vissa länder måste Europeiska unionen och kommissionen följa upp frågorna. Alla medlemsländer och kandidatländer ska leva upp till de krav om mänskliga rättigheter jag räknade upp nyss.

Anf. 77 TOMMY WAIDELICH (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret! Jag hoppas att Kristdemokraterna kommer att hjälpa till i arbetet när det gäller att stärka de mänskliga rättigheterna för olika minoriteter inom EU.

Vi ser just nu hur intoleransen ökar. Det är bland annat en konsekvens av den sociala oron och otryggheten som nu härjar i Europa och i många andra länder runt om i världen. Det beror på den ekonomiska krisen, som faktiskt Robert Halef och hans partivänner till stor del har ansvaret för inom EU. Det är er grupp, kristdemokrater och moderater runt om i Europa, som har styrt.

Det råder nu en situation med massarbetslöshet. 25 miljoner medborgare inom EU är arbetslösa, varav 6 miljoner är ungdomar. Det är viktigt när vi jobbar mot intolerans och diskriminering att vi också ser till de bakomliggande ekonomiska och sociala orsakerna. Är Robert Halef be-

redd att också prioritera kampen mot arbetslöshet och den sociala dumpningen inför det kommande Europavalet?

Anf. 78 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Arbetslöshetsfrågan är en nationell fråga. Vi är nära gruppen EPP, som är den största gruppen i Europeiska unionen. Där finns en del aviserade åtgärder för att bekämpa arbetslösheten, öka sysselsättningen och skapa fler jobb i Europeiska unionen.

Respekten för mänskliga rättigheter och alla människors lika och unika värde är en fråga som vi kristdemokrater självklart bejakar och följer för att se till att alla länder lever upp till dessa värderingar.

Anf. 79 KARIN ÅSTRÖM (S):

Herr talman! Efter Latinamerika och USA, över till Palestina, över till Syrien, för att inte tala om den intressanta politiska debatt som vi har haft om den utveckling som sker i Ukraina väljer jag att vandra närmare oss själva, nämligen till Norden, för att sedan vandra över till Arktis och Barents.

Det nordiska samarbetet är, som vi känner till, ett världsunikt samarbete. Det är få regioner i världen som kan visa upp ett så starkt samarbete som vi har. Det är faktiskt de politiska val som vi har gjort över tid som gjort att det blivit så oerhört framgångsrikt.

Det här året, 2014, har vi i Sverige tagit över ordförandeskapet och leder Nordiska rådets politiska arbete framåt. Vi har i den svenska delegationen, som är utsedd av riksdagen, antagit ett arbete som vi kommer att ägna oss åt under året. Det handlar om den nordiska arbetsmarknaden – jobb, jobb, jobb. Det är oerhört viktigt, kopplat till utbildningsfrågorna. Vi kommer att fokusera på en hållbar utvinning av naturresurser och givetvis den tvåhundraåriga tiden av fred mellan de nordiska länderna.

Därtill lägger vi fokus på Europa där vi säger att Norden är Europa och Europa är Norden. Det är viktigt. Vi har dessutom val i år. Inte minst med tanke på den händelseutveckling vi ser i Ukraina jobbar vi aktivt med att få fart på det östliga partnerskapet. Tyvärr ser vi att det finns alldeles för lite resurser både på EU-nivå och i övriga länder för att verkligen gå in med det som behöver göras där. Ur ett nordiskt perspektiv, med det samarbete vi har där, säger vi i den parlamentariska gruppen att vi kommer att göra allt för att fokusera mer på det östliga partnerskapet.

Som sagt är den nordiska välfärdsstaten är något som vi alla kan vara mycket stolta över. När vi i Norden byggde upp grunden för den samhällsmodell som vi har i dag valde vi en politisk väg där välfärdstjänsterna blev något som vi alla, oavsett vilken samhällsklass vi tillhörde, kunde använda oss av. Det blev så att tjockleken på plånboken aldrig skulle få avgöra vilken utbildning våra barn fick eller vilken kvalitet vi skulle ha i vård och omsorg.

Det finns ingen given naturlag som säger att vi i Norden måste ha de samhällen som vi har i dag, utan det är på grund av de politiska val, oerhört viktiga, som medborgarna i Norden har gjort som har gjort oss framgångsrika. Naturligtvis har det varit politiska diskussioner om och motstånd mot olika reformer som genomförts. Men vi hade aldrig blivit så här starka om det inte hade varit kloka politiska beslut.

Det är heller ingen slump att vi ligger i topp när det gäller jämställdhet. Det är med lite bekymrade ögon vi ser att jämställdhetskurvorna planar ut och är fallande. De välfärdsreformer som vi har stått bakom, till exempel allmän förskola och föräldraledighet, är bara en del av grunden för det relativt sett jämställda samhälle vi har i dag. Här har det naturligtvis också varit aktiva val och politiska värderingar som har styrt det nordiska samarbetet och det välstånd vi har i Norden.

Vi står inför många utmaningar, inte minst när det gäller Barents och Arktis. Vi upplever att det är väldigt olyckligt med den utveckling vi ser inom Barents och Arktis. Vi ser att Barents- och Arktisproblematiken växer. Det är både plus och minus, men framför allt är det naturresurs-, klimat- och miljöaspekterna som gör oss oroade. Isen smälter alltmer, och vi ser att nya transportfärleder öppnas där stora mängder gods transporteras på nordliga Barents hav.

Det är därför oerhört olyckligt att utrikesminister Bildt, när han skulle ta fram en strategi för Arktis – med Sverige som ordförandeland i Arktiska rådet – inte valde att komma hit till riksdagen och få med oss riksdagsledamöter i det strategiarbetet. I stället valde han, något som kanske är brukligt och vanligt för vår regering, att passera riksdagen och inte jobba med det som vi tycker att nordiskt samarbete ska handla om, nämligen att samarbeta och vara delaktig för att få ett bättre resultat och nå välgång och framgång i Norden.

Det är en oroande utveckling vi ser när det gäller det samarbetet.

Anf. 80 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte åter ställa en fråga som jag tidigare ställt till Karins partikollega Carina Hägg. Karin tog upp samarbetet i Norden, där vi har liknande värderingar. Vi har lite olika regeringar men ändå regeringar som normalt sett tror på öppenhet, frihet och demokrati. Det gör vi moderater, och jag är övertygad om att även Socialdemokraterna står för det.

Därför skulle jag vilja ställa en fråga till Karin. Vi ser vad som händer i Ukraina i dag, där regeringen begår övervåld mot medborgare och har gjort inskränkningar i demokratin under en längre tid. Samtidigt har europeiska demokrater och socialister – man skiljer uppenbarligen på dem – där Socialdemokraterna ingår ett samarbetsavtal med partiet för Ukrainas president. Vad gör svenska Socialdemokraterna för att agera i det här läget?

Anf. 81 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag kan prata om det nordiska perspektivet. Vi hade så sent som i slutet av januari presidemöten i Köpenhamn. Alla nordiska länders så kallade presidenter var där och den baltiska församlingens president. Vi valde helt enkelt att gemensamt i skarpa ordalag i diskussionen i Köpenhamn fördöma den utveckling vi såg i Ukraina.

Den fråga som du ställer ligger inte riktigt på mitt bord. Vi socialdemokrater i Norden diskuterade den över huvud taget inte.

Anf. 82 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Karin så mycket för svaret. Jag tycker att det är bra att man har gjort fördömanden. Jag har sett i uttalanden – här ska

alla fakta på bordet – från den europeiska gruppen att man är kritisk till utvecklingen i Ukraina i dag, men samtidigt har man ett samarbetsavtal och samarbetar med det parti som är involverat och som begår övervåld mot medborgare. Då talar en sådan partigrupp, där svenska Socialdemokraterna ingår, med kluven tunga. Å ena sidan kritiserar man, och å andra sidan inleder man ett samarbete och har ett samarbetsavtal. Det här är heller ingenting historiskt. Man behöver inte gå långt tillbaka, för samarbetsavtalet är skrivet under pågående mandatperiod.

Jag vet att Karin Åström är engagerad i Nordiska rådet. Jag är inte med i Europaparlamentet, men vi har Europaparlamentsval under våren. Det är klart att det är ett viktigt besked till de svenska väljarna vilka som kommer att vara styrande inom EU. Kandidaten till talman i Europaparlamentet är ledaren för den partiorganisation i parlamentet där de svenska socialdemokraterna ingår.

Anf. 83 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Vi tror på öppenhet, frihet och demokrati. Det är oerhört viktiga värdeord för oss socialdemokrater i Europa och naturligtvis i Norden.

Den stora socialdemokratiska gruppen i Norden driver ständigt, tillsammans med Europas socialdemokrater, att vi framför allt vill hålla dörrarna öppna så mycket som möjligt. Vi stöder och samverkar med universitet. Vi har en mängd olika rundabordssamtal där vi sitter och diskuterar de frågor vi står för. Vi tycker att detta är oerhört viktigt. Vi har i sig ingen delad uppfattning på den punkten, oavsett om vi är sossar i Europa, Norden eller Sverige.

Anf. 84 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Karin Åström, som leder arbetet med Nordiska rådet som svensk socialdemokratisk ordförande. Jag är hennes ödmjuka vice ordförande.

Även om Karin är socialdemokrat och jag är moderat är mycket av det gemensamma ordförandeprogram som hon presenterar delat. Det delas inte bara av våra partier, utan jag tror att de flesta i Sveriges riksdag är besjålade av detta.

Jag delar också uppfattningen att det handlar mycket om jobb. Om det skulle bli så illa att Socialdemokraterna får igenom sitt förslag om att dubblera arbetsgivaravgiften för unga är det bra att vi har en gemensam nordisk arbetsmarknad. Det kan tvinga i väg fler att jobba i Köpenhamn och Oslo utöver de som gör det i dag.

Den nordiska modellen, som vi alla är väldigt stolta över, bygger på en kombination av fri företagsamhet – vi har många privata företag – och att vi finansierar välfärden gemensamt. En viktig del i den nordiska modellen är den valfrihet vi har byggt ut: skolval, val av hemtjänst och en del annat. Tycker Karin Åström att detta är viktiga delar av den nordiska modellen som hon vill lyfta fram under ordförandeskapet?

Anf. 85 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Tack för det! Låt mig först säga att ungdomsarbetslösheten i Norden är oerhört dramatisk. Jag vill uttrycka det så här: Det är extra svårt och beklämmande att Sverige toppar ungdomsarbetslösheten.

Det har varit en betydligt bättre utveckling i de andra nordiska länderna. Det är djupt oroande.

När det gäller välfärd och omsorg för alla tror vi att det bästa man kan göra är att så långt som möjligt minimera de klyftor vi ser växa fram i dag i Sverige och kanske på andra håll i Norden. Det finns en anledning till att Nordens Välfärdscenter i dag har ett stort seminarium om barnfattigdom. Det tillhör inte vanligheten att föra en sådan diskussion i Norden, men det säger väldigt mycket om hur vi vill lösa välfärden i framtiden.

Anf. 86 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag delar åsikten att arbetslösheten i allmänhet och ungdomsarbetslösheten i synnerhet är besvärande och en politisk utmaning i Sverige och många andra länder. Man kan dock konstatera att en del svenska ungdomar i alla fall har möjlighet att jobba i till exempel Köpenhamn eller Oslo.

Min enkla fråga är: På vilket sätt tror Socialdemokraterna och Karin Åström att det kommer att bli fler arbeten för yngre i Sverige om man dubblar arbetsgivaravgiften för unga? Jag tror snarare att det kommer att leda till att de tvingas söka sig någon annanstans.

När andra länder tittar på den nordiska modellen är det intressant att följa till exempel den amerikanska debatt som har varit på CNN och i Time, där det finns en kommentator som heter Fareed Zakaria. De förundras över kombinationen av en väldigt långt gången gemensamt finansierad välfärd och en stor privat företagsamhet samt att man inom ramen för den gemensamma välfärden har hittat fria lösningar som skolval, val av hemtjänst och en del annat.

Jag vill upprepa frågan till Karin Åström: Tycker du att det är en central del av den nordiska modellen att ha den typen av valfrihet kombinerat med gemensam finansiering?

Anf. 87 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med arbetslösheten igen. Det är den fråga jag tycker är viktigast att driva – att unga ska ha möjlighet att så snabbt som möjligt komma ut i arbete när de är arbetslösa. De ska inte behöva gå och vänta sex månader eller mer innan de över huvud taget får hjälp och stödinsats. Vårt sätt att jobba med detta inom Norden är naturligtvis vårt svenska sätt och Socialdemokraternas sätt, för det är framgångsrikt.

Att vi dubblar arbetsgivaravgiften för unga stämmer inte riktigt. Halveringen av arbetsgivaravgiften för unga har visat sig vara en väldigt kostsam reform som inte har gett fler jobb. Ungdomsarbetslösheten har snarare ökat under den tiden.

Anf. 88 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Jag sitter också med i Nordiska rådets parlamentariska församling, och jag är jätteglad över att Karin Åström lyfter fram betydelsen av samarbetet i Norden och det viktiga arbete vi gör.

Jag tycker att det är väldigt trevligt att Karin Åström lyfter fram alla kloka beslut vi fattar och att det beror på att vi har kloka politiker i de nordiska parlamenten. Men jag ställer mig lite fundersamt frågan om det kan bero på att de parlament vi har i Norden är ledda framför allt av

borgerliga parlamentariker. Tror Karin Åström att det kan vara därför vi fattar så kloka beslut i Nordiska rådet – att vi gör det i samsyn?

Anf. 89 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att säga detta: Att vi har en norsk konservativ regering som regerar med ett främlingsfientligt parti – Framskrittpartiet – är något unikt. För min del beklagar jag ett sådant samarbete. Jag ser med oro på den utveckling vi har att vänta när den delen växer sig starkare och vi kanske får se en förändring av Norge på samma sätt som vi har sett under åtta år i Sverige. Det är bekymmersamt.

Det jag pratar om är de kloka politiska vägval som våra medborgare har gjort tidigare när de valde en samhällsmodell som innebär att alla ska ha rätt till utbildning, vård och omsorg. Det är detta som har varit bärande, och det är bland annat den frågan jag får när jag reser utanför Norden: Hur har vi lyckats göra detta möjligt?

Anf. 90 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Nu blir jag ännu mer fundersam. Å ena sidan säger Karin Åström att vi fattar kloka beslut och har ansvarstagande politiker i Nordiska rådet, och å andra sidan säger hon att det är ostrukturerat och definitivt inte så kloka beslut som hon lyfte fram tidigare. Nu förstår jag inte vart Karin Åström vill komma.

Antingen har vi kloka beslut fattade av kloka politiker eller också är det precis tvärtom. Då måste jag fundera på vad Karin Åström menar egentligen.

Anf. 91 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag har inget minne av att jag har sagt att det är ostrukturerat i politiska debatter eller beslutsprocesser. Jag kan på min heder säga att jag inte uttrycker mig så.

Däremot vill jag säga att vi naturligtvis har byggt allt detta på konsensuslösningar. Vi försöker komma överens så långt som möjligt, vilket har gjort att vi har kompromissat ganska hårt från båda sidor. Det vill jag säga.

Jag vill också säga att det är självklart att det har funnits politiskt motstånd mot olika beslut som vi lägger fram. Det gör det även i dag, och så ska det vara.

Vår första uppgift är faktiskt att vara förtroendevalda politiker. Det är olika värderingar mellan den konservativa gruppen och exempelvis den socialdemokratiska gruppen. Det är inget konstigt.

Det jag pratade om är den grund som vi har lagt sedan lång tid tillbaka, där de socialdemokratiska värderingarna har fått vara ledande. De har varit framgångsrika för den nordiska välfärdsmodellen.

Anf. 92 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (M):

Herr talman! Dagens debatt äger rum i en tid av stora utmaningar när det gäller säkerhets- och utrikespolitik. Jag syftar särskilt på den senaste utvecklingen i Ukraina. Förresten är Ukraina utgående ordförandeland inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Jag vill gärna

tala lite mer specifikt om våra partnerländer i Kaukasien och Östeuropa och om vikten av det östliga partnerskapet.

Östliga partnerskapet är en viktig struktur som lägger reformtryck på länder öster om EU. Tanken är att utveckla det ekonomiska samarbetet men också de politiska relationerna. Östliga partnerskapet är uppbyggt lite som samarbetet på Balkan, som var väldigt framgångsrikt, med stabiliserings- och associationsavtal innan man börjar förhandla om medlemskap i EU.

Herr talman! Vid Östliga partnerskapets toppmöte i Vilnius i november tog Georgien och Moldavien några viktiga formella steg mot ett associationsavtal med EU. Detta är två länder som har kommit långt i sin demokratiska utveckling. Men mötet dominerades av det faktum att Ukraina avstod från att underteckna.

Svaret från det ukrainska folket lät inte vänta på sig. När Ukraina valde Moskva framför Bryssel bröt oroligheter ut. Demonstrationer hölls, med rop på frihet och demokrati. I utvecklingen som följde blev det tydligt att EU:s mjuka makt ställdes mot Janukovyts hårda makt. Med repressiva lagar och våld riktat mot demonstranterna förvärrade han situationen.

EU står för mjuk makt. Det är viktigt att alltid betona att länderna själva har sökt sig in i detta partnerskap och inte blev tvingade dit av EU. Det är Ukrainas vägval mellan öst och väst.

Senast i går såg vi en eskalering av oroligheterna, med flera dödade. Rapporter om försvunna journalister gör oss väldigt oroliga. Det är viktigt att vi stöder och stärker Representative on Freedom of the Media inom OSSE. Hon har en manande röst och värnar om att vi inte ska glömma bort vad som sker mot det fria ordet i Ukraina.

Det går inte att betona tillräckligt hur viktigt det är med en politisk lösning i Ukraina, att båda parter avhåller sig från våldsamma handlingar och söker dialog. I det avseendet kan multilaterala organisationer som OSSE ha möjlighet att göra stor skillnad genom att möjliggöra dialog. Vi får inte glömma att ambassadörerna från Ryssland och USA träffas inom OSSE en gång i veckan – det är viktigt.

Ukraina som utgående ordförandeland i en organisation som vägleds av det breda säkerhetsbegreppet har ett ansvar att bära och måste leva upp till överenskomna åtaganden. Det innebär en ny möjlighet för Östra partnerskapets gudfäder, Polen och Sverige, att ge nya impulser, att visa intresse men också att komma med tydliga budskap riktade till Vitryssland och diktatorn Lukasjenko inför ishockey-VM i år.

Nästa steg är viktigt för Moldaviens utveckling och särskilt Transnistriens problematiska läge mellan Ukraina, där det är oroligt, och Moldavien, som har undertecknat DCFTA-avtalet och är ett mycket Europavänligt land som väntar på nästa steg mot EU.

Att se demonstranter på Majdan energiskt vifta med den blå flaggan med gyllene stjärnor är en viktig påminnelse för oss alla om EU:s grundtanke: frihet, demokrati och en fredlig kontinent. Det är starka anledningar nog att se till att många går och röstar i Europavalet i maj och inte stärker de nationalistiska partierna.

Avslutningsvis vill jag säga några ord om Sveriges roll i ljuset av dessa utmaningar.

För det första ska vi fortsätta samarbeta med Ryssland, där det finns konstruktiva samarbetsområden, men alltid vara tydliga med våra budskap om mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

För det andra ska vi fortsätta att vara pådrivande i arbetet gentemot Östliga partnerskapet och verka för att EU:s dörr in i gemenskapen fortsatt står öppen. Mjuk makt vinner alltid i längden. Det har vi sett inte minst på Balkan, med Kroatien som förra året blev medlem i EU, och Serbien och Kroatien, som håller på att ta avgörande steg mot ett vidareförhandlande med EU.

I detta anförande instämde Annelie Enochson (KD).

Anf. 93 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Mellanösternkonflikten är en av de mest utdragna i världen. I centrum står frågan om hur israeler och palestinier ska kunna leva i fred. Palestinierna har enligt FN rätt till ett eget land på de av Israel nu ockuperade områdena Västbanken och Gaza. Det här kan vara sista chansen till en tvåstatslösning.

Samtidigt underminerar Israel förutsättningarna för fred genom fortsatta satsningar på bosättningar. I strid med internationell rätt flyttar Israel ensidigt och omfattande in egen befolkning på ockuperad mark. Antalet bosättare uppgår i dag till över en halv miljon. Även den mur som till 90 procent går på ockuperad mark bryter mot FN:s resolution om att 1967 års gränser ska gälla.

Samtidigt som Israel bryter mot internationell rätt och FN:s resolution om 1967 års gränser fortsätter Israel blockaden mot Gaza, med stöd från Egypten. Internationella Röda Korset har kallat blockaden en krigsförbrytelse då den drabbar civilbefolkningen kollektivt.

I Gaza bor ca 1,8 miljoner människor. Det är ungefär lika många människor som bor i Storstockholmsområdet. Gazaborna har tidigare kunnat överleva ekonomiskt genom att tunnlar har varit öppna. Nu är dessa tunnlar stängda, och situationen har förändrats dramatiskt.

EU konstaterar i en rapport att Israel i Jordandalen tvingar den lokala befolkningen att flytta för att ge plats till israeliska bosättningar. När bosättningarna lägger beslag på bördig mark och tar grundvattnet från djupgående pumpar till odlingar som bland annat går på export bidrar man till fattigdom och arbetslöshet.

Västbanken kontrolleras i dag till över 60 procent av Israel. I dag tillåts palestinerna att bygga på endast 1 procent av den ockuperade ytan. Samtidigt intensifierar Israel rivningar av bostadshus, brunnar, skolor, latriner, solcellsanläggningar och förskolor, vilket ställer tusentals människor på bar backe. Det handlar om sådant som ofta har byggts med stöd av humanitärt bistånd från bland annat en rad EU-länder, som Sverige, Holland, Danmark, Tyskland och Frankrike.

Politiken gentemot Gaza, på Västbanken och mot östra Jerusalem är densamma: expansion av bosättningar och isolering av palestinerna i enklaver.

Enligt Genèvekonventionerna har Sverige en skyldighet att vidta alla möjliga åtgärder för att se till att ockupationens lagar respekteras, också av andra stater, som Israel. Folkrätten binder även regeringen att inte

bidra till folkrättsbrott eller vidta åtgärder som ger legitimitet till olagliga handlingar.

Herr talman! Sverige kan göra skillnad. De signaler som vi och andra länder skickar nu kan vara avgörande för fredssamtalen.

Land efter land genomför olika åtgärder för att leva upp till EU:s beslut att inte ge finansiellt stöd till Israels illegala bosättningar. I flera länder har man infört ursprungsmärkning. I Tyskland har man gått igenom sina handelsavtal med Israel för att säkerställa att det samarbetet inte omfattar bosättningarna.

Miljöpartiet vill att regeringen genomför en kartläggning av svenska statliga samarbeten och statligt ekonomiskt samarbete med Israel, för att därefter kunna vidta åtgärder så att Sverige inte ger stöd till olagligheter. Det skulle skicka en viktig signal till fredsförhandlarna.

Vi menar också att regeringen omedelbart bör utreda möjligheterna att införa ursprungsmärkning av varor från bosättningarna. Det behöver klargöras att svenska staten inte önskar stödja verksamhet eller handla med varor från dessa områden. Det behövs därutöver en översyn av statliga finansiella institutioner för att säkerställa att inga statliga pengar går till ockupationspolitiken.

Herr talman! Sverige har tidigare varit tydligt i kritiken mot Israels blockad av Gaza och mot bosättningspolitiken. På senare år har dock oenigheten inom Alliansen gjort Sverige handlingsförlamat.

Att Sveriges utrikespolitik gått i stå i en så viktig fråga som fredsprocessen mellan Israel och Palestina är inget annat än en skandal.

Min slutsats är att freden måste byggas på lagen och inte på maktbalans eller på Israels ensidiga åtgärder.

Omvärlden har ansvar i enlighet med den humanitära rätten att skydda civilbefolkningen, annars riskerar det att bli en fred enbart på Israels villkor med ett antal isolerade palestinska enklaver inringade av Israel. Det är ingen hållbar fred.

Miljöpartiet vill att Sverige i enlighet med våra åtaganden enligt folkrätten inte bidrar till Israels olagliga ockupation och att fredsprocessen därmed kan ges goda förutsättningar.

Att säkerställa att freden bygger på internationell rätt borde vara en självklarhet för den svenska regeringen.

Anf. 94 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Peter Rådberg, och det finns givetvis en del som vi är överens om. Ockupationen av palestinskt område ska upphöra genom en fredsprocess och ett fredsavtal som innebär att en palestinsk stat bildas och att staten Israel för en gångs skull i sin historia får lugn och ro, vilket Peter Rådberg däremot inte påpekade. Det var ett mycket ensidigt inlägg.

Men jag har en fråga. Det finns ett ord som Peter Rådberg inte nämner. Han beskriver situationen på Gazaremsan. Han hävdar att Israel ockuperar Gazaremsan och bedriver en likadan politik som på Västbanken, vilket inte är sant eftersom Israel har lämnat och evakuerat bosättningarna på Gazaremsan medan man bygger nya bosättningar på Västbanken. Men Peter Rådberg nämner över huvud taget inte i sitt sex minuter långa inlägg ordet Hamas. Det är Hamas som de senaste åtta åren har styrt på Gazaremsan. Sverige, i likhet med Europeiska unionen, betraktar

denna organisation som terroristisk. Hamas vill inte ha fred med Israel utan vill att ett Palestina byggas ovanpå Israel. De vill inte heller ha fred med den palestinska myndigheten och Fatah. Frågan är därför: Vad tycker Peter Rådberg om Hamas styre på Gazaremsan?

Anf. 95 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Var ligger problemet, Fredrik Malm? Ligger problemet på Hamas, eller ligger det på ett land som har ockuperat ett annat lands territorium? Vi måste väl hålla oss till den verklighet som vi befinner oss i.

Miljöpartiet har inte hållit Hamas under armarna och sagt att de gör allting rätt. Vi kräver naturligtvis att det ska vara en uppgörelse.

Men var ligger själva grundproblemet? Grundproblemet ligger väl i att Israel inte accepterar vad FN har sagt om att 1967 års gränser ska gälla. Israel har ju ockuperat mark. Fredrik Malm säger aldrig de orden. Han säger inte att Israel måste lämna de territorier som de har lagt beslag på utan går direkt in på Hamas.

Jag kan vara mycket tydlig. Miljöpartiet tar naturligtvis inte detta till intäkt för det brottsliga som Hamas gör, utan det krävs en förhandling mellan dem. Men var ligger själva grundproblemet? Ligger det hos Hamas, eller ligger det hos den ockuperande staten Israel?

Anf. 96 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Men, Peter Rådberg, det är ju Hamas som under de senaste åtta åren har styrt Gazaremsan. Har det gått helt förbi Miljöpartiet vilka det är som styr där? Det finns inte några israeliska bosättningar på Gazaremsan. Israel har lämnat Gazaremsan. Man har en blockad – ja. Rent formellt betraktas området som ockuperat, men inte på marken. Det är Hamas som sköter markservicen på Gazaremsan.

Det blir obegripligt att man håller ett anförande i riksdagens talarstol och talar om Gazaremsan utan att nämna dem som bestämmer och styr där. Det blir alldeles obegripligt.

Vore det inte klädsamt, Peter Rådberg, om Miljöpartiet klarade av att ta avstånd från en organisation som Sverige och Europeiska unionen betraktar som terroristisk, som vi har stämplat som terroristisk, som inte vill ha en fred med Israel och som inte vill ha ett Palestina sida vid sida med Israel utan ett Palestina ovanpå Israel och som inte ens vill ha en fred med de andra palestinierna på Västbanken? Vore det inte klädsamt om Miljöpartiet klarade av att ta avstånd från detta styre, Peter Rådberg?

Anf. 97 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att jag har klargjort vad jag tycker i den frågan. Det är ganska intressant att se hur de andra europeiska staterna gör när det gäller handel med Israel på de ockuperade områdena på Västbanken. Exempelvis Tyskland, Holland, Belgien och ett antal andra EU-länder har faktiskt försökt göra ett avtal för att det skulle bli rätt handel mellan Israel och EU-länderna. De har satt ned foten. Det finns inte någon riktig Palestinapolitik och Mellanösternpolitik i Sverige eftersom ni är splittade inom Alliansen. Men det finns i alla fall en kraft någonstans i EU.

Vad jag säger är att Sverige ska komma med där och vara med och driva på, så att den mur som omgärdar upp till 90 procent av ockuperad mark rivs. Men Fredrik Malm nämner inte det heller.

Var ligger själva grundproblemet? Grundproblemet ligger i att Israel har ockuperat en stor del av palestinsk mark. Det är det vi ska rikta in oss på. Därför vill jag att regeringen är tydlig, vilket jag tyvärr saknar.

Anf. 98 ISMAIL KAMIL (FP):

Herr talman! Ett starkare EU är strategiskt viktigt för att bemöta globala utmaningar. EU måste även i fortsättningen lyfta fram respekt för människovärde, jämlikhet, solidaritet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Sverige åtnjuter, trots att vi är ett litet land, stor respekt i världen och betraktas som en stormakt och en stark röst för öppna samhällen, ett öppet Europa och en öppen värld. En fortsatt utvidgning av EU stärker EU:s viktiga roll som en central aktör för fred och stabilitet i världen. Sveriges roll har stärkts under alliansregeringens tid.

EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik är viktig för att förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten.

Den syriska konflikten har nu pågått i 35 månader. Officiellt är det omkring 140 000 människor som har dött. Men många befarar att siffran är mycket högre, kanske uppemot 250 000 döda.

På den ena sidan har vi en regim som har haft makten i landet sedan 1963 och en president som ärvde presidentposten efter faderns död år 2000, men som tillsammans med fadern har styrt Syrien sedan 1970. Det är en regim som använder tunga vapen mot civila, en regim som fängslar, torterar och mördar, en regim som vill lösa konflikter med våld och en regim som till och med har använt kemiska vapen mot civila. Det är en regim som hela tiden har fått stöd från Ryssland, Iran och Hizbullah i Libanon. En sådan regim som i mer än 50 år har förtryckt sitt folk, förtryckt det kurdiska folket och förnekat existensen av andra folkgrupper i landet kan inte över en natt bli demokratisk.

Vi har också att göra med en president som har all makt i sina händer. Han kallade de från början fredliga demonstrationerna för bakterier som måste elimineras. Det är en president som vägrar att ge vika och som aldrig frivilligt kommer att lämna ifrån sig makten om han eller hans regim inte tvingas till det.

På den andra sidan fanns det från början ett fredligt motstånd och fredliga demonstrationer som strävade efter ett modernt och demokratiskt Syrien med en ny konstitution som skulle garantera etniska minoriteter deras rättigheter, men även garantera den kristna minoriteten och andra religiösa grupper fullständigt skydd.

Efter knappt ett år såg vi tyvärr att en del extremistiska grupper med band till al-Qaida och andra terrororganisationer började ta sig till landet. De har under de senaste två åren terroriserat, torterat och mördat oliktkänkande i de områden som de kontrollerar. Det syriska folket har hamnat mellan regimens terror och extremisternas grymheter, medan den demokratiska oppositionen blir allt svagare för varje dag som passerar.

Herr talman! Strax innan Genèveförhandlingarna kunde vi uppmärksamma fruktansvärda bilder på över 11 000 lik från människor som hade mördats av regimen. Självklart måste parterna tvingas till nödvändiga

steg för att få slut på striderna. Förhoppningarna var stora efter parternas förhandlingar den senaste tiden, men hittills har inget betydande kunnat åstadkommas. Under förhandlingarna och tiden efter har regimens stridsplan bombarderat stadsområdena i Aleppo och på andra orter med tunnor fyllda med sprängämnen. En sådan regim kommer inte att förhandla om sin avgång.

Enligt FN och andra MR-organisationer befinner sig närmare tre miljoner flyktingar i grannländer, varav en miljon är barn. Fyra miljoner barn är i behov av humanitär hjälp i landet, och mer än halva befolkningen behöver humanitärt stöd i form av livsmedel, värme, sjukvård och mediciner.

Herr talman! Läget är utan tvekan mycket komplext i Syrien. Om viljan finns kan dock mycket mer göras för att sätta press på parterna och på så sätt lätta på de fruktansvärda omständigheterna för det syriska folket. Ryssland måste pressas hårt av det internationella samfundet så att de backar från sitt obegränsade stöd till regimen. Så länge Ryssland och Kina står på regimens sida kommer dödandet att fortsätta. Ansvaret ligger på oss alla att hindra detta.

Det är dags att tvinga al-Asad och hans regim bort från makten. Det är också dags att hjälpa till att kasta ut extremister med band till al-Qaida och andra terrororganisationer. Det är dags att stödja en övergångsregering med rätt till fullständig makt för att ordna demokratiska val och en ny konstitution. Det är dags att gå från ord till handling. När förhandling inte ger resultat måste andra alternativ vägas in.

Till sist, herr talman, måste jag säga att jag är mycket besviken på företrädarna för de rödgröna, som inte har tagit upp konflikten i Syrien. Det är den konflikt som i dag och sedan andra världskriget är den mest komplexa, och den har skördat så många liv.

I detta anförande instämde Fredrik Malm (FP).

Anf. 99 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Förra året talade jag om EU och det faktum att svenska folket aldrig någonsin har röstat ja till en överstatlig union. Jag läste innantill från EU-valsedeln, och där skulle man svara ja eller nej på frågan om specifika och befintliga avtal som var förhandlade 1994 – inte de avtal som infördes efter EU-avtalet. Dem har svenska folket aldrig tillfrågats om, och de har helt förändrat vad svenska folket sa ja till 1994.

I denna kammare finns det ett enastående förakt för folket, måste jag säga. När man ställer frågan om det inte är rimligt att ha en ny folkomröstning där svenska folket tillfrågas om huruvida det är bra att EU:s lagar står över dem som stiftas av riksdagen, alltså folkets företrädare, får man ofta arroganta svar eller bortförklaringar om hur fint och gulligt EU är samt att vi behöver EU för vår överlevnad – trots att Sverige överlevde alldeles utmärkt före 1994. Det i sig är sorgligt, men förutom att det överstatliga EU inte har något folkligt godkännande är en annan aspekt – när vi nu är med i detta EU – avgiften.

Sverige är en av EU:s största nettogivare. År 2013 betalade vi 37 miljarder kronor till EU-byråkratin. Det är omkring 700 kronor per månad för varje sysselsatt person i landet. För att jämföra kostar hela det svenska rättsväsendet 40 miljarder per år. Reinfeldt stoltserade i höstas,

om jag minns rätt, med hur han har lyckats minska EU-avgiften. Det är inte sant; den har ökat hela tiden. År 1995 var EU-avgiften i 2013 års penningvärde ca 13 miljarder kronor, och i år är den alltså 37 miljarder kronor.

Vad går då svenska skattepengar till? Jo, de går till stöd till jordbruket och till EU:s sociala fond. Runt två tredjedelar av EU:s totala budget går till att stödja i huvudsak andra länder i EU. Jättefint, tänker säkert flera federalister i kammaren, men jag betvivlar att svenska skattebetalare anser att det är jättefint att deras surt förvärvade skattepengar går till franska storbönder eller oansvariga länders ekonomiska problem samtidigt som vi i Sverige har långa vårdköer och ett försvar ni i sjuklövern gemensamt har lyckats sabotera, med mera.

Herr talman! I 19 långa år har EU:s revisorer inte godkänt EU:s redovisning. I november förra året skrev de inte under räkenskaperna, då dessa visade att den felaktiga användningen av pengarna har gått upp med 23 procent – alltså nästan en fjärdedel. Medan många länder i Europa tvingades till besparingar betalade EU-byråkraterna ut över 60 miljarder kronor till projekt som inte var godkända. Hela 5 procent av EU:s budget var fel, enligt revisorerna.

Europeiska revisionsrätten fann att övervakning och kontroll av Bryssels utgifter, värt ytterligare ungefär 1 300 miljarder, bara var delvis effektivt. År 2012 sade man att hela 86 procent av kontrollerna av EU:s budget året innan var bara delvis effektiva – 86 procent. Bedrägeriet påverkar alla områden av EU:s utgifter. Vad gör då EU:s president Van Rompuy? Jo, han går ut och säger till revisorerna: Vänta lite nu – ta det lugnt, och visa i stället en bra bild av EU! Han ber alltså om mindre exponering av EU:s haveri och vill i stället att revisorernas slutsatser ska generera positiva rubriker. Det är EU i ett nötskal.

Förutom alla pengar som försvinner till projekt som inte är godkända, vilka godkända projekt spenderar EU pengar på? Ja, runt 4 miljoner kronor gick till en träningsanläggning för hundar i Ungern. Anläggningen bemannades aldrig utan står tom.

Över 50 miljoner kronor lades på limousiner till europeiska parlamentsledamöter i Strasbourg.

Runt 200 000 kronor lades på jordbrukare i Österrike för att öka deras emotionella koppling till landskapet. Fantastiskt, eller hur? Det skulle göras genom att man intervjuade dem och fick dem att omvärdera sin inställning.

Runt 75 miljoner i EU-bidrag lades på reklam för EU-bidrag i Andalusien. Det var en ”kommunikationsbudget”, som det kallades, för att stärka budskapet om Andalusiens framgångar tack vare EU-bidrag. Guligt, eller hur? Man lägger 75 miljoner kronor i EU-bidrag för att göra reklam för EU-bidrag.

Runt 50 miljoner av EU:s skattepengar gick till en kulturcirkel för EU-byråkrater. Det är ett nätverk av klubbar och societeter som EU-anställda kan delta i, till exempel en vinprovningssklubb, en dansklubb för skotsk Highland-dans med mera.

Det gick 70 miljoner kronor till att återskapa det kanadensiska territoriet Yukon på ett zoo i Hanover. Zoochefen sade dock att bara 20 jobb kommer att genereras genom detta, vilket blir ungefär 3,5 miljoner kronor per jobb. Det är nästan som regeringens jobbsatsningar.

Det spenderades 27 miljoner kronor på virtuella turer till Medelhavsöar – man sitter alltså framför datorn och surfar in på öarna elektroniskt. EU stoltserade med att man inte ens behöver lämna soffan. Fantastiskt, eller hur?

Ytterligare ett exempel är att 25 miljoner kronor spenderades på en dansgrupp som reser runt i Europa och dansar med andra dansgrupper för att utveckla dansen.

EU är fantastiskt, men det är framför allt fantastiskt bra på att slösa pengar på att vara korrupt. Det är självfallet så att dessa 37 miljarder skulle göra långt större nytta i vårt land på en rad olika områden, inte minst inom sjukvård och försvar – och även inom rättsväsendet.

Anf. 100 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Sverigedemokraternas EU-politiska position är välkänd; man vill lämna Europeiska unionen, låsa dörren, kasta nyckeln i Östersjön och sitta här för sig själv. Det kan vi ha en debatt om framöver.

Det är dock mer intressant om Kent Ekeröth kan svara på de frågor jag har ställt ett antal gånger tidigare i dag. De handlar om Sverigedemokraternas organiserade samarbete med Front National. Det kan nästan vara ännu bättre att just Kent Ekeröth svarar eftersom han själv sitter i styrelsen, tillsammans med Marine Le Pen, för den organisation som kallas European Alliance for Freedom. Den är registrerad på Malta av alla ställen, och Sverigedemokraterna betalar drygt 6 000 euro i medlemsavgift till den.

Det är intressant att dina kolleger inte har klarat av att svara på mina frågor. Du kanske kan göra det, Kent Ekeröth. Varför betalar Sverigedemokraterna mer än 6 000 euro för att samarbeta med Front National i en organisation registrerad på Malta – och försöker hela tiden dölja detta? Varför är ni inte öppna med att ni samarbetar med det här antisemitiska partiet?

Anf. 101 KENT EKEROETH (SD) replik:

Herr talman! Först och främst har Fredrik Malm fel. Han har inte koll på saker och ting, men det förvånar inte.

Jag är internationell sekreterare i partiet. Sverigedemokraterna betalade medlemsavgiften för ett par år sedan. Vi har inte betalat medlemsavgiften för 2013 och kommer inte att betala för 2014.

Sverigedemokraterna har inget formellt samarbete med något parti över huvud taget. Men det är mitt uppdrag att ta reda på vad andra partier står för och vad de tycker och tänker i EU, och det tänker jag fortsätta att göra.

Jag förstår att folkpartier i den här församlingen och ute i Europa är oroliga, för de partier som vill ha en ansvarsfull invandringspolitik i Europa och som är EU-kritiska växer. Fredrik Malms parti är inte EU-kritiskt. Det är ju federalistiskt. De är jättegglada för Lissabonfördraget. De vill att man ska föra över så mycket makt som det bara går till EU. Det är därför som de har varit med och gjort det under hela tiden. Det gäller bland annat Lissabonfördraget, där svenska folket inte ens tillfrågades.

Jag förstår att ni är oroliga för att en EU-kritisk samling växer i Europa. Men vem vi samarbetar med, när vi samarbetar med dem och

hur samarbetet ska se ut är det vi som avgör, och vi har inte bestämt oss än, även om jag förstår att ni skulle vilja att vi hade gjort det redan.

Prot. 2013/14:70
19 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 102 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Det är klart att vi gärna skulle önska att Sverigedemokraterna berättade vilka de samarbetar med. Jag är som folkpartist öppen med att vi gärna samarbetar med andra liberala partier, Socialdemokraterna berättar gärna att de samarbetar med andra socialdemokratiska partier, Miljöpartiet med gröna partier och så vidare. Det är bara det att ni sverigedemokrater inte berättar vilka ni samarbetar med, utan det måste granskande journalister leta upp genom att åka till Malta och hämta ut dokumenten. Då säger Kent Ekeroth: Det Fredrik Malm säger är inte sant. Jo, men det står ju här att Sverigedemokraterna har betalat 6 500 euro till detta. Sedan har man justerat detta en aning så att det nu står att det är en individuell donation från Kent Ekeroth själv. Ja, det är möjligt att Kent Ekeroth själv betalade 3 000 euro förra året, men jag förmodar att också dessa pengar kom från partiets kassa.

Det är dags nu, Kent Ekeroth, att ni är uppriktiga. Ni ingår i ett organiserat samarbete med ett av de värsta antisemitiska partierna i Europa, och ni betalar för detta. Du sitter själv i styrelsen, och organisationen är registrerad på Malta av alla ställen. Kan du inte vara öppen och berätta vad det handlar om?

Anf. 103 KENT EKEROOTH (SD) replik:

Herr talman! Det är roligt att höra Folkpartiet här. Vi var öppna med det från första början. Varför tror ni att mitt namn står på en hemsida som alla kan surfa in på ifall det skulle vara hemligt? Det finns ingen anledning till det. Det har stått där hela tiden. Och sedan står Fredrik Malm här och försöker få det att låta som att det är hemligt. Om någonting är hemligt skriver man det inte på en hemsida som alla kan surfa in på, Fredrik Malm.

Avgiften betalades av Sverigedemokraterna, men inte längre. Sverigedemokraterna har aldrig fattat beslut om att vara med i någon sammanlutning över huvud taget när det gäller EU. Vi kommer förhoppningsvis att vara det efter valet. När vi har fattat beslut om vem vi ska samarbeta med kommer vi att gå ut med det precis lika öppet som från första början.

Anf. 104 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tänker inte ägna mig åt vilka vänner man har eller vilket sällskap man befinner sig i, för det kom fram ganska tydligt här tidigare.

Det är intressant att lyssna på Kent Ekeroth. Oavsett vilket tema vi debatterar i kammaren kan man sammanfatta ställningstagandet: Nej, ni är emot. Diskuterar vi invandring är ni emot det. Diskuterar vi EU är ni emot det. Det är då lite intressant att ställa frågan: Vad är alternativet? Det här är ändå en utrikespolitisk debatt. Vad vill Kent Ekeroth i utrikespolitiken?

Vi kan inte bara säga att vi inte ska vara med i EU och ha allt som det har varit. Det innebär ganska mycket för svensk ekonomi. Det innebär mycket för jobben och arbetstillfällena i Sverige och för våra företag om vi har en mer protektionistisk linje, vilket det då blir. Vi kommer ju inte

att ha frihandelsavtal med alla EU-länder om vi lämnar EU. Vad vill Kent Ekeroth ha i stället?

Anf. 105 KENT EKEROOTH (SD) replik:

Herr talman! Julia Kronlid och Johnny Skalin har redogjort exakt för vad vi vill. Vi vill ha frihandel inom EU. Christian Holm får det att låta som att det inte går att ha frihandelsavtal med alla länder i EU utan att vi är med i EU. Vad gjorde vi innan vi gick med i EU? Vad gör alla andra länder som har frihandelsavtal runt om i världen, som USA som har Nafta. Hur många frihandelsavtal finns det i världen?

Tror du på riktigt att det är omöjligt att ha frihandel i Europa utan EU? I så fall är det en så verklighetsfrånvärd bild att man blir rädd. Tror du verkligen att folk inte skulle kunna åka ut och studera utan att man är med i EU? Du tror inte att man kan utforma sådana avtal utan EU.

Vad är det som gör att ni tror att överstatlighet är det enda sättet framåt? Tror ni inte att länder kan sluta avtal utan överstatlighet? Varför skulle det vara omöjligt? Det finns ingen som någonsin har förklarat varför det skulle vara omöjligt.

Vi vill bort från överstatligheten, men det hindrar varken öppenhet för omvärlden eller frihandel, och det vet du om.

Anf. 106 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Det är inte så att vi kan gå tillbaka och bara skriva frihandelsavtal. Ta vårt västra grannland Norge, ett land som jag för övrigt bor väldigt nära, som inte är medlem i EU men som har vissa frihandelsavtal. Då kan man inte använda Kent Ekeroths retorik och tycka att det är fel att vi betalar, för det är ju inte så att Norge inte betalar någonting utan har allting fritt. De betalar också mycket pengar. Däremot får de ingenting tillbaka.

Moderaterna är ett parti som är kritiskt till väldigt mycket av det som sker i EU, men det som jag och Moderaterna är positiva till är grundidén om det som är det mest besvärande för Kent Ekeroth, nämligen den fria rörligheten, inte minst för människor.

Vi förespråkar inte heller ett överstatligt samarbete utan ett mellanstatligt samarbete. Sedan finns det vissa områden som förvisso är överstatliga.

Jag är inte så jättegammal, men jag är äldre än Kent. Innan vi gick med i EU, 1995, gick jag på gymnasiet. Det var det inte så att vi kunde åka ut och studera gratis i övriga Europa. Vi kunde inte åka ut och arbeta fritt i övriga Europa. Det kan vi i dag, och det är den stora skillnaden, Kent Ekeroth.

Anf. 107 KENT EKEROOTH (SD) replik:

Herr talman! Det blir riktigt humoristiskt när Christian Holm säger att Moderaterna inte är för ett överstatligt samarbete. Kommer du inte ihåg att det var ni som klubbade igenom Lissabonfördraget, som ger EU överstatlig makt på alla politiska områden i Sverige? Det har du helt glömt, eller? Har du glömt att Moderaterna har varit starka förespråkare av precis allt överstatligt sedan vi gick med i EU? Varför klubbade ni igenom Lissabonfördraget om ni inte är för överstatlighet? Det var ärligt talat ett så dumt påstående att man häpnar.

Sedan säger du att före 1995 var det helt omöjligt att resa och studera i Europa. Men vänta lite nu. Fram till alldeles nyligen kunde alla studenter från länder i resten av världen som inte var med i EU komma hit och plugga gratis på våra universitet. De kunde plugga på de svenska skattebetalarnas bekostnad. Hur gick det till? Hur kunde de göra det? Om EU nu är garanten för allting och allting bara kan göras genom EU, hur kunde man då låta studerande från Kina, som inte är med i EU, få komma hit och studera gratis i Sverige? Du vet om att det du säger är struntsnack.

Anf. 108 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Jag blev lite upprörd när jag hörde de olika lite larviga exemplen, när man vet att EU gör så mycket mer än de små projekt som Kent Ekeröth nämnde.

När det gäller demokrati tycker jag att det är viktigt att se att det faktiskt är ganska mycket demokrati jämfört hur du försöker beskriva det. Vi har en kommission som fattar beslut. Vi har ett ministerråd, och vi sitter i EU-nämnden och talar om vad våra ministrar får åka ned och förhandla om. Vi har ett inflytande. Vi har EU-parlamentet med de olika parlamentsledamöterna. Och vi har Sveriges riksdag som gör subsidiaritetsprövningar av kommissionens olika lagförslag. Vi har alltså flera olika som är med och granskar EU. Det är ju inte så att det bara är ett EU någonting där borta, utan vi är alla delaktiga. Demokrati är alltså en viktig sak.

Det som kanske är det viktigaste med EU är fredstanken men också handeln med varor. Vad säger Kent Ekeröth om de fyra friheterna fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor? Är inte det något som är bra med EU?

Anf. 109 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Herr talman! Désirée Pethrus tog upp hur fint och demokratiskt EU är. Subsidiaritetsprövningar – jättegulligt.

Det fanns en tid när alla medlemsstater i hela EU sade nej till någonting. Vad tror du hände med det i EU? Man brydde sig inte ett dugg. Man kastade ut det genom fönstret. Att samtliga medlemsstater sade nej spelade EU-parlamentet absolut ingen roll.

Vi kan titta på de folkomröstningar som har genomförts. När Frankrike och Holland sade nej till EU:s grundlag, vad gjorde man då? Äsch, vi struntar i dem och döper sedan om EU:s grundlag till Lissabonfördraget, som i allt väsentligt är exakt likadant, och så kör vi igenom det i parlamentet utan att fråga folket.

När Irland sedan fick rösta 2009 sade man: Aj aj, nu måste vi nog lära dem att rösta rätt. Det blev en massiv kampanj från EU och en massa pengar till ja-sidan. Året därpå röstade de ja.

Svenska folket fick aldrig tillfrågas, trots att sju av tio ville ha en folkomröstning.

EU är inte demokratiskt. EU är en stor byråkrati som är helt ogenomsådlig och som struntar fullständigt i vad folket tycker.

Anf. 110 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Vi har våra ministrar, vi har en kommission och vi har EU-parlamentet och riksdagen som fattar beslut. Vi är ju flera som är med och fattar beslut. Det finns ingen som sitter någon annanstans och fattar beslut över huvudet på oss. Några kan välja att göra samarbeten och sådant som vi inte deltar i, men det finns ingen som fattar egna beslut över våra huvuden.

Lissabonfördraget går just ut på att öka makten till parlamenten och vidga så att EU-parlamentet är med i mycket högre grad än tidigare. Vi i parlamenten har också fått större medbestämmanderätt. Lissabonfördraget har alltså kommit till för att försöka få mer parlamentariker och folkligt inflytande. Jag förstår inte varför ni ger er på just det.

Det blev gult kort för förslaget om en europeisk åklagarmyndighet, och jag har svårt att se hur EU ska kunna driva igenom något som ingen kommer att rösta på.

Anf. 111 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Låt mig ta några exempel på saker som har beslutats av EU, som tvingar Sverige. Riksdagen ville att vi skulle ha allmän skyddsjakt på skarv i Sverige, men EU sade nej. Svenska folket ville ha skyddsjakt, men EU sade: Nej, det får ni inte. Vi är ledsna, men vi bestämmer, inte ni.

EU har tagit bort obligatorisk avmaskning av djur som kommer in i landet, vilket har ökat smittspridningen av en obotlig parasit som kan komma in i människor. Men vi får inte avmaska på grund av EU.

År 2009 hade 30 procent av lagarna i riksdagen sitt ursprung i EU. 60–70 procent av dagordningen på lokal nivå kommer från EU.

Du talar om Lissabonfördraget som något fint och gulligt för att vi fick medbestämmande, Désirée Pethrus. Men Lissabonfördraget gjorde att EU blev en juridisk person och att alla politiska områden lades under EU:s överstatliga makt. Om svenska folket genom riksdagen tycker något kan EU säga: Vi bryr oss inte om vad ni tycker. Vi gör det ändå.

Det är inte demokratiskt.

Anf. 112 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Jag har med intresse lyssnat på debatten, och jag lyssnade på Julia Kronlid när hon inledningsvis gjorde klart att Sverigedemokraterna förordar samarbete i Europa och ett fördjupat samarbete i Norden. Om Kent Ekeroth är uttolkare av samarbete i Europa så bäva månne Norden.

Skämt åsido, jag saknade en del i de inlägg jag har hört från Sverigedemokraterna, och det är vad ni har för uppfattning om världen utanför EU, som man uppenbart kritiserar, eller Norden. Vad säger ni i nedrustningsfrågor? Vad säger ni i frihandelsfrågor? Vad säger ni i biståndsfrågor? Vad säger ni i utvecklingsfrågor i stora delar av världen?

Det här är en utrikespolitisk debatt. Det är inte en debatt begränsad till EU, Nordiska rådet eller något annat. Vad säger ni om hela den spännande värld som ligger där ute?

Anf. 113 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Det är nästan ståuppkomik i kammaren ibland. Här kommer Ulrik Nilsson och berättar för mig vad jag får tala om i den utrikespolitiska debatten. Några talare har fokuserat på Syrien, några på Israel och några, som jag, på EU. Men det får jag inte göra för Ulrik, för han vill hellre tala om sju åtta ämnen som jag ska sammanfatta för Ulrik på en minut.

Det kanske går så snabbt att sammanfatta Moderaternas utrikespolitik, men jag tänker inte på en minut stå här och upprepa vad Julia Kronlid och Johnny Skalin har sagt om vår utrikespolitik bara för att Ulrik Nilsson tycker att det inte passar att tala om det överstatliga monstret EU. Jag är ledsen, Ulrik.

Anf. 114 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Ibland blir man förvånad. Ståuppkomiker har jag aldrig tidigare blivit beskylld för att vara, och jag vet inte om det är bra eller dåligt att bli det.

Det jag ställer frågor om är vad jag tror att svenska väljare vill veta. Det sades tidigare i debatten att ni ger klart besked om att ni inte tänker ge besked. Är det detta ni önskar att svenska väljare ska veta om var Sverigedemokraterna står utrikespolitiskt?

Detta är viktigt. Det som händer utomlands är viktigt för ett litet internationellt anpassat land med stor handel. Det spelar roll för svenska jobb. Det spelar roll för möjligheter för svenska elever. Det spelar roll för hela Sverige vad som händer där ute i världen.

Låt mig referera till en känd reklamfilm. Det börjar bli bra när vi kan säga att något är made *by* Sweden och inte bara *in* Sweden, för Sverige är i dag en vacker mosaik, en blandning av impulser och idéer.

Vad tycker Sverigedemokraterna om världen där ute?

Anf. 115 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Jag blev nästan lite förvånad när Ulrik sade att han hade lyssnat på vad Julia sade i debatten. Jag tänkte att han kanske hade snappat upp att vi vill ha frihandel och hela faderullan. Men sedan insåg jag att han inte hade gjort det eftersom han sade att han inte vet vad vi vill trots att Julia och säkert även Johnny sagt det i otaliga utrikespolitiska debatter. Jag förstår inte vad som är svårt att förstå. Vi vill ha frihandel i Europa.

Varför säger Ulrik att han har lyssnat och ställer sedan frågor som han nyss har hört svaret på? Det är fantastiskt.

Sverigedemokraterna har inte hymlat. Vi vill ha frihandel och utbyte med universitet. Allt detta går att göra utan ett överstatligt monster som dikterar våra lagar och våra förutsättningar i vårt land.

Inget annat parti i denna kammare bryr sig speciellt mycket om det. Ni är jätteglada över Lissabonfördraget och maktöverföringen, och sedan tror ni att det har något med fred att göra. Demokrati bygger fred, inte en överstatlig koloss.

Anf. 116 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! I slutet av mars äger nya lokalval rum i Turkiet. Genomförandet av dessa blir ett viktigt test på hur demokratin utvecklas.

I samband med de föregående lokalvalen i mars 2009 deltog jag som frivillig valövervakare i den kurddominerade delen av landet. Det dåvarande prokurdiska partiet DTP, Demokratiska samhällspartiet, hade stora framgångar och vann ett stort antal borgmästarplatser. Men bara ca 14 dagar efter valet påbörjade Turkiet det som kom att bli massarresteringar av folkvalda kurdiska politiker. I dag, snart fem år senare, sitter fortfarande tusentals politiker, människorättsaktivister med flera fängslade och väntar på sina domar.

Den turkiska författningsdomstolen förbjöd sedan – i sedvanlig ordning, måste man säga – DTP under hösten 2009, varpå ett nytt prokurdiskt parti, BDP, Freds- och demokratipartiet, bildades.

Det var inte bara DTP-politiker som fängslades utan även människorättsaktivister, till exempel advokaten och vice ordföranden för Human Rights Association of Turkey, Muharrem Erbey. Erbey sitter sedan julen 2009 fängslad i Diyarbakır. Han är åtalad bland annat för att under ett besök i Sveriges riksdag på inbjudan av det i riksdagen befintliga nätverket SSKT, Svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet, ha uttalat sig kritiskt om situationen för mänskliga rättigheter i sitt land.

Jag har besökt Erbey och hans medåtalade i fängelset i Diyarbakır och följt rättegången på plats vid olika tillfällen, senast för drygt en månad sedan. Domstolen i Diyarbakır har inte kunnat visa att Erbey begått någon terrorhandling, vilket genomgående gäller för övriga åtalade. De åtalade har däremot verkat för sitt folks rättigheter på olika sätt – rätten till sitt eget språk, rätten till självstyre och rätten att få sin kurdiska identitet erkänd. Den turkiska statens svar på dessa krav – fängslanden och anklagelser om terrorism – är helt oacceptabelt. Kurderns krav måste mötas i en fredlig demokratisk process, inte genom rättsliga övergrepp.

Enligt min uppfattning strider Turkiets behandling av de fängslade i de så kallade KCK-rättegångarna mot den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt mot dess artikel 6 om rätten till en rättvis rättegång inom rimlig tid. Det har alltså snart gått fem år sedan dessa fängslanden började.

Det är dock glädjande att konstitutionsdomstolen i Turkiet i några uppseendeväckande domar före jul beslöt att fängslandet av ett antal folkvalda parlamentariker var olagligt. Bland annat gäller det några ledamöter från det prokurdiska partiet BDP i parlamentet i Ankara. Dessa har nu frisläppts och har kunnat sväras in i det turkiska parlamentet.

Konstitutionsdomstolen angav som domskäl dels att fängslandet av folkvalda parlamentariker strider mot det turkiska folkets vilja, dels att de fängslade politikerna hade suttit häktade oproportionerligt lång tid.

Herr talman! Det är en skam för Turkiet när personer som Erbey behandlas på detta sätt. Turkiet måste, om landet gör anspråk på att bli medlem i EU, respektera politiska motståndares och människorättsföreträdares rätt att fredligt föra fram sina åsikter. Turkiets hantering av de så kallade KCK-rättegångarna strider också enligt min uppfattning mot innebörden av Köpenhamnskriterierna, vars uppfyllande måste ske för medlemskap i EU.

Herr talman! Om ett land ska kunna bli medlem i EU måste det som sagt uppfylla Köpenhamnskriterierna. Egentligen är väl till och med kravet att landet i fråga måste uppfylla dessa innan medlemsförhandling-

ar kan påbörjas. Bland kriterierna ingår det politiska kriteriet som omfattar krav på stabila institutioner som garanterar demokrati, mänskliga rättigheter, en fungerande rättsstat och skydd för nationella minoriteter. Man kan verkligen fråga sig om detta är fallet när det gäller Turkiet, inte minst med tanke på till exempel fallet Muharrem Erbey.

Det politiska kriteriet innehåller också explicit kravet på en fungerande rättsstat. Bara för några dagar sedan klubbade AKP-regeringen igenom en lag i det turkiska parlamentet som ger myndigheter rätt att begränsa användningen av internet, vilket har lett till kritik bland annat från EU-kommissionen. Kommissionen anser att den nya lagen innebär avsevärda inskränkningar i yttrandefriheten. Erdoğan har också skaffat sig mer makt över polis- och domstolsväsendet.

Sverige och EU måste hävda och driva att Turkiet, om landet ska kunna bli medlem i EU, måste slå vakt om yttrandefriheten och en rättsapparat som lever upp till de internationella krav som till exempel den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna innebär. Samtidigt ska rättsapparaten vara fristående och oberoende av den exekutiva politiska makten.

Anf. 117 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Vi har tidigare diskuterat detta, och jag har ställt frågor till ett antal ledamöter under dagen, så även till Jacob Johnsons kollega Torbjörn Björlund. Men jag tycker inte att jag fick några riktiga svar.

Det gäller utrikespolitiken och den hållning Sverige har. Vi ser vad som i dag händer i Kiev och Ukraina och vad som har hänt under den senaste tiden. Tyvärr är det lite tyst om det som händer och sker i Venezuela på andra sidan Atlanten, där den så kallade socialistiska revolutionen pågår. Förtrycket ökar, friheten minskar och regimen beskjuter, fängslar, mördar och förtrycker sin befolkning.

Traditionellt sett har jag stått här i talarstolen och fått ett uttalat stöd från vänsterpartister när det gäller regeringen i Venezuela. Jag redogjorde även lite för Torbjörn Björlunds reseberättelse från Kuba. När det gäller dessa två länder, som har sin socialistiska revolution och där förtrycket är stort, vore det intressant att veta vad Jacob Johnsons inställning är: Är Kuba och Venezuela demokratier? Eller kan man framför allt säga att Kuba och Venezuela är diktaturer?

Anf. 118 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Tack för denna replik angående mitt inlägg om situationen i Turkiet!

När det gäller situationen i Venezuela och Kuba finns det mycket att säga. Demonstrationerna och våldet i Venezuela är till exempel oroande. Dock är den regering som sitter folkvald och vann senaste valet i Venezuela.

När det gäller Kuba finns det allvarliga brister där liksom i många andra länder. Det finns till exempel inget flerpartisystem, vilket jag och Vänsterpartiet anser att ett land ska ha om det ska uppfylla de krav på demokrati som vi tycker ska råda här i Sverige och i andra länder.

Anf. 119 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Det var intressant. Anledningen till att jag frågar är att detta är intressanta, viktiga och principiellt stora frågor. Vi har diskuterat Alliansen här i dag. Vi är fyra partier som har en enad utrikespolitik. Vi har ett val – ett demokratiskt val – här i Sverige i september. Det som är intressant för väljarna att veta är vad som kommer därefter. Har vi då en regering som kommer att uttala att länder som Venezuela och Kuba inte är odemokratiska?

Jag har hittills aldrig kunnat få en vänsterpartist att säga att Kuba, en av de hårdföra diktaturena i världen, är en diktatur. De säger i stället att det finns vissa utmaningar. Jag har svårt att tro att detta är Socialdemokraternas linje, och jag hoppas att det inte heller är Miljöpartiets linje.

Det är ganska väsentliga skillnader. Visst – Berlinmuren föll, och Sovjet kollapsade. Dessa socialiststater kan man inte stödja längre. Men Kuba och Venezuela existerar i dag. De stöder varenda grym regim runt om i världen. Det är ganska viktigt, Jacob Johnson, huruvida du anser att de är demokratier eller diktaturer.

Anf. 120 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Det finns hundratals regimer i världen som inte är fulla demokratier. Vi har till exempel Saudiarabien. Jag vet att regeringens företrädare hade svårt att kalla Saudiarabien för en diktatur. Vi har Kina. Det är länder som vi måste förhålla oss till, utveckla handel med och så vidare.

När det gäller Kuba är en av de viktigaste frågorna, som förtjänar att understrykas, att USA:s blockad måste hävas. Det glädde mig att kunna läsa Dagens Nyheter för någon vecka sedan, där man i ledaren också ansåg att USA:s blockad mot Kuba bör hävas.

Kuba är som sagt inte en demokrati, enligt vårt sätt att se det.

Anf. 121 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Herr talman! Det finns ett land i världen som fascinerar genom att det har det största antalet Nobelpristagare per capita. Det är Israel med sina tolv Nobelpristagare under sin 65-åriga statshistoria.

Israel, som är lika stort till ytan som Småland, har cirka åtta miljoner invånare varav 75 procent är judar och ca 20 procent är israeliska araber. Medellivslängden för män i Israel är högre än i Sverige. Landet Israel har lägre arbetslöshet än Sverige och ligger på 6 procent.

Medicinskt ligger israelisk sjukvård i världstopp, och landets sjukhus håller högsta västerländska nivå. Ca 200 000 palestinska patienter erhöll medicinsk behandling på Israels sjukhus under 2012, varav 21 000 var barn. Just nu har Israel ett fältsjukhus nära gränsen till Syrien där skadade syrier tas emot för behandling. Svårt skadade förs för behandling och vård till större sjukhus inne i Israel.

Israel är ett av de få länder i världen där ökenarealen ersätts med uppodlad jord. Det israeliskt utvecklade droppbevattningssystemet sparar vatten, och det datorstyrda systemet har blivit en stor exportartikel. Mer än 75 procent av landets avloppsvatten återförs till träd och bومullsplanteringar efter en höggradig rening.

Israel har ökat avsaltningen av havsvatten, vilket innebär att 80 procent av landets dricksvattenbehov under detta år kan täckas av avsaltat havsvatten.

Miljömedvetenheten ligger i framkant, och Israel var först när det gäller småskaligt tillvaratagande av solenergi för hushållen. På alla hus-tak sitter varmvattenpaneler som värmer vattnet i en behållare till hushål-len. Förutom solenergi satsar man på vindenergi i bergstrakterna. Vid kusten i Jaffa finns en försöksanläggning för vågkraft.

Den stora uppkomsten av it-företag är fascinerande för att vara i ett så pass litet land som Israel. På Nasdaqbörsen i New York är fler israeliska företag noterade än företag från hela Europa tillsammans. Några exempel är läkemedelsföretaget Teva och mobilföretagen Comverse och Check Point. Företaget Comverse har sms och voice mail med tillhörande debi-teringssystem i sin produktportfölj.

De medicinska innovationerna ökar ständigt i antal, liksom tillkoms-ten av nya läkemedel. Företaget Teva har tagit fram läkemedel för att hejda ms och Parkinsons sjukdom. Ett annat medicinskt teknikföretag är Given Imaging som har tagit fram en unik pillerkamera för diagnostik av tarmåkommor. Det är en videokamera i miniatyr som med en radiosän-dare ryms i en kapsel, lik ett större vitaminpiller, som sväljs och fotogra-ferar tarmarna medan den passerar dem.

Herr talman! Hur kommer det sig att landet Israel fascinerar så många och alltid är lika aktuellt i våra medier? Kan det bero på deras enorma innovationsförmåga och framåtanda som jag nämnde ovan? Kan det bero på att Israel är den enda demokratin med medborgerliga rättigheter i en omgivning av länder där inbördeskrig och ständiga brott mot de mänsk-liga rättigheterna pågår? Kan det bero på att den judiska staten Israel är det enda landet i Mellanöstern där de kristna ökar i antal? Nej, trots allt detta positiva som Israel bidrar med till världen är det Israel som FN vänder sig mest emot när det skrivs resolutioner. Under 2013 antogs 23 resolutioner i FN:s kommitté för mänskliga rättigheter. 21 av dem kritise-rar Israel, övriga 3 behandlar resten av världen. Till exempel Nordkorea nämns inte. I grannlandet Syrien har det under det snart treåriga inbör-deskriget dödat 140 000 människor, och miljontals människor är på flykt inom och utanför landets gränser. I ett annat grannland, Egypten, har hundratals kyrkor bränts, och den kristna koptiska minoriteten flyr landet. Den arabiska våren har i hela Mellanöstern gått över i en kristen vinter där kristna flyr och mördas, utom i Israel. Varför fördöms inte detta av FN?

FN-organet Unesco hade sedan länge planerat en utställning med namnet *Folket, boken, landet: 3 500 år av samhörighet mellan det ju-diska folket och Det heliga landet*. Detta är en utställning som är veten-skapligt framtagen av experter från hela världen. I början av året sköts denna utställning upp efter önskemål från 22 arabstater. Man häpnar över att Unesco faller undan för påtryckningar och historisk revisionism.

Israel är värt att diskuteras och uppmärksammas för allt det positiva det bidrar med till världen. Därför vill jag i denna utrikesdebatt ge en annan syn på landet Israel som en motpol till den enögdhet som ofta präglar svensk mediedebatt och som vi har sett exempel på här i dag i kammaren.

Kristdemokraterna är en vän till landet Israel och det är jag glad för.

Anf. 122 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Våldets Ukraina har stått i fokus i debatten, i medierna och i många olika sammanhang den senaste tiden. I går kunde vi se hur våldet eskalerade, och den ukrainske presidenten får alltmer blod på sina genomkorruppta händer. Rapporter om skadade och allt fler döda och andra rapporter om förtryck fortsätter att strömma in. Vi står sida vid sida med alla de som stöder fredliga protester och kräver sin rätt till frihet och demokrati. Jag har kontinuerlig kontakt med vänner på Majdan i Kiev och får löpande rapporter om de övergrepp och hemskheter som sker. Mitt stöd, och min solidaritet, till frihetsförsvarena på Majdan såväl som i övriga Ukraina är djupt och genuint.

Sverige och EU måste fortsätta sitt engagemang för ett öppet och fritt Ukraina. Om inga framsteg sker måste vi tillsammans med övriga EU-länder överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att skruva upp trycket på den förtryckande regimen. Det är viktigt att vi gör det i EU-sammanhang, det är viktigt att regeringen gör det, det är viktigt att riksdagen gör det och det är viktigt att vi som enskilda parlamentariker gör det. Vi har haft diskussionen här under dagen i dag, och vi vet att det finns samarbeten. Jag skulle vilja uppmuntra mina kolleger i andra partier att också sätta tryck på sina samarbetspartier i Ukraina. Bland annat Viktor Janukovitjs parti som har ett ingående samarbetsavtal med den socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet.

År 2014 är ett år som har präglats av internationell politik, många händelser och mycket bedrövelser i internationell politik, inte minst i sportsammanhang. Kriget i Syrien fortsätter. Regimen och de oppositionella strider med mänskligt lidande som är enormt som följd, och därav uppstår också stora flyktingströmmar. I Mali, Centralafrikanska republiken och tyvärr alldeles för många fler länder pågår krig, konflikt eller förtryck. I Venezuela, som jag nyligen diskuterade, pågår ett, liksom i Ukraina, förtryck som man demonstrerar mot, och resultatet är våld och död. Ansvar för det har Venezuelas president och hans regering.

De ständigt återkommande rapporterna från det kommunistiska Nordkorea är också aktuella. En FN-kommission på uppdrag av UNHCR presenterade i veckan att regimen under ledning av Kim Jong Un gjort sig skyldig till brott mot mänskligheten och att ärendet nu borde hamna hos den internationella brottmålsdomstolen i Haag. Man kan tycka att det inte är en dag för tidigt som en sådan rapport kommer.

Herr talman! I Europa har vi länder vars utveckling inte alltid går i den demokratiska riktning man skulle önska. Det gäller tyvärr inte enbart Ukraina. I maj i år kommer världsmästerskapen i ishockey att hållas i Vitryssland, den mest förtryckande regimen i Europa. Vi har precis fått medaljer i Sotji, och det är bara att gratulera våra svenska idrottsutövare till ett fantastiskt OS. Däremot kan vi inte gratulera de ryska invånarna till Putins förtryck och till att denne Putin i och med OS får en enorm möjlighet att visa upp sig själv och sin regim gentemot sin befolkning. Däremot är det glädjande att det har skett protester internationellt. Man vill måla upp en bild av ett modernt, demokratiskt och öppet land, vilket man i värsta fall lyckas med, men det är viktigt att vi gör vad vi kan för att visa att så inte är fallet. Det kan vara lätt att glömma i glädjeyran över de framgångar vi har idrottsligt. Vi har sett journalister fångas eller mördas genom åren. Vi har hört och sett vidriga berättelser, bilder och

filmer av hbt-personer i Ryssland. Vi har sett politisk opposition fångas, och vi har sett mycket annat som inte hör hemma i någon form av demokratiskt land.

Det är inte otroligt att Vitryssland förbereder sig på samma sätt som Azerbajdzjan gjorde inför Eurovision förrförra året, som man har gjort inför OS i Ryssland eller som man gör inför andra större kultur- eller idrottsevenemang. Här vilar ett stort ansvar på idrottsförbunden. Vi ska inte hänga ut enskilda idrottsutövare, för de gör det som de är bäst på, nämligen ser till att vinna medaljer i OS. Men tyvärr, herr talman, förefaller IOK, det internationella ishockeyförbundet och andra idrottsförbund vara helt tondöva gällande sitt eget ansvar och effekten av deras beslut på mänskliga rättigheter och för det vardagliga livet för befolkningen i de länder där evenemangen äger rum.

Själv ifrågasätter jag nyttan av att uppmuntra odemokratiska regimer att stå som värdländer, för det får konsekvenser som sällan är positiva. Det är få världsledare som åker till OS i Sotji, och jag hoppas att det kommer tydliga uttalanden från politiker och andra när det gäller hockey-VM. Sverige är ett land som står upp för mänskliga rättigheter, som står upp för frihet och som står upp för att stärka barns och kvinnors rättigheter med mera. Vi är aktiva internationellt, det är viktigt, och det bekräftas när vi nu får rapporter om att Sverige är ett av de ledande länderna i EU när det gäller utrikespolitik. Det är jag glad över, det är jag stolt över och det är det som alliansregeringen levererar.

Anf. 123 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Trots en tio sidor lång utrikespolitisk deklaration och totalt 40 minuters talartid för utrikesministern i talarstolen hittar jag inte ett enda ord om barnarbete. Jag förstår av det jag har hört här senare att det är lätt för er som sysslar med utrikespolitik att fastna vid de nära och mest aktuella frågorna. Utrikesministern nämner dock ett flertal gånger det faktum att vi lever i en globaliserad värld. Det håller jag verkligen med om, liksom att vi inte kan undgå att påverkas av det.

I måndags hade vi besök här i riksdagen av Kailash Satyarthi. Han är ordförande för organisationen Global March Against Child Labour. Han berättade för oss att ca 160 miljoner barn runt om i världen arbetar. Av dem arbetar hela 115 miljoner under något som kan liknas vid slavliknande förhållanden.

Fattigdomsbekämpning är oerhört viktigt, precis som bistånd vid katastrofer. Men man får inte glömma att orsakerna till instabilitet och problem i många samhällen många gånger går att finna i bristande försörjningsmöjligheter. Bodil Ceballos som talade för Miljöpartiet talade en hel del om vädret och om hur ett förändrat klimat kan slå ut möjligheterna till försörjning och på det sättet skapa ökad migration.

Det globala strukturfelet barnarbete bidrar såväl till att vuxna görs arbetslösa och får svårt med försörjningen som till att bromsa förutsättningarna för en positiv utveckling i världen. Barn ska gå i skolan, inte arbeta, om vi ska få utveckling både lokalt och globalt.

Klimatförändring och barnarbete är därför två hot mot stabilitet och fred. Eftersom fred på jorden är den grundläggande förutsättningen för ett hållbart samhällsbygge i en globaliserad tillvaro måste båda dessa

problem hanteras. Jag saknar därför inte bara klimatfrågan i deklara-tionen utan även frågan om barnarbete.

Nordiska rådet antog för ett antal år sedan en rekommendation till de nordiska regeringarna. Det gällde att i EU och FN öka ansträngningarna för att förmå världens ledare att tänka efter i förväg om hur framtida konflikter kan hanteras bättre, särskilt med fokus på växande migrationsströmmar som i framtiden kan bli ett allt större inslag vid konflikter än vi sett tidigare.

Jag har ställt uppföljningsfrågor till de nordiska regeringarna med anledning av denna rekommendation och vet alltså att de olika länderna prioriterar frågan olika. Men med anledning av de senaste årens växande migrationsströmmar, inte minst från Afrika, frågar jag er som representerar allianspartierna rakt på sak: Instämmer den svenska regeringen i Nordiska rådets bedömning att det är viktigt med globala överenskommelser eller regelverk för att i framtiden på ett humanare och mer konstruktivt sätt kunna möta, om det nu skulle bli fallet, betydligt större migrationsströmmar än vi har sett i dag?

Om ni skulle känna till att det pågår ett arbete utifrån den rekommendationen skulle jag gärna vilja veta hur det går med det arbetet.

I deklara-tionen nämndes utvecklingen av ett partnerskap med Kina, men det nämndes inte något om Kinas ansträngda relationer i sitt närområde. Där finns växande konflikter kring fiskerättigheter, olja och andra förmodade resurser i Kinesiska havet där såväl Japan som Filippinerna, Vietnam och Kina har starka intressen. Även USA har intressen i området som de bevakar. Mitt i denna smet ligger Taiwan, ett litet land som försöker undgå att dras in i dessa konflikter.

Ett sätt att visa att regionen inte är Kinas bakgård där de kan göra vad som helst är att öka samverkan mellan Europa och Taiwan. Ni kanske inte vet att 13 av EU:s medlemsländer redan har transportavtal med Taiwan för flygtrafik. Borde inte Sverige kunna bli det 14:e landet i EU som inleder ett sådant samarbete?

När de stora bjässarna skramlar med vapen är det bara genom tydlig närvaro som vi små länder kan hjälpa till att hålla moralens och fredens flagga högt. Utbyte i form av turism och handel har genom människans hela existens varit ett verktyg för fred, vilket utrikesministern – eller alla svenska utrikesministrar genom åren – brukar peka på. Jag tror inte att Kina helt blundar för Sveriges intressen även om vi är ett litet och för Kina tämligen obetydligt land. Vad tror allianspartierna?

Jag tänkte sammanfatta mina frågor så här: Varför deltog inte en svensk minister vid den stora konferensen om avskaffande av barnarbete i oktober i Brasilien? Är det en fråga som regeringen inte bryr sig om? Förstår inte allianspartierna de problem som barnarbete skapar? Har regeringen ambitionen att Sverige blir det 14:e landet i EU, och det första i Norden, som tecknar ett transportavtal för flygtrafik mellan Sverige och Taiwan?

Slutligen: Ser den svenska regeringen något behov av att det utvecklas ett mer omfattande, globalt regelsystem för att i framtiden på ett humanare och konstruktivare sätt kunna möta, om så skulle bli fallet, betydligt större migrationsströmmar än dem vi ser i dag?

Anf. 124 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag vill använda mina sex minuter till att lyfta fram några frågor om Mellanöstern, särskilt barns och kvinnors mänskliga rättigheter.

Vi vet att fokus i dag läggs alltför mycket på handelsavtal och handelsförbindelser. Mycket mindre fokus läggs på rättvisa och mänskliga rättigheter – särskilt kvinnors och barns rättigheter. Därför vill jag instämma med föregående talare att barnarbete och barns perspektiv helt enkelt inte är med i den här utrikesdeklarationen och debatten.

Det går inte att tala om demokrati, om till exempel en dialog, när det gäller Iran. Den islamiska regimen öppnar å ena sidan för dialog med västvärlden, å andra sidan dödar, mördar, torterar och fängslar den sina politiska motståndare. Många sitter i Irans fångelser i dag därför att de har kämpat mot barnarbete trots att Iran är ett av länderna som har skrivit under barnkonventionen. Det finns folk som sitter i fängelse för att de vill ha lön för den möda och det arbete de gör. Det finns folk som sitter i fängelse och torteras för att de helt enkelt på lösa grunder anses vara Guds fiender enligt iransk lag.

Så fort dialogen med väst har öppnats för att rädda den iranska politiken och den iranska ekonomin som är i djup kris är det fråga om uran och kärnvapenteknik. Det är då också en väg för att öppna för handel. Då står alla utrikesministrar beredda att komma dit, eller de flesta, inklusive vår Carl Bildt. Det är bra. Det är bra att ha en dialog med länder som Iran, diktaturer, brutala länder i Mellanöstern. Men det handlar om hur man använder den dialogen. Jag vill fråga: Använder man den för att lyfta upp kvinnors mänskliga rättigheter, det fria ordet, demokrati, minoriteters rättigheter och kurdernas rättigheter? Jag kommer även att ta upp det senare med utrikesminister Carl Bildt.

En annan viktig fråga när det gäller Mellanöstern är Syrien. Fokus har flyttats från mördande av barn, av de civila, till kärnvapen och andra större frågor som är mer intressanta för USA, för Europa och för Ryssland. Vi hör och ser dagligen att barn, kvinnor och oskyldiga från alla håll mördas.

Alla som bär vapen i Syrien gör det med stöd av väst och med stöd av alla regeringar som har en röst i FN. Ingen höjer på ögonbrynen när det gäller att Qatar och Saudiarabien, till och med USA, skickar vapen till de grupperingar som finns i dag. De har skapats av väst och regimerna runt omkring och de har en röst i FN. Hundratusentals oskyldiga har mördats, och flera miljoner är på flykt.

Sverige står för en stor del av notan när det gäller bistånd, men vi vet inte om biståndet används för den prioriterade målgruppen, det vill säga för kvinnor och barn. Det finns flera ledamöter i kammaren som vill ta reda på om pengarna har använts för barn och kvinnor som ju är krigets offer.

När det gäller debatten om fred och säkerhet i Mellanöstern, kurderna i Turkiet, Syrien och Palestina är frågan om det finns möjligheter till en stabil fred och demokrati utan kvinnornas deltagande, alltså om halva befolkningen borträknas; mer än 51 procent av befolkningen är kvinnor. Här har Sverige ett ansvar. Här har vi en röst, och den måste vi använda varje gång vi lyfter upp frågan om mänskliga rättigheter, fred och säkerhet. Det förväntas av Sverige och av Sveriges regering, som tidigare varit

en stark röst. Numera har fokus tyvärr flyttats från mänskliga rättigheter till vapenexport, handelsavtal och handelsuppökelse. Ett sådant Sverige vill vi inte se. Vi vill se solidaritet, rättvisa och demokrati. De är grunderna för svensk utrikespolitik, i alla fall om Vänsterpartiet skulle bilda regering.

När det gäller Turkiet är en fredsprocess på gång. Också där fattas kvinnornas röst, liksom andra parter. Sverige måste se till att det ställs krav på Turkiet vad gäller kurdernas mänskliga rättigheter och att kvinnorna måste vara en av parterna för att fred ska vara möjligt.

Jag hoppas att kammaren någon gång också lyfter blicken mot kvinnorna i Saudiarabien. Det är ett land som Sverige har goda handelsförbindelser med och exporterar vapen till. Där råder könsapartheid. I stället för att bedriva handel med Saudiarabien ska man skambelägga regimen, en regim som förtrycker mer än halva sin befolkning.

I detta anförande instämde Marianne Berg (V).

Anf. 125 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! I början höll jag med om en del av det som Amineh sade i sitt anförande, men det gick snabbt över. Jag är fortsatt för handel. Jag tror att handel är någonting bra. Jag tror att handel ökar kontakterna mellan människor och den demokratiska utvecklingen. Jag håller dock med Amineh om att en kvinna ska ha samma rättigheter som en man. En människa är en människa, en katt är en katt, en diktatur är en diktatur och en demokrati är en demokrati.

Jag har med en dåres envishet begärt replik på vänsterpartister i dag; det här är tredje gången. För att ta situationen i Mellanöstern ska jag, så att det klart framgår, säga att Saudiarabien inte är demokratiskt. Saudiarabien är en diktatur. Jag vill fråga Amineh: Är Kuba en diktatur eller en demokrati? Är Venezuela en diktatur eller en demokrati? Venezuela är ett av de länder som tydligt uttalar stöd för regimen i Syrien och har tidigare uttalat stöd för regimen i Libyen och för andra förtryckande regimer. Nu är det dags att kalla en spade en spade, en katt en katt och en diktatur en diktatur.

Anf. 126 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Jag tror att Christian Holm både i dag och tidigare under många år hört var Vänsterpartiet står i de frågor som till exempel gäller Mellanöstern. Jag förstår egentligen inte hur man kan jämföra en könsapartheidregim som Saudiarabien med ett land som Kuba. Jag tycker att det är en obehaglig fråga. När halva befolkningen i Saudiarabien, Iran och andra länder förtrycks och när yttrandefrihet inte finns kräver det i sig en debatt. Beträffande om Kuba är en diktatur eller inte har vi sagt att vi är emot enpartisystem och självklart måste yttrandefrihet och flera partier finnas.

Christian måste använda sin röst och sin tid till att lyfta fram problemet. Kvinnorna är inte en katt. Kvinnorna utgör 51 procent av befolkningen i världens länder.

Anf. 127 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Herr talman! Jag ska vara så tydlig jag bara kan. Jag är emot förtryck. Jag är för mänskliga rättigheter. Jag är emot könsförtryck, och jag är emot politiskt förtryck. Jag är emot stater och regeringar som förtrycker en del av sin befolkning. Då är det en diktatur också när den är politisk. Kuba förtrycker sin befolkning politiskt. Det är en diktatur. Saudiarabien, med flera länder, förtrycker också sin befolkning men förtrycker kvinnor ännu mer. Även det är en diktatur. Frågan är om landet är en diktatur bara ifall en viss del av folket förtrycks. Om hela folket förtrycks, förutom möjligtvis nomenklaturen, är det då inte en diktatur?

Jag förstår inte, herr talman, varför det ska vara så svårt för ett parti i Sveriges riksdag år 2014 att kalla en diktatur för en diktatur. Nu finns det en chans till att förklara.

Anf. 128 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Att snacka är lätt men det gäller att också göra saker. Om mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter vore viktiga för Christian Holm skulle han tala med Carl Bildt. Vad har han använt alla dagar han var i Iran till? Har han träffat kvinnor och andra människor? Har han träffat kurderna? Har han tagit upp mänskliga rättigheter? Har han tagit upp de fängslade journalisterna och så vidare? Det ska Christian Holm nu fokusera på.

När det gäller Kuba vet jag att det är en öm tå för Moderaterna. Kuba använde all sin demokratiska styrka för att bekämpa apartheidregimer i Angola och Sydafrika, apartheidregimer som Moderaterna stödde. Det är kanske därför det gör så ont i er moderater. Vi har öppet kritiserat Kuba. Självklart ska vi kritisera dem, men att jämföra dessa länder är bara bortkastad tid.

Anf. 129 MATS JOHANSSON (M):

Herr talman! ”Där har våldet triumferat. Men eftervärldens dom har fallit hård över dem som burit ansvaret. Nu fogas ett nytt namn till raden av ryskstödda förbrytelser: Majdan vintern 2014” – för att travestera en känd statsman.

Herr talman! Ärade åhörare! Förra veckan besökte en riksdagsdelegation Nato högkvarteret i Bryssel. Låt mig ge några intryck därifrån. Det första är hur välkomna Sverige och svenskar är i de 28 Natoländernas gemenskap. Den beröringskräck en del svenska opinionsbildare ger uttryck för ännu 20 år efter Sovjetunionens fall saknar motsvarighet inom Nato.

Min slutsats av de senaste årens Natokontakter är att Sveriges aktiva partnerskap under senare år tjänat oss väl. Vi är förberedda för nästa fas i gemenskapen i och med anslutningen till Nato Response Force, och vi har tagit steg för att på jämställd fot kunna delta i operationer som gynnar också Sveriges internationella intressen, senast träning i luftförsvaret över Island.

Ett aktuellt exempel på den fördjupade svenska Natodebatten är Kungliga Krigsvetenskapsakademiens antologi *Nato för och emot*. Här har vi fått den utredning många efterlyst för att kunna svara på frågan vad ett medlemskap skulle innebära i verkligheten, bortom neutralismens mytbildning och antiamerikanska skräckbilder. Nato är hela Europas

försvar och har sedan bildandet 1949 försvarat även Sverige. Som Svenska Dagbladets försvarsreporter Mikael Holmström visar i sin bok *Den dolda alliansen* har vårt halvsekelånga samarbete med Nato skett under brett politiskt samförstånd.

Natostudien tar inte ställning i medlemskapsfrågan. Akademiens uppgift är att ta fram ett sakunderlag för den som vill studera hur Sverige bäst försvaras, på egen hand eller tillsammans med andra länder i vår närhet. Det hindrar inte att de flesta inläggen i boken stöder uppfattningen att Sverige hör hemma i medlemskretsen, bland de 28.

I Finland, herr talman, har flera officiella utredningar presenterat fakta om vad ett Natomedlemskap skulle innebära. Det har inte lett till större konvulsioner i vårt grannland än att en del opinionsbildare brutit den tidigare tystnaden om behovet av ett medlemskap, senast den ansedde toppdiplomaten Markus Lyra, tidigare ambassadör i Moskva och Stockholm, som i en intervju nyligen kom ut ur neutralismens garderob: ”Jag anser att Finland borde ansöka om medlemskap i Nato. Dit hör redan nu så många länder som liknar Finland. Tänk bara på Norge, Island, Danmark, Holland, Belgien, Tjeckien och Estland samt många andra.”

Detta låter ungefär som när den socialdemokratiska chefredaktören Widar Andersson i somras i en artikel konstaterade: ”Sannolikt är ett medlemskap i Nato det mest kostnadseffektiva sättet att skydda det vi är och det vi tror på. Socialdemokraterna bör skaka av sig de sista liturgiska resterna av neutralitetstänket från förr. Att vara med i samma försvarsklubb som Danmark och Norge; hur farligt kan det vara?” Det undrar Widar Andersson.

Enligt de senaste opinionsmätningarna i Sverige är andelen anhängare av medlemskapet nu på uppåtgående. Andelen utgör 36 procent, enligt Transatlantic Trends, som också visar att Sverige är ett av de mest Kremlkritiska länderna i Europa. Framför allt tenderar motståndet att försvagas i takt med Putins aktioner.

Till detta kommer säkerligen debatter i denna kammare att återkomma under nästa mandatperiod, då Försvarsberedningen snart tänkt färdigt och grunderna för vår försvars- och säkerhetspolitik ska beslutas, dock mig förutan.

Fru talman! Eftersom det är min sista utrikesdebatt här i huset vill jag använda min sista talarminut till att i ekumenisk anda tacka några socialdemokratiska kolleger för gott samarbete under åtta år – trots risken att genera er.

I Europarådet har Björn von Sydow varit en allierad i arbetet för politiska fri- och rättigheter mot medlemsstater som förtrycker sådana, liksom Carina Hägg som – ska vi säga envist – påtalat att MR och 1325 gäller alla oavsett religiös trosbekännelse. I riksdagens MR-grupp har Olle Thorell som ordförande förenat oss i kritiken mot diktaturregimer i fall som Amnesty tillhandahållit, så även i kampanjen för rättvisa åt Sergej Magnitskij, den ryske jurist som 2009 dog i Putins fängelse.

Förra mandatperioden hade jag glädjen att samarbeta med Luciano Astudillo i kampen för filmregissören Fredrik Gertens yttrandefrihet mot den amerikanska fruktjätten Dole. Och så sent som i går var det spännande att tillsammans med Ardalan Shekarabi ordna ett seminarium här i huset om Irans eventuella öppning mot väst.

Till sist tack till en absent friend, Urban Ahlin, för att du var med och bildade riksdagens baltiska nätverk med över 40 ledamöter från sju partier. Det är ett framsteg sedan Måndagsrörelsens arbete för Baltikums frihet på 90-talet, då vi saknade er socialdemokrater på Norrmalmstorg. Det bådär gott inför vad som komma kan, inte bara i Ukraina utan även runt Östersjön när säkerhetsläget försämras, låt vara att våra grannländer där numera försvaras främst av Nato.

Anf. 130 CARINA HÄGG (S) replik:

Fru talman! Det här är inte en vanlig replik. Jag vill bara ta tillfället i akt att tacka från Socialdemokraternas sida men också personligen för det fina omdömet. Jag kan understryka att vi har haft ett gott samarbete med Mats under de här åren, både i Europarådet och här i riksdagen. Kanske kan vi mötas igen, inte bara i veteranklubben utan också på andra sätt. Än en gång: Tack för de fina omdömena, Mats Johansson!

Anf. 131 MATS JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Det är ett etiketsbrott när vi står här och talar väl om varandra, men jag är beredd att stå för det nu när jag snart ska lämna riksdagen. Vi ses på veteranklubben, Carina! Du är också välkommen till min tankesmedja Frivärld, där vi diskuterar utrikespolitik.

Anf. 132 OLLE THORELL (S):

Fru talman! Jag tackar Mats Johansson. Jag får återgälda ömhetsbetygelserna med att tacka Mats för gott samarbete i utrikesutskottet och riksdagens MR-grupp. Men jag kan också passa på att stämma in i hyllningskören och tacka samtliga vars sista tillfälle det är att delta i den utrikespolitiska debatten. Det är flera stycken, vet jag, ingen nämnd och ingen glömd. Tack till alla för ett gott samarbete de här åren!

Fru talman! Jag har en begränsad talartid, vilket är synd, då det finns en mängd ämnen jag gärna skulle ägna mycket tid åt. Jag skulle gärna tala om de fruktansvärda humanitära brott mot civilbefolkningen i Nordkorea som har nämnts här tidigare. Det rapporten kommer fram till är inte särskilt förvånande, men ändå anmärkningsvärt. Brott mot mänskligheten har begåtts, och förövarna måste ställas inför rätta. Nordkorea förtjänar verkligen en plats i dagens debatt.

Det gör också Burma. Där har det skett en demokratisk utveckling på senare år, men många utmaningar kvarstår fortfarande. Inför valet nästa år är det av största vikt att se till att lagar ändras, så att folket på ett fritt och demokratiskt sätt kan få välja de representanter de själva vill. Sveriges närvaro i Burma behöver stärkas, särskilt som nu utvecklingssamarbetet och kontakterna mellan våra länder blir allt större. Minoriteternas rättigheter måste förstås också skyddas.

Men, fru talman, jag ska inte ägna huvuddelen av mitt anförande åt vare sig Burma eller Nordkorea, hur angelägna de ämnena än är. Jag ska i stället tala om kärnvapenedrustning. Kärnvapen är nämligen ihop med klimathotet det mest överhängande hotet mot människans existens på jorden. Kärnvapenhotet är inte bara en kvarleva från det kalla kriget. Det finns tillräckligt mycket kärnvapen i dag för att förstöra allt mänskligt liv flera gånger om. De resurser som används för att modernisera och upprätthålla världens kärnvapenarsenaler skulle kunna räcka mycket långt

för att till exempel utrota all fattigdom i världen, rensa upp i alla slumområden och skapa drägliga förhållanden åt alla människor i världen eller satsa på medicinsk forskning eller förnybar energi för att främja mänskligheten.

En kärnvapenfri värld är ett självklart mål för varje fredsvän, och jag är övertygad om att vi i den här salen är överens över partigränserna om detta. Det är inte det som är problemet. Problemet är i stället att den svenska regeringen med Carl Bildt i spetsen agerar passivt och hållningslöst i fråga om ett av de mest spännande nedrustningsinitiativ som kommit fram på många år. Det nämns över huvud taget inte i utrikesdeklarationen. Det är det initiativ som den norska regeringen drivit fram ihop med bland andra Schweiz, Österrike och Mexiko och som går ut på att de humanitära konsekvenserna av användning av kärnvapen är så katastrofala att de måste leda till att kärnvapen förbjuds. Förhandlingar om en konvention om att förbjuda användning av kärnvapen måste inledas snarast.

I söndags kom jag hem från den andra stora internationella konferensen i det här ämnet. Den ägde rum i Nayarit i Mexiko, där över 140 länder fanns representerade. Den första konferensen ägde rum i Oslo för ett år sedan. Jag var den enda svenska politikern på plats i Oslo och den enda i Mexiko. Det här är ingenting som har varit prioriterat på den borgerliga sidan, åtminstone inte på den moderata sidan. Fler och fler länder ansluter sig till initiativet, och ett paradigmskifte är i vardande. Eftersom kärnvapenstaterna inte nedrustar frivilligt måste press sättas på dem att göra det av alla andra länder i världen. Kärnvapen är inte bara en angelägenhet för kärnvapenstaterna, utan en angelägenhet för all världens folk och länder.

Den svenska regeringen har agerat passivt och senfärdigt genom hela den här processen. Utrikesministern har förminskat betydelsen av initiativet. Sverige var till exempel bland de allra sist anmälda till konferensen i Nayarit, och man skickade tjänstemän på tämligen låg nivå. 80–90 länder uttalade sig på konferensen, men från Sverige hördes inte ett enda pip. Det är bedrövligt, men inte särskilt förvånande; så här har Sveriges regering betett sig ända sedan initiativet startade. Man ställde sig inte bakom de 125 länder, många av dem vanligtvis våra likasinnade, som skrev under ett uttalande i höstas. Sverige skrev inte under.

Innan året är slut kommer Österrike att vara värd för en ny konferens, som ska ta ytterligare steg mot en konvention som förbjuder kärnvapen. Då kommer vi förhoppningsvis att ha en ny regering, som förstår att ett paradigmskifte sker. Om det gick att förbjuda personminor, om det var möjligt att bannlysa kemiska vapen och om det gick att få till stånd en internationell konvention mot klustervapen, varför ska det då vara så svårt att få till en konvention om det värsta vapnet av alla, nämligen kärnvapen?

Det är dags att Sverige tar täten i frågan om kärnvapenedrustning. Det duger inte att göra som i frågan om klustervapen, att vara en motvillig efterslänrare som ansluter sig till slut för skams skull när arbetet redan är gjort.

Vi har en stolt tradition att förvalta, och vi har stora kunskaper på området. Vi har alltför mycket att förlora på att inte göra något.

Vi socialdemokrater anser därför att Sverige bör erbjuda sitt värdskap till en kommande konferens efter den i Österrike för att på detta sätt konstruktivt driva frågan om en konvention som förbjuder all användning av kärnvapen.

Prot. 2013/14:70
19 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 133 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Olle Thorell tog upp många viktiga frågor och inte minst frågan om de mänskliga rättigheterna. Han nämnde bland annat Nordkorea och Burma. Det är ett land som är det värsta i världen och som bryter mot i stort sett varenda rättighet som finns och ett land som åtminstone har tagit steg i rätt riktning.

Jag vet att såväl jag som Olle brinner för MR-frågorna, frågan om de mänskliga rättigheterna. Olle tog också upp regeringsfrågan. Då tycker jag att det börjar bli lite intressant. Jag har varit uppe i debatten och med en dåres envishet försökt få ett annat parti på den vänstra kanten, Vänsterpartiet, att bekänna huruvida ett land som Kuba är en diktatur eller en demokrati.

Det är något som det uppenbart har väldigt svårt med. Socialismen står enligt deras sätt att se på saker och ting uppenbarligen framför rätt till frihet. Om man tittar på regeringsalternativet, hur ser Olle Thorell på att samarbeta i framtiden? Det är vad man uppenbarligen går till val på i de här frågorna när det gäller den sidan.

Anf. 134 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag har inga problem att diskutera etiketter på alla möjliga länder. Däremot tänker jag inte sätta etiketter på andra partier hur som helst. Kuba är en enpartistat och en diktatur. Jag har inga problem med att uttrycka det.

Vi har deklarerat hur vi kommer att gå till val. Vi går till val på en socialdemokratisk politik. Miljöpartiet ser vi som en naturlig samarbetspartner. Vi kan också tänka oss att samarbeta med andra partier. Där har vi nämnt Vänstern, Folkpartiet och Centern. Vi har sagt att vi aldrig någonsin på något vis kommer att göra oss beroende av eller samarbeta med Sverigedemokraterna.

Christian Holm får nöja sig med det svaret. Sedan får väljarna se hur det blir efter valet. Jag lovar att vi kommer att ta ansvar för att regera landet på ett ansvarsfullt sätt utan att vara beroende av ett främlingsfientligt parti med sina rötter i nynazismen.

Anf. 135 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Tack, Olle, för tydliggörandet inte minst när det gäller Sverigedemokraterna. Det tycker vi är bra. Vi har lämnat samma besked, som du vet.

Det är också bra att man är tydlig med hur man går till val, och jag respekterar det. Samtidigt är det viktigt gentemot väljarna att vara tydlig. Alliansen har deklarerat att Alliansen går till val med oss fyra partier tillsammans.

De andra partierna i Alliansen eller vi som moderater har inte varit apostroferade av vare sig Stefan Löfven eller någon annan socialdemokrat. Men jag vet att Annie Lööf och Jan Björklund har varit väldigt

tydliga med att ett samarbete med Socialdemokraterna eller den sidan inte är aktuellt, utan vi går till val gemensamt.

Då återstår tre partier, eftersom Sverigedemokraterna är uteslutna på den andra sidan. Det är Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det är besvärande om Sverige skulle ha en utrikespolitik som base-ras bland annat på ett parti som uppenbarligen inte är förmöget att kalla en diktatur för en diktatur.

Anf. 136 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Christian Holm, tv-tittarna och lyssnarna. De behöver inte vara oroliga. Om det blir en socialdemokratisk regering ledd av Stefan Löfven kommer inte vi att ha några problem att skilja på diktaturer och demokratier i världen. Nu ska man inte ropa hej innan man är över ån. Men förmodligen kan man tänka sig att Socialdemokraterna kommer att ha ett dominerande inflytande i den regering som bildas.

Det är lite komiskt att Christian Holm och andra borgerliga debattörer framställer Alliansen som ett sammanhållet fyrmannagång som vet precis hur det kommer att bli. Om man ser till opinionsmätningarna är Alliansen ett tämligen decimerat sällskap på ett och ett halvt parti och två utomparlamentariska grupper som kanske inte kommer in i riksdagen. Socialdemokraterna och Miljöpartiet är betydligt större än den decimerade alliansen.

Anf. 137 ULRİK NILSSON (M):

Fru talman! Det finns ett skämt som säger att det är underligt att det varje dag händer precis så mycket som det får plats i tidningen. Med en travesti skulle man kunna säga att det är underligt att det alltid finns så mycket utrikespolitiska oklarheter som får plats i en utrikesdeklaration och exakt så mycket kritik som det får plats i ett inlägg.

Det har väl att göra med att man lyfter upp problembilden. Men just det beteendet innebär också att vi ibland missar den positiva utveckling som varit, de möjligheter som finns och kanske också de drivkrafter till utveckling som är de avgörande.

Ser vi på världen i dag har det aldrig tidigare funnits färre fattiga. Det har aldrig funnits fler som har haft tillgång till rent vatten. Det har aldrig funnits fler som har tillgång till näringsriktig mat. Det är till och med så i dag att det är ett större problem med övernäring än med undernäring.

Det har aldrig funnits fler som har tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård. Det har aldrig funnits fler som har kunnat gå i skola. Det manifesterades väldigt tydligt i går när *Aktuellt* hade ett inslag om ett universitet i Afrika med 600 platser och just nu 10 000 studenter. Det är en aning överplacering.

Det har heller aldrig funnits fler länder på jorden som har möjlighet att generera egna resurser. Sedan kan man ha synpunkter på hur många av de länderna fördelar sina resurser internt. Men det finns faktiskt möjlighet för utveckling och överlevnad i allt fler länder på jorden.

Vi kommer fortfarande att behöva komma med idéer. Vi behöver visa på exempel på hur man kan fördela om. Men vi missar den här utvecklingen i vår debatteknik.

Man kan ställa sig frågan: Vad beror det på? Jag tror att det i grunden beror på tre saker som alla i olika grad ifrågasätts i den svenska debatten.

Det första är öppenheten, rörligheten och migrationen. Det handlar om att människor kan mötas, träffas över gränser och dela idéer. Idéer är en smittsam sjukdom som smittar människa till människa. Det betyder oerhört mycket för att få utveckling.

Det är en fråga om teknik där vi i dag med hjälp av it-system och information kan vara närvarande på Majdan, på Tahrirtorget eller vad det nu är och få del av samma information globalt.

Det är också en fråga om handel. Genom att ha affärsrelationer länkar vi ekonomier till varandra. Men det är inte bara ekonomier och jobben som kommer via handeln. Vi har också en möjlighet att föra över värden med handeln.

När vi hade diskussionen om angorakaniner var det väldigt tydligt att svenska konsumenter inte accepterar den typen av djurhållning som exemplen visade. Det är ett tydligt om än litet exempel på att handel också för över värden länder emellan.

Fru talman! Vi tenderar tyvärr att lyfta fram problemen och inte möjligheterna i detta. Just därför är det i dag väldigt bra att kunna säga att det finns ett instrument som samlar möjligheterna. Det är frihandelsavtalet mellan EU och USA, det så kallade TTIP-avtalet.

Det kommer att möjliggöra att de stora demokratierna har en frihandel och ett utbyte som gör det möjligt för dem som har avtal i sekundärt led att komma in i ett helt, stort område där vi kan dela handel, skapa resurser och förändra och förbättra för utveckling.

Det är därför viktigt att vi talar om TTIP för vad det innebär för priser och konsumenter och vad det innebär för vår rikedom men kanske framför allt för allt vad det innebär att vi får ytterligare ett organ där demokratier kan träffas. Det är ett organ där det betyder något att vara med men där det också krävs en demokratisk grundsyn för att kunna komma in. Vi behöver den typen av grupper som kan visa exempel på hur utvecklingen kan drivas, om man utgår från rättsstatens principer, från mänskliga rättigheter och från demokrati.

Fru talman! När det gäller TTIP är det nog viktigt att vi pratar om den ideologiska sidan – demokratiernas klubb – och handelssidan. Framför allt ska det sägas att vi inte strävar efter ett så minimalistiskt avtal som möjligt. När det finns ett problem är det inte genom att plocka bort frågan som vi ska lösa det. Vi bör i stället sträva efter att få ett så omfattande avtal som möjligt. Då får vi möjligheter på många fler områden, och det innebär fler kontakter, fler mötespunkter och mer av det som har gjort jorden till en trevligare plats att vara på.

Sedan ska vi också naturligtvis ta tag i de kvarvarande problemen, må det vara barnarbete, kvinnors rättigheter, demokrati och yttrandefrihet. Må det hända i Kiev eller någon annanstans på jorden, men det är alltid bra om man har ett bättre utgångsläge. Det garanterar handel, öppenhet, rörlighet och teknik.

Fru talman! Jag tycker att det är synd att vi så sällan talar om den positiva utvecklingen utan mer om problemen.

Anf. 138 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Det är många saker som man kan hålla med Ulrik Nilsson om. Frihandel är viktigt. Avtalet med USA kommer att ha stor betydelse för Sverige och Europa framöver. Och man ska inte bara fokusera

på allt elände i världen. Världen blir en bättre plats vartefter. Inte minst professor Hans Rosling har visat det på ett utmärkt sätt, och det är något som vi som sysslar med det här till vardags behöver påminna oss om.

Men jag vill ta upp en fråga där jag inte har kunnat utläsa någon position från Moderaterna eller regeringen i utrikesdeklarationen, replikskiften eller anföranden.

Hur ställer sig Moderaterna och de borgerliga partierna till det humanitära initiativet när det gäller kärnvapennedrustning som nyligen beslutades i Mexiko?

Anf. 139 ULRİK NILSSON (M) replik:

Fru talman! Om jag inte alldeles missminner mig innehöll utrikesdeklarationen i debattens början ett ganska tydligt ställningstagande av betydelse för kärnvapennedrustning och det arbete som bedrivs.

Exakt vilka instrument som ska användas är alltid en fråga som måste diskuteras noggrant. Ska kärnvapennedrustning vara effektiv krävs det att de länder som har kärnvapen känner att initiativet svarar mot deras behov. Det är ju inte de länder som inte har kärnvapen som är de centrala i nedrustningen.

Under debatten har nämnts både Iran och Nordkorea som eventuellt har kärnvapen. Det är argument som får den typen av stater att tänka om som är de viktiga.

Anf. 140 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Det här är precis samma linje som utrikesministern och Moderaterna har drivit när det gäller klustervapen. Man förlöjligar initiativ från länder som inte själva besitter klustervapen eller kärnvapen och tänker använda dem och säger: Det är ingen idé att komma överens med länder som inte innehar dessa vapen. Det är ändå stormakterna och supermakterna som måste nedrusta.

Ja, men om det inte gör det? Vad ska vi göra då? Då kan vi göra som världen har gjort beträffande kemiska vapen, personminor och klustervapen. Man kommer överens, man sätter press, man ser till att bygga upp ett politiskt tryck på de stormakter som har dessa hemska vapen för att få dem att avrusta.

Jag undrar: Varför är Moderaterna och den borgerliga regeringen emot den metoden? Är det för att man inte vill stöta sig med stormakterna?

Anf. 141 ULRİK NILSSON (M) replik:

Fru talman! Olle ställde frågan varför Moderaterna för fram synpunkten att för att nedrustningen ska bli effektiv måste den möta dem som har vapnen. Egentligen är det ganska självklart att det är så.

Vad Olle är ute efter är om man kan skapa ännu tydligare opinion genom att anta konventioner. Vi kan lätt konstatera att kemvapenkonventionen inledningsvis inte var något hinder för att använda kemiska vapen i Syrien. Nu har man anslutit sig till konventionen.

Det finns ett stort värde i att ha den här typen av överenskommelser. Jag kan inte i detalj gå in på det initiativ som du tog upp och varför man avvisar det. Men så mycket vet jag att ett framgångsrikt nedrustningsar-

bete kräver förtroende, inte bara bland dem som inte har vapen utan också bland dem som har vapen.

Prot. 2013/14:70
19 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 142 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! I den utrikesdeklaration som utrikesministern läste upp i inledningen av den här debatten i morse pekade han bland annat på att regeringen under våren ska presentera en ny biståndspolitisk plattform som slår fast regeringens prioriteringar och tydliggör styrningen av det svenska biståndet. Det är ju inte första gången vi hör det löftet, men det är garanterat den sista gången vi hör det. Kanske vi också till slut får en biståndspolitisk plattform från regeringen.

Men jag vill rekommendera de fyra regeringspartierna och biståndsministern att inte fullfölja plattformsarbetet i dess nuvarande form. Vi socialdemokrater sträcker ut handen till er på regeringssidan och öppnar för att den plattform som nu är i sitt slutskede – hur surt det än kan kännas efter två års arbete – läggs åt sidan. Låt oss i stället starta ett brett, väl förankrat arbete med att ta fram en ny riktig biståndsplattform som kan få den förankring och den verkshöjd som en biståndsplattform behöver ha.

Det behövs en biståndsplattform som är hållbar över tid och val genom att den är brett förankrad. Om den plattform som nu är i sitt slutskede blir verklighet kommer den inte att vara brett förankrad vare sig här i riksdagen eller i det svenska samhället. Tyvärr har inte arbetet skötts på ett optimalt sätt under de drygt två år som det har pågått.

Det har varit många turer och många löften om när biståndsplattformen ska komma. I slutskedet har man låtit tjänstemännen på UD jobba med att ta fram plattformstexten. Jag är alldeles övertygad om att de tjänstemännen har gjort sitt absolut bästa och yttersta för att skriva en så bra text som möjligt, men tyvärr har de inte haft något bra utgångsläge. Det är synd och beklagligt, men låt oss stryka ett streck över det.

Låt oss hitta en form för att ha ett brett allomfattande arbete som inte inkluderar bara riksdagens partier utan också det civila samhället, de personer, organisationer och institutioner som har engagemang, kunskap och förmåga att jobba med detta. Då kommer vi att få en riktigt bra biståndspolitisk plattform, och det behöver det svenska biståndet.

Det svenska biståndet är bra i dagens form, men det kan bli ännu bättre. När biståndet är som bäst är det världsledande och trendsättande för andra länders, organisationers och institutioners biståndsarbete. Låt oss ta oss tillbaka till den nivån igen, att vi har en grund för biståndspolitiken som återigen gör oss bäst i världen på bistånd.

Vi socialdemokrater tycker att den nuvarande regeringens styrning av biståndet tyvärr inte har fungerat. Regeringens ledarskap, bristande styrförmåga och principiella hållning har gång på gång mött kraftig kritik, och det framgår också av de remissvar som har kommit in. Jag har läst några av de remissvar som har kommit på regeringens skrivelse om biståndspolitisk plattform. Det är en bitvis ganska förödande kritik mot bristen på öppenhet i processen.

I den socialdemokratiska agendan för global utveckling, som vi presenterade i somras, pekar vi på hur vi socialdemokrater vill forma ett långsiktigt svenskt utvecklingspolitiskt aktörskap. Det är vårt ingångsvärde i en bra sådan här process för att forma utvecklingspolitiken. Men vi är naturligtvis öppna för att man måste ta och ge, man måste kompro-

missa. Man ska lyssna på alla, men man behöver inte hålla med alla. Det är den inställning som jag har.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska vara en trovärdig och aktiv global aktör, och inte enbart en givare av biståndsinsatser. Det finns många olika saker i den text som vi hittills har sett som förslag till biståndspolitisk plattform som går att kritisera: ytligt perspektiv, allvarliga luckor i den och hur man tyvärr håller på att gå tillbaka till ett gammaldags givarstyrt bistånd. Det vore en beklaglig utveckling. Jag hoppas verkligen att vi i denna elfte timma – tiden är knapp i detta sammanhang, förstår jag – kan undvika en sådan olycklig utveckling.

Vi socialdemokrater har länge föreslagit en omfattande översyn av utvecklingssamarbetets styrning, organisation och rollfördelning. Det måste också tydliggöras: Hur hänger den biståndspolitiska plattformen ihop med de beslut som finns sedan tidigare och det arbete som ska pågå när det gäller politik för en global utveckling?

Vi socialdemokrater sträcker ut handen till regeringspartierna.
(Applåder)

Anf. 143 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Kenneth G Forslund tar upp den viktiga frågan om det svenska biståndet, som är ett omfattande bistånd. Sverige är en stormakt vad gäller bistånd, störst sett per capita men även, trots att vi är ett relativt litet land, en stor, dominerande spelare på den biståndspolitiska världsmarknaden. Därför är det viktigt att vi har en tydlig politik. Vi har varit tydliga både inför valet 2006 och inför valet 2010 med hur vi vill utveckla den svenska biståndspolitiken.

Därmed har vi konstaterat att vi vill presentera en biståndspolitisk plattform. Det är ingen ny politik. Det är ett förtydligande av den inriktning vi har, och det är ett sätt att förenkla styrningen – detta efter en rapport från Statskontoret. Det handlar om att vi vill vara tydliga. Vi har en linje. Vi är lyhörda för synpunkter och remissförfarande. Vi har lyssnat in i civilsamhället och frivilligorganisationer väldigt mycket.

Anf. 144 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Christian Holm säger avslutningsvis att ”vi har lyssnat in i civilsamhället och frivilligorganisationer”. Ja, jag kan konstatera att de har behövt prata väldigt fort, och ni har behövt lyssna väldigt ivrigt.

Nu har ni kort tid på er i Regeringskansliet, och samlat i de fyra allianspartierna, antar jag, att beakta alla de olika remissvar som har kommit in och jobba in dem. Ni har en gyllene chans där. Men tyvärr måste jag säga att alldeles oavsett hur goda föresatser man skulle kunna tänkas ha är det nog en tidsmässig omöjlighet. Det går nog kanske inte ens att skriva så fort som skulle behövas.

Christian Holm påstår att det inte är någon ny politik i biståndsplattformen. Här är det fråga om ett närmast rörligt mål, hur regeringen började förändra biståndsmålet i budgetpropositionen. Vi i utrikesutskottet i riksdagen fick rätta till det lite grann. I många remissvar kritiserades just att målen ändras.

Anf. 145 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Inte ens den biståndspolitiska plattformen och underlaget till den är helt nya. Jag har diskuterat den under lång tid, först under biståndminister Gunilla Carlsson och nu under biståndminister Hillevi Engström. Som sagt är det ett förtydligande av inriktningen, och det är en förenklad styrning av biståndet. Det är riktigt.

Vi har haft samråd med frivilligorganisationer. Vi har lyssnat in. Det har varit remissrundor. Det är viktigt. Men det är ändå de svenska riksdagspartierna och de partier som är representerade i regeringen som går till val vart fjärde år. Det gör inte frivilligorganisationerna. Det är givetvis regeringen som fattar besluten. Men vi är lyhörda, och vi lyssnar. Det har vi gjort vid flertalet tillfällen.

Anf. 146 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Vi fick tidigare här höra upprepade gånger av Christian Holm att en kratta är en kratta och en spade är en spade. En förändring är en förändring, Christian Holm. Det är inte ett förtydligande av målen för biståndspolitiken som ligger om man ser samlat vad ni har gjort, dels vad ni har försökt göra i budgetpropositionen, dels vad som kom ut som resultat av hanteringen av den i utrikesutskottet i riksdagen.

Det är en förändring och en förskjutning av målen. Och det är en förändring och en förskjutning av målen som är dåligt förankrade, för att uttrycka det lindrigt. De skulle behöva en betydligt bredare förankring och en mycket stabilare grund att stå på. Jag tycker att det sätt som man har skött biståndspolitiken på under de snart åtta åren är oroande.

Jag hoppas att vi kan lägga det bakom oss och att vi kan ha ett brett arbete där vi tar till vara allt det engagemang, all den kompetens och all den erfarenhet som finns samlat i Sverige kring bistånd. Vi sträcker ut vår hand till er.

Anf. 147 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Världen förändras i snabb takt, och det finns mycket att glädjas över. Fler kvinnor har i dag tillgång till mödrahälsovård, och världens kvinnor har bättre möjligheter att välja hur många barn de vill ha och när. Jag är stolt över att Sverige går i spetsen och driver dessa motvindsfrågor som SRHR-frågor ofta kallas. Men stora utmaningar återstår. Fortfarande dör 800 kvinnor om dagen i samband med graviditet eller förlossning, och 22 miljoner osäkra aborter äger rum varje år. Ännu har inte kvinnor och flickor världen över makt att bestämma över sina egna kroppar.

Fru talman! Sverige har genom sitt finansiella, politiska och diplomatiska stöd haft betydelse för SRHR-frågor. Dessa anses i många sammanhang som kontroversiella frågor, men Sverige har visat att det är viktiga utrikespolitiska frågor. SRHR handlar dessutom om betydligt mer än hälsa. Det har även bäring på fattigdomsbekämpning, jämställdhet och kvinnors roll i demokratiseringsprocesser. Jämställdhet är såväl ett mål i sig som en förutsättning för långsiktig demokratisk utveckling och en rättvis och hållbar global utveckling.

Utgångspunkten måste alltid vara att en kvinna i alla lägen måste ha rätt att bestämma över sin egen kropp. Det handlar om att göra upp med

kulturella normer till förmån för kvinnor och flickor världen över. Men det handlar också om grundläggande sanitära rättigheter.

Jag var nyligen på besök i Indien, ett land där det på många håll råder stor brist på rent vatten och sanitet. För flickor medför bristen på exempelvis skoltoiletter särskilda problem eftersom det gör att många undviker att gå till skolan, speciellt i samband med menstruation, och att de hoppar av skolan i förtid. I New Delhi finns en organisation som heter Sulabh International Centre. I folkmun kallas grundaren till detta center för Mr Toilet man. Han har sedan början av 1970-talet arbetat för att öka tillgången på toaletter runt om i Indien. Han har byggt miljontals toaletter och tack vare det ökat förståelsen för att sanitet och hälsa hör ihop. Denna organisation utbildar även kvinnor och flickor till ett yrke för att de ska kunna försörja sig själva.

Fru talman! Tidigare togs frågan om tillgång på rent vatten upp som en ren miljöfråga. Nu har vatten och sanitet blivit en demokratifråga utifrån många olika aspekter.

Att öka tillgången till rent vatten innebär också en avgörande förbättring för flickor och kvinnor eftersom det ofta är deras uppgift att hämta vatten. Lokala brunnar sparar många timmar i veckan som kan användas till skolarbete eller annan produktiv verksamhet. Vid ett besök i Bangladesh berättade företrädare för en kvinnoorganisation att tillgång och framför allt närhet till rent vatten är en fråga om kvinnan ska riskera att bli misshandlad av sin make eller inte. Om kvinnan har långt att gå till brunnen med rent vatten innebär det att hon inte hinner göra sina övriga uppgifter i hemmet, och mannen har då anledning att bestraffa sin hustru.

Fru talman! Om man vill få jämlikheten att gå framåt måste man börja med att mäta vidden av ojämlikheten.

Samtidigt som vi kan glädjas över de enorma framsteg som gjorts för kvinnors och flickors rättigheter de senaste decennierna måste vi fråga oss själva varför dessa rättigheter fortfarande är avlägsna för miljoner kvinnor.

I inledningen till FN:s deklaration från 1993, där man understryker vikten av att de mänskliga rättigheterna brådskande ska tillämpas på kvinnor, återfinns fem väsentliga och universella ord. Det handlar om säkerhet, integritet, frihet, värdighet och jämställdhet. Dessa fem ord uttrycker allt det som så många kvinnor och flickor världen över saknar i början på det tredje årtusendet.

Här har Sverige en fortsatt viktig roll att spela. Sveriges ledarskap i dessa frågor är avgörande för en förändring av attityder, normer och värderingar. Med kunskap, engagemang och bred politisk enighet försvarar vi de landvinningar som gjorts under decennier. Vi fortsätter att med riktade biståndssatsningar bidra till att stärka kvinnors rättigheter. SRHR står för ett erkännande av alla människors lika värde och är en grundbult i allt arbete mot förtryck och för mänsklig frihet.

Olle Thorell har lämnat salen, tyvärr, men han kanske kommer tillbaka. Då kanske vi kan påminna Olle Thorell om att läsa s. 7 i den utrikespolitiska deklarationen. Där står det klart och tydligt om icke-spridningsavtalet när det gäller kärnvapen, och det står hur starkt Sverige arbetar för en värld fri från kärnvapen. Men det får vi kanske ta vid ett senare tillfälle.

Anf. 148 DÉsirÉE LILJEVALL (S):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med två blinkningar.

Den första riktar jag till Norge. Jag citerar Johan Esk på Dagens Nyheter: ”Norge skyller på dåliga skidor. Sverige kan tappa en skida och vinna ändå.”

Så här veckan efter alla hjärtans dag riktar jag min andra blinkning till svenska folket, herrskapet i denna församling inkluderat. I Japan är det kvinnorna som uppvaktar männen med choklad på alla hjärtans dag. Männen förväntas svara med dubbelt så mycket en månad senare på den så kallade vita dagen. Missar man båda dessa viktiga tillfällen och det vill sig riktigt illa kan man sälla sig till sydkoreanerna. De har markerat ytterligare en dag i kalendern: den 14 april, den så kallade svarta dagen. Då sörjer sydkoreanska singlar sina ensamma liv genom att gråta över en skål nudlar med svart bönsås.

Men det är som man säger: Som man sår får man skörda. Och det är väl någonting som Jens Spendrup, Svenskt Näringslivs ordförande, borde fundera på, fru talman. Hård kritik ska han ha, och hård kritik fick han, för att ha förklarat den låga andelen kvinnor i bolagsstyrelser med att det finns få kvinnor med rätt kompetens.

Jens Spendrup har också öppet deklarerat att han ogillar ismer. Det där har jag funderat på, fru talman. Kan man ogilla ismer? Gör jag det? Nej, det är klart att jag inte gör – åtminstone inte alla. Det finns ju både bra och dåliga ismer.

Faktum är att det finns en hel lista på Wikipedia för dem som är intresserade. Bara under bokstaven A hittade jag drygt 60 olika ismer. Men i dag tänker jag hålla mig till några ismer på bokstaven F, nämligen framtidism och Jens Spendrups icke-ord feminism.

Jag börjar med det senare, fru talman. Hur ser det ut i världen år 2014? Är kvinnorna jämställda männen? Nej, är svaret, inte ens här hemma i Sverige. Faktum är att Sverige, som vi gärna kallar för världens mest jämställda land, håller på att halka efter.

Detta framgår till exempel av revisionsfirman Grant Thorntons stora internationella undersökning. Sverige är en riktig medelmåtta och hamnade på plats 22 av de 44 undersökta länderna.

Kina toppar med hela 51 procent kvinnor i ledningsgrupperna. I den snabbväxande ekonomin sätts kompetensen i första rummet, vilket gynnar de högtbildade kinesiska kvinnorna. Och eftersom en av tio människor på jorden är en kinesiska betyder det att framtidens beslutsfattare i allt större utsträckning kommer att vara en kvinna.

Men i alltför många samhällen och i alltför många hem runt om i världen – även i Kina – är kvinnor och flickor fortfarande undervärderade, nekade möjligheten att gå i skola och tvingade att gifta sig som barn. Inget land kan nå framgång om det lämnar hälften av befolkningen utanför.

Fru talman! Mitt andra ism-ord är framtidism, så låt oss hoppa in i en tidsmaskin och flyga till år 2030. Vad hittar vi där? Jo, Kina, Kina, Kina. Enligt den amerikanska rapporten *Global Trends 2030* kommer Kina att vara världens främsta ekonomi om 16 år.

Ikea, H&M, Arla och Electrolux satsar stort i Kina. Det gör även företaget från mitt län, Kalmar län. Sedan Smålands Shanghaikontor öppnade

för två år sedan har ett nittiotal företag visat intresse för Kina, och flera har etablerat sig där.

I går kom ett pressmeddelande: På fredag åker utrikesminister Carl Bildt till Kina.

Och allt fler kineser vill se Sverige. Förra året steg antalet kinesiska turistnätter med 18 procent. I riksdagen i dag – till och med i detta nu, tror jag – finns en kinesisk delegation på besök. Det är ingen slump.

Fru talman! Världen förändras. Vi människor rör oss närmare varandra. Nya länder kliver fram som ekonomiska och politiska maktcentrum.

Kina är en viktig marknad, och där kanske Jens Spendrup och vi andra har en del att lära om hur vi bättre kan utnyttja kvinnors kompetens.

I andra avseenden är Kina definitivt inte ett föregångsland. Det är långt, mycket långt, till respekt för mänskliga fri- och rättigheter, och där måste vi lära Kina.

Ett globalt samarbete och ett globalt lärande över gränserna tjänar vi alla på, och det är den näring som världen behöver. Det är som man säger: Ut sementem feceris, ita metes – som man sår får man skörda.

Anf. 149 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Désirée Liljevall har sått väl, och jag hoppas att hennes skörd blir riklig. Jag tyckte att det var ett väldigt inspirerande anförande Désirée höll.

Sedan kan vi var och en fundera på huruvida det är den vita eller den svarta dagen som infaller i Sverige måndagen den 15 september. Vinnaren får bjuda de andra på dubbelt så mycket choklad, Désirée Liljevall.

Jag delar fullt ut det inkluderande synsättet att vi ska utnyttja hela befolkningen och inte bara den ena halvan. Det är väldigt viktigt.

Jag delar också fullt ut bedömningen av Kinas växande betydelse för världsekonomin – det är där jobben skapas och den ekonomiska tillväxten i mycket stor utsträckning sker.

Min fråga är därför om detta leder till någon form av säkerhetspolitiska konsekvenser. Vi fokuserar mycket på Europa och Östersjöområdet. Kinas växande betydelse men också aggressiva sätt gentemot sina närländer borde leda till någon form av svensk reflexion.

Avslutningsvis: Désirée pratade om ismer. Hur förhåller hon sig till kommunismen och socialismen?

Anf. 150 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik:

Fru talman! Vit dag, röd dag, svart dag – den 15 september kan de blå dagarna vara över. Jag ska också säga tack för de fina orden om mitt anförande. Detta är faktiskt min sista utrikespolitiska debatt, fast vi har snart MR-debatten också.

Hans Wallmark har rätt när han talar om den säkerhetspolitiska aspekten när det gäller Kina och vad som händer i området, där länder som Japan och Sydkorea också finns. De anspråk som Kina gör på de här områdena är inte bra. Det är en ökad spänning, speciellt mellan Kina och Japan, vilket kanske också den resa som Carl Bildt ska göra har med att göra.

Anf. 151 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Om det inte fortsättningsvis kommer att vara en blå dag den 15 september kommer jag att se det som en svart dag.

Jag tror att detta som Désirée Liljevall pekar på är centralt, nämligen Kinas ekonomiska betydelse och att man har en helt annan global betydelse på gott och ont. I allt väsentligt finns det skäl att vara bekymrad, och man kan beklaga att den svenska debatten i så liten grad ser detta. Jag tror att det finns all anledning att föra in det.

Désirée Liljevall är fortfarande svaret skyldig när det gäller detta med socialismen och kommunismen. Inte minst är det intressant att höra hennes korta svar – 60 sekunder är inte särskilt lång tid – i ljuset av att vi kanske kan ha en svart dag i september, och då kan vi ha en rödgrön regering. Då skulle det vara intressant för medborgarna att få veta vilken sorts utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik den vilar på. Kan då socialismen och kommunismen vara en del av detta?

Anf. 152 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik:

Fru talman! Det är en intressant aspekt. Hur som helst kan man säga att det replikskifte vi har nu har kommunism som en röd tråd eftersom vi pratar om Kina.

Sverige bör vara mer aktivt och närvarande i Asien. Det är mycket viktigt. En stor del av världens ekonomiska tillväxt sker just där, och därför är den konflikt som finns mellan framför allt Kina och Japan inte nyttig. Jag tycker därför att det är bra att utrikesminister Carl Bildt på fredag åker först till Kina och sedan till Japan. Sedan får vi se vad det blir av det, men det är viktigt att vi har en öppen syn på detta och är med och påverkar till det bättre.

Anf. 153 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Fru talman! Jag är visst sist på talarlistan och skulle kunna recensera allt som har varit innan, men det tänker jag inte göra. Jag tänkte helt enkelt hålla mig till att för kammaren berätta vad jag tycker är ett bra exempel på hur Sverige kan göra skillnad i världen.

Min utgångspunkt är det samarbete som pågår mellan svenska Sida och den interparlamentariska unionen. Vad Sida är förutsätter jag att alla vet, men den interparlamentariska unionen kan behöva beskrivas lite mer, dock inte i detalj, då vi i kammaren kommer att ha en speciell debatt om IPU den 10 april. Där kan alla ledamöter som vill delta.

Fru talman! Interparlamentariska unionen, förkortat IPU, är en organisation som har funnits sedan 1889. Den fyller därför 125 år i år, vilket kan betraktas som mycket imponerande i dessa sammanhang. Organisationen har i dag 163 medlemmar, och Sverige är en av de äldsta medlemmarna. Medlemskapet innehas av varje lands parlament, och i vårt fall är det Sveriges riksdag.

Fru talman! Syftet med IPU är och har alltid varit att arbeta för fred och mellanfolkligt samarbete – en uppgift som aldrig tar slut och där samarbetsformerna hela tiden utvecklas utifrån världsläget och ändrade förhållanden.

Varför har jag då i inledningen framhållit Sida som ett bra exempel? Jo, inom ramen för Sidas roll kan vi hitta flera exempel där Sidas arbete sammanfaller med vad IPU gör. Sida har på ett unikt sätt tagit vara på det

genom att i stället för att skapa en egen verksamhet använda IPU för att få arbete utfört. Tillvägagångssättet är att Sida genom anslag till IPU, i dagsläget 5 miljoner om året, har betalat för en del av de kostnader IPU har när man ska genomföra sin strategi och arbetsplan. Genom detta samarbete får båda parter mer gjort för samma summa pengar, då dubbelarbete undviks.

Naturligtvis sker inte detta utan villkor från Sida. Sida förutsätter resultat, och redovisningar sker årsvis, så att resultaten kan jämföras med gjorda överenskommelser.

Vad är det då som är det unika? Jo, Sida är inte den enda som samarbetar med IPU, men de andra ger enbart specialdestinerade bidrag till specifika områden. Detta gör att snabba förändringar i världen där nya behov uppstår kan vara svåra att åtgärda på kort sikt då medel saknas.

Sidas breda engagemang gör däremot att deras och IPU:s gemensamma intressen snabbt kan tillgodoses. Jag vill därför använda detta tillfälle att informera om detta i dagens debatt som ett positivt exempel på hur Sverige i världen just nu gör och kan göra skillnad.

Anf. 154 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag får rätta Krister Örnfjäder: Jag råkar vara den sista tälaren på talarlistan. Jag blickar ut över kammaren och ser i detta rum nu sex moderater, fem socialdemokrater och en miljöpartist. Det kanske kan tjäna som något slags illustration till det kommande valet i september.

Fru talman! 200 år av fred. I 200 år har inget nordiskt land varit i krig med ett annat nordiskt land. Vårt eget land, Sverige, har för egen del haft en oavbruten fredsperiod på just 200 år, även om krigets stormvindar blåst i vårt närområde och grannländer har ockuperats eller utkämpat självständighetskrig. Visst finns det anledning att kritiskt granska och förhålla sig till en del saker som gjorts eller inte gjorts under dessa år, men i omvärldens ögon får det nog ses som något extraordinärt med så lång tid av fred.

Det land Sverige under många århundraden utkämpat blodiga krig mot är i dag en av våra närmaste vänner och allierade. Danmark är en nation med vilken vi delar många grundläggande värderingar. Vi är viktiga handelspartner till varandra, och utbytet i Öresundsregionen är omfattande och har potential att ytterligare växa. Och det får väl sägas att Sverige också gått vinnande ur det hela i och med freden i Roskilde 1658, som innebar införlivandet av Skåne.

Sverige har ordförandeskapet i Nordiska rådet under 2014. För mig som viceordförande, eller vicepresident som det heter i Nordiska rådet, finns anledning att fundera på vad vi kan erbjuda från och berätta om Norden utifrån just ett fredsperspektiv.

Under dagens utrikespolitiska debatt har vi ju berört situationen i ett antal länder som visar att frihet, ordning och respekt på inget sätt kan tas för något självklart. Det handlar om brott mot mänskligheten i det som dagligen och stundligen sker i Nordkorea, kommunismens förtryck på Kuba, som inspirerar den nuvarande regimen i Venezuela att försöka tysta medier och jaga oppositionella, och slaget om frihet i Ukraina som utkämpas just nu. Det handlar om oroligheter i Sydsudan, Syrien, Libanon, Libyen, Mali och Irak. Det handlar om svåra politiska omställningar

i Thailand respektive Egypten. Och detta är bara en handfull länder som nu rapsodiskt berörs.

200 år av fred har också parats med nära 200 år av politisk utveckling. I januari hölls här i riksdagen ett minnesseminarium och en minnesceremoni med anledning av freden i Kiel 1814. Vad som vid seminariet lyftes fram från forskarhåll var den ordnade processen och institutionernas betydelse. I Eidsvoll lades exempelvis grunden till det moderna Norge 1814 via en konstitutionell bas. Här finns ett gott nordiskt exempel att lyfta fram.

Fru talman! Men det handlar också om handel, ekonomi och utbyte. Nordens viktigaste handelspartner är i mycket stor utsträckning de andra nordiska länderna och vårt närområde runt Östersjön och Nordsjön i bredare bemärkelse. I 60 år har det i Norden rätt passfrihet. En ihoptvinnad arbetsmarknad har gjort det naturligt att söka utbildning men också studier i ett annat nordiskt land. I dag handlar det mycket om att försöka hyvla ned de trösklar som finns i form av olika gränshinder.

Mycket av det här känner vi i dag igen i det europeiska samarbetet. Det som gjort Norden rikt och fredligt är samma krafter som nu är med och skapar förutsättningar i EU:s 28 medlemsländer, inte minst i de nya i Öst- och Centraleuropa. Det är väl denna insikt som gör att människor som tar strid för fred och frihet viftar med EU-flaggor i Ukraina, i Georgien och i Moldavien.

Fru talman! Därför borde årets Europavalrörelse just handla om dessa välståndets krafter. Det handlar om god ordning i ekonomierna och ansvarstagande på det sätt som vi visat i Sverige – men det gäller också exempelvis Estland, Lettland och Litauen. Det krävs en ordentlig sanering av de offentliga finanserna. Sedan 2008 har EU-ländernas statsskulder ökat från 60 procent av bnp till nära 90 procent. Sverige är ett av de stora undantagen, då Sverige är ett land där statsskulden i stället har minskat.

EU har antagit en finanspakt som innebär regler om budgetbalans inom ramen för nationell lagstiftning samt en stärkt stabilitets- och tillväxtpakt. Framgången hänger dock på efterlevnaden. EU:s utmaning är egentligen inte avsaknaden av bra regelverk utan bristen när det gäller att följa och respektera de bra regelverken.

Det finns behov av en fördjupad inre marknad med en fungerande tjänstesektor och digital handel. Då handlar det om frihandels- och investeringsavtal med USA men även med länder i Asien – Désirée Liljevall och jag hade ett meningsutbyte om det. Då är det fråga om att inte vara rädd för andra européer, inte för någon polsk rörmokare eller någon lettisk byggnadsarbetare. I stället för att de ska mötas av skyltar där det står ”Go home” borde vi säga: Låt oss komma samman! Så gjorde nämligen Sverige och Danmark för 200 år sedan. Resultatet, tillsammans med dagens Norge, Finland och Island, har blivit riktigt gott. Så, fru talman, kan vi formulera en nordisk röst i EU och resten av världen.

Anf. 155 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Tack, Hans Wallmark, för ett intressant inlägg! Jag kan hålla med om mycket av det han säger om vikten av Europaprojektet, handel och så vidare. Men jag skulle vilja ställa en fråga till Hans Wallmark eftersom jag inte fick något svar av Ulrik Nilsson.

Jag fick en känga av Elisabeth Björnsdotter Rahm medan jag hastigt lämnade lokalen, så jag passar på att svara henne. Jag har nu lusläst utrikesdeklarationen ännu en gång. Där nämns ingenting om att Sverige på något vis ställer upp på det humanitära initiativet för kärnvapennedrustning. Det är ett initiativ som vi i nordisk anda borde följa, som Norge har tagit och som Danmark, bland andra, ställer sig bakom. Sverige gör det inte. Varför vill inte Moderaterna och den moderatstyrda regeringen ställa sig bakom det breda initiativet om att nedrusta kärnvapen och få fram en konvention mot kärnvapen, som man gjorde med klustervapen? Vad är problemet, Hans Wallmark?

Anf. 156 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tycker i och för sig att Ulrik Nilsson gav ett väldigt bra och heltäckande svar. Det gäller även Elisabeth Björnsdotter Rahms hänvisning.

Jag sitter i Försvarsberedningen, fru talman. Vi har i vår säkerhetspolitiska analys skrivit en del om kärnvapen. Jag vet inte om Olle har sett det, men annars kan jag visa sidorna. Bland annat konstaterar vi där att det finns en disproportionalitet. Jag tror att man kan räkna med att det finns ungefär 10 000 spetsar i Ryssland, och det är ungefär lika mycket som alla andra länder, inklusive Kina och USA, har.

Jag tror att arbetet för kärnvapennedrustning är centralt. Då gäller det också att fokusera på de länder som har rätt mycket kärnvapen. Ryssland är otvivelaktigt ett av dem. Mitt intryck är – det är det vi skriver i vår säkerhetspolitiska analys – att det snarast är så, tyvärr, att Ryssland nu förstärker sin kärnvapendoktrin. Det gör att det finns all anledning att föra samtal på olika nivåer, och det tycker jag att Ulrik Nilsson på ett väldigt bra sätt pekade på.

Anf. 157 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Låt oss säga att Ryssland och andra nu utökar sina arsenaler. Inte bara Ryssland utan även andra länder – USA gör det – satsar gigantiska summor på att modernisera sina arsenaler, så att säga. Det är pengar som skulle kunna användas mycket bättre på annat håll. På vilket sätt blir det bättre av att Sverige inte ställer krav på dem att nedrusta utan väntar på att de själva ska komma på det? Det är ju i princip det man förordar i den svenska regeringen. Man ska inte stöta sig med kärnvapenmakerna, för det är ingen idé om bara länder som inte har kärnvapen propsar på en kärnvapennedrustning.

Det funkade när det gällde kemiska vapen. Det funkade när det gällde personminor. Det funkade när det gällde klusterbomber. Vad är skillnaden när det gäller kärnvapen?

Min lekmanånsikt är att Carl Bildt inte vill stöta sig med sina kompisar i Amerika och Ryssland. Han vill vara en av de stora grabbarna.

Anf. 158 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tänker inte gå in och recensera utrikesministern efter den linje som Olle Thorell försöker beskriva. Dessutom är det intressant att socialdemokrater i andra sammanhang brukar varna för att Carl Bildt är för alarmistisk mot de stora länderna, som till exempel Ryssland. Nu

är det tydligen det omvända. Jag tror nog att vi har en rätt tydlig och fast position gentemot Ryssland.

Däremot är det precis som Olle Thorell försöker visa på. Man måste använda diplomatins samtliga tangenter, som klaviaturet erbjuder, för att kunna arbeta när det gäller kärnvapennedrustning.

Det råder ingen som helst tvekan om att det är en svensk position. Det är en nordisk hållning att vi är för och arbetar för en kärnvapennedrustning. Men jag pekar bara på en del av problemets komplexitet, att vårt stora grannland i öster, Ryska federationen, har i särklass flest kärnvapenstridsspetsar. Jag har inget emot en rysk nedrustning vare sig på kärnvapensidan eller på den övriga sidan.

Anf. 159 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara ställa en fråga och göra ett konstaterande när det gäller Hans Wallmarks sista del av anförandet. Han pratade då om arbetskraftsmigration.

Vi socialdemokrater har ingenting emot att det kommer hit arbetskraft från andra länder. Men vad vi däremot vill är att det ska vara samma villkor som för den inhemska arbetskraften och att det ska vara samma löner och att de ska omfattas av samma lagar.

Därför undrar jag: Tycker Hans Wallmark likadant, att alla ska ha samma villkor?

Anf. 160 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag försökte peka på det som rent allmänt nu sker i Europa, där Sverige naturligtvis är en del. Jag tycker i grunden att det Krister Örnfjäder beskriver är bra. Det han dock inte beskriver är just det som jag uppfattar som rätt oroväckande i dag, nämligen att det förs en diskussion som har udden mer riktad mot det man uppfattar som det främmande än mot att man vill förbättra några villkor.

Det tror jag att vi alla lite till mans ska fundera igenom. Vad sänder det för signaler om man säger: Go home! Man kan i stället vända på det, precis som jag beskrev, och säga: Hur kan vi komma samman? Hur kan vi skapa regelverk som fungerar bättre?

Det vi har upplevt i Sverige är i en liten skala jämfört med den typ av rätt grova diskussion som vi kan se om vi öppnar brittisk press. Där varnar man nu för floden från Rumänien och Bulgarien. Vi kan också se det i Mellaneuropa, i länder som Frankrike och Italien. Det tycker jag är oroväckande. Och jag kommer personligen att lyfta upp detta.

Anf. 161 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det är många som kommer att lyfta upp frågan, men jag fick egentligen inget svar på den.

Tycker Hans Wallmark att de personer som kommer till Sverige för att jobba ska göra det under samma villkor som den inhemska arbetskraften?

Anf. 162 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Det förekommer olika sätt att harmonisera ute i Europa. Det är det goda med det europeiska samarbetet, det vill säga att vi försö-

ker få likartade regler och strukturer. Det är den fina berättelsen om det europeiska samarbetet. Tillsammans har vi avskaffat hundratusentals olika former av enskilda nationella lagstiftningar och gått mot ett alltmer harmoniserat regelverk.

Sedan finns det olika delproblem. Krister Örnfjäder berör en del av dem. Jag har själv berört – och det blir viktigt inte minst i samband med Europavalrörelsen – vilket fundament den typen av krafter söker sin näring ur. Det Krister beskriver är en ärbar position, men det finns de som vill stoppa och hindra de fria rörelsernas Europa. Det kommer jag att vara emot under hela Europavalrörelsen.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

2 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Gunnar Andrén* (FP) avsagt sig uppdraget som suppleant i finansutskottet från och med den 20 februari.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Förste vice talmannen meddelade att *Christer Nylander* (FP) avsagt sig uppdraget som suppleant i riksbanksfullmäktige från och med den 1 mars.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval

Prot. 2013/14:70
19 februari

Förste vice talmannen meddelade

att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Christer Nylander som suppleant i finansutskottet från och med den 20 februari och Gunnar Andrén som suppleant i riksbanksfullmäktige från och med den 1 mars samt

att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Björn Söder som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet från och med den 20 februari.

Förste vice talmannen förklarade valda *från och med den 20 februari* till

suppleant i finansutskottet
Christer Nylander (FP)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Björn Söder (SD)

Förste vice talmannen förklarade vald *från och med den 1 mars* till

suppleant i riksbanksfullmäktige
Gunnar Andrén (FP)

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:249

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:249 Statsinkomster av räntesnurrebegränsningar

av Leif Jakobsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 mars 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 februari 2014

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:282 Försvarets överlevnadsskola i Karlsborg
av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 mars 2014.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet vid de svarstillfällena som finns
före den 4 mars 2014 befinner sig på resa.

Stockholm den 12 februari 2014

Försvarsdepartementet

Karin Enström (M)

Enligt uppdrag

Nils Cederstierna

Expeditionschef

5 § Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om
förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats
till utskott:

2013/14:FPM53 Förordning om europeiskt nätverk för arbetsförmedling-
ar (Euresnätverket) *KOM(2014) 6* till arbetsmarknadsutskottet

2013/14:FPM54 Förebyggande av radikaliserings som leder till terrorism
och våldsbejakande extremism *KOM(2013) 941* till justitieutskottet

6 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2013/14:95 till utbildningsutskottet

Framställning

2013/14:RB2 till finansutskottet

7 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU14

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU10

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU27
Offentlig upphandling
föredrogs.

Offentlig upphandling

Anf. 163 MARIE NORDÉN (S):

Fru talman! Varje år upphandlar svenska myndigheter varor och tjänster för närmare 600 miljarder kronor. Det är offentliga pengar, skattepengar som om de används rätt, klokt, strategiskt och med en anpassad lagstiftning kan göra stor skillnad vad gäller arbetsvillkor, starkare miljöskydd och en fungerande arbetsmarknad med sjysta konkurrensvillkor mellan företag. Men för att detta ska fungera måste man ställa sociala och miljömässiga krav och det måste finnas ambitioner att förhindra skattefusk och brott mot arbetsmiljöregler.

Vi kan med glädje konstatera att det nya framförhandlade EU-direktivet som har antagits av EU-parlamentet öppnar för nya möjligheter i den nationella lagstiftningen och för att bevara den svenska modellen. Tyvärr måste vi konstatera att brist på fungerande lagstiftning och brist på politisk vilja har lett till en situation på arbetsmarknaden som i allt större utsträckning innebär otrygga anställningar, ren lönedumpning, osäkra arbetsplatser och alltmer svartarbete. Det är inte ovanligt med en kedja av underentreprenörer som systematiskt utnyttjar människor i syfte att tjäna pengar. Det blir allt svårare att som seriös företagare konkurrera med de oseriösa.

När vi ställer krav på kontroll och socialt vettiga villkor gör vi det för att vi vet att alla parter på en arbetsmarknad tjänar på ordning och reda. Det ligger i företagens, de anställdas och skattebetalarnas intresse.

Verktyget vita jobb har funnits sedan 2004. Det är ett samarbete mellan kommuner och flera fackförbund. Syftet var att skapa en modell där man utifrån gällande lagstiftning förhindrar social dumpning och svartarbete på svensk arbetsmarknad. De entreprenörer som ingår i en vita-jobb-upphandling är i alla led, såväl huvudentreprenörer som alla underentreprenörer, förpliktade att enligt upphandlingsavtalet garantera sina anställda i princip minimivillkor enligt branschens kollektivavtal och de väsentligaste delarna av svensk arbetsmarknadslagstiftning. Bryter man mot dessa villkor kan man bli av med kontraktet och dessutom få betala skadestånd. Det gör man enligt en lagstiftning som faktiskt finns.

Modellen är beprövad runt om i landet. Den följer nuvarande lagstiftning, och den fungerar. Därför anser vi att regeringen bör verka för att denna modell införs i hela landet för att förhindra lönedumpning och försämrade arbetsvillkor som för många redan är ett oacceptabelt faktum.

Regeringen borde vara angelägen om att stävja de uppenbara brott mot arbetsmiljö och skatteregler som i dag begås, inte bara för det mänskliga lidandets skull, som ofta kommer som följd, utan även för de förlorade skatteintäkterna. Beräkningar visar att på grund av rena skattebrott och svartarbete går staten varje år miste om närmare 180 miljarder i skatteintäkter. Det motsvarar 5 procent av Sveriges bnp. Det är fullkomligt oacceptabelt.

LO-distriktet i Stockholm lät under våren 2013 genomföra en undersökning bland kommunerna i Stockholms län om hur de arbetar med

rutiner vid upphandling. Undersökningen visar att endast hälften har löpande kontroller av att huvudleverantörer följer lagar och förordningar. Bara var femte kommun följer regelbundet upp att företag de tecknat avtal med också följer dem. Med denna brist på kontroll riskerar man inte bara att bidra till ekonomisk brottslighet utan även till att skattepengar slösas bort genom att man inte får det man betalar för.

Nära sju av tio uppger att de behöver mer resurser för att kunna genomföra bättre kontroller. Det vilar tungt på både kommuner och regering att ta ansvaret att vända utvecklingen. Det gör man med hjälp av aktiva insatser som stävjar den ekonomiska brottsligheten, till exempel vita-jobb-upphandlingar. Lagen måste ändå ändras så att det blir ett huvudentreprenöransvar. Skatteverket bör ges rätt att på eget initiativ genomföra riktade oanmälda kontroller hos företag.

Det är rätt anmärkningsvärt att vi inte får majoritet i riksdagen för dessa förslag. Hur kan det komma sig att den borgerliga majoriteten inte är beredd att vidta åtgärder mot en alltmer ökande ekonomisk brottslighet som dessutom bedrivs med skattebetalarnas pengar?

Fru talman! Som jag nämnde inledningsvis är det av stor vikt att man vid upphandling ställer miljömässiga krav för att uppnå minskad miljöpåverkan och dessutom göra miljövinster. Det finns en stark vilja i många kommuner och landsting att öka den ekologiska konsumtionen. Vi anser att det finns flera anledningar att arbeta mot ett nationellt mål, men det måste förenas med styrmedel för att stödja ekologisk odling. Den offentliga upphandlingen kan spela en avgörande roll i att minska den klimatpåverkan som vår livsmedelskonsumtion orsakar. Vi är övertygade om att offentlig sektor måste ta ett klimat- och miljöansvar i upphandlingarna, inte minst när det gäller upphandlingar av mat.

Sverige är världsledande vad gäller miljöanpassad upphandling tack vare den unika modell som vi har haft sedan 1995 med Miljöstyrningsrådets arbete att ta fram miljökriterier för upphandling och direktrådgivning till kommuner och landsting vid enskilda upphandlingar. Det har gett oss en unik position.

Vi menar att Miljöstyrningsrådet och Kemikalieinspektionen även fortsättningsvis bör ha en viktig roll i att stärka kommunerna genom rådgivning och sakupplysning. Därför är det mycket beklagligt att regeringen väljer en annan lösning för det samlade upphandlingsstödet än vad som presenterades i den statliga utredningen, helt bortser från kritiken från SKL, LRF, Naturskyddsföreningen och regeringens egen utredare och väljer att lägga det samlade upphandlingsstödet på Konkurrensverket. Det är en lösning som alla utom regeringen tycker är direkt olämplig och som riskerar att man förlorar den kompetens och det unika arbetssätt som Miljöstyrningsrådet står för och som tagit Sverige till den världsledande position vi i dag är i.

Det är glädjande att SKL Kommentus ändå erbjudit sig att ta på sig ägaransvaret för Miljöstyrningsrådet och har lämnat in ett erbjudande till regeringen just om detta. Nu återstår det bara att se om regeringen väljer den kloka vägen eller om prestigen står i vägen.

Fru talman! Den sociala ekonomin spelar en allt viktigare roll i välfärden, och jag vill lyfta fram behovet att värna dess förutsättningar. Den sociala ekonomin består av organisationer och företag som är fristående från den offentliga sektorn och som bedriver samhällsnyttig verksamhet i

demokratiska former utan vinstsyfte. De överskott som uppstår används för att förbättra driften, säkra den och öka kvaliteten i verksamheten.

Om 1 procent av de offentliga upphandlingarna gick till den sociala ekonomin skulle det innebära att staten och kommuner köpte tjänster för någonstans mellan 5 och 6 miljarder kronor. Det skulle innebära helt andra möjligheter för den sociala ekonomin att utvecklas. Vi menar att staten och kommuner skulle kunna göra mycket för att gynna de ideella aktörerna, till exempel upphandla i mindre kvantiteter, ställa sociala krav vid upphandlingar och låta vissa verksamheter bedrivs som försöksverksamheter för att finna nya vägar att ordna anställning åt till exempel arbetssökande.

Det sociala företaget bör ges samma tillgång till företagsrådgivning och kompetensutveckling som andra småföretag. Tyvärr råder det ofta brist på kunskap hos till exempel Almi om vilka behov och förutsättningar som dessa företag har. Villkoren för finansiering av sociala företag skiljer sig från villkoren som gäller för vanliga företag. Det finns en potential och en kraft i den sociala ekonomin som vi riskerar att gå miste om, om vi inte ser till att förbättra deras villkor. Det är tid att vi ändrar på det.

Fru talman! 600 miljarder kronor per år av våra gemensamma tillgångar används för att köpa varor och tjänster. Använder vi dem rätt och klokt kan vi göra stor skillnad. Vi kan driva på ny miljöteknik, ställa om till ett mer ekologiskt hållbart samhälle, förbättra arbetsvillkoren, skapa ordning och reda på arbetsmarknaden och ge företag tillgång till en viktig marknad. Vi kan också förlora mycket på vägen om vi gör fel och inte har ambitionen att göra rätt.

Det är inte acceptabelt att det försvinner närmare 180 miljarder kronor varje år på grund av att vi inte avsätter resurser för att följa upp ingångna avtal, inte ställer krav på att företag betalar skatt och inte anlitar svart arbetskraft. Det är inte acceptabelt att våra gemensamma resurser används på ett sätt som leder till social dumpning, ibland ren misär. Det är inte acceptabelt att vårt sätt att använda våra gemensamma resurser leder till osjysta villkor och slår ut seriösa företagare.

Men det kan vi ändra på. Allt handlar om att vilja att förändra, och vi socialdemokrater vill inte någonting annat. Vi ser problemen och är beredda att göra någonting åt dem. Tyvärr delas inte den viljan av den borgerliga majoriteten, och därav våra reservationer.

Fru talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservationerna 1, 9 och 14.

(Applåder)

Anf. 164 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag ställer mig såklart bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 10.

Offentlig upphandling är en oerhört viktig fråga för Miljöpartiet och även för samhället i stort. Det är en väldigt stor post i den svenska ekonomin; ungefär 500 miljarder kronor per år brukar man räkna med att den offentliga upphandlingen utgör. Självklart kommer de krav och de kriterier som ställs upp när man upphandlar offentliga verksamheter att få en stor effekt på samhället i stort.

Det finns genom historien många exempel på fördelar som har vunnits och vinster som har gjorts genom att man har haft en helhetssyn i offentlig upphandling och en livscykelssyn på upphandlingarna och inte bara tittat på lägsta pris vid inköpstillfället. Det kan handla om miljöfördelar genom att man ställt krav på att de produkter och tjänster som upphandlas ska uppfylla högt ställda miljökrav. Det gör att vi kan lämna efter oss till våra barn ett samhälle som inte har stora miljöproblem. Vi vet att det också sparar kostnader på sikt i form av mindre klimatpåverkan, sådant som ger till exempel extremt väder.

Det finns möjligheter att stödja den lokala ekonomin, vilket många studier har visat har en positiv effekt. Om man kan stödja den lokala ekonomin är det någonting som ger positiva effekter för hela lokalsamhället och hela den offentliga sektorn.

Det finns möjligheter att ställa sociala krav och sätta upp sociala kriterier, som vi hörde i det föregående inlägget. Man kan till exempel stödja sociala företag som sysselsätter människor som i vanliga fall står långt från arbetsmarknaden. Det är ett sätt att sänka de offentliga kostnaderna för arbetslöshet och vinna viktiga tjänster på det lokala planet.

Det finns alltså många och starka skäl för att ha höga ambitioner när det gäller att ställa både miljökrav och sociala krav och ha en helhetssyn och en livscykelssyn vid offentliga upphandlingar. Tyvärr görs det i alltför liten utsträckning i dag. Där tycker vi att regeringen skulle kunna vara mycket mer pådrivande och mer tydlig med att uppmuntra och stödja och visa att det ska ställas miljökrav och sociala krav i offentliga upphandlingar både i statlig regi och på det kommunala planet och landstingsplanet.

Vår syn är att social och miljöanpassad upphandling verkligen ska uppmuntras och stödjas. Det ska inte vara någon tveksamhet om var politiken står i den frågan.

Vi ser hur EU-systemet håller på att anpassas. De nya EU-regler som är på väg för offentlig upphandling kommer att vara tydligare när det gäller möjligheten att ställa höga miljökrav. Man ska kunna ställa sociala krav vid upphandlingen, och man ska kunna stödja lokal upphandling.

De nya EU-reglerna måste, anser vi, utnyttjas i Sverige fullt ut. Det har flera utredningar pekat på, inte minst den senaste av Anders Wijkman. Det finns stora möjligheter med dagens regelverk och ännu större med det kommande regelverket att ställa bra och viktiga miljökrav och sociala krav. Det här tycker vi att regeringen verkligen borde utnyttja.

Därför är vi djupt oroade över den inställning som regeringen har i denna fråga, inte minst när det gäller hur man organiserar den offentliga upphandlingen i Sverige. Vi har haft en väldigt bra organisation som har lett till att många kommuner ställer både sociala och miljömässiga krav, och även många landsting. Det beror på att man har haft en bra rådgivningsverksamhet där staten har varit en av aktörerna och bidragit till att vi har ett Miljöstyrningsråd som sätter upp kriterier och ger tydliga råd till alla dem som gör upphandlingar runt om i kommuner och landsting.

Nu har regeringen av någon anledning bestämt att Miljöstyrningsrådet ska läggas ned och att allt arbete kring offentlig upphandling ska föras över till Konkurrensverket. Det tycker vi är ett djupt olyckligt beslut. Så tycker inte bara vi, utan kritik har kommit brett från samhället. Man har sagt att det inte är rätt väg framåt.

Det finns många brister i det förslaget. Det har till exempel Sveriges Kommuner och Landsting påpekat mycket tydligt i sin kritik, även i offentliga medier, till exempel DN Debatt i samarbete med Lantbrukarnas Riksförbund som pekar på samma brister med det här förslaget liksom miljörelsen och många andra aktörer. Till och med regeringens egen utredare säger att det här förslaget till organisering av upphandlingar är helt fel sätt att lösa frågan.

Det finns ett antal problem med den organisatoriska lösning som regeringen har valt. Ett är att man, i och med att arbetet förs över till Konkurrensverket, slår ihop den kontrollerande verksamheten av offentlig upphandling – det måste kontrolleras att offentlig upphandling sker på rätt sätt – med den rådgivande verksamheten, vilket såklart skapar väldigt stora problem.

Så har man inte gjort inom några andra samhällsområden. Där har man tvärtom ansträngt sig att separera rådgivande och kontrollerande organ från varandra. Men här tycker regeringen tydligen att det är jättebra att lägga både rådgivningsverksamheten och den kontrollerande verksamheten i samma myndighet.

Jag tror att det kommer att leda till att exempelvis kommuner och kommunala upphandlare kommer att dra sig för att höra av sig till Konkurrensverket och be om hjälp och råd med upphandlingar. Om det är frågor som ligger i en gråzon finns det risk för att man blir kontrollerad av myndigheten i stället för att få råd och hjälp. Det tycker jag är en väldigt olycklig utveckling som regeringen borde ha tänkt på. Jag hoppas därför att det finns en beredskap att tänka om.

Vi har också sett genom åren hur Konkurrensverket tid efter annan har försökt peka på att det ska vara lägsta pris som ska gälla. De har ganska aktivt avrått från att ställa vare sig miljökrav eller sociala krav vid upphandlingar. Regeringens reaktion på det är att lägga över hela ansvaret för offentlig upphandling på just den myndigheten. För mig är det en väldigt tydlig signal om att regeringen inte prioriterar möjligheten att ställa miljökrav och sociala krav. Det är bekymmersamt.

En annan inriktning när man nu lägger detta under en myndighet är, tror jag, att det kommer att leda till stora bekymmer. Myndigheten har ju en annan karaktär inom det svenska offentliga systemet och även inom EU. När man lägger ansvaret på en myndighet är risken stor att man måste ha betydligt mer administration. Det blir en mycket mer trögrörlig organisation när det gäller upphandlingsregler.

När man tittar på remissvaren finns det till exempel varningar om att ifall det är en myndighet som utfärdar kriterier och upphandlingsrådgivning är risken att det måste notifieras inom EU-systemet, att alla EU-länder kommer att kunna lägga in sina besvär mot förslaget och att det kommer att ta enormt lång tid innan man får fram kriterier för hur miljökrav och sociala krav ska kunna ställas.

Det är bekymmersamt att regeringen har valt den här inriktningen, och det är ännu mer bekymmersamt att de inte lyssnar på den enormt hårda kritik som kommer från stora delar av samhället och som finns i remissammanställningen.

Jag har också noterat att Sveriges Kommuner och Landsting har tagit ett aktivt initiativ i frågan och kommit med ett nytt förslag till hur man kan organisera offentlig upphandling. Jag har också ställt en interpellat-

ion till den ansvariga ministern om inte det skulle vara ett sätt att komma undan de problem som många har pekat på. Jag hoppas verkligen att regeringen har förmågan att tänka nytt och tänka om i det fallet.

Vi tror att det finns stora möjligheter att få snabba effekter på de samhällsproblem vi ser genom att använda offentlig upphandling mer aktivt. Ett sådant exempel är svensk matproduktion. Där ser vi nu hur stora delar av matkonsumtionen försörjs genom import i stället för genom svenskt lantbruk.

I måndags var jag nere på Börstorps slott utanför Mariestad. De bedriver en fantastisk miljöanpassad köttproduktion med lösgående djur. Det är en klimacertifierad och Kravcertifierad gård. De har lätt att sälja till privata konsumenter, men deras stora problem är att de inte får kontraktet vid offentlig upphandling för att deras kött såklart kostar lite mer på grund av att det uppfyller högt ställda miljökrav.

Vi tycker att man i upphandlingar ska ställa krav på att till exempel högt ställda djurskyddskrav ska vara uppfyllda. Man skulle exempelvis kunna fordra att kraven i svensk djurskyddslagstiftning uppfylls. Det skulle vara ett sätt att ge svenska matproducenter möjlighet att konkurrera med producenterna i andra länder. Det skulle också göra att man kan få en bättre köttkonsumtion, bättre miljöeffekter i offentlig upphandling och stöd till svensk matproduktion.

Vi ser att man kan använda offentlig upphandling för att uppnå viktiga miljöfordelar, inte minst när det gäller transportsektorn. Vi har förslag om att man ska stödja att myndigheter använder sig av bilpoolstjänster i stället för att ha egna bilar i transportverksamheter.

Det är ett sätt att upphandla sitt behov på ett väldigt miljövänligt vis som gör att man minskar sina miljökostnader och även sina fasta kostnader i ekonomiska termer. Det gör också att man får ett antal bilpoolsföretag som har bilar som kan användas av privatpersoner på kvällar och helger när de inte används i offentlig sektor. Vi använder bilar mest under dagtid på veckodagarna.

Det här skulle vara ett sätt att se till att bilpoolsverksamheter får ett lyft i Sverige. Det skulle göra stor miljönytta, inte minst i våra storstäder. Där finns mycket man kan göra för att minska biltrafiken, till exempel genom att stödja bilpooler.

Vi tycker också att man vid offentlig upphandling ska vara mycket mer aktiv i att minska kemikalieanvändningen och att man ska använda sig av SIN-listan. Det handlar om att byta ut farliga kemikalier mot mindre farliga. Här finns också möjlighet att använda offentlig upphandling betydligt mer aktivt.

Avslutningsvis vill jag nämna att man inom offentlig upphandling även kan stödja jämställdhetsambitioner i vårt samhälle. Vi har tidigare drivit att man vid offentlig upphandling ska ställa krav på att företagen ska uppfylla högt ställda jämställdhetskrav.

Här och nu vill vi också lyfta fram att man även på andra sätt inom offentlig upphandling kan stödja jämställdhetsarbetet. En studie som har kommit nyligen från Linköpings universitet visar att med dagens system missgynnas kvinnliga företagare vid offentlig upphandling.

Det handlar om höga inträdesbarriärer, långa kontrakt och stora upphandlingar som strukturellt missgynnar kvinnliga företagare. Vi tycker att regeringen ska se över reglerna och försöka komma med anpassningar

för att se till att kvinnors företagande inte missgynnas vid offentlig upphandling.
(Applåder)

Prot. 2013/14:70
19 februari

Offentlig upphandling

Anf. 165 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Kollektivavtal har varit en viktig del i den svenska modellen under lång tid. Att som arbetstagare kunna organisera sig i ett större sammanhang – ett fackförbund – och möjligheten att tillsammans med arbetsgivarparten sluta långsiktiga avtal har borgat för en positiv utveckling av arbetsmiljön, arbetsvillkoren och det sociala skyddet – sjösta löner, helt enkelt.

Det är därför rimligt att det offentliga – kommuner, landsting och stat – ställer som krav att ett anbudsgivande företag som deltar i offentlig upphandling också ska erbjuda sina anställda kollektivavtal eller i varje fall kollektivavtalsenliga villkor.

Fru talman! Det anmärkningsvärda i den här debatten är inte den reservation som berör just kollektivavtal. Det anmärkningsvärda är snarare att den övriga oppositionen inte verkar vara överens. Att den rödgröna oppositionen, som utger sig för att vara ett regeringsalternativ, inte har kommit överens om vilka villkor som ska gälla på den svenska arbetsmarknaden får vän av ordning att undra om detta inte är en prioriterad fråga.

Det är synd. Sverigedemokraterna hade gärna varit med och fällt regeringen i frågan om kollektivavtalsenliga villkor i den offentliga upphandlingen, men det är alltså inte möjligt.

Jag tycker också att det är anmärkningsvärt att frågan om kollektivavtal har blivit viktig som en direkt konsekvens av utstationeringsdirektivet och EU-medlemskapet.

Jag ställer mig återigen frågan: Är det viktigt i den rödgröna oppositionen att nå samsyn i frågan om vilka villkor som ska gälla på den svenska arbetsmarknaden?

Är det viktigt med kollektivavtalsenliga villkor? Är det viktigt att kollektivavtalen gäller även utstationerad arbetskraft? Är det viktigt att ha en väl behovsprövad arbetskraftsinvandring, som jag tror att Socialdemokraterna fortfarande står för, eller bör vi ha en helt fri och öppen arbetskraftsinvandring utan någon som helst prövning, som Miljöpartiet tillsammans med alliansregeringen står för?

Bör utstationerad arbetskraft kunna konkurrera med svensk arbetskraft enbart med lägre löner, eller bör konkurrensen huvudsakligen ske genom kvalitet och inte genom pris?

Eftersom ni uppenbarligen inte är överens om dessa frågor vore det förmodligen intressant för väljarna att veta vad som kommer att gälla efter valet, om det blir en rödgrön majoritets- eller minoritetsregering, så att de slipper köpa grisen i säcken.

För Sverigedemokraternas del är det enkelt: Ordning och reda ska gälla på arbetsmarknaden, kollektivavtal ska omfatta även utstationerad arbetskraft, Lavallagen ska rivas upp, EU-medlemskapet ska omförhandlas i grunden och arbetskraftsinvandringen ska vara behovsprövad.

Fru talman! Sverigedemokraterna är positiva till att införa den så kallade vita-jobb-modellen just när det gäller offentlig upphandling. Modellen kan appliceras på all offentlig upphandling och kräver att det an-

budsgivande företaget erbjuder sina anställda kollektivavtalsenliga villkor.

Detta ska gälla i hela kedjan, vilket innebär att huvudentreprenören har ett ansvar för att eventuella underleverantörer följer de regler som har ställts upp. I annat fall blir förslaget ett slag i luften, och de osunda konkurrensvillkor som i dag råder tillåts fortleva.

Sverigedemokraterna är positiva till att införa huvudentreprenörsansvar. Det anbudsgivande företaget ska också godta att den upphandlande parten – kommunen, landstinget eller för den delen staten – tillåts kontrollera att villkoren i upphandlingen uppfylls genom att undersöka relevanta handlingar: löne- och anställningslistor, skatteinbetalningar och motsvarande.

Det är mot bakgrund av detta synd att Socialdemokraterna i sin reservation har valt att införa yrkanden som ställer mycket långtgående krav på de anbudsgivande företagen. I stället för att nöja sig med de förslag som ligger inom ramen för vita-jobb-modellen ställer man utöver det krav på att företag ska redovisa samtliga intäkter och utgifter kopplade till en offentlig upphandling. Detta innebär naturligtvis en orimlig administrativ börda på framför allt mindre företag. Det inkräktar också på ett företags legitima rätt att ha affärshemligheter.

Sverigedemokraterna kan därmed – dess värre, måste jag säga – inte ställa sig bakom reservationen i frågan i dess helhet. Men låt det inte råda några oklarheter kring att vi är positiva till vita-jobb-modellen i sig. Om samtliga i den övriga oppositionen tycker detsamma är frågan.

Sverigedemokraterna har länge drivit frågan om att förhindra import av kött där djuret har slaktats på ett sätt som uppenbarligen strider mot den svenska djurskyddslagstiftningen. Att ha ett starkt djurskydd på hemmaplan, samtidigt som importen är helt öppen från länder som har en väsensskild syn på djurhållning, blir onekligen ett slag i luften. Det innebär bara att man flyttar den inhumana slakten någon annanstans, för den sker ju ändå.

Det innebär också att svenska bönder tvingas konkurrera med helt olika och orättvisa villkor, där man får en konkurrensnackdel. Det är naturligtvis inte en rimlig hållning.

Vi tycker – och har alltid tyckt – att man i offentlig upphandling ska kunna ställa krav på att det kött vi använder kommer från djur som har slaktats i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning. Jag vill välkomna och tycker att det är bra att Miljöpartiet nu också sätter ned foten i frågan. Det är riktigt bra att det nu är fler partier i riksdagen som är emot till exempel inhumana slaktmetoder, exempelvis sådana där djuret inte bedövas före slakt.

Jag står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer och vårt särskilda yttrande men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 5.

Anf. 166 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Hälften av statens, kommunernas och landstingens samlade utgifter förutom transfereringar spenderas på att köpa varor och tjänster av det privata näringslivet. Enligt tidningen Dagens Samhälle handlar det om drygt 800 miljarder per år. Det visar på betydelsen av ett starkt skattefinansierat välfärdssamhälle.

Dagens Samhälle släppte för en tid sedan en rapport där de skrev: ”Somliga brukar raljera om den ’ofantliga sektorn’. Man kan lika gärna tala om en ofantlig, skattefinansierad, konjunkturokänslig inhemsk marknad som är vidöppen för det privata näringslivet. Ett ankare i en turbulent ekonomi.”

Det visar på betydelsen för det privata näringslivet av den offentliga sektorn. Det offentliga är det privata största enskilda kund. Det kan vara värt att komma ihåg när högern drömmer om ofantliga skattesänkningar, gärna på lånade pengar. Det får konsekvenser i både sämre kvalitet i välfärden och mindre beställningar av det privata näringslivet.

Lagen om offentlig upphandling är därför ett oerhört viktigt redskap som i dag tyvärr förhindrar utveckling, inte minst i form av krav på sociala rättigheter och kollektivavtal samt i form av skatteundandragande och försvårande av lokal landsbygdsutveckling.

Nu pågår ett arbete på nationell nivå och på EU-nivå för att se över lagstiftningen. Det är absolut nödvändigt. Ilmar Reepalu, före detta kommunalråd i Malmö, har dragit frågan långt och ifrågasatt hela lagens existens. Han menar att kommunallagen i stället skulle kunna gälla även i en upphandling.

Den frågan är värd att ställa, inte minst mot bakgrund av den enorma byråkratin, dess kostnader, såväl ekonomiska som sociala, och den utslagning av mindre företag som sker. Därför är det så viktigt att lagen om offentlig upphandling ändras.

Vi vill att lagen ändras så att det ska gå att ställa krav på kollektivavtal i upphandlingarna. Det har högern motarbetat under alla mina år här i riksdagen, trots att de säger sig stå bakom den svenska modellen. För skattefinansierade välfärdstjänster kommer det inte att finnas några EU-rättsliga hinder mot att kommuner och landsting kräver att leverantören har kollektivavtal, anser Sveriges Kommuner och Landstings jurister, LO och Vision. Men allt kommer att bero på hur Sverige väljer att införa det nya direktiv som har kommit från EU.

Vi kommer att göra vad vi kan för att det ska införas i svensk lagstiftning. Det ger oss möjligheter att använda skattepengar på ett rimligt sätt. Det är inte rimligt att skattepengar används för att dumpa löner, sociala avgifter, pensioner med mera. Dessutom, fru talman, är det endast i 13 procent av upphandlingarna som det ställs krav enligt arbetsmiljölagen, så inte ens det funkar i dag.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 3 om rätt att ställa krav på kollektivavtal genom lagstiftningen.

Vi vill också att huvudentreprenören ska vara skyldig att garantera hela kedjan av alla underleverantörers skatter och avgifter. Då skulle vi komma bort från fusk och dumpade löner och få bättre arbetsvillkor. I dag har Skatteverket svårt att få information om vilka utländska företag som bedriver verksamhet här och kan därför inte heller utreda om de är skatteskyldiga. Ett huvudentreprenörsansvar tycker Vänsterpartiet vore rimligt att införa i svensk lagstiftning.

Vi vill också se över rätten till överklagan och till exempel införa att en överklagan ska vara inlämnad redan innan beslutet om vem som ska få kontraktet är taget. Är kriterierna fel är de det oavsett vem som vinner anbudet, och när företagen får underlaget vet de om det är felaktigt.

I Sverige överklagas fler anbud än i många andra länder. Vi ligger över genomsnittet. Nu påverkar överklagningsmöjligheterna också utformningen på upphandlingen, då den upphandlande myndigheten inte vågar skriva underlag som utvecklar och stimulerar kvalitet eftersom risken då är större att upphandlingen överklagas, och då sitter kommunen där utan ett kontrakt och måste finna dyra reservlösningar.

Dessutom borde det finnas en specialdomstol för upphandlingar, vilket skulle underlätta både för den upphandlande parten och för det privata företag som överklagar upphandlingen. I dag tar det alldeles för lång tid.

Uppföljningarna, som Marie Nordén var inne på tidigare, fungerar inte alls i den omfattning som de borde fungera. Endast ca 40 procent av upphandlingarna följs upp. Därför behöver det arbetet förstärkas. Det behövs utbildningar för upphandlarna.

Beloppsgränserna för när en upphandling måste göras behöver också höjas. Sverige har i dag lägre beloppsgränser än genomsnittet i EU. Med högre beloppsgränser skulle det bli lättare att följa upp de upphandlingar man gör eftersom man skulle få färre upphandlingar att följa. Det skulle också innebära lägre kostnader för upphandlingar.

Jag var på en debatt för bara någon vecka sedan och blev då kontaktad av en person som hade varit involverad i en upphandling om summan 800 000 kronor. Den administrativa kostnaden för den upphandlingen var hela 200 000 kronor, det vill säga en fjärdedel av hela kontraktet. Det är över huvud taget inte rimligt.

För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att goda exempel på upphandlingar som gynnar det lokala näringslivet och små producenter sprids vidare och att utbildningar genomförs för hur man kan göra för att stimulera det lokala näringslivet.

I till exempel Dalarna har vi sett hur en kommun har bistått lokala producenter – Rättvik tror jag att det var – genom att lösa deras logistikproblem så att de kan leverera. Då spar man på miljön, gynnar det lokala och förbättrar säkerheten. Man samlar alltså alla små lokala leverantörers varor i en hall, och sedan kör kommunen ut varorna.

I Arvika liksom i Gävleborg har man delat upp upphandlingarna i mycket mindre enheter. Därför kan nu små leverantörer leverera till det offentliga. Man gör till exempel en upphandling av blomkål, en annan av kött, en tredje av korv och så vidare i stället för en enda stor livsmedelsleverans.

Stora upphandlingar leder till sämre konkurrens. Det har visat sig när det gäller mat, vård och omsorg. Det har i sin tur lett till att priserna på varorna så småningom har stigit.

I Malmö finns ett annat bra exempel, och det är den så kallade vita-jobb-modellen som vi vill ska införas i hela landet. Den togs fram i Stockholm av den rödgröna majoriteten i samarbete med facken. Men högern förkastade den så klart. Nu lever den i Malmö, och där gör facken en oerhört viktig insats i kontrollen av dem som har vunnit upphandlingen.

Det är exempel som vi vill ska spridas vidare och som man kan använda också i utbildningar som staten kan bistå kommunerna med.

Det finns också dåliga exempel. Jag tänkte ta upp ett som är mycket aktuellt och som faktiskt har funnits under en längre tid, och det är

Stockholms Läns Landsting som styrs av en borgerlig majoritet och som har upphandlat färdtjänst. Man har använt sig av lägsta pris i stället för det ekonomiskt mest fördelaktiga, som det faktiskt finns möjlighet till. Lägsta pris har inneburit att det företag som har vunnit upphandlingen, Fågelviksgruppen, har lagt ett så lågt anbud att chaufförerna själva får betala för att bolaget har vunnit upphandlingen, det vill säga att de får lägre löner för de tjänster som de utför.

Jag har träffat taxichaufförer som jobbar där. I dag är det så att de kan få jobba två till tre timmar mer per dag för att få ihop samma lön som de hade innan Fågelviksgruppen vann upphandlingen. Det säger ganska mycket om att man inte har tagit socialt ansvar i Stockholms Läns Landsting vid sin upphandling, och så kan det inte vara.

Fru talman! Jag vill också ta upp vårt förslag om att företag registrerade i skatteparadis inte ska kunna få delta i upphandlingar. Karlskrona har antagit en sådan policy, men Konkurrensverket menar att det inte är möjligt. Vi tycker inte att det är rimligt att företag som lever på skattepengar och som gör allt som de kan för att själva undandra sig skatt ska få delta. Vi vill att en sådan översyn av lagstiftningen görs. Det skulle betyda att många giriga riskkapitalister skulle bli fattigare men skattebetalarna desto rikare. Därför yrkar jag bifall till reservation 11.

Fru talman! Till sist vill jag ta upp de möjligheter som det nya direktivet innebär. Mathias Sylwan, jurist på Sveriges Kommuner och Landsting, menar att skattefinansierad vård och omsorg och utbildning är vad EU numera kallar icke ekonomiska tjänster. Det betyder att vi kan ha egna regler och reservera upphandlingar till icke enbart vinstsyftande bolag och utan begränsning på tre år. Vi menar att det är extra viktigt att det får genomslag i svensk lagstiftning. Då kan vinstsyftande bolag inte delta i upphandlingarna av vård, skola och omsorg, utan vi får aktörer som är där enbart av rent intresse för verksamheten och inte för att stoppa pengarna i egen ficka.

Därför kommer det att vara extra intressant att följa det som nu händer och hur regeringen kommer att reagera när utredningen läggs fram den 1 maj, där man visar hur EU-direktivet ska införas i svensk lagstiftning. Jag hoppas därför att Lotta Olsson kommer att kunna svara på vad regeringens hållning kommer att vara i den frågan. Kommer man att ta den möjlighet som EU-direktivet nu öppnar upp för?

Anf. 167 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Vi ska i dag debattera finansutskottets betänkande 27, *Offentlig upphandling*. Jag vill börja med att yrka avslag på samtliga motioner i betänkandet.

Offentlig upphandling är ett stort och viktigt område. Det ser vi också på den mängd motioner som kommit in och som rör ämnet offentlig upphandling.

Den offentliga upphandlingen omfattar mellan 15 och 20 procent av svensk bruttonationalprodukt. Ingen annan kund är lika stor som den offentliga sektorn i Sverige. Därför finns det mycket att debattera i ämnet, och vi ser att intresset är stort. Man kan se att de 63 motioner som har inkommit visar det. Huvudorsaken till att så många bra motioner blivit avstyrkta är att vi inväntar nya förslag på direktiv från den av regeringen särskilt tillsatta Upphandlingsutredningens slutbetänkande.

Professionella upphandlingar är viktiga för att skydda skattebetalarnas pengar och förhindra onödiga kostnader.

Upphandlingsstödet kommer redan 2014 att samlas under Konsumentverket. Konsumentverket tillförs dessutom 35 miljoner kronor från 2015 för att stärka stödet till offentlig upphandling. Detta har till syfte att ge stöd för att skapa bättre upphandlingskompetens. Här skriver man att stöd, information och vägledning om offentlig upphandling och innovationsupphandling samt även kunskap om miljö och social hänsyn vid upphandlingar behöver förstärkas och koncentreras.

Förändringar i direktiven för upphandlingar får många gånger stora konsekvenser för både upphandlare och konsumenter. Därför är jag glad att vi inte lättvindigt detaljstyr utan inväntar Upphandlingsutredningens betänkande.

Att kollektivavtal ska vara ett krav liksom att sociala hänsyn ska tas vid upphandlingar är frågor som man tydligt behöver belysa effekterna av, eller rättare sagt oönskade effekter av, innan man tar beslut. Lika viktigt som det är för seriösa företag att ha möjlighet att vara med vid upphandlingar, lika viktigt är det med ett regelverk som inte i onödan exkluderar något av dessa företag från att vara med. Vidare är de offentliga upphandlingarna en riskbransch vad avser mutor och korruption. De enorma mängder varor och tjänster som upphandlas är självklart en attraktiv marknad även för den oseriöse. Därför är kontroll och sunda riktlinjer ett måste.

Sociala hänsyn är också viktiga att ta. Offentlig sektor måste ta sitt ansvar för att människor ska ha möjlighet att komma i arbete. Därför kan sociala upphandlingar vara bra kravställare. Att de företag som säljer varor och tjänster till offentlig sektor tar social hänsyn är självklart bra. Men dessutom ska de svenska direktiven vara förenliga med EU-rätt. Även här är det viktigt att veta hur man ska utvärdera. Vi har ännu inte kommit lika långt vad avser att utvärdera sociala som materiella värden.

Fru talman! Den svenska nivån på djurskyddet är för oss en självklarhet, och upphandlingar utifrån svenskt synsätt borde vara självklart. Här har vi redan i dag en lagstiftning som gör det möjligt att ställa stora krav på djurskydd vid upphandlingar.

Att miljöhänsyn ska tas vad avser transporter av produkter men också vid tillverkning kommer att finnas med i de nya upphandlingsdirektiven. Ett viktigt synsätt i detta är att titta på hela livscykeln, ett synsätt som är långsiktigt hållbart. Vi går från ett kortsiktigt synsätt att bara se inköpspriset till ett långsiktigt synsätt där kostnaden fördelas på en hel livscykel.

Fru talman! Många krav utgår i dag från den lagstiftning som vi har. Det finns dock mycket att göra för att tydliggöra krav och regler hos alla upphandlare. Tillämpningen av de krav som lagstiftningen ställer på miljö och transporter behöver dessutom bli möjlig att utvärdera. Här finns det fortfarande mycket att göra.

Att små företag ska kunna vara med och leverera varor och tjänster till offentlig sektor är naturligtvis viktigt. Vidare är de små företagens möjligheter att vara med och konkurrera viktiga att ta hänsyn till då man upphandlar. Att upphandlingarna ska vara möjliga att dela upp i mindre delar med flera leverantörer är ett sätt att skapa möjligheter för fler.

Vi vet dessutom att många kvinnliga företagare driver små företag. Även här kommer Upphandlingsutredningen att titta på vilken problematik som finns.

Kundvalsreformer som kompletterar upphandlingar är något som behöver ses över. Kundvalsmodeller är bra och har gett många små företag och företag startade av kvinnor en bra marknad. Upphandlingar kontra utmaningsrätt är ett av de förslag flera motionärer har lagt fram. Här har utskottet landat i att ett sådant beslut ändå skulle strida mot det kommunala självstyret. Utmaningsrätten är alltså ett förslag man får driva vidare på den kommunala arenan, och utmaningsrätt finns i 25 svenska kommuner redan i dag. Jag skulle önska att fler kommuner tog chansen att införa kundvalsmodeller.

Socialdemokraterna föreslår att kommuner ges möjlighet att vid upphandling av välfärdstjänster och tillträde till valfrihetssystem begränsa upphandlingen till icke vinstgivande organisationer. Här frågas inte efter levererad kvalitet; här frågas bara efter vinster. Hur ska då företag som är verksamma i välfärden klara en oförutsedd kostnad? Vem ska våga vara företagare i välfärden om man inte får skaffa sig en marginal i företaget? Det måste vara bästa kvalitet för kostnaden vi ser som norm, inte om organisationen är vinstgivande eller inte.

Herr talman! Motionerna om att staten ska avstå från att upphandla av företag som har kopplingar till skatteparadis är snart en helt onödig motion. Regeringen har sedan den tillträdde arbetat intensivt med att täppa till möjligheterna att skicka pengar till skatteparadis. Det har varit ett bra arbete som innebär att vi i dag bara har några få länder kvar som staten inte har ömsesidiga avtal med angående beskattning av företag och förmögenhet.

Kompetensen hos de svenska kommunerna behöver bli bättre vad avser upphandlingar. Här har en motion från Jessica Polfjärd fått gehör, och en stor satsning på förstärkning av kompetensen kommer att göras. Uppdraget har gått till Konkurrensverket, och som jag tidigare beskrev kommer hela 35 miljoner att satsas på en förstärkning av upphandlingsstödet från 2015. Det är en mängd olika kompetensområden som behöver tillgodose. Juridik, ekonomi, miljö, teknik och socialt ansvarstagande är bara några av de kompetensområden som behöver förstärkas.

Också sanktionerna mot och påföljden för den som inte följer lagen om offentlig upphandling behöver en översyn. Självklart är relevanta sanktioner vid övertramp viktiga, inte minst som styrmedel. Också här finns en översyn med i kommande förslag från regeringen. Det behöver tydliggöras vad det är för sanktioner den får som bryter mot upphandlingsreglerna.

Att de företag som levererar varor och tjänster till den offentliga sektorn ska följa lagstiftningen är något som är självklart, men det kan vara svårt att kontrollera. Här finns motioner om att införa en modell kallad vita jobb vid offentliga upphandlingar. Också här hänvisar utskottet till Upphandlingsutredningens slutbetänkande. Vita jobb ska vara självklara, men man behöver titta på om det ska finnas ett specifikt regelverk för det här.

I en motion föreslås att telefonitjänster inte ska få upphandlas utanför Sverige eftersom det ger dålig kvalitet. Självklart ska inte leverantörer av

Offentlig upphandling

telefonitjänster som inte erbjuder bra kvalitet finnas, men att förbjuda upphandling utanför Sverige strider mot EU-rätten.

I en motion finns ett bra förslag för att fler lärlingar ska komma in på arbetsmarknaden. Det kan vara ett förslag som har lagts fram om att företag som har lärlingsplatser ska ges förtur vid upphandling. Också den här frågan kan vara bra att titta på via Upphandlingsutredningen.

Herr talman! Som jag inledde med att säga är det många bra motioner som väntar på svar då Upphandlingsutredningen kommer med sitt slutbetänkande.

Anf. 168 MARIE NORDÉN (S) replik:

Herr talman! Situationen på arbetsmarknaden, inte minst inom byggbranschen, är många gånger minst sagt oroväckande. Många gånger är den också helt oacceptabel. Man kan tycka att regeringen och Moderaterna borde vara angelägna om att hitta former för att åtgärda just detta så snart som möjligt. Lotta Olsson hävdar – och Moderaterna skriver i betänkandet – att man är mån om att det ska vara ordning och reda och sjysta villkor på arbetsmarknaden. Jag måste säga att jag undrar hur man vill skapa ordning och reda på arbetsmarknaden.

Konsekvent, under varje debatt, sedan jag kom in i finansutskottet har man avisat krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor. Skrivningarna i betänkandet får mig också att undra hur man tolkar – eller hur man vill tolka – det nya EU-direktivet. Man säger: Ja, det finns ett nytt direktiv, men EU-rätten måste fortfarande gälla. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att man nästan önskar att man inte ska behöva införa kollektivavtal därför att EU-rätten nog inte följer EU-direktivet.

Jag undrar: Hur vill man skapa ordning och reda på arbetsmarknaden? Är man beredd att följa EU-direktiven? Om man säger nej till vita jobb och till kollektivavtal, hur har regeringen tänkt skapa ordning och reda? Jag vet att det är lätt att hänvisa till den pågående utredningen, men Lotta Olsson måste väl ändå ha en uppfattning. Moderaterna måste väl ändå ha en tanke om hur de vill gå till väga och vilka åtgärder som är viktiga att införa om de är måna om ordning och reda på arbetsmarknaden. Just nu känns det lite som en läpparnas bekännelse. Så upp till bevis! Hur har ni tänkt lösa det här?

Anf. 169 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Marie Nordén lyfter fram en viktig fråga, nämligen den fria rörligheten inom EU och att man också ska ha bra villkor och en bra arbetsmiljö för dem som finns på arbetsmarknaden. Självklart är det sådant man behöver ta upp i Upphandlingsutredningen. Men vi har ändå i dag att debattera det som är specifikt för offentlig sektor och de offentliga upphandlingarna, så det här är inte en debatt som behandlar villkoren på arbetsmarknaden i detalj.

Egentligen handlar det om att de lagar och regler som finns efterföljs, och därför tycker jag egentligen att det är konstigt med vita-jobbdebatten – precis som att vi skulle ha något speciellt regelverk som ska behandla det som egentligen redan i dag inte är lagligt. De företag som finns och verkar i Sverige i dag måste följa de lagar och regler vi redan har. Det ska inte behöva finnas en speciell regel om att det bara ska fin-

Anf. 170 MARIE NORDÉN (S) replik:

Herr talman! Nu snurrar Lotta Olsson till det lite grann. Vita jobb görs enligt gällande lagstiftning. Det är precis som Miljöstyrningsrådet, som vi har för att se över hur vi ska tolka lagen, vilka krav vi kan ställa när det gäller upphandlingar och hur vi ska tänja våra möjligheter. Det är det vi hela tiden tror: Vi kan faktiskt göra det på ett annat sätt inom gällande lagstiftning. Precis som Miljöstyrningsrådet gör det kan vi göra det också inom den sociala dimensionen.

Då undrar jag: Varför är man så emot att göra någonting inom den gällande lagstiftningen? Det är ju 180 förlorade miljarder varje år, och det är så uppenbart för alla att det krävs insatser. Vi har föreslagit en rad insatser, som man har avvisat. Vi vet att vita-jobb-upphandlingar möter en stor del av just de här problemen och att de skulle kunna skapa ordning och reda när det gäller skattefusk, svart arbetskraft och brott mot arbetsmiljölagarna – allt inom rådande lagstiftning.

Jag förstår inte, så återigen: Om det inte bara är en läpparnas bekän- nelse att man vill ha ordning och reda och sjysta villkor på arbetsmark- naden, varför avvisar man vita-jobb-upphandlingar? Varför uppmuntrar man inte fler kommuner att göra detta om det är möjligt? Man behöver inte vänta; jag tycker inte ens att vi *har råd* att vänta på att utredningen ska läggas fram. Vi förlorar så mycket pengar, på grund av att regeringen egentligen vill någonting annat. Det är nämligen uppenbart att man inte är beredd att använda alla redskap som finns för att beivra just det här fusket.

Vi vet att man har varit väldigt snabb med andra åtgärder för att beivra fusk, till exempel inom försäkringssystemen. Där vanliga med- borgare anklagas för fusk är man snabb att trycka till, men nu handlar det om att på skattebetalarnas pengar sno åt sig 180 miljarder varje år. Varför vill inte regeringen agera skyndsamt? Det undrar jag.

Anf. 171 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Tvärtom kommer Upphandlingsutredningen som nu sätts på plats verkligen att trycka på hur viktiga de här frågorna är.

Jag träffar upphandlare från min hemkommun, Örebro kommun, och man har blivit duktigare på det här. Men man säger där: Vi är en stor kommun, och ändå har vi inte redskap, regelverk och kompetens överallt för att titta på alla dimensioner. Jag tycker att det är lite förmätet av Ma- rie Nordén att tro att det ska vara så enkelt, när det är så många faktorer man ska titta på. Man har ju både ekonomiska och sociala hänsyn att ta och arbetsmarknadens regelverk att rätta sig efter. Ibland är det svårt att få ihop alla dessa parametrar samtidigt som man ska leta kostnader. Där känner man att man inte har tillräcklig kompetens. Vi kan inte bara titta på miljö, bara på arbetsmiljö eller bara på kostnad utan på alla faktorerna tillsammans.

Jag skulle tvärtom vilja säga att regeringen verkligen visar att man vill satsa mycket på det här området. Det kommer att gå väldigt mycket framåt för offentlig sektor när vi får ett mycket bättre regelverk på plats.

Anf. 172 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Ibland undrar man hur snabbt skyndsamt kan vara. Vita-jobb-modellen har funnits sedan 2006. Det är 2014 nu. Den borgerliga regeringen har haft åtta år på sig att, om de hade velat, öka kontrollen och därmed också öka skatteintäkterna och begränsa fusk och social dumpning. Vita-jobb-modellen är just en sådan modell. Den politiska viljan har inte funnits. Det är rätt tydligt.

Jag tänker ta upp det nya direktivet, som Lotta Olsson också talar om. Det nya direktivet skapar nya möjligheter helt enkelt, eftersom hela ingången när direktivet togs fram var just att man skulle gå ifrån det system man har haft, det vill säga att man har krävt att även sjukvårdstjänster och så vidare ska upphandlas och att man inte ska ha krav på icke vinstdrivande företag. Det nya direktivet öppnar möjligheten att helt undanta hälso- och sjukvård, utbildning och sociala tjänster från kravet, eftersom det kommer att betraktas som icke ekonomiska tjänster.

Då vill jag veta vad Moderaternas inställning är till det. Tänker ni genomföra det i svensk lagstiftning, när nu rätten finns från EU:s sida? Eller tänker ni fortsätta på den inslagna vägen och låta vinstdrivande företag delta på samma villkor som sociala företag, det vill säga att helt slå undan fötterna på de sociala företagen?

Min fråga till Lotta Olsson är: Vad är Moderaternas inställning till de här nya möjligheterna?

Anf. 173 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Ulla Andersson lyfter fram viktiga frågor här. Samtidigt tycker jag att Ulla Andersson ger en förenklad bild av att sociala hänsyn och vinstdrivande företag inte kan förenas.

Jag satt i arbetsmarknadsutskottet tidigare och besökte företag som jobbade med åtgärder för att personer som hade varit borta från arbetsmarknaden väldigt länge skulle komma tillbaka. Och jag är ledsen, men det var inte offentlig sektor som hjälpte till där. Det var ibland små vinstdrivande Ica-företag som var de duktigaste på att ta ett socialt ansvar och ändå skapa bra vinst i sitt företag.

Jag tror att Ulla Andersson och jag har så himla olika syn på det här. Jag talar inte om kortsiktiga höga vinster och att man sedan lägger ned sitt företag, utan att man ska försöka jobba långsiktigt, förvalta och skapa bra kvalitet. Jag tror att de två faktorerna socialt ansvarstagande och sunda vinster i ett företag kan gå hand i hand, så där ser Vänsterpartiet och jag väldigt olika på världen, tyvärr.

Anf. 174 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! År 2011 var vinsterna 9 miljarder i vård, skola och omsorg. Vård, skola och omsorg hade dubbelt så hög avkastning som övrig tjänsteverksamhet. Det säger något om att skattepengar går till det som de inte ska.

Det nya direktivet ger möjligheten att ställa krav på att företagen ska återinvestera allting i verksamheterna. Det är en helt annan modell än den vi har i dag och som Lotta Olsson nu står och försvarar. Just kravet att allting ska återinvesteras i verksamheten skapar helt andra förutsättningar, för då får man de ideella aktörer och organisationer, stiftelser och kooperativ som är där just för verksamhetens syfte och skull, det vill säga

att man har en idé om vad man faktiskt vill och är inte där för att tjäna väldigt mycket pengar, som Carema, Attendo och andra sådana aktörer. Vi har sett alltför mycket av hur de för att tjäna pengar har pressat både arbetsvillkor och kvalitet.

Jag tolkar väl Lotta Olsson då som att man helt enkelt inte vill göra någon förändring, utan att man vill ha privata vinstdrivande företag och riskkapitalister i välfärden även fortsättningsvis, även när man nu får möjlighet att ändra i lagen om offentlig upphandling. Det tycker jag är beklagligt.

Innan jag avslutar vill jag ta upp en skrivning i betänkandet som får mig att reagera och som egentligen är en fortsättning på det som Marie Nordén tog upp. Så här står det: Utskottet håller dock fast vid sin ståndpunkt att det inte är lämpligt att ta något initiativ till att införa krav på kollektivavtal eller liknande i den svenska upphandlingslagstiftningen. Det vill säga att Moderaterna och övriga högerpartier i utskottet inte står bakom den svenska modellen. Det är så man måste utläsa förslaget. När man läser så här svart på vitt är det väldigt tydligt vad ni säger, även om ni säger något annat muntligt. Ni har helt enkelt inte viljan att försvara den svenska modellen.

Anf. 175 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Det som är spännande i den här debatten är att det som är absolut viktigast i allt förvaltande av skatteintäkter är vad man får för kvalitet för pengarna, och det nämner inte Ulla Andersson en enda gång.

Man kan jämföra vårdcentraler, skolverksamhet, snöröjning eller vad som helst. Det som är det absolut viktigaste är att man får bra verksamhet för pengarna, att det är effektivt och att man gör kvalitetsupphandlingar. En del kommuner har varit väldigt duktiga på det. Ibland är det kommunen och ibland privata utförare som gör väldigt bra kvalitet för pengarna. Det är egentligen det som vi är ute efter. Sedan kan man jobba olika effektivt i olika verksamheter. Då är det ibland också en kritik mot oss själva. Har vi ett bra och effektivt förvaltande av pengarna i våra kommuner är det möjligt att göra jättestora vinster på att göra samma saker. Enligt de kvalitetsuppföljningar som gjorts har inte de privata utförarna sämre kvalitet på sina verksamheter.

Hemma i min region visar många av de kvalitetsuppföljningar som har gjorts att de privata utförarna står sig jättebra. De gör bättre för samma pengar. Ändå kan de leverera kanske inte en stor vinst men en vinst.

Jag skulle önska att Vänsterpartiet blev ett kvalitetstänkande parti och inte bara letade efter vinster som försvinner ut åt olika håll.

Det har aldrig någonsin täppts till så många hål till skatteparadis som det har gjorts under den här regeringen. Det är jag väldigt glad och stolt över.

Anf. 176 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Många kommunpolitiker upplever att lagen om offentlig upphandling, LOU, är krånglig. Det har dess värre lett till att alltför många folkvalda har överlätit åt en anonym tjänstemannaorganisation att sköta inköpen, med lågt pris som enda krav.

Centerpartiet tycker att det är dags för fler kommunpolitiker att ta tillbaka makten över maten. Det finns så mycket mer som kan göras inom ramen för LOU än vad som görs i dag.

Runt om i Sverige finns en dubbelmoral när det gäller den svenska matupphandlingen. Många kommuner och landsting köper till exempel in kött som skulle vara olagligt att producera i Sverige, och det är inte rimligt. Redan i dag finns det många möjligheter att ställa krav utan att bryta mot de regler som gäller. Och det behövs ytterligare kompetenshöjning om hur man kan göra för att få mat som produceras med högt djurskydd och höga miljökrav.

Därför var det välkommet att landsbygdsministern i går meddelade att han tillsammans med grisbranschen, handeln och intresseorganisationer ska diskutera vad man kan göra för att stärka näringen.

Herr talman! Förra året presenterade den så kallade Upphandlingsutredningen sitt betänkande. Förslaget om en nationell strategi för offentliga upphandlingar är välkommet. Varje år upphandlar offentliga organisationer i Sverige varor och tjänster för minst 500–600 miljarder kronor. Därför är det viktigt att kunna garantera likabehandling, icke-diskriminering och fri och öppen konkurrens. Alla aktörer, små som stora, ska kunna delta i upphandlingar. Det är en helt avgörande princip.

En av de viktigaste åtgärderna för upphandlingen i Sverige är att upphandlingskompetensen höjs. Det får inte enbart vara priset som är riktmärke. Även kvalitet och faktorer som har bäring på det lokala samhället och näringslivet måste vägas in.

Upphandlingsutredningen föreslår att dialogsamtal ska ske där beställare av offentliga upphandlingar i förväg kan diskutera med dem som vill delta i upphandlingen. På så sätt kan vi stärka utrymmet för innovativa lösningar så att upphandlingen blir ett verktyg för att stärka den lokala ekonomin.

I Norge arbetar man redan i dag med så kallade offentliga innovationsupphandlingar på ett systematiskt sätt. Genom dessa beställs exempelvis en lösning på ett problem eller en produkt. På så sätt får fler entreprenörer tillfälle att delta i upphandlingar och medverka till kreativa lösningar.

Herr talman! I många företag är behoven snarare än lösningarna utgångspunkt för utvecklingsarbetet. Så bör det också i större utsträckning vara i offentliga verksamheter. Regeringen har tagit steg för att förbättra förutsättningarna för innovationsupphandling. Mer behöver dock göras.

Offentlig upphandling har genom sin omfattande storlek stor potential att vara ett viktigt miljöpolitiskt styrinstrument. Det är också ett uttalat mål för regeringen och från EU.

Rätt genomförd leder offentlig upphandling till högre kvalitet och lägre kostnader för det allmänna och för konsumenterna.

Herr talman! Den offentliga upphandlingen berör många verksamheter i olika branscher, allt från livsmedel och vägbyggen till byggmaterial. För den lokala ekonomin, det lokala företagandet och de lokala jobben har offentlig upphandling en stor betydelse.

Undersökningar av de små företagens tillväxt och verksamhetsförutsättningar visar att stängda marknader är en viktig orsak till att små företag inte växer och därmed inte kan nyanställa. Den offentliga marknaden

är viktig för de små företagen. Arbetet måste därför fortsätta för att den offentliga upphandlingen ska bli mer tillgänglig för de små företagen.

På en mindre ort skapar företagandet snabbt ringar på vattnet i form av mer jobb när en lokal livsmedelsproducent kan växla upp, när taxientreprenören vinner skolskjutsupphandlingen eller när det lilla it-företaget får kontrakt med kommunen.

Herr talman! Europaparlamentet har nu godkänt det så kallade paketet för offentlig upphandling. Huvudprincipen vid offentlig upphandling kommer framöver att innebära att kvalitet, arbetsvillkor och omsorg om miljön ska vara vägledande. Det kommer att göra skillnad. Offentlig upphandling står i dag för över en femtedel av EU:s samlade bnp. Den som upphandlar kommer framöver också att kunna kräva att produkter är certifierade efter miljömässiga eller sociala standarder, och det är bra.

Jag vill att svenska kommuner, landsting, regioner och andra myndigheter ska kunna handla upp sjyst producerade produkter och att våra barn och äldre ska kunna äta bra och näringsrik mat i skolan och på äldreboendet. De nya möjligheterna att ställa tuffa miljökrav vid upphandlingar kan inte anses som något annat än en seger för svenska livsmedelsproducenter och andra som levererar varor med hög kvalitet eftersom många av dem redan i dag ligger i framkant när det gäller hållbara produkter.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis konstatera att de enorma resurser som läggs på offentlig upphandling är ett viktigt verktyg för att stimulera jobb, företagande, miljö och välfärd i hela landet. Med de beslut som nyligen fattats på europeisk nivå och med det arbete som ligger framför oss efter Upphandlingsutredningen tar vi viktiga steg för en mer träffsäker offentlig upphandling.

Anf. 177 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Vi tar ut skatter från företag och från dem som arbetar för att bedriva den svenska välfärden. De skattepengar vi plockar ut ska vi använda så effektivt som möjligt. Det är utgångsläget även när vi diskuterar upphandlingsfrågor. Vi har hört att vi använder 600 miljarder eller kanske 800 miljarder till offentlig upphandling. Det går faktiskt inte att räkna ut exakt hur mycket pengar som används till offentlig upphandling.

Det finns en komplexitet i detta, och det är därför man tittar på det, det är därför EU kommer med nya direktiv och det är därför vi så småningom kommer att ta ett beslut om upphandling.

Det är kanske svårare att formulera sig i dag och tydliggöra vad man vill uppnå med de upphandlingar som man gör. Men också kraven från andra intressenter, kraven på att upphandlingar ska nyttjas i specifika syften gör att trycket på dem som upphandlar från olika myndigheter ökar.

Syftet är för det mesta gott. Man vill använda upphandlingen för att förändra och förbättra utvecklingen i vårt samhälle.

Man kan säga att det finns tre läger när det gäller upphandlingar. Det ena lägret går by the book. Det ska vara effektivitet och rätt nyttjande av skattemedel. Man ska inte lägga sig i så många andra saker utan fokusera på likabehandling, transparens och effektivitet.

Det andra lägret ser lagen om offentlig upphandling och själva upphandlingen som vägar att förändra samhället och påverka samhällsut-

vecklingen. Man vill lägga in många olika delar, såsom miljö och sociala mål. Det är viktigt.

Det tredje lägret ser lagen om offentlig upphandling som Guds straff till mänskligheten. Man tror sig kunna fixa det bättre själv och tycker att det är för mycket överklaganden och överprövningar.

Tiotusenkronorsfrågan i sammanhanget är: Hur hittar vi en balans mellan dessa olika utgångslägen där vi kan föra ihop mycket av det som vi har diskuterat här i dag?

Vi får dock aldrig glömma bort grunden för upphandlingsreglerna och varför dessa regler finns. Dels ska skattebetalarnas pengar användas så effektivt som möjligt, dels måste vi upprätthålla likabehandling, insyn och transparens för att minska risken för korruption och nepotism.

Det är viktigt att ha med detta. Med denna grund ska vi bygga på detta instrument, och då är det viktigt att lägga till det som kan driva utvecklingen framåt.

Vi får dock aldrig glömma att de miljökrav och sociala hänsyn som vi vill ta till måste ha relevans för den tjänst eller vara som ska upphandlas. Det är också ett centralt begrepp.

Jag ser fram emot den kommande propositionen. Den kan rymma mycket mer av det vi står här och önskar. Samtidigt får vi inte glömma bort att om vi binder upp oss till specifika krav eller modeller som ska styra all upphandling i myndigheter, kommuner och landsting begränsar vi möjligheten att pricka rätt i det vi vill uppnå vid upphandlingen.

Det ser inte likadant ut i Malmö som det gör i Kiruna eller i Storuman. Vi måste komma ihåg de skillnader som finns i vårt land. Därför får vi inte fastna i modeller.

Oppositionen har skrivit en hel del olika typer av motioner. Vi har diskuterat kollektivavtalet en del, men det finns också motioner från vänstersidan om att vi ska exkludera vissa företag som gör vinster. Jag vill ”bottna” i några av motionerna. Den ena gäller kollektivavtal. Förhoppningsvis kommer det förslag i propositionen som tar spjörn mot och ännu mer förhindrar det som ingen av oss vill se på marknaden, nämligen svartarbete och social dumpning. Det är vi alla emot, och vi vill göra allt vad vi kan för att minska det.

Samtidigt tycker jag att man måste fundera på om man ska skriva det som redan står i lagen en gång till vid upphandlingar. När vi har diskuterat det här i vår kommun brukar jag föra fram detta: Släpp det som redan står i lagen! Den finns ju redan. Om någon bryter mot lagen ska det åtgärdas på olika sätt. Sedan är frågan hur man följer upp det. Men när man upphandlar ska man fokusera på det som inte redan finns hanterat i lagen. Jag hoppas att vi kommer fram med bra förslag i denna del.

Jag blir dock lite fundersam när det i den andra meningen i ställningstagandet under punkt 1 i en reservation som Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna tillsammans har skrivit står: I ett samhälle där social dumpning och svartarbete har blivit vanligare har det blivit allt viktigare att kräva sociala villkor vid offentliga upphandlingar.

Marie Nordén! Min fundering är: Vilket belägg har du för det? Vilket belägg finns det för att svartarbete och social dumpning har blivit vanligare? Vi går ju mot en trend där det blir mindre vanligt. Vi minskar svartarbetet i vårt samhälle i Sverige i dag. Vi har sett till att göra en massa tjänster mycket mer vita i dag. Jag var tillsammans med en grupp

på Visita i går och diskuterade detta. Redan det att man har harmoniserat momsfrågan mellan att äta på restaurang och köpa mat i en livsmedelsbutik har gjort att Skatteverket har fått in 700 miljoner kronor mer per år. Vi minskar svartarbetet i vårt samhälle i dag.

Det finns fortfarande många gropar där man har bekymmer. Malmö stad visar på sina bekymmer. Detta ska vi göra allt för att komma åt. Men vägen går genom att vi harmoniserar. Genom att vi sänker vissa skatter har vi fått fler jobb vita och minskat en stor del av de bekymmer som har funnits förut. Texten i denna del är rent missvisande. Jag skulle gärna vilja ha svar på detta: Hur har ni i Socialdemokraterna mätt detta i förhållande till hur det såg ut tidigare? Allt annat pekar ju på att vi minskar svartarbetet i vårt land. Det skulle jag vilja få bekräftat.

Jag funderar lite på det här med välfärdstjänster. Det kommer samtidigt in i detta. Speciellt Vänstern vill exkludera välfärdstjänster och särskilt en viss typ av dem som skulle göra vinst på detta. Varför ger man sig då på den grupp av upphandlade företag som bedriver välfärdstjänster – dem som vi kanske har bäst koll på? Vi vet att de sköter arbetsvillkoren och att de sköter sin arbetsmiljö och har en bra sådan. Detta följs upp stenhårt.

De största problemen med upphandling ligger inte där. De ligger där vi har upphandlat byggtjänster eller andra typer av tjänster. Där ligger också de stora vinsterna. Men det vill man inte fokusera på. Det vill inte oppositionen, och framför allt inte Vänsterpartiet, fokusera på. De vill ge sig på dem som vi har bäst koll på när vi upphandlar saker och ting och inte dem som vi kanske har minst koll på. Oppositionen resonerar oerhört underligt i de här delarna; jag blir alldeles förbryllad.

Vi ska tydligen också exkludera de företag som gör vinster. Borde inte Vänsterpartiet i stället fokusera på att exkludera företag som gör förluster? Det är där vi skapar elände. I företag som gör vinster får vi bättre arbetsmiljö och mer koll på kvaliteten. Där det görs förlust får vi problem. Se på de kommuner som bedriver äldreomsorg eller annat där man går med förlust! Det är där vi har problemen. De finns där, och de finns inte där man gör vinster. Jag tycker att det är ett märkligt synsätt. Å ena sidan vill man stå upp för att värna de villkor som finns och ha kontroll på god arbetsmiljö, å andra sidan exkludera dem som man har bäst koll på.

Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna går inte så långt när det gäller kollektivavtalen. De vill ha kollektivavtalsliknande åtgärder och att det ska finnas med i upphandlingarna, medan Vänstern säger att det ska vara kollektivavtal. Här får vi också ett generalangrepp på alla småföretagare som inte har kollektivavtal. Å ena sidan vill man bryta ned upphandlingarna så att de blir mindre och därmed kan gynna de småföretag som finns, å andra sidan sätter Vänstern foten i ansiktet på dessa småföretag. Jag tycker verkligen att det är underligt att man vill exkludera dem helt från upphandlingarna.

Per Bolund ägnar i stort sett hela sitt anförande åt organisationsfrågorna. Det är lite märkligt. Per Bolund talar om att lägga även rådgivningen hos Konkurrensverket och förstärka det med 35 miljoner – alltså nästan fördubbla den budget man har – för att kunna hantera det. Menade du att denna typ av tanke eller idé är så allvarlig att du även tycker att man ska gå in hos Skatteverket och polisen? Ska man bryta sönder dessa

myndigheter och skilja ut den rådgivande myndigheten Skatteverket från den där som har myndighetsutövningen och göra samma sak hos polisen och bilda flera myndigheter även där? De hjälper ju till med råd och stöd, men samtidigt har de straffskalan att nyttja, och de ska hålla ordning och reda. Är det din syn på den frågan, Per Bolund? Det skulle vara bra att få veta det.

Till sist är det något som är lite märkligt när Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna står bakom kollektivavtalsreservationen. Jag lyssnade när Sven-Olof Sällström stod i talarstolen, och jag hör att du vill komma åt arbetskraftsinvandringen genom att kräva kollektivavtal. Det är den vägen du vill komma in. Du använder detta som en hävstång för att komma åt arbetskraftsinvandringen. Det är i och för sig föga förvånande, men det är där ditt syfte ligger. Det handlar inte direkt om att du vill ha denna typ av kollektivavtalsliknande förhållanden, utan det handlar om att minska och försvåra arbetskraftsinvandring.

Anf. 178 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Vilka belägg har du för att korruptionen och svartarbetet minskar, Anders Sellström? Jag kanske inte kan hänvisa till någon offentlig utredning om att svartarbetet ökar, men i dag kan du i vilken svensk stad som helst se en frisör som annonserar om klippning för 50 kronor. Du kan få en pizza för 29 kronor, och du kan få din bil handtvättad för under hundralappen helt öppet. Alla förstår att detta inte går att göra med vit arbetskraft.

Under den senaste tiden har vi haft stora korruptionsskandaler i Solna och Göteborg på ett sätt som vi inte har haft på mycket länge i Sverige. Nej, jag har ingen offentlig utredning att hänvisa till, men tecknen är tydliga.

Allt detta hör ihop med den ansvarslöshet och den brist på kontroll som finns i det system som alliansregeringen har skapat. Du frågar varför vi ska ha vita-jobb-modellen. Det finns ju redan en lagstiftning, säger du, och alla företag följer lagen. Det är det som är det fina med vita-jobb-modellen; man kontrollerar.

Jag har en gång i tiden varit officer. Det första jag fick höra från de officerare som utbildade mig var: Förtroende är bra. Kontroll är bättre. Det håller jag fast vid.

När det gäller det sista som du tog upp är det självklart att alla som jobbar i Sverige ska göra det på sjysta villkor. Oavsett om man kommer som arbetskraftsinvandrare, om man är utstationerad till Sverige eller om man är född i Sverige och har bott här sedan urminnes tider ska man jobba på samma villkor och med samma arbetstider. Samma arbetsmiljölagstiftning ska gälla, man ska ha rätt till samma lön och man ska betala samma skatt. Det är vår utgångspunkt, och ingenting annat. Lägg inga ord i min mun, tack!

Anf. 179 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag håller självfallet med om att det finns avarter i vårt samhälle. Så är det inom många områden, och det måste vi idogt arbeta vidare mot.

Detta kommer att innehålla möjligheter att helt enkelt exkludera dem som gör en prisdumpning i en upphandling. De får inte var med. Så står

det skrivet i direktiven; om prisdumpningen är för hård kan man bara plocka bort dem eftersom man anar att det är felaktiga prisvillkor. Men om du hela tiden gör det mindre lönsamt att jobba svart, att leverera svart, minskar ju med självklarhet vitsen med att jobba svart.

Vi var på Visita, alltså arbetsgivarorganisationen för hotell och restaurang, i går. De har kollat detta med Skatteverket, och det kommer 700 miljoner kronor mer från den här verksamheten på grund av att man nu inte kan fuska med momssättningen beroende på om kunden hämtar mat eller sitter och äter maten på stället. Den skillnaden som fanns förut har vi tagit bort. Det är ett bevis på det hela. Det andra är hushållsnära tjänster där vi får fram mycket mer vita jobb. Det har också minskat svartarbetet, det är erkänt. Men hänvisa till den utredning som säger att det här har ökat! Nu säger du att det finns exempel som ni kan plocka fram, men jag kan åtminstone ta fram siffror på att det har blivit vitare och att det har kommit in mer skattepengar. Sedan kan jag inte bevisa mer än så i nuläget, men jag tycker att jag har bättre bevis än vad du har.

Anf. 180 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Om man har problem med kriminalitet i samhället får man inte bort de problemen genom att göra de kriminella handlingarna lagliga. Har man problem med att varken arbetsgivare eller arbetstagare gör rätt för sig gentemot samhället får man inte bort det genom att avskaffa skatter och regelverk på arbetsmarknaden. Jag håller med om att det finns vissa saker som ni har gjort som har varit bra. Vi har stått bakom till exempel det här med hushållsnära tjänster, och det har visat sig att det har varit lyckat. Men det finns också avarter. Det måste du ändå hålla med om.

Vi måste få in skattemedel för att kunna bevara vårt välfärdssamhälle och ha en gemensamt finansierad skola, sjukvård och omsorg. Vi kan inte avskaffa skatten på jobb bara för att det finns de som jobbar svart, så att de slipper bryta mot lagen. Förtroende är bra men kontroll är bättre, och det är precis det som vita-jobb-modellen syftar till. Att ni inte förstår det!

Anf. 181 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Ditt resonemang går ungefär ut på att om en kirurg opererar fel ska vi ta bort alla kirurger. Du drar alla över en kam. Om *en* kommer utifrån och tvättar bilen billigt är det fel på hela arbetskraftsinvandringen. Det är sådana liknelser du gör. Eller det är åtminstone så jag hör det du säger. Jag hoppas att jag missuppfattar det, men jag tror inte att jag gör det.

Man kan inte dra alla över en kam. Om någon gör fel måste vi försöka komma åt det som görs fel och inte sabotera för allt gott som görs. En gör fel, men det finns många som gör en massa gott. Likaså finns det inom arbetskraftsinvandringen självklart problem som vi måste åtgärda och sätta fokus på. Det tycker jag är en självklarhet. Men vi har ju så mycket gott som kommer av arbetskraftsinvandringen. Du vill stänga gränsen, och nu försöker du nå dit genom detta med upphandlingar och kollektivavtal. Jag vet inte om Socialdemokraterna är så glada över att ha

dig i reservationssällskapet i det här fallet. Ditt syfte tycker jag är tydligt, och jag tycker att jag tolkar dig helt rätt.

Anf. 182 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag ska försöka att inte förlänga den här debatten onödigt mycket, eftersom det redan är kväll. Men Anders Sellström ställde en konkret fråga till mig, och jag vill gärna ge ett svar på den.

Hur man organiserar myndigheters arbete är ganska avgörande för hur verksamheten ser ut och också hur det påverkar dem som berörs, till exempel i det här fallet upphandlare i kommuner och landsting. Man kan notera att regeringen själv har haft synsättet att det är ganska olämpligt att blanda ihop inspekterande verksamhet med rådgivande verksamhet som till exempel tar fram kriterier. Man kan ta Skolverket och Skolinspektionen som är två olika myndigheter som exempel. Ett annat exempel är Trafikverket och Trafikinspektionen som regeringen har inrättat. Inspektionen för vård och omsorg inrättades så sent som 2013 och är skild från Socialstyrelsen. Man har valt att lägga verksamheterna i olika myndigheter. Faktum är att i det här fallet är det en ny myndighetsorganisation som föreslås. Då måste regeringen och även Anders Sellström fråga sig om det verkligen är lämpligt, med den tydliga kritik som finns, att lägga in både tillsynsansvaret och det rådgivande ansvaret i samma myndighet.

Vi var tillsammans, vill jag minnas, på Sveriges Kommuner och Landsting för bara några månader sedan och tog del av den förödande kritik som de hade mot det här förslaget och den stora oro som de kände för vilka konsekvenser det skulle få. Jag tycker inte att man bara kan ta det med en klackspark och säga att det nog ordnar sig. Vi har ett remissförfarande och en dialog med samhällsaktörer just för att kunna ta till vara deras synpunkter och deras kunskaper.

Även den utredare som regeringen utsåg, Anders Wijkman, har varit otroligt kritisk mot det här organisationsförslaget. Han har skrivit på DN Debatt att det blir sämre upphandlingar med en myndighet på två stolar. Jag frågar mig varför regeringen så konsekvent vägrar att ta till sig den här kunskapen och de här synsätten. Det verkar som att det är mycket prestige som gör att man nu inte kan ändra sig och ta vara på de förslag som finns från till exempel Sveriges Kommuner och Landsting. Det är tråkigt.

Anf. 183 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Du beskriver att det finns olika typer av myndigheter, Per Bolund. En del har sin rådgivande verksamhet och sin kontrollerande verksamhet inom myndigheten, och i en del är det åtskilt. Så ser det ut. Att döma ut en myndighet i förväg som ska göra det som många andra myndigheter gör tycker jag verkar lite märkligt.

Det kommer självklart att följas upp, men här får man oerhört mycket mer muskler att kunna satsa just på den rådgivande delen. Jag tror säkert att med den kritik som finns och med Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter på det här kommer man att vara väldigt nogga med att det här ska fungera och bli jättebra.

Sedan vet du också att det är så att man står och väger och till slut måste fatta ett beslut, och då landar man i ett beslut som man tycker är

vettigt och tror ska kunna fungera. Då kanske det är en del som inte tycker om att beslutet landade just där. Men att i förväg säga någonting som har fungerat i många myndigheter – i andra myndigheter har man inte den här funktionen inom myndigheten – och säga att det inte kommer att fungera och att det är vansinnigt och fel är lite dålig argumentation. Då måste man hålla den linjen när det gäller alla andra myndigheter med samma organisationsform också och föreslå att de också ska, så att säga, separeras. Jag vet inte om du tycker så när det gäller till exempel polismyndigheten, som vi väl har mycket att tycka till om, men i just den här delen kanske vi inte känner att det har varit så stor problematik.

Anf. 184 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Man kan ha två olika synsätt. Man kan gå in med en optimistisk inställning, och det försöker jag och Miljöpartiet göra i de flesta sammanhang. Vi har ingen anledning att ifrågasätta myndigheter generellt. Men när man tittar på den roll som Konkurrensverket till exempel har haft när det gäller upphandlingar är det tydligt att de konsekvent har försökt motverka möjligheten att ställa miljökrav och sociala krav och varit tydliga med att det snarare är lägsta pris som ska gälla. Att då lägga över upphandlingsverksamheten och rådgivningen just på den myndigheten uppfattas av alla andra, utom kanske Anders Sellström och regeringsrepresentanterna, som en tydlig signal om vad man vill uppnå med offentlig upphandling. Det är väl en bidragande orsak till den här oron.

Som jag ser det går man emot en djupt liggande svensk tradition av att man innan man gör organisationsförändringar också utreder konsekvenserna av det. Vi har haft utredningar som pekar på att det är en bra idé att samla kompetensen kring offentlig upphandling hos *en* aktör, men man har absolut inte föreslagit att den ska läggas på Konkurrensverket. När den statligt utsedda utredaren går aktivt emot förslaget och säger att det inte är rätt väg att gå tycker jag att man har ett ansvar att lyssna.

Man ska inte heller vara naiv och bara blunda och hålla tummarna för att allting kommer att gå bra, utan ser man oroande signaler har man också ett ansvar från regeringens sida, tycker jag, att agera på det. Nu ser vi hur till exempel miljökompetens inte prioriteras vid de anställningar som görs från Konkurrensverkets sida. Det är också en tydlig signal om att det inte är just miljöaspekten i offentliga upphandlingar som man kommer att hålla högt, utan andra aspekter, till exempel juridisk kompetens och liknande, värderas högre.

Det finns alltså oroande signaler, och regeringen kan välja att se dem eller att inte se dem. Ser man dem inte tar man också ett ansvar för det. Jag är oroad, och jag tycker att man har ett ansvar från regeringens sida att lyssna på de väldigt kritiska synpunkter som har kommit. Att i det läget bara blunda och hoppas på det bästa tycker jag inte är en ansvarsfull politisk hållning.

Anf. 185 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Minns Per Bolund att jag sade i början att det finns tre läger i vilka man kan dela in synen på upphandlingar? Det ena handlar just om effektivt nyttjande av skattemedel och att man vill ha transparens och effektivitet i de delarna. Konkurrensverket har jobbat mer i den gruppen, medan Miljöstyrrådet mer har siktat på den andra gruppen

som handlar om hur vi med miljö och av sociala skäl kan jobba mer med de här frågorna och inspirera de lokala aktörerna till att så effektivt som möjligt få med vad de vill i en upphandling.

Ser inte du detta som en jättebra möjlighet att med den nya lagstiftningen få in ett annat tänk hela vägen? Då har vi inte en myndighet som jagar utifrån en synvinkel och en annan myndighet som jagar utifrån att försöka göra miljödelarna så bra som möjligt. Nu får vi ihop ett helhets-tänk kring upphandlingar. Det måste vara betydligt bättre för kommuner och landsting. I stället för att ha två som jagar får vi mer samsyn kring frågorna och hur vi ska driva utvecklingen framåt med den nya lagstiftningen. Jag ser lite fördelar med detta för att kunna nå framåt på ett bättre sätt.

Jag tror alltså inte att vi riktigt än ska säga organisationen som ska komma i gång så småningom. Vi ska ge den en chans. Och det kan vara så, Per Bolund, att man når ännu längre än man hade gjort med två olika aktörer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

9 § Ändringar i djurskyddslagen

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU14
Ändringar i djurskyddslagen (prop. 2013/14:41)
föredrogs.

Anf. 186 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 14 om ändringar i djurskyddslagen. Det berör två områden: förbud mot sexuellt utnyttjande av djur och djurförsök. Tyvärr har den stora utredningen av djurskyddslagen som var färdig 2011 med en rad förslag till förbättringar fortfarande inte resulterat i förslag från regeringen.

I flera år har läget varit oklart kring vad som händer med utredningen och vad regeringen har för ambitioner. Det är fortfarande oklart. Regeringen har aviserat en proposition med rubriken *En ny djurskyddslag* till mars, men vad den kommer att innehålla har vi ingen aning om. Jag hoppas att den kommer och att det blir en proposition som verkligen tar fasta på de bra förslag som finns i djurskyddslagsutredningen.

Det vi behandlar i dag är dock två konkreta förändringar. Till att börja med handlar det om förbud mot sexuellt utnyttjande av djur. En enig riksdag har sedan tidigare tillkännagivit för regeringen att vi vill ha en sådan lagstiftning. Det är bra att den nu kommer på plats. Jag ser ingen anledning att säga mycket mer i den frågan utan fokuserar på den senare.

Varje dag används drygt 2 700 djur i olika typer av djurförsök bara i Sverige. Hur länge försöken pågår och hur plågsamma de är varierar stort. Men helt klart är att ett stort antal djur utsätts för lidande. Den svenska djurskyddslagen slår fast att djur ska skyddas mot onödigt lidande. Det är en viktig princip för alla djurskyddsfrågor, inte minst när

det kommer till djurförsök. Det finns olika dimensioner av skydd från onödigt lidande, dels om försöken är befogade och dels om metoderna kan göras på ett sätt som skapar mindre lidande.

Till att börja med kan vi konstatera att det ofta finns ett behov av att göra testerna. De är helt centrala för en stor del av exempelvis den medicinska forskningen. Men det finns också alternativa metoder som inte kräver användning av djur. Om de inte används är det de facto i strid med djurskyddslagen. Det finns också olika sätt att arbeta med metoderna för att använda färre djur och göra metoderna mindre plågsamma. Vi behöver arbeta mycket med allt detta.

Arbetet brukar beskrivas i tre principer, 3R: replace, reduce och refine – alltså ersätta, reducera, förfina. Det är extremt viktigt för att minska lidandet för djur och leva upp till de krav som djurskyddslagen ställer.

Jag vill också säga att jag är glad för att regeringen har gått på vår linje vad gäller definitionen av försöksdjur. Det har tidigare föreslagits att vi ska anpassa vår definition av försöksdjur till det som gäller i resten av EU. Jag är glad att man inte gör det utan går på vår linje. Det hade varit ett avsteg från de viktiga principerna som ska leda det här arbetet.

Förutom att minska lidandet ger de alternativa metoder som utvecklas, alternativten till djurförsök, ofta säkrare resultat än djurtester. Det är inte alltid det går att översätta reaktioner hos andra djur till reaktioner hos människor. Det finns alltså en inbyggd osäkerhet i djurtesterna som vi kan komma åt genom att utveckla alternativa metoder.

Att satsa på 3R kan därför stärka svensk forskning, exempelvis inom life science. Därför välkomnar vi regeringens förslag om att inrätta ett 3R-center som ska samordna detta arbete. Det har vi socialdemokrater också motionerat om. Men det är också viktigt att poängtera att detta är ett arbete som måste omfatta många olika aktörer.

Ett 3R-center med placering på Jordbruksverket ska fungera som en resurs för andra, exempelvis som stöd för de djurförsöksetiska nämnderna och som utvärderare av de djurförsöksetiska prövningarna. Men man måste också samverka med, knyta till sig och inhämta kompetens från andra, exempelvis det nationella centret för djurvälstånd, Scaw, vid SLU.

Flera andra myndigheter måste också ingå i ett systematiskt arbete för att 3R-arbetet ska bli framgångsrikt. Ett exempel på detta, som lyfts fram i en motion av Miljöpartiet och som vi också ställer oss bakom, är användningen av alternativa metoder inom aktuella utbildningar. För att åstadkomma en förändring måste det för de personer som i dag utbildas för att jobba med till exempel medicinsk forskning ingå som en naturlig del av utbildningen. Jag vill därför yrka bifall till reservation 5.

Herr talman! Även efter detta beslut finns det all anledning att följa frågan noga. Det behövs ett politiskt ledarskap för att hålla uppe tryck i frågorna och för att de personer som jobbar med detta ska ha mandat och stöd för att göra det på bästa sätt.

Avslutningsvis vill jag återkomma till det som jag började med, alltså till alla de frågor som inte finns med i betänkandet.

Regeringen har dragit många djurskyddsfrågor i långbänk. Innan djurskyddslagsutredningen kom avslogs alla våra motioner med hänvisning till utredningen. Efter att utredningen kom avslås alla motioner med hänvisning till att utredningen bereds. Det finns ständigt en antydning om

att en proposition väntar runt hörnet. Nu hoppas vi att den också kommer och, som sagt, att den tar fasta på de bra förslag som finns i utredningen. Annars har vi att se fram emot ett mycket anorektiskt bokslut över åtta års borgerlig djurskyddspolitik, ett bokslut över missade chanser. Det finns ett stort och brett stöd, här i riksdagen och bland det svenska folket, för att genomföra förbättringar av djurskyddet, om regeringen vill.

Herr talman! Nu är vi inne i elfte timmen. Om de borgerliga partierna verkligen vill ha ett djurskydd som ligger i framkant, som de ofta säger, är det verkligen upp till bevis nu.

(Applåder)

Anf. 187 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Jag har också stått i den här talarstolen ett antal gånger och undrat när djurskyddslagen kommer. Men nu ska vi väl ändå tro att den kommer den 18 mars och hoppas att den blir bra. Det vi kan glädja oss åt i dag är att man redan nu – redan nu, efter två år – kommer med förslaget om att förbjuda sexuella handlingar mot djur. Det är jag glad för. Jag tänkte inte säga mycket mer om det utan i stället prata om djurförsök som är den andra delen i propositionen.

Djurförsök har ett inneboende problem. Om vi ska kunna dra några slutsatser från djurmodeller och hur de ska fungera i människor måste djur och människor vara ganska lika. Men ju mer lika vi är, djur och människor, desto svårare blir det att rättfärdiga de här försöken moraliskt. Om det är fel att göra något mot människor, varför är det då rätt att göra något liknande mot andra varelser som är så lika oss? Den spänningen bär vi alltid med oss när vi pratar om djurförsök.

Den glada nyheten är att utvecklingen av alternativ till djurförsök går starkt framåt. Cellmodeller blir alltmer avancerade. Man kan till exempel koppla ihop celler på membran till en sorts mänsklig hud, och så kallade organs on chip kan bygga ihop olika organmodeller som interagerar med luft och vätskor och låter forskarna studera vad som händer i något som motsvarar mänskliga organ.

Särskilt inom den nya toxikologin händer mycket spännande. Genom att identifiera händelsekedjor och mekanismer bakom toxiska reaktioner kan en kombination av moderna metoder som cellbaserade tester, kemiska analysmetoder, datorbaserade metoder och genomik utvecklas och användas för att utvärdera kemikaliers risker.

Det är förstås glada nyheter inte bara för de djur som slipper framleva sina dagar i bur och utsätts för mer eller mindre plågsamma experiment utan också i högsta grad för oss människor. Djurförsök är både dyra och många gånger osäkra. Skillnaden mellan hur olika arter reagerar gör att resultat från djurförsök inte automatiskt är överförbara till människor. Här erbjuder modeller baserade på mänskliga celler och vävnadssystem en stor fördel. Med automatiserade testsystem blir det också möjligt att testa ämnen i betydligt fler dosintervaller och i fler kombinationer av kemikalier än om varje variant ska testas på djur. Det är värdefullt inte minst när man ska testa kombinationseffekter av kemikalier.

Trots att djurfria försök alltså kan innebära stora fördelar inte bara ur djurens utan också ur vetenskaplig synvinkel är det ingenting som kommer automatiskt. Standarder för hur man ska göra har genom tiderna byggts upp med djurförsök som norm, och för att ersätta dem med nya

metoder måste dessa valideras och spridas. Här finns en inneboende tröghet som inte ska underskattas.

En del av oss hade tidigare i dag förmånen att vara med på ett seminarium om djurförsök. Vi fick bland annat höra hur en tidigare anställd vid Astra Zeneca som jobbat med 3R-frågor hade mötts av mycket fördomar om hur 3R-arbetet egentligen påverkade och om det inte fanns risk för att det skulle bli vetenskapligt mindre säkert. Men när hon visade på olika konkreta exempel som de hade genomfört och där man rentav fått bättre försöksupplägg och säkrare resultat började fördomarna så sakteliga skingras.

Det är mycket positivt att få höra sådana berättelser, men det visar också att det finns mycket att jobba med. Det här är ingenting som kommer av sig självt. Att regeringen nu följer 3R-utredningens förslag och inrättar ett kompetenscentrum för 3R-frågor är därför välkommet. Det, tillsammans med en handlingsplan för att minska antalet djurförsök, har vi från Miljöpartiets sida länge efterlyst.

I dag ser vi tyvärr att det saknas ett sammanhållet arbete i 3R-frågor och att de djurförsöksetiska nämnderna inte har den kompetens de behöver ha tillgång till för att kunna göra sitt jobb, att verkligen pröva varje enskilt djurförsök och se om det finns bättre alternativ. Det är ingenting som man slentrianmässigt kan släppa igenom, utan vid varje försök måste man veta om det finns bättre alternativ, alternativ som kanske innefattar färre djur, alternativ som är mindre plågsamt för djuren eller kanske alternativ där det inte är några djur inblandade över huvud taget.

Jag tror att 3R-centrumet kan bli ett viktigt nav för att sprida kunskap om nya metoder och stödja nämnderna i deras arbete. Men om det ska bli lyckosamt och verkligen bli en stark kraft i arbetet behövs resurser. Det framgick också tydligt vid det seminarium som en del av oss deltog i tidigare i dag. Det behövs pengar för att kunna göra jobbet, och vi har från Miljöpartiets sida anslagit medel i vårt budgetalternativ. Däremot satsar regeringen ingenting när man inrättar centret. Det är synd. Det är också synd att regeringen inte gör större satsningar på själva forskningen om alternativa djurförsök. Från Miljöpartiets sida skjuter vi även där till ytterligare resurser för att de duktiga svenska forskare som i dag vill forska om alternativa metoder men inte alltid får chansen eftersom pengarna inte räcker till ska få den chansen.

Även om 3R-centrumet kan bli en viktig kraft i 3R-arbetet och ett viktigt stöd för de djurförsöksetiska nämnderna behövs också förändringar ute i de regionala nämnderna. Om man som ledamot i en sådan nämnd ska ha förutsättningar att pröva om det enskilda försöket uppvägar kravet på att nyttan står i proportion till lidandet för djuren krävs mycket kunskap om vilka alternativ som finns. Det är först när man vet det som man kan ta ställning till om ett försök är berättigat eller inte. Det är i dag svårt, vilket framkom tydligt på seminariet. Man har ideellt arbetande ledamöter som ska kunna allt – sätta sig in i svåra, komplicerade ansökningar på många sidor och omfattande många djur.

Här behövs stöd och någon form av handläggare som kan bidra till att göra en genomlysning så att prövningen kan göras såsom det är tänkt. Genom att anställa sådana handläggare vid nämnderna skulle nämndledamöterna kunna få tillgång till kompetens om sådant som alternativa metoder, veterinärmedicin, etologi och etik. En annan viktig förändring som

krävs är att det ska vara möjligt att överklaga även ansökningar som bifalls, alltså sådana som inte borde ha bifallits. I dag är det bara möjligt för den som fått sin ansökan avslagen att överklaga. Det skapar viss obalans.

De djurförsöksetiska nämnderna ska som sagt pröva nyttan med försöken mot djurens lidande. För vissa djurförsök kan vi redan på förhand slå fast att nyttan inte står i proportion till djurens lidande. Så har man gjort i EU när det gäller kosmetikatester. Där har man helt enkelt slagit fast att efter ett visst datum får man inte testa kosmetika på djur. Man får heller inte sälja kosmetika där ingående ingredienser eller den färdiga produkten har testats på djur. Det tycker jag är jättebra.

Vi behöver något motsvarande när det gäller rengöringsmedel och liknande hushållsprodukter. Lika lite som det är rimligt att plåga djur för att ta fram ytterligare ett schampo när vi redan har så många schampon, när det finns många alternativa metoder, kan man resonera på precis samma sätt när det gäller rengöringsprodukter och liknande. Det är inte så många djur inom just EU, vad vi vet, som utsätts för dessa tester. Där emot är det fritt fram att importera både produkter och ingredienser som testats på djur utomlands. Om EU som stor marknad ställde ett sådant krav skulle det bli ett starkt tryck på tillverkarna att använda andra metoder, till glädje för många djur.

Allra sist, herr talman, vill jag säga något om djurförsök i utbildningssyfte. Det är viktigt att man redan i utbildningarna får in den positiva utveckling som skett inom alternativmetoderna. Det är där framtidens forskare utbildas, och då måste vi få in de nya metoderna i utbildningarna. Därför yrkar jag bifall till reservation 5.

(Applåder)

Anf. 188 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Sverige har en lång tradition av ett starkt djurskydd som är väl förankrat hos våra medborgare. Det är en inställning som innebär att vi bryr oss om djur och deras välmående.

Att se djurens unika egenvärde och att de behandlas med respekt är mycket viktigt för Sverigedemokraterna. Djur som får illa väcker med rätta starka känslor. Attacker på djur som inte kan försvara sig själva upprör och väcker ilska. Därför är det välkommet att regeringen kommer med ny lagstiftning på området. Sverigedemokraterna ställer sig i huvudsak bakom de förslag som regeringen hittills presenterat. Men i några avseenden tycker jag att det haltar.

I dag debatterar vi bland annat förslaget om att äntligen förbjuda sexuella handlingar med djur. Det fick regeringen lite motvilligt släppa igenom då en enad opposition pressade fram den lagändringen i riksdagen. Nu förstår alla att även om man inte vill lagstifta om ett förbud mot sexuella handlingar med djur betyder det givetvis inte att man är positivt inställd till fenomenet, men jag kan ändå tycka att det är märkligt att sätta sig emot en sådan lagändring, vilket nuvarande regering på numera klassiskt manér gjorde under förra mandatperioden. Pratar man om detta med folk tror de flesta att man skojar när man säger att tidelag är fullt lagligt. Nu ändrar vi dock på det och det är bra. Morallagstiftning eller inte, någon ordning får det vara!

Herr talman! Sverigedemokraterna har i detta betänkande en reservation som egentligen består av flera delar där vi tycker att regeringens förslag på området inte når ända fram. Den föreslagna lagstiftningen som straffbelägger sexuella handlingar med djur har främst till syfte att förhindra djurs lidande. Av den anledningen borde ett förbud mot sexuella handlingar med djur placeras i anslutning till den redan befintliga regeln om djurplågeri i 16 kap. 13 § brottsbalken, inte som föreslagits i djurskyddslagen. Det har i remissrundan även framförts av både Justitieombudsmannen och Lagrådet.

Vidare har Lagrådet i sitt remissvar anfört att det synes svårt att finna några skäl till att inte också andra djur än de som inryms under djurskyddslagen skulle omfattas av förbudet. Även detta talar för att ett förbud lämpligen bör placeras i brottsbalken.

Som en logisk följd av att riksdagen förbjuder tidelag menar vi att även organisering, upprätthållande av lokaler, förmedling av olaglig kontakt mellan människa och djur och annat främjande av sådan verksamhet ska kriminaliseras enligt nu gällande systematik för brottsbalkens regler om sexualbrott. Förbudet bör kompletteras med lagregler om förbud mot djurkoppleri, vilket också det i första hand hör hemma i brottsbalken.

Att djur tillhandahålls för sexuella ändamål må vara sjukt, men är likväl en realitet. År 2008 kunde man i medier läsa om slutna sällskap där gästerna mot betalning fick förgripa sig mot hästar, hundar och andra djur. Tidningen Expressen gjorde en kartläggning av en lång rad svenskar som i olika omfattning ingick i dessa nätverk, varav flera också erbjöd djur till andra. Man kan utgå från att detta förekommer än i dag, även om man såklart hoppas att det sker i en försvinnande liten omfattning.

Trots att denna vetenskap knappast kan ha undgått särskilt många har regeringen valt att inte föreslå direkta förbud mot att tillhandahålla djur för sexuella ändamål för andra, vilket kan tyckas smått absurt. Jag tycker inte heller att man från majoriteten i detta betänkande motiverat fadäsen att man valt att inte kriminalisera även detta.

Att hålla djur för sexuella ändamål för andra – vi kan kanske kalla det djurbordeller – är alltså även fortsättningsvis fullt lagligt såvida man inte själv utför en sexuell handling. Jag gissar att vi får anledning att återkomma till ämnet längre fram.

Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 1 i betänkandet.

Anf. 189 JENS HOLM (V):

Herr talman! I november 2011 kom ett väldigt omfattande betänkande, en utredning om en ny djurskyddslag. Vi hade då haft en utredare som arbetat i över ett år med att gå igenom den svenska djurskyddslagstiftningen avseende djur i djurförsök, djur i det så kallade lantbruket – grisar, kossor, hönor, kycklingar – djur i transporter och en mängd andra områden där djur används och utnyttjas i Sverige. I mer än två års tid har regeringen haft det här betänkandet på sitt bord.

Vad har då regeringen gjort av detta? Jo, vi debatterar i kväll ett förslag om att förbjuda sexuellt umgänge med djur, så kallat tidelag. Det är jättebra. Vänsterpartiet står helt och hållet bakom detta. Vi debatterar också ett förslag om att ta fram ett så kallat 3R-centrum, ett centrum som ska arbeta med att förfina, begränsa och ersätta djurförsök. Även det är

jättebra. Vänsterpartiet har länge varit pådrivande i riksdagen för inrättandet av just ett 3R-centrum.

Men på alla de andra otroligt viktiga områden där djur används och utnyttjas i Sverige blev det ingenting från regeringen. Nu har regeringen efter påtryckningar – från många av oss i den här församlingen, från djurrätts- och djurskyddsorganisationer, från konsumenter, från engagerade medborgare – lovat att återkomma med något som de kallar ett förslag till en ny djurskyddslag. Ingen av oss här vet om det kommer en ny djurskyddslag från regeringen nu till våren, men låt oss hoppas det.

Avseende det som vi debatterar i kväll välkomnar Vänsterpartiet som sagt förslaget om ett så kallat 3R-centrum. Det är viktigt. Mer än 700 000 djur utnyttjas och dödas i djurförsök varje år i Sverige. Det är ungefär 2 000 råttor, möss, kaniner och många andra djur om dagen. Då har jag inte räknat med de ungefär fem miljoner fiskar som används i djurförsök varje år. Det är alltså väldigt många djur. Det är mycket bra att vi har ett förslag om inrättande av ett 3R-centrum, som ska arbeta med att – hoppas jag – minska antalet djurförsök.

Går det då verkligen inte att göra mer än just detta? Jo, det gör det. Till att börja med skulle jag vilja fråga representanterna från regeringspartierna: När får vi se det här 3R-centrumet i verkligheten? I regeringens förslag står det att det bör inrättas ett 3R-centrum. Så formulerar sig regeringen ofta, och det kan jag leva med. Men om man tittar noga ser man att det inte finns ett enda öre med i förslaget till inrättande av det här centrumet. Jag undrar: Hur ska man i Sverige kunna inrätta en ny organisation som ska arbeta systematiskt med att förfina, ersätta och minska djurförsöken ifall man inte får pengar?

Det står i regeringens förslag att centrumet ska bildas inom ramen för Jordbruksverkets ordinarie verksamhet. Därför säger vi i Vänsterpartiet att det behövs nya resurser till 3R-centrumet. Vi anslår 15 miljoner kronor varje år för det här centrumet och för att man ska upprätta en handlingsplan för att minimera antalet djur i djurförsök. En sådan handlingsplan är väldigt viktig.

I det här betänkandet ser vi ett steg i rätt riktning, nämligen att regeringen föreslår att de myndigheter som sysslar med djurförsök ska arbeta systematiskt enligt 3R-principerna, alltså för att ersätta, förfina och minska antalet djurförsök. Det är jättebra, men jag frågar mig varför man inte tar med universiteten, som också sysslar med djurförsök. Och varför ålägger man inte också de privata företagen, som står för en väldigt stor del av djuren som utnyttjas i djurförsök i Sverige, att arbeta systematiskt med att minimera antalet djurförsök? Det behövs en separat handlingsplan för att minimera antalet djurförsök, och det behövs mer resurser.

Men vi behöver också en helt ny myndighet som står på djurens sida. Därför föreslår Vänsterpartiet att det inrättas en djuretisk ombudsman. Vi har haft en liknande sådan myndighet i Sverige. Den hette Djurskyddsmyndigheten. Något av det första som den borgerliga regeringen gjorde var att avskaffa den myndigheten. Motiveringen var att man inte ska ha onödiga myndigheter, att det kostar för mycket pengar och att myndigheten sysslade med saker som man inte behövde syssla med. Detta tycker jag låter märkligt, eftersom vi har en regering som har inrättat en mängd nya myndigheter. Den har till exempel inrättat en myndighet för att främja exporten av svensk krigsmateriel. Där finns det tydligen pengar.

Det kan man prioritera. Men man kan inte prioritera djuren. Om man nu tyckte att Djurskyddsmyndigheten arbetade på ett dåligt sätt borde man väl ha sett till att den fokuserade lite mer i sin verksamhet. Man skulle inte ha avskaffat den. Djuren vinner inte på att man avskaffade en myndighet som stod på deras sida.

När jag säger att det behövs mer resurser till arbetet med att minska djurförsöken i Sverige vill jag understryka att den nationella kommitté för skydd av djur inom djurförsöken som finns i dag i Sverige inom Jordbruksverket och som har forskare och andra intressenter knutna till sig också måste få resurser, så att den kan fullgöra sitt arbete. I dag har man inte mer resurser än att man kan betala reseersättning för ledamöterna och att de i bästa fall kan få en lunch eller en kopp kaffe på sina möten. Men om den nationella kommittén ska kunna arbeta så systematiskt som vi vill måste det skjutas till resurser.

I debatten kommer vi att höra att alla vill värna djuren. Det tror jag också. Ingen vill att djur ska fara illa. Men om man vill värna djuren på allvar handlar det också om att verkligen ta strid för dem. Då måste man i de interna budgetförhandlingarna i regeringen stå upp för djuren och säga att vi behöver mer resurser för att kunna arbeta systematiskt för djuren.

Vi kanske inte kan sänka skatten för höginkomsttagare, storföretag och banker så mycket som vi har sysslat med, utan vi måste ha kvar pengar till djuren. Det behövs mer resurser.

Som jag sade tidigare måste man säga klart och tydligt att det behövs myndigheter som står på djurens sida. Det är därför vi vill ha en djuretisk ombudsman. Det behövs en handlingsplan för att minimera antalet djurförsök som också inkluderar djurförsöken hos de privata företagen.

Sist men inte minst behöver vi en ny djurskyddslag. Den djurskyddslag vi har i dag har vi haft i mer än 25 år. Vi har en utredning med mängder av konkreta förslag. Jag hoppas att vi senare i vår får se ett konkret förslag från regeringen som innehåller en ny djurskyddslag.

(Applåder)

Anf. 190 GUSTAV SCHYLLERT (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 14 *Ändringar i djurskyddslagen*. Regeringens proposition med samma namn tillsammans med tre följdmotioner och 17 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden utgör inramningen för denna debatt.

Även om det är hela 14 beslutspunkter som detta betänkande är uppdelat i tänkte jag uppehålla mig vid tre områden:

1. Kriminaliseringen av sexuella handlingar med djur.
2. Det framtida arbetet med alternativa metoder till djurförsök.
3. Förenklingar i etiska godkännanden.

Herr talman! Låt mig inledningsvis konstatera att i Sverige ska djur ha det bra. Genom att bifalla förslaget i detta betänkande kriminaliserar vi sexuella handlingar med djur. Redan i dag är djurplågeri förbjudet och förenat med straffansvar. Med denna lagändring utsträcker och förstärker vi djurskyddet.

Man kan väl också med förlov säga att denna fråga varit rätt uppmärksammasad. Ett tillkännagivande har lämnats till regeringen, frågan har utretts och vi har nu fått en proposition. Det har också varit uppmärksammade svar på interpellationer. Själva sakfrågan är debatterad inte minst i detta sammanhang ett antal gånger, och i denna del är vi också helt överens.

Herr talman! Det är ingen hemlighet att det pågår djurförsök i Sverige. Det är svårt att hävda att frågan om forskning med försöksdjur är lätt. Det är svåra avvägningar som måste göras. Djuren ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdomar.

Samtidigt är forskningen inom vissa områden direkt beroende av djurförsök. Ytterst handlar det om forskning på behandlingsmetoder för svåra sjukdomar, att vi får fram nya mediciner och om människors liv.

Jag tycker därför att det är viktigt att understryka att den grundläggande principen för användning av försöksdjur i Sverige är den så kallade 3R-principen:

- att djurförsök inte får utföras om man kan använda någon annan metod, som inte inbegriper djur, för att uppnå de eftersträvade resultaten
- att så få djur som möjligt används
- att användningen sker på ett sådant sätt att djuren inte utsätts för mer lidande än absolut nödvändigt.

Det handlar om att ersätta, minimera, förfina.

Jordbruksverket får därför i uppdrag att bilda ett kompetenscentrum för 3R-frågor för samarbete, samverkan och utveckling av dessa frågor. Universitet, högskolor, myndigheter, företag och Organisationssverige är naturliga samarbetspartner för ett sådant centrum. Härutöver bör de myndigheter som är berörda av försöksdjursanvändning få i uppdrag att upprätta strategier för sitt 3R-arbete. Det gäller Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Läkeemedelsverket, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt. Detta sammantaget är en förstärkning av 3R-arbetet.

Herr talman! De forskningsanslag vi finansierar för utveckling av alternativa metoder till djurförsök fyller naturligtvis en viktig funktion. Samtidigt är det viktigt att dessa medel används effektivt, resultatriktat och bidrar till att uppnå största möjliga nytta. Forskningsstödet ska därför utvärderas oftare än vad man gör i dag och framdeles vart femte år.

Jag tycker också det är värt att i detta sammanhang konstatera att trots ökade kostnader för forskning har antalet djurförsök förhållit sig konstant de senaste åren. Det betyder naturligtvis att arbetet med att ersätta, minimera och förfina i den delen har varit framgångsrikt. Vi forskar mer, men det är lika många djurförsök.

Herr talman! Det svenska djurskyddet är starkt. Det är tydligt inte minst vad gäller den prövning som de djurförsöksetiska nämnderna gör. Samtidigt är det naturligt att de etiska prövningarna och nämndernas arbete ska fokusera på att lämna etiska godkännanden eller inte för nya projekt. Projekt som redan är godkända men där man vill genomföra tillägg eller ändringar som inte innebär en negativ inverkan på försöksdjurens situation föreslås därför kunna hanteras av djurskyddsorganen.

Alla som använder, föder upp, tillhandahåller eller förvarar försöksdjur ska ha just ett djurskyddsorgan. Det ska bestå av en föreståndare, en försöksdjursveterinär eller expert, forskare och en representant för personalen som sköter djuren. På detta sätt avlastas de djurföröksetiska nämnderna, och det bidrar till att djurskyddsfrågorna synliggörs och stärks. Men det innebär också att de planerade tilläggen eller ändringarna kan genomföras snabbare, vilket naturligtvis är till fördel för forskningen.

Det leder till minskad administration, mindre tidsfördröjning och snabbare forskning. Detta tillsammans med att 3R-centrumet ska hjälpa till att samordnat höja kompetensen i de djurföröksetiska nämnderna borgar för ett stärkt djurskydd.

Herr talman! Nu kriminaliserar vi sexuella handlingar med djur. Nu etablerar vi ett 3R-centrum. Nu förenklar vi ändringar i etiska godkännanden. Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 191 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! I regeringens proposition, som jag här håller i min hand, föreslår regeringen att myndigheter som är berörda av försöksdjursarbete ska stärka sitt 3R-arbete, det vill säga arbetet med att ersätta, minimera och förfina djurförsök, genom att ta fram strategier för det. De myndigheter som pekas ut är till exempel Kemikalieinspektionen, Läkemedelsverket, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och så vidare.

Jag tycker att det är väldigt bra. Det känns som att regeringen har lyssnat lite på Vänsterpartiet när vi har talat om att det behövs handlingsplaner för att minimera antalet djur i djurförsök. Men jag är lite besviken på att man inte löper linan ut och ser till att alla som bedriver djurföröksverksamhet omfattas av det systematiska 3R-arbetet.

Jag skulle därför vilja fråga Gustav Schyllert varför man i förslaget, som för övrigt står på s. 27 och framåt, inte tar med högskolor och universitet där det bedrivs mycket djurförsök och varför man inte också omfattar privata företag där det bedrivs väldigt mycket djurförsök. Det skulle jag vilja veta.

Sedan skulle jag också vilja fråga angående kompetenscentrumet för 3R, som vi i Vänsterpartiet välkomnar. Vi är självklart måna om att det upprättas inom rimlig tid och att det finns erforderliga resurser för att inrätta 3R-centrumet.

Jag vill därför fråga Gustav Schyllert, som kommer från det parti som innehar finansministerposten: Hur ska ni finansiera detta, och när får vi se 3R-centrumet i verkligheten?

Anf. 192 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:

Herr talman! Precis som Jens Holm sade framgår det av betänkandet att finansieringen ska ske inom det förvaltningsanslag som Jordbruksverket har i dag. För framtiden är det så att varje budget är unik och behandlas i särskild ordning, i synnerhet om man har ett samlat förslag.

Varför ska inte utbildningsanordnare, universitet, högskolor och så vidare omfattas av kravet på eller idén om handlingsplaner? Jag tycker ändå att det är viktigt att inledningsvis säga att vi har ett restriktivt regelverk kring djurförsök. Det har vi i dag. Det är inte alla utbildningar som

får använda sig av djurförsök, utan det ska finnas krav i läroplaner och annat.

Om man håller försöksdjur på det sätt som jag föredrog tidigare ska man ha ett djurskyddsorgan. I djurskyddsorganets uppgift ingår bland annat att arbeta med ersättning, begränsning och förfining. Begränsning är nyckelordet i sammanhanget.

Eftersom Jens Holm är så noga med att påpeka detta med resurser kan jag inte undgå att fråga vilka skatter han och Vänsterpartiet avser att höja för att få fram alla dessa resurser. Jag tror att ordet resurser var det mest använda ordet i Jens Holms inlägg.

Vilka skatter ska höjas, och vem ska betala det? Och framför allt: Vilket underlag finns för detta? Du måste naturligtvis prata ihop dig med dina kompisar. Vilka skatter ska höjas – blir det dina, Socialdemokraternas eller Miljöpartiets? Eller blir det allas – ska vi lägga ihop dem? Det får du gärna svara på, Jens Holm.

Anf. 193 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag ska svara på frågan om skatterna. Jag hade också en konkret fråga: När får vi se 3R-centrumet i verkligheten?

Jag skulle även vilja fortsätta med frågan om finansiering. Eftersom 3R-centrumet ska inrättas inom ramen för Jordbruksverkets ordinarie verksamhet kan jag inte tolka det på annat sätt än att verket måste dra ned på något annat för att ha råd att inrätta kompetenscentrumet för 3R. Gustav Schyllert kanske kan svara på vad Jordbruksverket ska dra ned på.

Jag tycker att detta är väldigt olyckligt, för vi behöver mer pengar till djurskyddet. Vi i Vänsterpartiet har anslagit 15 miljoner extra för att arbeta systematiskt med att minimera och förfina djurförsöken i Sverige.

Vi har därutöver anslagit 15 miljoner för inrättandet av en djuretisk ombudsman. Det är helt och hållet finansierat i vår budget. Vi måste erkänna att det är ganska lätt att finansiera det, eftersom vi inte köper de stora skattesänkningar för storföretag, banker och redan välbeställda människor i Sverige som Moderaterna och de borgerliga har gjort under de sju och ett halvt år de hittills har styrt.

Jag skulle också vilja fråga om de strategiska planer för 3R som våra myndigheter ska arbeta med. De omfattar inte privata företag eller universitet. Gustav säger att universiteten har djurskyddsorgan. Det är bra att man har infört sådana krav, men jag tycker att man borde vara konsekvent och säga att även de ska ha strategiska planer för 3R, precis som de privata företagen. Varför inför man inte det?

Anf. 194 GUSTAV SCHYLLERT (M) replik:

Herr talman! När får vi se 3R-centrumet? Ja, det arbetet vidtar nu. Först ska vi behandla betänkandet. Sedan har vi den konstitutionella ordningen och det sätt på vilket riksdag och regering förhåller sig till varandra. Vi har att vänta på de beslut, förordningar, regleringsbrev eller annat som regeringen kommer att hantera detta genom.

Sedan säger Jens Holm att om man ska göra som vi har sagt, det vill säga finansiera detta inom ramen för förvaltningsanslagen, innebär det att man måste dra ned på något annat. Så är det inte. Varför måste man det?

Det finns naturligtvis möjlighet att göra effektiviseringar. Inte minst Vänsterpartiet brukar nämna möjligheten till produktivitetshöjningar i offentlig sektor när de pratar om arbetstidsförkortning. Det borde gälla i det här fallet också.

Jens Holm säger slutligen att de har finansierat allt. Ja, det är möjligt att Vänsterpartiet har finansierat det, men det är inte så att Vänsterpartiets budget allena kommer att gälla. Den måste inkorporeras och de måste samarbeta med de andra rödgröna partierna.

Vilka skatthöjningar får vi då? Den frågan ställde jag utan att få något svar. Jens Holm har nämligen en debatteknik där han bara svarar för sig själv, medan vi tar ansvar för en helhet. Om inte annat tycker jag att det hade varit ärligare mot väljarna att beskriva helheten och hur man vill göra.

(Applåder)

Anf. 195 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Min och Folkpartiets förväntan har varit mycket stor på att alliansregeringen ska ta ytterligare steg framåt på djurskyddsområdet. Därför ser jag fram emot att snart och äntligen få debattera förslag om en ny djurskyddslag, med utgångspunkt i Eva Erikssons utredning.

Dagens betänkande rör endast några – men inte desto mindre väsentliga – ändringar i djurskyddslagen, bland annat sexuella handlingar med djur och djurförsök.

Herr talman! Att Sverige har ett starkt och gott djurskydd i jämförelse med åtskilliga länder råder det nog ingen tvekan om.

Det är dess värre också oomtvistat att det trots detta uppdragats missförhållanden, varför behov finns av regelverk och sanktioner, ägaransvar och utökad insikt kring djurs naturliga beteenden. Mycket av detta kommer att klagöras i djurskyddspropositionen, där ett helhetsgrepp kommer att tas.

Herr talman! En stor majoritet i riksdagen delar regeringens bedömning att frågan om sexuella handlingar med djur ska läggas in under djurskyddslagen. Djurskyddslagstiftningen ska vara förebyggande och bygga på att djur hanteras respektfullt.

Djurskyddslagstiftningens övergripande syfte enligt 1 §, som kan uppfattas som en portalparagraf, är att djur ska hanteras väl och skyddas mot onödigt lidande. Att göra ytterligare en förstärkning gällande sexuella handlingar mot djur är både välkommet och bra.

En annan fråga som har engagerat många i såväl Folkpartiet som andra partier handlar om försöksdjur. Den grundläggande princip vi har hört upprepas här ett antal gånger, herr talman, den så kallade 3R-principen – replacement, reduction, refinement, alltså ersätta, begränsa och förfinas – innebär att djurförsök inte får utföras om man kan använda en annan, djurfri metod för att uppnå resultatet. Där har vi regionala djurförsöksetiska nämnder som gör bedömningen.

Men det är fortfarande så att djurförsök är en förutsättning för att finna behandlingsmetoder för svåra sjukdomar. Vi lever i en värld där detta fortfarande är nödvändigt.

Glädjande nog sker det en viktig utveckling på området. Häromdagen hade jag möjlighet att lyssna på ett radioprogram där man tog upp och beskrev den forskning som pågår i Sverige på det här området för att ta

fram alternativa metoder. Det handlar bland annat om så kallade 3D-modeller av hud, stamceller, organ på mikrochips och avancerade dator-modeller.

Det var en intervju från forskningsinstitutet SP i Borås. De är med i ett EU-samarbete för att utvärdera djurfria försöksmetoder. I labbet på SP arbetar man bland annat med att godkänna alternativa metoder till djurförsök.

På Karolinska Institutet arbetar man med inducerade stamceller, så kallade iPS-celler, som kan användas för att få fram vilka celler som helst. På så sätt får man möjlighet att forska på till exempel mänskliga nervceller i stället för att göra tester på djur.

I USA på Harvarduniversitetet forskas det på artificiella organ på mikrochip, ännu mer likt en människa och ännu mer relevant som alternativ till djurförsök. På Umeå universitet avslutningsvis forskas det på avancerade datormodeller som man kan använda för att generalisera mellan ämnen och på så sätt prioritera bort mängder med djurförsök.

Det är viktigt, hörde jag också i det här radioprogrammet, att man kan sammanlänka de olika systemen, för att på så sätt kunna översätta till en mänsklig varelse och vad som händer och sker i en människa.

Detta är några exempel på genombrott och vinn-vinn-situationer då det finns artskillnader – det ska vi inte glömma – mellan människor och olika djur som medför ganska stor osäkerhet vid utprovning av mediciner. Vi har också problematiken att använda djur vid djurförsök.

I dag, på det seminarium som Helena Leander nämnde, fick vi höra om det övergripande målet för alternativa djurförsök: att använda högre vetenskaplig kvalitet, att se till att det blir mindre lidande för djuren och att nå fram till målet att ha färre försöksdjur.

Jag är mycket nöjd, herr talman, med regeringens förslag att inrätta ett kompetenscentrum för 3R-frågor. Det finns ett behov av ökad samverkan, ökad samordning, mer strukturer och mer strategier, och det gäller också att ta till vara den kunskap som finns på området. Sist men inte minst handlar det om validering, att översätta från djurförsök till djurfria metoder.

Det känns naturligt att detta centrum läggs under Jordbruksverket och kopplas till den nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål.

Jag fick mig i dag till livs påpekandet att det nu ankommer på Jordbruksverket att organisera kommittén så att direktivets krav i akt 49 – som handlar om att ersätta användningen av djur vid djurförsök – blir uppfyllt och att den nationella kommittén ges en självständig roll.

Jag vill stryka under vikten av en stark vetenskaplig förankring, att den etablerade kontakten med forskarsamhället, som SCAW, utvecklas samt att 3R-centrumet ger de stöd och riktlinjer som krävs för att berörda myndigheter ska upprätta strategiska planer för sitt respektive 3R-arbete.

I den här frågan – det har också Jens Holm tagit upp – är min utgångspunkt att 3R-centrumet är ett nav och att man har automatisk kontakt med alla berörda för att det ska kunna bli en helhetsbild.

Jag vill slutligen stryka under vikten av att erforderliga resurser avsätts för utveckling och validering, något som också finns med i vårt betänkande i dag.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Prot. 2013/14:70
19 februari

Anf. 196 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Nu blir det mycket prat om det fantastiska seminariet som jag och Anita Brodén var på i förmiddags. Ni som inte var med kan se det som ett litet referat.

Det kom upp en del spännande frågor, och jag hörde att Anita Brodén nämnde en del av dem i sitt anförande. Det gällde bland annat frågan om den nationella kommittén för skydd av försöksdjur, som enligt försöksdjursdirektivet ska ha en helt fristående roll men som i Sverige har blivit väldigt inordnad i Jordbruksverket, saknar egen budget och inte har så mycket muskler. Den nationella kommittén får en viktig roll i och med inrättandet av 3R-centrumet, så som regeringens förslag är utformat, men är fortfarande ganska bakbunden.

Jag undrar lite grann hur Anita Brodén resonerar kring det. Hur ska man ge den nationella kommittén den mer fristående roll som det är tänkt att den ska ha? Är det en resursfråga eller en organisationsfråga?

Då kommer vi in på resursfrågan, som Jens Holm var inne på tidigare. Det behövs resurser till den nationella kommittén men också till själva 3R-centrumet, för att man ska kunna bli den positiva kraft som vi hoppas på.

Hur tänker man sig kunna ge dem muskler utan att ge dem pengar?

Resursfrågan kom upp i olika sammanhang under seminariet. En annan sak som jag reagerade på var situationen för de regionala djurförsöksetiska nämnderna, som i dag inte ens har några handläggare. De får mycket komplexa frågeställningar som de ska ta ställning till och mycket tungt material, men de har inga handläggare till sin tjänst. Då blir det svårt att göra den svåra avvägningen om nyttan står i proportion till djurens lidande, när de inte har några som kan komma med underlag.

Från Miljöpartiets sida har vi föreslagit att man skulle kunna ge de regionala djurförsöksetiska nämnderna möjlighet att anställa handläggare. Är det något som Anita Brodén är beredd att ta till sig?

Anf. 197 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är mycket som vi som alliansregering och som enskilda partier och enskilda ledamöter tar till oss. Vi tar till oss mycket av relevant information och kunskap. Jag ser detta som ett stort steg framåt. Jag känner också att oppositionen har bejakat de beslut som vi kommer att fatta och de förslag som kommer från regeringen. Jag tycker att det är glädjande.

Jag ser också, som jag beskrev det från talarstolen, 3R-centrumet som det viktiga navet. Jag har stor tilltro till att det kommer att bli riktigt bra när det hela sätter sig. Nu är det viktigt att vi ser att organisationen – för jag ser det i första hand som en organisationsfråga – kan vara effektiv och att man kan slå samman, att det blir en kraftsamling i de nödvändiga frågor som vi lyfter fram. Men det handlar också om – det står det också i våra handlingar – att erforderliga resurser ska finnas.

Nu fattar vi detta beslut. Sedan tar det viss tid. Jag vet att det nästan finns en frustration och att man vill att det ska gå snabbt, och den delar

*Ändringar i
djurskyddslagen*

jag. Men jag utgår från att detta inte kommer att förhållas, utan här finns en acceptans för att detta ska komma på plats snarast möjligt.

De djurförsöksetiska nämnderna och stödet till dem ber jag att få återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 198 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det står tydligt i propositionen att Jordbruksverket ska få klara 3R-centrumet utan ytterligare medel. Om det kommer något senare får vi se då. Jag hoppas verkligen att det blir så.

Jag vill återkomma till de djurförsöksetiska nämnderna, för de har en oerhört viktig roll. I dag ser vi att nästan alla djurförsöksansökningar går igenom. Det skulle hypotetiskt kunna vara så att alla ansökningar är så bra att det inte finns något alternativ. Men pratar man med ledamöter i nämnderna hör man att många vittnar om att ansökningar som faktiskt borde ha stoppats nästan slentrianmässigt går igenom. Man har inte alltid resurserna för att kunna kolla vilka alternativ som finns.

De här ideellt arbetande ledamöterna får verkligen slita som djur för att försöka hålla sig ajour med forskningen, vilka alternativ som finns, hur man kan minska lidandet i enskilda försök och så vidare. Det finns ett stort behov av att ha handläggare så att de kan få ett stöd och kan utföra den viktiga uppgift som de är satta att utföra.

Det kom också upp en annan fråga som handlade om att ansökningarna har blivit oerhört komplexa sedan man införde avgift för förändring. Avgiften är per ansökning, och den är inte relaterad till hur många djur som omfattas eller något annat.

Det gör att man från forskarhåll ofta bakar ihop så många ansökningar som möjligt till en enda ansökan för att det blir billigare. Det har gjort det mycket svårgenomträngligt. Det var en som vittnade om ansökningar som gällde 50 000 djur, och det är väldigt svårt att se det enskilda djuret i detta sammanhang och väga det enskilda djurets lidande mot nyttan av försöket.

Därför vill jag fråga: Finns det möjligheter att se över utformningen av dessa avgifter för att man ska kunna få någonting som ger mer transparenta ansökningar som gör det möjligt att bättre belysa detta i de djurförsöksetiska nämnderna?

Anf. 199 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! När vi nu ser till att 3R-centrumet blir navet, att 3R-centrumet placeras under Jordbruksverket och att man får detta uppdrag från riksdag och regering utgår jag från att man också ser till att organisera sig mycket väl och effektivt. Men jag utgår också från att man gör den utvärdering som behövs. Det är viktigt.

Helena Leander tar upp problematiken kring de djurförsöksetiska nämnderna och de frågor och bekymmer de ställs inför. Vad jag förstod känner de många gånger att de inte har de resurser som de skulle behöva. Detta måste självklart utvärderas och granskas.

Sedan sker det hela tiden en utveckling. Man lägger kunskap på kunskap, och man får erfarenhet. Jag utgår därför från att ärenden kan hanteras snabbare och att många ärenden påminner om varandra. Det vore konstigt annars.

Förhoppningsvis sker det en successiv minskning av antalet djurförsök, och då blir det en mindre belastning.

Jag tycker att det är viktigt att vi tar till oss dessa frågor och tar denna dialog med Jordbruksverket inför denna organisation så att man tar till sig dessa frågeställningar och granskar dem.

Anf. 200 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag skulle först vilja fråga Anita Brodén om de djurförsöksetiska nämnderna, alltså de nämnder som har en sammansättning av forskare, djurskyddsrepresentanter och så vidare och som ska granska ansökningarna om djurförsök och sedan avslå dem eller godkänna dem. Vi vet att ungefär 99 procent av alla ansökningar går igenom.

Det var en artikel i vår tidning Riksdag & Departement för ungefär ett år sedan – jag tror att det var i maj i fjol – om att man hade gjort en stor genomgång av de djurförsöksetiska nämndernas arbete. Man hade intervjuat ordföranden, djurskyddsrepresentanter, forskare och så vidare. Trots att dessa personer har ganska olika utgångspunkter var det samstämmiga intrycket från dem att det saknades resurser. Därför tycker jag att Helena Leander tog upp ett mycket viktigt förslag, nämligen att vi skulle kunna tillskjuta resurser så att man åtminstone skulle kunna anställa en handläggare vid varje djurförsöksetisk nämnd för att kunna förbereda sammanträdena med mera. Då tror jag att detta arbete skulle kunna bli mycket bättre.

Det framgick också i artikeln i Riksdag & Departement att man gör väldigt olika bedömningar i de regionala nämnderna. Det som går igenom i en nämnd kan stoppas i en annan nämnd och så vidare. Det känns lite märkligt. Jag skulle därför vilja att du svarar på frågan, Anita Brodén, om det inte är en bra idé om vi kunde tillskjuta resurser för att det ska kunna anställas handläggare till dessa nämnder. Jag tyckte inte att du riktigt svarade på det.

Eftersom du nämner detta med erforderliga resurser för alternativ till djurförsök vill jag ställa en fråga. Hur mycket är erforderliga resurser enligt din bedömning?

Du sade att den nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål ska ha en självständig roll. Den här kommittén behöver också resurser så att den kan fullgöra sitt arbete. Tycker du inte det?

Anf. 201 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Nu har jag fått en hel del frågor, och jag betar av dem undan för undan.

Vad gäller de djurförsöksetiska nämnderna och behovet av handläggare kan jag självklart inte här och nu utlova en handläggare eller utlova resurser till just detta specifika ändamål.

Vi ska fatta ett klokt beslut här i morgon om detta som applåderas av oss alla. Så fort denna process påbörjas har jag stor tilltro till att Jordbruksverket gör det som man har fått i uppdrag att göra. Skulle det visa sig att det är omöjligt av budgetmässiga och ekonomiska skäl brukar det vara så att man har möjlighet att komma tillbaka till regeringen och tala om att det inte fungerar och att man har behov av extra resurser. Annars

får man göra en omfördelning och omprioritering. Man får effektivisera på olika sätt.

Däremot tycker jag att det är viktigt att denna fråga lyfts fram här i dag eftersom det är en sak som vi inte bara kan sparka undan och säga att det ordnar sig. Detta måste vi ta på stort allvar. De djurförsöksetiska nämnderna är ju en viktig del för att helheten ska fungera.

Vad är erforderliga resurser? Jag kan givetvis inte tala om att det ska vara ett visst antal kronor. Det är myndigheten, när man ska få allt på plats, som kan tala om vad som behövs. Vi skriver att det kommer att finnas erforderliga resurser, och vi skriver bland annat om validering.

När det gäller den självständiga rollen är det oerhört viktigt att man följer EU-direktivet, och för att kunna klara det kan man behöva arbeta självständigt.

Anf. 202 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Min poäng med detta är att jag tror att detta till stor del är en resursfråga. Eftersom du själv, Anita Brodén, säger att det behövs erforderliga resurser, vilket också står i betänkandet, får jag inte riktigt ihop detta.

De djurförsöksetiska nämnderna säger att de måste ha stöd av anställda handläggare som hjälper dem i deras arbete, och den nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål säger att man inte klarar av att göra ett fullgott arbete om man inte har rimliga resurser. Och när det nu ska inrättas ett helt nytt kompetenscentrum för 3R-frågor för att minimera antalet djurförsök och ersätta djurförsök med annat finns det inga resurser, utan dessa resurser ska tas inom nuvarande budget för Jordbruksverket. Detta får jag inte riktigt att gå ihop. Det är därför som jag tycker att det är så viktigt att vi faktiskt kan komma överens om att det behövs mer pengar till denna verksamhet. Ni har inte tillskjutit det här och nu. Men jag hoppas att ni åtminstone gör det när ni ska lägga fram budgetpropositionen om inte alltför länge.

Anf. 203 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Det allra viktigaste är det beslut som vi ska fatta om detta här i morgon. Det är viktigt att detta nu kommer på plats. Hur det organiseras överlämnar jag till de sakkunniga. Jag utgår också ifrån att när hela detta pussel är lagt, när vi vet hur detta kompetenscentrum fungerar och när allt annat är på plats, kommer vi att bli varse om det finns behov av extra resurser. Jag vet att det finns fantastiska personer som nu kommer att ta sig an denna organisatoriska fråga och som har haft större utmaningar tidigare. De kommer att lägga detta pussel på ett effektivt och bra sätt.

Men jag vill än en gång säga att jag tycker att det är viktigt att vi är ödmjuka inför frågorna. Om det kommer propåer och om det visar sig att det inte skulle fungera som vi tror och hoppas för att det skulle vara brist på resurser, då är det regeringens ansvar att se till att det fungerar. Vi vill nämligen inte ha något gnissel i detta maskineri. Vi vill mycket mer. Ambitionen är att detta ska fungera från dag ett när detta kommer på plats.

Jag vill också tillägga att detta 3R-centrum får en särskild uppgift att stödja och hjälpa till med handlingsplaner och strategier. Man har alltså

fått en direkt uppmaning om vad man ska göra. Man ska bland annat bistå med hjälp och stöd ute i verksamheten.

Prot. 2013/14:70
19 februari

Anf. 204 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman, ledamöter och åhörare! I det här betänkandet behandlar vi några frågor som gäller förändringar i djurskyddslagen. Samtidigt vet vi att regeringen har aviserat en proposition om en ny djurskyddslag, så diskussionen om de ytterligare förslagen kan vi ta när de kommer till utskottet och ska behandlas i riksdagen.

Jag tycker att det är bra att vi i och med detta betänkande kriminaliserar sexuella handlingar med djur.

Jag tycker också att det är bra att vi i och med detta betänkande tar ytterligare steg för att ersätta djurförsök med andra metoder och reducera antalet djur som används i djurförsök samt minimera det lidande djur utsätts för vid djurförsök. Det här brukar kallas 3R-principen – replacement, reduction och refinement. Det är en grundläggande princip i djurskyddslagens reglering av hur och i vilka sammanhang det är möjligt att använda sig av försöksdjur, och principen förstärks nu när vi fattar beslut om att skapa ett nationellt kompetenscentrum för 3R-frågor. Kompetenscentrumet föreslås placeras vid Jordbruksverket, och jag tycker att det är ett bra förslag.

Fru talman! Syftet med ett kompetenscentrum för 3R-frågor är att stärka arbetet med alternativa metoder till djurförsök genom att ta till vara den kunskap och erfarenhet som finns hos olika aktörer och utveckla samarbetet mellan aktörerna. Regeringen bedömer att det nationella kunskapscentrumet bör verka inom en rad olika områden och utvecklas till en naturlig samlingspunkt för olika intressenter. Det finns nämligen ett behov av testmetoder inom olika branscher, såsom läkemedelsindustrin och när det gäller kemikalier och kosmetika.

Det är inte bara branscher utan också väldigt många olika myndigheter som kommer in på djurförsök och därmed behöver strategiska planer för sitt 3R-arbete. Regeringen pekar tydligt ut att Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt ska få i uppdrag att upprätta strategiska planer för sitt 3R-arbete. Det är också bra, för det tar ett helhetsgrepp om myndigheternas arbete.

Fru talman! För mig som centerpartist är det viktigt att se djurskyddsaspekten i det här arbetet, men det är också viktigt att se näringslivsmöjligheten. I utvecklingen av nya testmetoder utan djurförsök ligger det nämligen väldigt stora möjligheter att skapa nya affärer och nya utkomstmöjligheter för svenskt näringsliv. Jag tror att man ska tänka utanför ramarna. Vi ska ha regelverk som inte slentrianmässigt föreskriver djurförsök utan hela tiden tydligt öppnar för alternativa metoder. Regelverken ska formuleras utifrån vad man vill åstadkomma med testet snarare än vad som ska göras.

Jag kan ta ett exempel: Tänk er tillbaka till 1960-talet. Om man var kvinna och ville testa om man var gravid eller inte kunde man gå till apoteket och lämna in ett urinprov. Den koncentrerade urinen injicerades sedan i en kanin. Efter ett dygn avlivade man kaninen, obducerade den och tittade efter om kaninens äggledare var svullna eller inte. Det är

*Ändringar i
djurskyddslagen*

förskräckligt att berätta det här; man förstår vilket dilemma en kvinna på 60-talet utsattes för när det gällde att beställa testet.

I dag gör vi graviditetstest oerhört enkelt, och det gör vi utifrån att man utvecklade den här metoden. Det var ju ett hormon som förändrade kaninens äggladare, och man identifierade hormonet och gör nu testet utifrån hormonsubstansen i stället. Det är ingen som skulle komma på tanken att gå tillbaka till 60-talets djurförsöksmodell för graviditetstest, och precis så tror jag att det kommer att bli med inrättandet av ett 3R-centrum: Vi kommer att utveckla helt nya testmetoder där djurförsök är förlegat.

Då måste vi se att vi behöver regelverk som faktiskt möjliggör det här. Reach är ett sådant regelverk, och där ser vi det stora behovet – vi har hundra tusen kemikalier i omlopp i samhället. Vi behöver utveckla metoder för att inom Reach kunna testa ämnen, vilket Miljömålsberedningen har föreslagit och som jag hoppas och vet att det från regeringen snart kommer ett förslag om till riksdagens bord. Det handlar inte bara om att testa ämnen styckevis, vilket görs i dag, utan om att testa dem i grupp, för sina inneboende egenskaper och för hur man använder dem. Det är ett sätt att effektivisera arbetet och minimera antalet djurförsök.

Ett annat sätt är att använda metoder som inte innebär djurförsök. Helena Leander var inne på det. Det handlar om att identifiera händelsekedjan och de mekanismer som finns bakom en toxisk reaktion. Det finns en stor möjlighet i det också – det handlar inte bara om att man undviker att testa på djur utan även om att man, genom att använda mänskliga celler eller vävnadssystem, inte behöver få de problem som uppstår när man ska översätta ett djurförsökstest och se vad det betyder för människor. Man tjänar in det steget, så att säga.

Vi måste då ha regelverk som tydligt öppnar för djurförsöksfria metoder i exempelvis Reach. Om man ska testa reproduktionstoxiska ämnen föreskrivs tvågenerationstest på djur. OECD:s guidelines för detta säger att det räcker med en generation. Om vi skulle följa OECD:s guidelines och bara göra en generation skulle vi minska antalet djur som behövs, men jag är fullt övertygad om att man kan göra minst lika säkra test genom att använda cellmetoder och vävnadstester i stället. Det är precis det ett 3R-centrum kan hjälpa oss med.

Det är också precis det som kanske skapar nya affärsmöjligheter för svenskt näringsliv. Gudarna ska nämligen veta att det är svårt för Astra Zeneca, som håller på med läkemedel, att hitta nya substanser som liksom Losec kan bli väldigt framgångsrika. Men man kanske kan gå högre upp i värdekedjan och hitta testmetoderna för de substanser forskarna sliter med att få fram. Då kan vi erbjuda det inom EU och till världen och i stället för att bli framgångsrika på läkemedlet eller kemikalien bli framgångsrika på testmetoderna som ska godkänna den.

Jag tror alltså, fru talman, att det är ett jätteviktigt steg vi tar i det här betänkandet. Vi behöver dock ta flera steg – vi behöver exempelvis få ett Reach som förnyas, blir innovationsdrivande och kan tänka utanför de ramar vi har satt i dag. Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 205 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är Centerpartiets minister och departement det handlar om när vi pratar om de här frågorna. När det gäller förbudet mot sexuella handlingar mot djur som äntligen kommer har vi från Sverigedemokraterna motionerat om att vi saknar lagrum för att olagliggöra koppleri. I betänkandet har jag haft svårt att hitta något svar på vår motion i det avseendet – alltså varför man tycker att det är en dålig idé.

Det är nämligen så att den nya lagen inte stoppar företeelsen att hålla djur för att andra ska få förgripa sig på dem. Med tanke på att detta bevisligen förekommer eller åtminstone har förekommit – jag har givetvis inte riktigt den insynen att jag kan peka ut aktiva verksamheter – tycker jag att man borde anpassa lagstiftningen och även kriminalisera den delen. Frågan är varför regeringen och departementet inte tycker det.

Anf. 206 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Jag kan upplysningsvis säga till Josef Fransson att det inte är regeringen och departementet som skriver betänkandet, utan det är miljö- och jordbruksutskottets kanslis personal. Jag har fullt förtroende för dem.

Jag tycker att det är ett viktigt steg att vi kriminaliserar sexuella handlingar med djur. Jag är mindre insatt i det som Josef Fransson resonerar kring, koppleri och sådant. Det känns långsökt, och jag kan vara fel ute, men genom att vi kriminaliserar sexuella handlingar med djur blir hela förfarandet tydligare.

Jag kan inte bedöma hur stor frågan är som Josef Fransson nu tar upp. Det är utskottskansliets personal som har arbetat fram betänkandet, och jag har fullt förtroende för att de har gjort en god beskrivning av problematiken. Därmed avslår vi Sverigedemokraternas motionsförslag och bifaller brett regeringens förslag om att kriminalisera sexuella handlingar med djur.

Anf. 207 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Tveklöst är det ett steg i rätt riktning. Det tycker väl förhoppningsvis de flesta härinne.

Det kom fram exempel i medierna för några år sedan som visade att det inte fanns något lagrum för att åtala någon för det som då skedde, just att man höll djur för försäljning.

Som jag sade tycker jag att lagstiftningen bör kompletteras med detta, även om företeelsen som sådan naturligtvis kriminaliseras med det beslut vi fattar när väl omröstningen sker.

I övrigt får jag tacka Roger för svaret.

Anf. 208 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Det är väl bra att Josef Fransson och jag kan vara överens om att det är ett bra steg att vi kriminaliserar sexuella handlingar med djur.

Josef Fransson hänvisar till tidningsartiklar för ett par år sedan. Nu kommer själva handlingen in i lagstiftningen. Den fanns med i lagstiftningen redan då i och med att den föll under djurskyddslagen under djurplågeri. Men nu förtydligar vi den, och det tycker jag är bra.

Anf. 209 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Roger Tiefensee tog upp företaget Astra Zeneca. Det nämns också i betänkandet, där ni konstaterar att de anslår 1 miljon kronor varje år för alternativ till djurförsök.

Då kunde jag inte låta bli att gå in och titta på Astra Zenecas bokslut. För tredje kvartalet 2013 redovisar de en vinst före skatt på 1,6 miljarder US-dollar, ungefär 10 miljarder svenska kronor. Då tänker jag att om de gör en så stor vinst, borde de då inte kunna lägga lite mer pengar än 1 miljon kronor på alternativ till djurförsök?

Då kan vän av ordning tycka: Varför ska två politiker i Sveriges riksdag stå och bestämma hur mycket Astra Zeneca ska lägga på alternativ till djurförsök? Nej, jag tycker inte att vi ska detaljstyra sådant.

Det förslag som ni lägger fram här nu är att våra myndigheter som gör djurförsök ska åläggas att arbeta strategiskt enligt 3R-principen och ta fram handlingsplaner för hur man ska kunna ersätta, förfina och minska antalet djurförsök. Men ni föreslår inte det för privata företag. Då tycker jag att ni missar en stor del av djurförsöksverksamheten i Sverige. Ifall vi ålägger dem att arbeta systematiskt med handlingsplaner kring 3R tror jag att vi kan få fram väldigt många alternativ till djurförsök och kan spara många djurs liv. Tror inte du det, Roger?

Anf. 210 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att Astra Zeneca såväl som andra – det kan vara i kemikalieindustrin eller andra – kommer att följa med på arbetet när vi skapar ett nationellt kompetenscentrum för 3R-frågor.

Sedan tror jag inte att det är vare sig riksdagens eller någon annans uppgift att peka med hela handen och säga: Det där företaget ska ha ett strategiskt arbete.

Tro mig, stora svenska företag som är globala jobbar strategiskt.

Jens Holm kanske lyssnade på vad jag sade i mitt anförande om att se alternativa metoder som ett sätt att minska djurens lidande men också som ett sätt att effektivisera hela arbetet. Det tror jag är grund nog för att Astra Zeneca och andra bolag kommer att jobba strategiskt och redan gör det. Sedan vet jag inte exakt hur de redovisar hur många miljoner de lägger på utveckling av nya metoder. Men 3R-centrumet är statens, vårt nationella bidrag till att effektivisera och minska antalet djurförsök.

Anf. 211 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Angående hur mycket Astra Zeneca lägger redovisar ni att de lägger 1 miljon kronor till alternativ till djurförsök. Jag kan tänka mig att de lägger resurser också på sin interna forskning. Det hoppas jag verkligen. Utifrån perspektivet att de är ett väldigt stort bolag som gör miljarder i vinst tycker jag att de borde kunna få fram mer till alternativ till djurförsök.

Huvudfrågan är egentligen inte hur mycket de gör i vinst, utan huvudfrågan är varför ni ålägger myndigheter att arbeta strategiskt enligt 3R-principen och ta fram handlingsplaner för det. Du nämnde själv Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och så vidare. Men ni ålägger inte privata företag som arbetar med djurförsök att arbeta lika systematiskt och på samma sätt. Det är ingen skillnad för

djuren om det är en myndighet som gör djurförsök eller om det är ett företag.

Vi borde bara vara konsekventa här, eller?

Anf. 212 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Att vi inrättar ett 3R-centrum är Jens Holm och jag helt överens om är ett strategiskt viktigt steg.

När det sedan gäller att vi ger uppdrag till myndigheter är det väl naturligt att regeringen, staten, lägger uppdrag till myndigheter. I min värld är det inte fullt lika viktigt att regeringen lägger uppdrag och ställer krav på det sättet på privata företag. Jag vet inte om Jens Holms väg att ålägga Astra Zeneca att göra en viss sak går via att först förstatliga Astra Zeneca och sedan ålägga dem uppdraget. Jag tror inte att det är bra. Tro mig, Astra Zenecas grunduppdrag är att jobba med läkemedel. De håller inte på med djurförsök för skojs skull, tro mig. Jag tror att de i sin dagliga verksamhet försöker minimera antalet djurförsök och hitta ersättningsmetoder. Djurförsök är inte deras kärnverksamhet. Deras kärnverksamhet är att hitta substanser som kan rädda människors liv, men det tog inte Jens Holm upp någonstans i sitt anförande.

När det är svårt att hitta nya substanser och det krävs väldigt mycket testmetoder menar jag att det är fullt logiskt och strategiskt riktigt för ett privat företag att jobba med djurförsöksfria metoder, för det är både effektivare och billigare. Jag tror också att det stärker Astra Zenecas varumärke.

De drivkrafter som finns i det privata näringslivet tror jag är nog för att de kommer att göra ett strategiskt riktigt arbete.

Anf. 213 IRENE OSKARSSON (KD):

Fru talman! I betänkandet hanteras dels förändringar i djurskyddslagen, dels några motioner från den allmänna motionstiden.

Ett antal talare före mig har i dag relaterat till det seminarium som var här på förmiddagen. Jag tror att det var planerat långt innan vi visste att vi skulle ha den här debatten i dag på eftermiddagen men nog så väl placerat. Jag kan konstatera att inte alla som har deltagit i den här debatten var där, vilket hade varit önskvärt, för jag tror att man hade fått en del svar på de frågor som nu ställs och fått förklaringar från verksamhet, inte minst från näringsliv och forskarvärld, på hur man ser på detta arbete.

Fru talman! Frågan om djurs väl och goda miljö blir inte mindre för att djuren används i medicinsk forskning, snarare tvärtom.

Som kristdemokrat ser jag det som ytterst viktigt att begränsa användningen av djur för försöksverksamhet så långt det bara går. Men ibland måste det få bedrivas forskning på djur i medicinskt syfte. Då ska djuren ha en så god miljö som möjligt. Precis som i all annan djurhållning är det nämligen så att friska och sunda djur mår bra och fungerar i det syfte som är tänkt. Djur som inte vårdas och sköts väl mår naturligtvis inte bra och kan därmed inte heller ge rätt svar på de frågor vi ställer genom försöken.

Att vara djurhållare är att ta på sig ett stort ansvar och se till att det finns en god miljö för djuren. Därför är det glädjande att vi i dag kan debattera införandet av ett 3R-centrum i Sverige. Jag försökte hitta en

översättning med tre likadana bokstäver, men det fungerade inte riktigt. Därför får det bli 3R även på svenska.

Det är många intressenter i detta sammanhang. Det är också viktigt att säga att tillkomsten av detta bygger på att vi har införlivat ett EU-direktiv i svensk lagstiftning om hur djur som används för vetenskapliga syften ska skyddas. En tidigare talare var inne på toxikologisk forskning på andra sätt, till exempel när Kemikalieinspektionen gör sina försök.

Regeringen har gjort bedömningen, vilket vi också skriver i betänkandetexten som bygger på propositionen, att det är viktigt att behålla den definition som finns i svensk lagstiftning och inte anpassa den till det som nu är möjligt att göra. Vi vill nämligen behålla den höga nivå vi har på svensk djuromsorg även i detta sammanhang.

Regeringen säger, i motsats till några av de remissinstanser som har svarat men med bifall av de allra flesta, att det är logiskt att Jordbruksverket tar hand om detta centrum med tanke på den verksamhet verket i dag bedriver, den kompetens verket har och den möjlighet verket har att samordna.

De av oss som var på seminariet kunde höra Jordbruksverkets chef, som kommer att få detta ansvar, säga till alla där, som representerade hela bredden från djurskyddsorganisationer och forskning till andra myndigheter och näringsliv: Låt oss få höra vad ni ser för behov och vi ska försöka lösa det.

Det är en glädjande ingång, inte minst att samla elva universitet, mer än en handfull myndigheter och andra aktörer vid ett och samma bord för att diskutera dessa frågor. Jag kunde också läsa mellan raderna att vissa var glada för att det inte pekades ut något speciellt universitet eller forskningscentrum utan att det lades på en myndighet.

Fru talman! Varför skulle inte Jordbruksverket kunna hantera flera frågor samtidigt när vi med glädje lägger ut flera saker på länsstyrelser och andra? Låt mig ta Länsstyrelsen i Jönköpings län som exempel. På de åtta våningarna gör de helt skilda saker, och ibland träter de med varandra eftersom vi har gett dem olika uppdrag. Men med sin professionalitet ska de genomföra dem. Jag är övertygad om att även Jordbruksverket klarar detta, inte minst samverkan mellan olika institutioner.

Fru talman! Som kristdemokrat är jag också glad över centrumet eftersom bland andra Inger Davidson, tillsammans med Anita Brodén och andra, har stått i denna talarstol och jobbat för detta under gångna år och poängterat vikten av att detta kommer till stånd.

Nu ska vi se till att centrumet förverkligas. Det har också till uppgift att bidra med ökad kompetens till de regionala etiska nämnderna. Det efterfrågades också i morse, och betänkandet ger svar på det. Centrumet har till uppgift att fortbilda och utbilda de etiska nämnderna, de regionala men även den centrala.

Fru talman! Det finns en motion från Miljöpartiet, tror jag, som önskar mer veterinärmedverkan i detta sammanhang på bekostnad av en lekman.

Hur kommer det sig att vi kan stå i kammaren och fatta dessa beslut? Jo, för att vi har tilltro till de experter som finns runt omkring oss. Jag är glad för att vi inte är en kammare bestående av experter på just detta ämne eller nästa ämne, skogen. Vi står här för att vi är förtroendevalda

att representera människor. Det gäller även för lekmanamedverkan i dessa nämnder.

Naturligtvis ska man knyta till sig den expertkompetens man behöver. Efter nämnda seminarium i morse stämde jag av detta med en av de veterinärer som var i rummet. Han sade att det behövs olika kompetenser och att han inte skulle vilja sitta som expert för hela bredden i nämnden. Han var expert på vissa delar och hans kolleger på andra. Därför tror jag att den nuvarande sammansättningen av nämnden är god.

Fru talman! Det finns också en annan del i betänkandet. Jag är glad att vi nu kan få till stånd en lagstiftning på området djursex eller tidelag, eller vad vi nu använder för begrepp. Det är en fråga som har funnits med ganska länge av olika skäl, och jag har tidigare redogjort för varför detta försvann ur svensk lagstiftning. Det skedde tillsammans med saker som vi absolut inte vill ha lagstiftning för. Jag vill också betona att det är ur ett djurperspektiv. Det är för att skydda våra djur som denna lagstiftning införs.

Vi ska värna det som är skyddsvärt, och det är våra djur. Det gör vi genom en tydlig lagstiftning och genom att se till att verksamheterna får möjlighet att starta. Som svar på en fråga som ställdes tidigare: Jag vet utifrån vad Jordbruksverkets chef sade att man redan har börjat med detta. Man väntar bara på ett klubbslag här i kammaren, vilket väl kommer i morgon. Sedan blir det full fart framåt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner. (Applåder)

Anf. 214 HELENA LEANDER (MP) replik:

Fru talman! Jag har egentligen redan ställt de frågor jag ville ställa till Alliansen, men eftersom Irene Oskarsson kopplade ihop mig med en vänsterpartimotion får jag väl gå upp och säga: Nej, det var en vänsterpartimotion.

Miljöpartiets linje är att veterinärkompetens och andra kompetenser i stället ska tillgodoses genom att man anställer handläggare på de etiska nämnderna så att dessa kan göra sitt jobb på ett bra sätt.

När jag ändå står här kan jag passa på att fråga Irene Oskarsson om hon tycker att det är en bra idé.

Anf. 215 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag borde ha haft bättre koll. Jag vet att Helena Leander har koll, och det gläder mig. Det är roligt att debattera med någon som vet och är påläst.

Frågan om kompetens och hur de etiska nämnderna ska bemannas var också uppe i morse. Frågan är alltså levande. Som en kollega till mig sade tidigare är det en fråga som givetvis får tas med i det budgetarbete som stundar för de kommande åren, och här får Jordbruksverket och andra ge signaler om hur man bäst rustar dessa.

Anf. 216 HELENA LEANDER (MP) replik:

Fru talman! Ja, då ser vi till att hålla den frågan levande.

Anf. 217 IRENE OSKARSSON (KD) replik:
Fru talman! Det kan vi nog vara överens om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

10 § Skogspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU12
Skogspolitik
föredrogs.

Anf. 218 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Nu ska vi debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande 12 *Skogspolitik*. Det behandlar 37 motionsyrkanden från allmänna motionstiden som tar upp en mängd olika skogliga frågor.

De senaste åren har debatten om skogsfrågor varit ganska intensiv. Det är bra. Det är stora och viktiga frågor. När jag började sätta mig in i dessa frågor för ett par år sedan kunde jag aldrig drömma om att det fanns ett så stort engagemang från så många olika håll när det gäller just skogen. Jag har försökt träffa så många som möjligt med intresse för skog, och jag är imponerad av alla olika infallsvinklar, synpunkter, kunskaper och frågeställningar som man har delat med sig av.

När det gäller skogens alla värden uppfattar jag att vi i mångt och mycket är ganska överens i utskottet. Vi ser alla skogens stora betydelse för naturen, för samhället och för den enskilde. Vi vill kunna utnyttja den fantastiska råvara som skogen är utan att äventyra dess framtid. Vi vill kunna lämna över skogen till nästa generation i samma eller bättre skick än den är i dag. Vägen dit kan vi kanske se lite olika på emellanåt.

När vi läser uppföljningen av Sveriges miljökvalitetsmål Levande skogar ser vi att mer behöver göras. Uppföljningen visar att målet inte är möjligt att nå till 2020, och det är svårt att se en riktigt positiv utveckling. Det har vidtagits åtgärder för förbättring, såsom arbetet med dialog om miljöhänsyn, skogsbolagens öppna redovisningar av sina frivilliga avsättningar och ökade ambitioner att minska körskador.

Det är naturligtvis viktigt att vi fortsätter att arbeta i riktning mot måluppfyllelsen, och vi har alla ett ansvar för att följa utvecklingen och arbeta för att de åtgärder som vidtas blir verkningsfulla och verkligen bidrar till det som vi vill uppnå. Vi vill kunna se i verkligheten att det tas tydliga steg framåt.

För oss socialdemokrater är det en viktig fråga hur tillväxten i skogen ska kunna öka utan att miljöhänsynen minskar. Vi ser att efterfrågan på den förnybara skogsråvaran kommer att öka liksom användningsområdena för de olika komponenterna. Det utvecklas nya produkter som kan ersätta fossilbaserade produkter, och det måste vi ta till vara. Vi ser att det behövs mer rådgivning, vidgade kunskaper och utökad forskning. Vi ser att vi måste prioritera forskning inom de gröna näringarna och kanske även på andra sätt stödja utvecklingen framgent så att Sverige kan fortsätta vara i framkant i omställningen till ett hållbart samhälle.

Vi menar att delar av den produktiva skogen borde kunna skötas med mer miljöhänsyn än vad som görs i dag, och för att inte riskera en sämre tillväxt bör skogsvårdande insatser öka när det gäller till exempel gallring, röjning och återplantering. Vi vill arbeta för ett större användande av frivilliga skogsbruksplaner där den enskilda skogsägaren, inom ramen för sitt skogsbruk, stimuleras till att arbeta för en ökad biologisk mångfald. Det handlar om att öka kunskapen om naturvårdande insatser som går utöver hänsynskraven i skogsvårdslagstiftningen. Detta tycker vi huvudsakligen bör inriktas på små skogsägare.

En annan viktig aspekt i skogen är tillgången till kompetent arbetskraft. Till syvende och sist är det ute i skogen det slutligen avgörs hur hög kvalitet det blir på olika åtgärder. Ju större kunskap som finns hos den som jobbar, desto bättre bör arbetet bli gjort, och risken för misstag blir mindre.

Ordning och reda på arbetsmarknaden behövs för ett lyckosamt skogsbruk. Det bidrar också till att göra det attraktivt för unga människor att arbeta inom skogen.

En annan viktig del för skogen är vattnet. Skogens vatten fyller många viktiga funktioner och är en förutsättning för den biologiska mångfalden. Därför måste vattenhänsyn bli en större del av den skogliga planeringen. Arbetet med att återskapa våtmarker, förbättra kantzoner och minimera körskador måste intensifieras.

När det gäller skydd av skog ska vi självfallet uppfylla FN-konventionen för biologisk mångfald och Nagoyaöverenskommelsen. För att uppnå detta på ett bra sätt måste vi arbeta med nya metoder och former. De förslag som finns från Miljömålsberedningen om att stärka de ekologiska sambanden i landskapet genom skydd av sammanhängande landskapsområden och förstärkning av den ekologiska representationen är bra.

Det handlar dock inte bara om att uppfylla procentsatser. En viktig aspekt måste ändå vara kvaliteten på de områden vi har valt och väljer att skydda. Skogsägarnas frivilliga avsättningar är självklart värdefulla, och jag vill understryka att det frivilliga arbete som många skogsägare gör är beundransvärt. Men om vi ska räkna in frivilliga avsättningar som en del av måluppfyllelsen anser vi att det är viktigt att de lever upp till vissa kriterier vad gäller transparens, kvalitet och långsiktighet. I dag finns inga garantier för att de frivilliga avsättningarna håller tillräckligt högt biologiskt värde eller för att de kommer att skyddas långsiktigt. Det saknas dokumentation över många av de områden som anses skyddade. Områden kan också flyttas, till exempel mellan skog som väntar på slutavverkning.

I den uppföljning från Skogsstyrelsen som redovisas i betänkandet ser vi att ungefär en fjärdedel av de frivilliga avsättningarna har klassats som annat värde. Det innebär att de saknar utvecklade naturvärden och inte heller har förutsättningar för att utveckla sådana. Jag tycker i alla fall att det är lite bekymmersamt om sådan areal ska räknas in i måluppfyllelsen. Vi anser att om de frivilliga avsättningarna ska kunna räknas in i det nationella kvalitetsmålet Levande skogar och Nagoyamålet måste de vara kontinuerliga, kvalitativa och permanenta.

Jag vill ändå än en gång understryka att vi ser positivt på att samverkan utvecklas kring frivilliga insatser och att detta är helt nödvändigt för att de skogspolitiska målen ska nås.

Det ska bli intressant att se slutredovisningen av Kometprogrammet, som ska komma i höst. Delrapporten från Skåne län pekar på att det delvis utvecklas positivt, men att programmets bidrag till måluppfyllelse är relativt lågt jämfört med måluppfyllelsen i områden utanför programmet. Kostnaderna för programmet är också fortsatt höga jämfört med motsvarande arbete i övriga delar av landet. Att samarbetet mellan myndigheter och markägare har förbättrats och att man bedömer att intresset för naturvård har förstärkts är naturligtvis positivt.

När det gäller skogens sociala värden tycker vi att det kan tas med i skogsvårdslagens portalparagraf, men att det behöver kompletteras med ett mer konkret innehåll. Vi menar att ett exempel kunde vara ett regelverk utformat så att kommunerna i sina översiktsplaner och detaljplanering säkerställer tillgången till tätortsnära natur främst i anslutning till skolor och förskolor.

Vad gäller vårt statligt ägda skogsbolag anser vi att det bör ges förutsättningar att ligga i framkant vad gäller att arbeta i riktning mot de skogspolitiska målen. Bolaget ska vara en förebild när det gäller balans mellan skogsbruk och naturvård.

Frågan om ett nationellt skogsprogram tycker jag är spännande. Skogsstyrelsen har haft ett uppdrag att göra en förstudie som har presenterats. Det skulle vara intressant att i dag få höra något om hur regeringsföreträdarna tänker kring detta. Själv anser jag att det kan finnas ett behov av ett sådant program, som bör tas fram i en så stor enighet som möjligt med fokus på prioriteringar och långsiktighet.

I det betänkande som vi behandlar i dag, fru talman, kan jag konstatera att de flesta av våra förslag lämnas utan åtgärd med hänvisning till det arbete som pågår i Regeringskansliet inför den proposition som ska överlämnas i mars i år. Där bereder man de förslag som har lämnats från Miljömålsberedningen. Därför känner jag att det kanske inte finns så mycket mer att säga just i dag, och jag ser fram emot den debatt om skogsfrågorna som vi kommer att ha i juni.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 219 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Från skogen kan vi få en himla massa spännande produkter – biobaserade produkter som kan hjälpa oss att ta oss ur fossilsamhället. Mot denna bakgrund får jag ibland frågan om vi har råd att hålla på och pjoska så mycket med människor och miljö. Är vi inte nästan tvungna att plocka ut så mycket vi bara kan?

Jag skulle vilja vända på frågan: Har vi råd att bedriva skogsbruket på det sätt vi gör i dag? Vore det inte ett enormt fattigdomsbevis om vi inte kan bevara de skogar som skänker oss så mycket glädje? Och har vi verkligen råd att äventyra den biologiska mångfalden i skogen?

Ett intensivt skogsbruk kan vara lönsamt på kort sikt. Men vad händer på sikt om vi rubbar förutsättningarna för att bedriva skogsbruk i framtiden? Vi vet alla att klimatet kommer att förändras, och det kommer att påverka skogen i Sverige. Vågar vi satsa allt på ett kort och plantera

långa rader med likadana träd? Eller vill vi satsa på en mångfald med olika arter och motståndskraftiga skogar där inte alla träd slås ut samtidigt om det blir ett insektsangrepp, en stormfällning eller liknande? Vi vet inte exakt hur alla arter i skogen samspekar, men vi vet att de samspekar. Säkert kan vi utrota några av dem. Men vet vi vilka, och vågar vi ta risken? För mig är svaret enkelt: Att bevara den biologiska mångfalden i skogen är vår försäkring för ett produktivt skogsbruk som ger oss fina produkter också i framtiden.

I dag tycks dock produktionsmålet ha tagit över i skogspolitiken, trots att miljö och produktion formellt ska vara jämställda. Produktionen är det inget fel på, men miljömålet Levande skogar är ett av de 14 av 16 miljömål som Naturvårdsverket bedömer att vi kommer att missa med nuvarande politik.

I den senaste miljömålsuppföljningen skriver man så här: Den totala förekomsten av värdefulla skogsmiljöer med i dag beslutade eller planerade styrmedel kommer att vara för liten år 2020 för att en gynnsam bevarandestatus för alla skogsberoende arter ska kunna uppnås. Fortfarande minskar tillgången på vissa miljöer, och för andra är återväxten långsam trots förbättrade förutsättningar i form av återställningsåtgärder och skydd. Nivån på hänsyn är för låg för att kulturmiljöer och sociala värden ska kunna anses värnade så som miljö kvalitetsmålet anger. Verket skriver också att man inte kan se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Det här måste vi bära med oss när vi pratar skogspolitik i dag.

Jag vill inte förringa att det finns många duktiga skogsbrukare som verkligen anstränger sig för att ta hänsyn till miljön när de brukar sin skog. Och visst finns det saker som har blivit bättre sedan skogsbruket var som mest exploaterande, men det skymmer inte det faktum att vi fortfarande inte klarar miljömålet för skogen och att Naturvårdsverket inte ens kan se att det sammantaget går åt rätt håll.

Visserligen ökar mängden död ved, liksom arealerna för gammal skog och äldre lövrik skog, om än från mycket låga nivåer. Arealerna formellt och frivilligt skyddad skog ökar successivt, om än i maklig takt. Men samtidigt avverkas naturskogar som aldrig mer kommer tillbaka, och samtidigt brister miljöhänsynen i delar av skogsbruket.

Vad ska vi då göra för att nå miljömålet Levande skogar? Naturvårdsverkets recept är i korthet större hänsyn vid avverkningar, mer skog som brukas med mer skonsamma metoder, som hyggesfritt skogsbruk, och större arealer skyddad skog. Man lyfter också fram naturvårdande skötsel och åtgärdsprogram för hotade arter.

Det är någonting som Miljöpartiet har tagit fasta på. I vår budget avsätter vi mer pengar för såväl skydd av skog som naturvårdsskötsel och åtgärdsprogram för hotade arter. Vi vill underlätta för hyggesfritt skogsbruk, bland annat genom en översyn av de föreskrifter som är anpassade för hyggesbruket och som skapat en osäkerhet bland de skogsbrukare som vill bruka sin skog utan hyggen. Vi vill förtydliga de hänsynsregler som gäller i skogsbruket och införa sanktioner för dem som bryter mot dem.

Låt mig fördjupa mig lite. Olika arter har olika behov. En del gynnas av störningar som brand och översvämningar, och det är det ont om i dagens skogsbruk. De kan därför behöva aktiva insatser för att få bra förutsättningar. Andra gynnas däremot av att skogen får utvecklas mer

eller mindre ostört, och där ska vi helt enkelt låta bli att hugga ned skogen. När en naturskog som haft evigheter på sig att utveckla sin mångfald av arter väl kalhuggits tar det enormt lång tid att få tillbaka den mångfalden, om det ens går. Det är därför oerhört angeläget att vi skyddar de kvarvarande naturskogar som vi har i stället för att utsätta dem för oåterkalleliga avverkningar. Det kräver att mer skog skyddas genom naturreservat eller frivilliga avsättningar, givet att avsättningarna lever upp till krav om kvalitet, transparens och långsiktighet. Det kräver också lagändringar så att det blir förbjudet att avverka eller på annat sätt skada skogliga värdekärnor, alltså särskilt viktiga och värdefulla områden i skogen. Därutöver krävs ett strategiskt arbete för att restaurera och återskapa skogstyper som det är brist på, till förmån för hotade arter som är beroende av de här miljöerna.

I de skogar som brukas behöver vi mer skonsamma metoder. Hyggesfritt, där man inte avverkar allt på en gång utan tar lite i taget så att det alltid är ett skogstäckte kvar, är en sådan strategi. En annan strategi, som med fördel kan kombineras med hyggesfritt men inte måste göra det, är att ha mer blandade skogar med ett större lövinslag i stället för dagens lite mer ensidiga barrplantager. Blandskogar har enligt forskningen en rad fördelar för många olika ekosystemtjänster, och dessutom är de mindre sårbara för klimatförändringar. Reglerna för såväl återplantering som gallring och röjning bör därför ses över för att bättre främja en större mångfald av arter där det finns förutsättningar på platsen.

Alternativ till dagens trakthyggesbruk och barrplantager, och för den delen också fler naturreservat och större hänsyn i trakthyggesbruket, kan också främja skogens sociala värden och inte bara naturvärdena. Skogens sociala värden är alltså de värden som vi människor upplever när vi vistas i och vid den.

Ibland känns det som att vi ställer människa mot natur på ett för mig konstlat sätt. Det är ungefär som att det enda sättet för människor att få någon glädje av skogen är att omvandla den till olika produkter och att mot det står någon sorts natur som vi inte har någonting med att göra. Självklart har i alla fall många av oss stor glädje av att kunna vistas i skogen. Det handlar inte om att vi ska välja om vi ska ha skogsbruk eller naturupplevelser, utan det handlar snarare om former och förutsättningar och avvägningen dem emellan. För egen del kan jag tänka mig att avstå från reklambladen i brevlådan om jag kan få vandra bland mossbevuxna stockar och lyssna på fågelsång och vindsus i träden.

Men skogens sociala värden har glömts bort lite grann i skogspolitiken och skulle behöva lyftas in tydligare i skogsvårdslagen. Kommunerna har ett stort ansvar för att bevara de tätortsnära skogarna som betyder så mycket för människors välbefinnande, men här krävs också mer kunskap. Boverket kan stödja kommunerna i detta, och Skogsstyrelsen kan slutföra den inventering av skogar med höga sociala värden som påbörjades men sedan avbröts efter invändningar från näringen. Om de bara får i uppdrag att göra det här kan de sätta i gång igen. Dessutom vill vi gröna ha en särskild satsning på tätorts- och bostadsnära skogar.

Det finns alltså mycket att göra för att få en skogspolitik som är hållbar såväl ekonomiskt som ekologiskt och socialt. I mars ska regeringen komma med en proposition om biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Det skulle kunna vara ett ypperligt tillfälle att styra upp ett och annat

i skogspolitiken. Tyvärr blev Miljömålsberedningens förslag på skogsområdet, som ska vara ett av underlagen, väldigt svagt. Jag hoppas därför att allianspartiernas representanter, som sitter här mangrant trots den sena timmen, tar tillfället i akt att lyssna lite och ta inspiration från kvällens debatt och ser till att plocka in lite grann av detta i den proposition som kommer.

Jag vill ha en mer hållbar skogspolitik, och jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 220 JENS HOLM (V):

Fru talman! Merparten av Sveriges yta är täckt av skog. Det möjliggör för de vilda djuren att leva fritt i naturen. Det öppnar för spännande upplevelser för oss människor, till exempel att plocka svamp och bär, jogga eller bara vara i skogen. Det möjliggör också för oss att få biomassa från skogen som kan hjälpa oss med den viktiga klimatomställningen.

Skogen är en av de få platser i vårt samhälle där vi skyddas från vardagens stress och puls. Skogen kan också skapa fantastiska möjligheter för så kallad ekoturism, till exempel att människor från andra länder kommer hit och njuter av den svenska vildmarken. Allt det här är någonting att slå vakt om.

Ärligt talat är jag mycket oroad över tillståndet i våra svenska skogar. Naturvårdsverket bedömer i sin uppföljning av våra miljömål, precis som har konstaterats här av föregående talare, att vi inte kommer att uppnå våra 16 miljömål. 14 av dem uppnår vi åtminstone inte till 2020. Flera av de här miljömålen rör just våra skogar, inte minst miljömålet Levande skogar. Ett rikt växt- och djurliv och Levande sjöar och vattendrag är några andra exempel. Ska vi uppnå miljömålen, som är någonting som alla har kommit överens om, är det i den här församlingen som vi kan fatta beslut som kan göra att vi kommer närmare det. Det kan röra nya styrmedel, och det kan också röra vilka anslagsnivåer som vi ska ha för skydd av värdefull natur.

I en ny undersökning från Världsnaturfonden ligger Sverige endast på 19:e plats bland EU-länderna när det gäller hur stor landareal som vi har skyddat. Det här är inte någon särskilt smickrande placering för att vara ett land som Sverige som vill värna miljön. Det finns också många andra rapporter från forskare från SLU, Artdatabanken, miljöorganisationer och frispråkiga anställda inom skogsindustrin som talar om att läget i de svenska skogarna är allvarligt. Trots det här allvarliga läget vidhåller regeringen att det är frivillighet under ansvar som ska gälla. Regeringen motsätter sig styrmedel som ska stärka den biologiska mångfalden, öka den sociala hänsynen och ge beslut som är långsiktigt hållbara.

Trots att regeringspartierna har suttit vid makten i mer än sju år fortsätter man att utreda det här området, och den stora favoritutredningen är förstas Miljömålsberedningen. Det är inte fel att utreda, men det som jag saknar är konkret handling, konkreta resultat, från regeringen.

Därför måste vi här och nu fråga oss ifall det är långsiktighet och hållbarhet som prioriteras från regeringen. Vi måste också fråga oss: Behövs det inte ytterligare styrmedel och mer anslag för att skydda våra skogar och för att vi ska uppnå våra miljömål?

Jag tycker också att vi måste fråga oss, och i synnerhet regeringspartierna: Är det fortfarande frihet under ansvar som ska gälla? Det är viktigt att diskutera frivillighet lite närmare. Principen inom skogspolitiken är att vi lämnar över ansvaret till skogsägarna. Det är de som ska uppnå våra miljömål. Men så gör vi inte på andra områden. Vi skulle inte säga att frivillighet ska gälla för de långväga lastbilstransporterna och att vi ska vädja till dem om att minska sina utsläpp. Vi skulle inte säga att frivillighet ska gälla för de stora industrierna och hoppas på att de ska minska sina utsläpp. Där har vi konkreta lagar, där har vi styrmedel och där är det väldigt tydligt vad som ska uppnås. Men så är det inte inom skogen. Det är märkligt. Om vi vill uppnå våra politiska mål – våra miljömål är politiskt uppsatta mål – måste vi också kunna fatta beslut om det. Frivillighet räcker helt enkelt inte.

Därför har vi i Vänsterpartiet lagt fram en hel rad med konkreta förslag för hur vi ska kunna uppnå miljömålen och för hur vi ska kunna få ett hållbart skogsbruk. Jag skulle vilja ta upp några av dem här.

Det första, och självklara, är att vi behöver mer resurser till skydd av skog. Vi i Vänsterpartiet anslår nya resurser från statsbudgeten, men vi tycker också att det behövs en naturvårdsavgift på avverkningar. Det ska kosta lite att avverka, men då drar vi också in viktiga resurser för miljöarbete i skogen så att vi kan skydda mer mark.

Vi vill även se till att de frivilliga och viktiga – vill jag säga – avsättningarna av skogsmark ska vara långsiktiga. Det ska vara avsättningar som har ett högt biologiskt värde.

Dessutom vill vi främja hyggesfritt skogsbruk som till exempel kontinuitetsskogsbruk. Vi vill ha obligatoriska samråd med de berörda före en slutavverkning. Det ska inte vara på det sättet att man lever vid en skog i 10 eller 20 år, åker på semester och finner att skogen är borta när man kommer tillbaka. Den är totalavverkad. De berörda måste få information. Man måste ha samråd, och man måste kunna komma överens.

Det måste också finnas sanktioner mot dem som inte sköter sig i skogen.

Det här är några exempel på hur Vänsterpartiet vill ha ordning och reda i skogspolitiken och på hur vi ska kunna nå våra miljömål. Dess värre kan jag konstatera att regeringen fortsätter att förlita sig på principen om frivillighet. De fortsätter att utreda trots att vi redan nu vet på ett ungefär vad som behöver göras.

Jag står bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 221 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag kan konstatera att Jens Holm är lång som en fura. Jag fick alltså sänka talarstolen en smula här.

Nu är vi åter i kammaren för att diskutera skogspolitiken – vårt gröna guld. Denna gång gör vi det utifrån 37 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. De flesta känns igen sedan tidigare. Det är motioner som efterlyser mer frihet inom skogsbruket och mindre politik; det är motioner som efterlyser mindre frihet inom skogsbruket och mer politik. Motionerna fångar på det sättet i mångt och mycket den huvudsakliga skiljelinjen inom skogspolitiken. Det handlar om synen på ägande- och

brukanderätten, det handlar om synen på politikens roll och förmåga och det handlar i grund och botten om ideologi.

Fru talman! Sedan jag sist debatterade skogspolitik här i kammaren har mycket hänt. Utanför Riksdagshuset har debattens vågor om tillståndet i skogen, om skogsvårdslagstiftningen, om skogsindustrins tuffa situation och om skogens framtida roll gått höga. Det välkomnar jag. När debattens vågor bryts mot varandra förs debatten framåt.

Utvecklingen i skogen är i de flesta hänseenden positiv. Virkesförrådet ökar, skogsbrukets miljöhänsyn likaså, vilket bland annat de allt större frivilliga avsättningarna är ett tydligt bevis på. Ett annat tydligt exempel på skogsbrukets stora engagemang för skogens såväl sociala som ekologiska värden är det omfattande arbete som en lång rad skogliga aktörer har lagt ned inom ramen för Skogsstyrelsens dialogprojekt. Inom projektet har man diskuterat sig fram till målbilder för god miljöhänsyn. Det är viktigt då det bland annat är kring just denna fråga som debatten nästan har svallat över. Nu är det tid för implementering, och jag ser fram emot att se skogsnäringen implementera det gedigna arbete som har genomförts och dra nytta av det.

I grunden tror jag att detta frivilliga tillvägagångssätt är ett mycket bättre verktyg för att nå skogspolitikens målsättningar än att reglera genom lag och föreskrifter. Det finns dock skäl för att i skogsvårdslagen förtydliga vissa delar, vilket Miljömålsberedningen har föreslagit och redogjort för. Just nu pågår inom Regeringskansliet ett arbete med att utarbeta en proposition om biologisk mångfald. Propositionen kommer bland annat att utgå ifrån Miljömålsberedningens förslag i delbetänkandet om hållbar markanvändning avseende skog.

Fru talman! Regeringen skickade också för någon dryg vecka sedan ut en lagrådsremiss med ett antal förslag till ändringar i skogsvårdslagen. Förslagen bygger i mångt och mycket på några av de konkreta förslag som Miljömålsberedningen har lämnat för att öka naturhänsynen inom skogsbruket. Bland annat föreslår regeringen effektivare tillsyn genom att Skogsstyrelsen ska ges möjlighet att meddela föreläggande eller förbud utan att först ha lämnat ett råd som inte följts. Vidare gör regeringen bedömningen att Skogsstyrelsen ska upprätta en tillsynsplan för att därigenom få på plats ett mer effektivt och strategiskt tillsynsarbete.

Något som har diskuterats flitigt de senaste åren är alternativa skogsbruksmetoder. Vissa har hävdat att dagens skogsvårdslag försvårar för andra skötselmetoder än traditionellt trakthyggesbruk. Miljömålsberedningen kom förvisso fram till att dagens regler i de allra flesta fall inte utgör hinder för den som vill bruka sin mark på annat sätt än med trakthyggesbruk. I vissa fall kan det dock finnas osäkerhet om hur skogsvårdslagens regler kring avverkningsformer, krav på återväxt och tillvaratagande av markens produktionsförmåga ska tolkas. Ibland kan dessa regler kanske till och med utgöra hinder.

För Alliansen är det självklart att lagstiftningen ska möjliggöra för en mångfald i brukandet och att den enskilde skogsägaren ska ha stor frihet att utforma sitt brukande. Några onödiga hinder för andra former än trakthyggesbruk ska inte finnas. Därför föreslår regeringen i nämnd lagrådsremiss att Skogsstyrelsen ska få meddela undantag, eller meddela föreskrifter om undantag, från bestämmelserna om avverkningsform. Vidare gör regeringen bedömningen att Skogsstyrelsens föreskrifter och

allmänna råd om tillämpningen av återväxt- och avverkningsbestämmelserna bör ses över i syfte att säkerställa att de inte sätter käppar i hjulen för olika skötselformer.

Därmed återkommer jag till diskussionen om hur mycket skog som ska skyddas eller undantas brukande. I dag är ungefär 8,5 procent av den produktiva skogsmarken tagen ur bruk genom olika skyddsformer. Tittar vi på den totala skogsmarken ser vi att hela 25 procent är undantaget brukande. Det är en hög siffra. Samtidigt finns det fortfarande mycket skog med höga naturvärden som behöver ges skydd. Miljömålsberedningen föreslog därför bland annat att ytterligare 150 000 hektar produktiv skogsmark ska undantas brukande genom offentligt skydd i form av till exempel naturvårdsavtal eller naturreservat. Vidare ansåg man att skogsbrukets frivilliga avsättningar bör kunna öka med ytterligare 200 000 hektar fram till år 2020.

Fru talman! När vi diskuterar hur mycket skog som ska undantas brukande är det viktigt att inse att skydd av skog också har en baksida och en prislapp. Varje hektar som undantas brukande försämrar förutsättningarna för vår industri att producera förnybara material och färdiga produkter. Därigenom försämrar också möjligheterna till jobb och tillväxt. Förhoppningsvis kan en del av detta tapp kompenseras genom fler jobb inom naturturism och andra näringar, men det är viktigt att vi inser att skogsnäringen är en fundamentalt viktig del av vår basindustri och en näring som finns på platser i landet där arbetstillfällena i övrigt kanske inte direkt står som spön i backen. Menar vi allvar med att hela Sverige ska leva, ja, då måste vi slå vakt om svensk skogsnäring och ge den förutsättningar att utvecklas.

Ett annat pris vi måste betala för varje hektar skog som inte brukas är försämrade möjligheter att minska våra utsläpp av klimatgaser. Skogsbruket är en klimathjälte. Skogen är en enorm kolsänka, men den gör störst nytta när dess förnybara råvara ersätter fossil energi och energikrävande produkter. Varje avverkad kubikmeter skog ger möjlighet att minska utsläppen av koldioxid med upp till 800 kilo. Detta faktum måste vi politiker ha i åtanke när vi utformar politiken. Tyvärr har vi vissa politiska partier som tycks leva i en drömvärld där det inte verkar finnas någon gräns för vad skogen kan räcka till.

Fru talman! Svensk skogsindustri är just nu inne i en mycket tuff period bland annat beroende på den snabbt sjunkande efterfrågan på tryckpapper. Vi i Alliansen är dock övertygade om att skogsindustrin även i framtiden kommer att utgöra en mycket viktig del av vår basindustri och fortsatt bidra till tillväxt och sysselsättning. Vi är också övertygade om att fler jobb kan växa till med skogen som bas. Vi vill därför samla skogens alla aktörer och stimulera till utveckling. Vi vill att staten stöder näringens utveckling och omställning genom rejäla forskningsinsatser vad gäller såväl skogsbruket som utvecklingen av nya material och produkter.

I skarp kontrast till Alliansens politik för tillväxt i skogen och i ekonomin står den rödgröna rörens spretiga politik där inskränkningar i brukandet varvas med skatter och avgifter. Av de 20 reservationer som finns i betänkandet är endast tre gemensamma för S, MP och V. Därför, fru talman, vill jag fråga Kristina Nilsson, Helena Leander och Jens Holm vilka deras gemensamma besked är.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och således avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Prot. 2013/14:70
19 februari

Skogspolitik

Anf. 222 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Om vi tittar oss runt i världen ser vi att Sverige vad gäller skydd av skog tyvärr befinner sig i bottenregionerna, detta om vi jämför oss med andra EU-länder eller med länder som USA och Kanada, vilka har stora skogsarealer. Så tycker jag verkligen inte att det ska vara. Det är lite genant för ett land som Sverige, som vill hålla en hög profil på miljöområdet.

Ett av skälen till att vi lyckats så illa är principen om frivillighet under ansvar. Vissa breda rambeslut fattas i den här församlingen, men i allt väsentligt är det sedan upp till skogsägarna själva att bestämma. Vi tillämpar inte den principen på andra områden, och jag vill fråga Johan Hultberg varför frivillighet ska gälla just på skogsområdet.

Jag vill också fråga om de frivilliga avsättningarna som de borgerliga partierna i mycket större utsträckning vill räkna in i Sveriges måluppfyllelse för att uppnå Nagoyamålen, alltså hur mycket mark vi ska skydda. Ifall vi använder oss av frivilliga avsättningar, och det kan väl vara en god idé, gör vi det för att uppnå politiska mål. Har vi då inte rätt att också ställa krav på kvaliteten på avsättningarna? Man ska till exempel inte kunna flytta runt mark eller bara ta mark som har väldigt låga biologiska nivåer. Ska vi inte ha någon form av krav på de frivilliga avsättningarna? Det är min andra fråga till Johan Hultberg.

Anf. 223 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jens Holms frågor bottenar i att vi har ganska olika syn på äganderätt, på brukanderätt. Jag är av uppfattningen att det man äger, det vårdar man. Det menar jag att Sveriges 330 000 skogsägare gör. Naturligtvis finns det enstaka skogsägare som inte tar sitt ansvar, och därför är det viktigt att vi skärper tillsynen. Jag redogjorde i mitt anförande för att vi nu gör just det.

Redan i dag har Skogsstyrelsen i ökad utsträckning prioriterat tillsynsarbetet. Det går ju lite trender i det här. Ibland är allt fokus på rådgivning, ibland på tillsyn. Det är viktigt att det finns en balans mellan dem, och jag tror att Skogsstyrelsen är på väg att hitta just den balansen.

När det gäller skydd av skog har Sverige en mycket hög andel strikt skyddad skog. Staten har alltså övertagit marken och ombildat den till exempelvis naturreservat, och man får i princip inte bryta en pinne innanför området. Många andra länder har en mer liberal syn på skyddande av skog, och det är kanske det Jens Holm förespråkar. Det innebär ofta att brukande är tillåtet men inte får ske på samma sätt som i den övriga, mer konventionellt brukade skogen.

Vad avser de frivilliga avsättningarna tycker jag att det är viktigt att verkligen understryka värdet av dem och ge skogsägarna ett stort erkännande för det arbetet. De gör en enorm insats och faktiskt också en enorm investering i den biologiska mångfalden.

Jag ser att min repliktid rinner ut, men jag återkommer gärna i min nästa replik, fru talman, till hur det mer exakt ser ut när det gäller de 1,1 miljon hektar som hittills frivilligt har avsatts.

Anf. 224 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag vet inte, Johan Hultberg, om du behöver berätta så mycket för mig om hur det ser ut med de frivilliga avsättningarna. Det ser nämligen väldigt olika ut. Det går alltid att lyfta fram bra exempel, men tyvärr går det också att lyfta fram ganska dåliga exempel. Min fråga var ifall vi inte ska kunna ställa krav på de frivilliga avsättningarna så att de utgörs av representativa områden med någorlunda stor biologisk mångfald och så vidare.

Det är intressant att du tillstår att det inom skogsbranschen finns företag som inte sköter sig. Det är tyvärr så. Om vi tittar på Skogsstyrelsens undersökningar ser vi att så mycket som närmare 40 procent av avverkningarna inte uppfyller lagkraven. Då borde det vara rimligt att vi åtminstone hade sanktionsmöjligheter för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen så att vi kunde komma till rätta med problemen. Därmed skulle vi sätta en högre standard och det blev lättare för alla att följa den. Alla ska ju följa lagen, och det kan vi markera genom att införa sanktioner.

Såvitt jag vet motsätter ni er det, vilket jag tycker är märkligt. Det blir nästan så att man låter dem som missköter sig smita undan utan att ta sitt ansvar. Det skulle jag också vilja ha svar på.

Anf. 225 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag börjar där Jens Holm slutade. Det är inte så att vi motsätter oss sanktioner. Men vi motsätter oss en rättsosäker ordning. Hittills har vi inte på något sätt lyckats hitta en ordning som är rättsäker. Därför är det för mig alldeles självklart att vi inte ska införa sanktionsmöjligheter. I stället är det viktigt att Skogsstyrelsen gör som de gör i dag, nämligen försöker driva enskilda fall till domstol, dels för att förtydliga praxis, dels för att sätta åt dem som inte tar sitt ansvar.

Vad gäller de frivilliga avsättningarna har Skogsstyrelsen tittat på värdet. Det finns som sagt ungefär 1,1 miljon hektar frivilliga avsättningar av produktiv skogsmark nedan den fjällnära gränsen. Av dem har 647 000 väldigt högt utvecklade naturvärden, alltså höga biologiska värden som verkligen är värda att skydda. 143 000 har en utvecklingspotential. Det är hyfsat höga värden där i dag, och man ser att de inom en snar framtid kan växa ytterligare. Sedan finns det ungefär 250 000 hektar som är restaureringsskogar, där det krävs aktiva åtgärder och långsiktighet.

Om du kommer till skogsbrukare i mina trakter i Småland kan du naturligtvis få se många fastigheter som bara består av planterad gran. Ditt svar till de skogsbrukarna är att det inte är någon idé att de avsätter någonting, eftersom skogen inte har några höga naturvärden. Jag tycker för min del att det är utmärkt att de avsätter 5 procent av sin mark och till exempel vidtar åtgärder för att gynna lövskog, vilket vi har brist på i dag. Men de höga naturvärdena syns inte i morgon, i övermorgon, om 10 år eller om 30 år, utan kanske om 50, 60 eller 70 år. Likväl är det bra att skogsägarna gör detta.

Anf. 226 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag nämnde i mitt anförande att jag har försökt träffa många med intressen i skogen. Några som jag har träffat driver mindre

skogsvårdsföretag som jobbar med gallring, röjning och återplantering. Det är viktiga uppgifter. En av dem berättade för mig att hans företag inte längre lämnar anbud på skogsplantering, eftersom det enligt hans sätt att se på detta har blivit omöjligt att konkurrera om man vill att arbetstarna ska ha sjysta villkor. Enligt honom är det i vissa fall så att människor utnyttjas för de här uppgifterna med usla villkor och att det kan leda till att priserna dumpas.

Det här tycker jag känns bekymmersamt. Från Socialdemokraternas sida har vi lanserat förslag för ordning och reda på arbetsmarknaden. Just den här företagaren välkomnade dessa förslag.

Nu är jag lite nyfiken, fru talman. Hur ser Moderaterna och Johan Hultberg på detta? Har ni sett den här problematiken inom skogsbranschen? Är ni möjligen beredda att stödja några av våra förslag?

Anf. 227 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Nu har vi en diskussion om skogspolitiken och kanske inte så mycket om arbetsmarknadens villkor och arbetsmarknadslagstiftningen. Men jag har sett de här problemen. I grunden handlar det om att vi har väldigt många jobb i skogen som svenskar inte vill ta på sig. Vi har jättemånga arbetslösa svenska ungdomar som inte vill gå ut i skogen och plantera eller röja. Det ser jag som ett stort problem, eftersom vi har en hög ungdomsarbetslöshet i Sverige. Därför är det viktigt att vi fortsätter arbetet med att göra det mer lönsamt att arbeta och stärker drivkrafterna att komma i arbete.

Socialdemokraternas förslag till ordning och reda på arbetsmarknaden är väl snarare i mångt och mycket förslag om stängda gränser. Man vill inte att arbetsgivaren ska bedöma vilket behov av arbetskraft han eller hon har. I stället ska fackföreningsrörelsen sitta på ett kontor och avgöra det. För min del är det alldeles självklart att det måste vara upp till varje arbetsgivare att bestämma om man vill rekrytera från utlandet. Men det är jätte viktigt att vi har kontroll, uppföljning och skatteregler som gör att det är sjysta villkor mellan företag och naturligtvis för dem som kommer hit och arbetar. Vi har sett hemska exempel, bland annat med något företag som hade arbetskraft från Somalia, vill jag minnas. Det var verkligen fruktansvärt, och sådant vill vi inte se.

Anf. 228 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Det här handlar absolut inte om stängda gränser. Sjysta villkor på arbetsmarknaden betyder för mig sjysta villkor för *alla* som jobbar på arbetsmarknaden. Det har ingenting att göra med varifrån man kommer.

Nya moderaterna har sagt att man värnar den svenska modellen. Det här är en marknad som jag tycker vittnar om att villkoren inte är sjysta. Det hör ihop med skogspolitiken, för det handlar om att vi vill att många ska vilja ta de här jobben i framtiden, och det är klart att det inte är så lockande om man ser att villkoren ständigt försämras inom branschen. Det är bekymmersamt om våra företagare ser att det är omöjligt att ens lägga anbud då det i vissa fall går till på det sätt som du själv nämner.

Detta tycker jag att vi har ett ansvar att göra någonting åt. Vill nu inte Moderaterna stödja våra idéer kring hur det ska göras tycker jag att det

skulle vara intressant om Johan Hultberg presenterade någon form av lösning på hur vi ska komma till rätta med det här.

Anf. 229 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att man hjälper någon som kommer från ett annat land och är i behov av jobb genom att säga att han eller hon inte är välkommen och öka fackföreningsrörelsens makt.

Det är min bestämda uppfattning att de förslag som Socialdemokraterna lagt fram på senare tid tyvärr snarare är ett uttryck för ökad protektionism och en vilja att stänga gränserna. Retoriken liknar ibland ett annat partis. Detta vänder jag mig kraftigt emot.

Mitt och Moderaternas alternativ är en skattemyndighet som prioriterar kontroll av branscher med stora problem. Tyvärr är skogsnäringen en bransch som är lite extra utsatt, precis som till exempel hotell- och restaurangnäringen.

Vi är absolut öppna för justeringar av den arbetskraftsinvandringsreform som vi har genomfört. Det kan bli ännu mycket bättre. Vi har gjort en del justeringar, och mer kan säkert göras. Men för mig är det jätteviktigt att stå upp för öppna gränser. För mig är det lika självklart att några kan komma från Afrika och jobba i Sverige som att svenska ungdomar söker lyckan i Norge eller Danmark.

Anf. 230 HELENA LEANDER (MP) replik:

Fru talman! Jag tänkte att vi skulle prata lite om lagar och regler.

Långt innan jag och Johan Hultberg kom in i politiken fanns det politiker som tyckte att de visste bättre än den enskilda skogsägaren hur denna skulle sköta sin skog för att få en så lönsam skog som möjligt. Det tycker inte jag är politikens roll. Jag tycker att den enskilda skogsägaren ska få utforma sitt skogsbruk utifrån sina mål för ägandet. Det kanske inte ens är högsta lönsamhet som är målet. Men om det är det ska man kunna välja de metoder man tror på, under förutsättning att man inte skadar miljön på ett orimligt sätt.

Det är ungefär samma regler som vi har för andra verksamheter. Det är ingen som talar om för någon hur man ska tillverka skor. Däremot finns det vissa regler för vad man får släppa ut i luft och vatten och så vidare. Jag tycker att det är en ganska rimlig princip också inom skogspolitik. Vi sätter upp ramar för de miljömässiga kraven och lämnar i övrigt stor frihet åt skogsägaren.

Jag undrar vad i det här resonemanget det egentligen är som Johan Hultberg vänder sig emot. Johan Hultberg företräder ett parti som annars brukar prata ganska mycket om lag, rätt, fängelsestraff och sådana saker. Hur kommer det sig att det just på skogsområdet inte ska finnas några straff om någon gör fel? Man ska helst inte ha några regler heller, låter det som ibland. Nu kanske jag hårdrar det lite. Men det här är inte bara en akademisk fråga. Vi ser i uppföljningar att det är många avverkningar som inte lever upp till lagens krav. Då tycker jag inte att det är konstigt om man från politiken, utan att vilja ta till kommunism och sådana saker, vill ha vissa regler samt sanktioner mot dem som inte följer dem, på skogspolitikens område precis som på andra områden.

Anf. 231 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! När man hör Helena Leander låter det som att Miljöpartiet bara vill göra lite småjusteringar här och där i lagstiftningen. Men sanningen är att man vill göra enorma inskränkningar i brukanderätten. Man har till exempel synpunkter i detalj på hur skyddszonerna intill vatten ska se ut. Man vill också införa restriktioner för brukandet av tätortsnära skog, som utgör en miljon hektar.

Man får fundera på vad det får för konsekvenser. Min uppfattning är att vi har en lagstiftning. Det är inte carte blanche i skogen, utan vi har en ram som vi har beslutat om här i riksdagen. Vi ger skogsägarna frihet att navigera inom den ramen och utforma sitt brukande efter sina målsättningar.

De målsättningarna kan skilja sig åt, precis som Helena Leander nämner. Någon har ekonomin som det absolut främsta målet. Någon är jaktintresserad och bedriver en skötsel för att maximera möjligheterna till jakt. Någon annan tycker att det viktigaste är att bruka skogen så att trakterna kring där man bor är estetiskt tilltalande, att man har bra möjligheter till svampplockning eller vad det nu kan vara.

Min uppfattning är att den svenska modellen med frihet under ansvar har tjänat oss väl. Den har levererat stora förbättringar när det gäller miljöhänsyn, och det är en modell som tar oss närmare våra miljökvalitetsmål. Jag är tveksam till att man då ska bryta ett vinnande koncept.

Anf. 232 HELENA LEANDER (MP) replik:

Fru talman! Det är inte alla som tycker att det vinnande konceptet har tagit oss hela vägen i mål. Naturvårdsverket säger att vi inte kommer att klara miljömålet Levande skogar med nuvarande politik, och man säger att miljöhänsynen inte är tillräckligt god i skogen så som det är i dag.

Det har diskuterats om de exakta siffrorna i Skogsstyrelsens polytaxinventeringar är pålitliga. Men de kommer ändå fram till att runt en tredjedel av avverkningarna inte klarar kraven. Även om det nu inte är exakt en tredjedel är det en tillräckligt stor siffra för att man ska fundera på om vi behöver göra någonting mer.

Frågan är om vi bara lite allmänt ska säga åt skogsägarna att vara snälla mot skogen och sedan lämna stor frihet. Det skulle man kunna göra om man tänker att man heller inte ska ha några som helst sanktioner för den tredjedel eller där i krokarna som inte gör som de ska.

Men om man ändå tycker att det är rimligt att det finns sanktioner mot den som bryter mot lagen måste man för rättssäkerhetens skull ändå vara lite tydligare med vad det innebär att vara snäll mot miljön.

Det är därför som man kan behöva precisera lite tydligare: Vad innebär det för hänsyn mot vatten, körskador, hänsynskrävande biotoper och så vidare? Man kan behöva vara tydligare med att spalta upp vad som förväntas av en skogsägare. Det ger också en tydlighet för den enskilda skogsägaren.

Varje skog är unik. Där hamnar man i en svår balansgång som lagstiftare och reglerare. Det handlar om hur man kan ge tydliga besked om vad som ska göras utan att hamna i någon sorts detaljreglering som blir översättbar till just min unika skog som ser ut på det här sättet.

Jag tänker egentligen fråga: Hur ser Johan Hultberg på detta? Har du den enkla lösningen, eller är det bara att luta sig tillbaka och tycka att det nog är ganska bra som det är?

Anf. 233 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Nej, jag har inga enkla lösningar, av den enkla anledningen att det inte finns några. Skogen är väldigt komplex. Det är stora arealer. Vi talar om 330 000 skogsägare.

Vi har stora skogsägare, och vi har små skogsägare. Vi har skog intill vatten, och vi har skog intill tätorter. Vi har blandskogar, och vi har skogar som är typiska contortaplanteringar. Det finns väldigt stor mångfald i skogen. Därför finns det inga enkla lösningar.

Jag ska komma med ett litet avslöjande här i kammardebatten, om fru talmannen tillåter. Omloppstiderna i skogen är väldigt långa. Förändringar i skogen tar väldigt lång tid. Faktum är att den största delen av den svenska skogen kanske inte ens har blivit påverkad av den skogsvårdslag som vi har i dag.

Den beslutades 1993 och trädde i kraft 1994. Det är inte så att varje skogsägare är ute och påtar i sin skog varje dag. Man gör en gallring, och sedan återkommer man kanske 25–30 år senare och gör en ny gallring. Sedan går det ett antal decennier till, och så gör man en slutavverkning. Det är det typiska trakthyggesbruket.

Många har inte gjort en gallring eller slutavverkning som har påverkats av den nuvarande skogsvårdslagen. Då tycker jag att man ska vara försiktig med att döma ut den. Jag tror att det behövs förändringar i den. Det har Miljömålsberedningen föreslagit. Några konkreta förändringar berättade jag om i mitt anförande, till exempel förstärkt tillsyn.

Jag tycker att modellen med frihet under ansvar är viktig, och då måste man ha en välfungerande tillsyn. Där behöver vi bli bättre. Skogsstyrelsen behöver prioritera hårdare. Jag är också beredd att titta över påföljder och annat som kanske gör att polisen och åklagare skulle prioritera brott mot skogsvårdslagen i något större utsträckning.

Anf. 234 ANITA BRODÉN (FP):

Fru talman! Vi har återigen ett betänkande som omfattar ett område som vi kommer att få återkomma till under våren. Skogspolitiken kommer att inrymmas under propositionen och betänkandet *Biologisk mångfald och ekosystemtjänster*. Därför kommer jag, fru talman, att hänvisa till detta framöver.

Vad gäller skogsskydd slås det fast också i årets budgetproposition att ”regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte skall avverkas utan skyddas som formellt skyddad skog eller frivilligt avsatta skogar”.

Folkpartiet har ofta lyft fram att vi tack vare många familjeskogsbrukare har bevarat såväl ekosystemtjänster som den biologiska mångfalden. Många privatskogsägare har ett långsiktigt syfte med sitt ägande, som i mångt och mycket handlar om att de vill efterlämna någonting till kommande generationer.

Det handlar om ett förvaltande. Att utan krav på ersättning avstå minst 5 procent av den produktiva skogen är imponerande. Det har betydelse för att vi ska kunna klara av att uppnå miljökvalitetsmålet Levande

skogar och också våra mål för internationella åtaganden. Men det ska medges att det är nödvändigt att transparensen kring de frivilliga avsättningarna förbättras.

Fru talman! Folkpartiet har i många sammanhang lyft fram det statliga skogsinnehavet där vi har velat ställa högre krav på att bland annat utnyttja Sveaskogs innehav ännu mer både som utbytesskog och som avsättning för att särskilt förstärka ekosystemen och bevara till exempel de viktiga ädellövskogarna i södra Sverige.

Vi var mycket nöjda över den trepartsöverenskommelse som slöts under dåvarande miljöminister Andreas Carlgrens ministerperiod där 100 000 hektar Sveaskogsinnehav skulle kunna nyttjas just som utbytesskog. Men vi är något mindre nöjda över utfallet. Enligt Riksrevisionen beror den dåliga måluppfyllelsen bland annat på bolagens krav men också på Sveaskogs restriktiva policy.

Fru talman! Här borde finnas en förbättringspotential men också en insikt från regeringen att medel för skötselåtgärder är viktiga då skötselåtgärder medför stor miljönytta. Här handlar det om både och.

Fru talman! I samband med arbetet med skogsavsnittet i Miljömålsberedningen togs alternativa skogsbruksmetoder upp. Jag är nöjd med att denna fråga allteftersom möttes av allt mer och mer positiva attityder från såväl skogsbolag som Skogsstyrelsen. Att rådgivningen utvecklats till att också omfatta alternativa skogsbruksmetoder känns bra, riktigt bra. Det ökar mångfalden, friheten och också friluftslivets möjligheter att nyttja skog och mark.

Fru talman! I övrigt anser Folkpartiet att det är viktigt med en förtydligad skogsvårdslag. Det ökar tryggheten för såväl skogsägaren som samhället i övrigt. Vi är också nöjda med att kopplingen mellan förvaltarskap och äganderätt förstärks.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram ytterligare en fråga som Folkpartiet ofta har tagit upp. Det handlar om skogens vatten. Den så kallade DIVA-utredningen gav vid handen att det innebär stor negativ påverkan på miljön i mark och vatten om man inte tar väsentlig hänsyn till vattendrag och diken. Läckage av tungmetaller och näringsämnen är förödande. Arbetet med denna fråga pågår just nu i Miljömålsberedningen.

För att på ett klokt sätt kunna lyfta fram den potential som skogen rymmer, där skogens bidrag till Sveriges bnp och arbetstillfällen är betydande och där energi, klimat, miljö och turism är några områden som skogen också rymmer, är det viktigt att ta ett helhetsgrepp. Det kommer att kunna ske genom införandet av ett nationellt skogsprogram. Så var det sagt – det är något som regeringen har tagit fasta på.

I det arbetet kan strategier tas fram som gynnar en hög och stabil tillväxt, utveckling av alternativa skogsbruksmetoder, ännu effektivare och funktionellare miljöhänsyn där man beaktar skogens sociala värden, en ökad mångfald genom mer lövskogsinblandning och slutligen – inte minst viktigt – en gemensam målbild för vad god miljöhänsyn är.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga yrkanden.
(Applåder)

Anf. 235 ROGER TIEFENSEE (C):

Fru talman! Vi debatterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande 12, *Skogspolitik*. Det behandlar, som tidigare sagts, 37 motionsyrkanden om skogspolitik från allmänna motionsperioden 2013. Samtliga yrkanden avstyrks.

Parallellt med riksdagens behandling av motionerna bereder regeringen en proposition om biologisk mångfald. Propositionen baseras bland annat på ett betänkande från Miljömålsberedningen som lades fram i juni. Det är ett och ett halvt år sedan, snart två.

Miljömålsberedningen presenterade vad jag tycker är ett väl avvägt förslag, och jag ser fram emot ett lika väl avvägt förslag från regeringen. Denna avvägning är nödvändig, fru talman. Den finns redan i skogsvårdslagen.

Sedan 1993 finns det två parallella mål, dels ett produktionsmål, som fanns sedan tidigare, dels ett miljömål. Det är ungefär 20 år sedan, och precis som Johan Hultberg har framfört här i talarstolen i debatten har vi ännu inte sett det fulla resultatet av de två parallella målen. Vi bygger nämligen hela tiden in miljövärden i den generella hänsyn som är en del av miljömålet.

En viktig utgångspunkt i skogspolitiken är den grundlagsskyddade äganderätten. Äganderätten begränsar hur stora värden en markägare kan tvingas avstå från genom krav på miljöhänsyn, den så kallade intrångsbegränsningen.

Fru talman! En annan viktig utgångspunkt, som egentligen bygger vidare på och utgår från äganderätten, är att skogspolitiken bygger på frihet under ansvar.

För att uppnå de miljö kvalitetsmål som riksdagen satt upp måste vi jobba längs flera spår. Det handlar om traditionellt områdesskydd: att göra reservat och avsättningar av mark eller också lösa in mark eller skapa och teckna så kallade naturvårdsavtal med markägare. Markägaren behåller då sin mark men får ett långsiktigt avtal och ett uppdrag att mot ersättning sköta marken på ett speciellt sätt.

Generell hänsyn i skogsbruket, som jag nämnde, är en annan viktig del – att till exempel lämna kvar död ved när man gör en skogsbruksåtgärd. Och inte minst viktigt är det tredje: frivilligt skydd – avsättningar av skyddsvärda områden som man inte får ersättning för. Där finns ändå ett mervärde, till exempel inom ramen för att man certifierar sitt skogsbruk. Då kan man få ett mervärde när man sedan säljer sin skogsråvara.

Alla dessa tre delar är viktiga och behöver utvecklas. Som jag sade är det viktigt att ha en balans. I det sammanhanget vill jag understryka detta att verkligen uppskatta det frivilliga skyddet, för det är en del i det så kallade sektorsansvaret. Där säger regeringen och Miljömålsberedningen att vi behöver tydliga lagregleringar och att det frivilliga sektorsansvaret är helt nödvändigt för att nå miljömålen.

Fru talman! Det är viktigt med tydliga regler om vad staten förväntar sig av en skogsägare. Det är också viktigt att regelverket inte är för detaljerat, för det ska fungera i praktiken. Det ska inte bara vara ett snyggt regelverk som ser bra ut på papperet, utan det ska fungera praktiskt.

Skog ser olika ut. Vi har olika naturgivna förutsättningar, och därmed ser skogsvårdsåtgärderna olika ut. Det ska vara möjligt att anpassa dem efter de naturgivna förutsättningarna.

Fru talman! En del av mitt arbete i Miljömålsberedningen, där jag sitter som ledamot, var initialt väldigt fokuserat på trakthyggesbruk respektive kontinuitetsskogsbruk. Det var en stor fråga.

Vi hade ett kunskapsseminarium, och det är bra. Kunskap gör att man inte kan gena så mycket i kurvorna. Det är en viktig grej. Vi hade kunskapsseminariet inom ramen för Miljömålsberedningen. Dessförinnan var det ingen hejd på vad kontinuitetsskogsbruk skulle kunna bidra till, till exempel biologisk mångfald och ett ökat klimatperspektiv. Men vid kunskapsseminariet kom det fram att vi inte vet tillräckligt mycket. Man kan konstatera att kontinuitetsskogsbruk har en klar fördel för biologisk mångfald, men när det gäller klimatperspektivet vet man inte.

Miljömålsberedningen konstaterade också att det inte finns något i skogsvårdslagen som kräver avverkning av skog. Men när man avverkar skog ställer lagen upp ett antal tydliga villkor som ska vara uppfyllda.

De viktigaste bestämmelserna finns i 5, 6 och 10 § i skogsvårdslagen. Det är bestämmelser som syftar till att säkerställa att skogsmarkens virkesproducerande förmåga tas till vara samt att förhindra exploaterande skogsbruk.

Det brukar ibland nämnas att den enda gången en skogsägare har blivit dömd för något är när man inte har fått bedriva kontinuitetsskogsbruk. Det som hände var att en skogsägare ville hugga så hårt att skogsvårdslagens bestämmelser om att det var dags att plantera skulle ha trätt in. Det var vad som hände.

En del i tanken med kontinuitetsskogsbruk är att det ska vara en självförnyring. Men man högg så hårt och det var så glest mellan träden, helt enkelt, att det var dags att återplantera. Det ville inte skogsägaren. Det var vad som hände.

Därför är det viktigt att man inte, i tron att man skapar något slags miljövänlig sak, egentligen har skogsbruksåtgärder som underlättar ett exploaterande skogsbruk som kalhugger. Det är det där gamla – baggböleri och sådant. Det är därför vi har en tydlig reglering av när det är dags att återplantera.

Miljömålsberedningen och jag själv är dock väldigt tydliga i att vi behöver ha en mångfald i ett variationsrikt skogsbruk, och beredningen har föreslagit etappmål som säkerställer ett sådant skogsbruk.

Det finns inget i skogsvårdslagen som hindrar detta, men vi pekar på att det finns behov av att se över föreskrifter och allmänna råd i syfte att tydliggöra möjligheterna att använda alternativa brukningsmetoder, till exempel trakthyggesbruk. Detta ska tydliggöras, och sedan – som jag var inne på – tydde kunskapsseminariet på att det finns kunskapsluckor som behöver täppas igen genom forskning. Det behöver också utvecklas rådgivning.

Som Helena Leander var inne på: Jag som skogsägare kan ha olika ambitioner med min skog. Då ska rådgivningen kunna matcha det. Rådgivningen ska inte vara inriktad på maximal ekonomisk avkastning, om jag vill bruka min skog utifrån miljömässiga värden eller sociala värden. Det är viktigt att det kan säkerställas i rådgivningen.

Sedan kan man, fru talman, titta på reservationerna i betänkandet. Jag tror att det är i reservation 5 som Vänsterpartiet föreslår att man ska sätta upp mål för arealen kalhyggesfritt skogsbruk. Jag tror att det viktiga är att visa på möjligheterna till ett variationsrikt skogsbruk. Jag vet inte om

Vänsterpartiet tänker sig någon särskild ersättning för att man ska bedriva ett kontinuitetsskogsbruk, men jag tror att det skulle vara dåligt använda pengar. Det skulle vara bättre att använda pengarna för att till exempel göra naturvårdsavtal. Det blir bättre effekt i biologisk mångfald och tydligare regelverk.

Däremot, fru talman, var Vänsterpartiets representant Jens Holm i sitt anförande inne på att det finns stora möjligheter att utveckla skogens användning för naturturism. Det håller jag helt och hållet med Jens Holm om. Däremot tycker jag att det är viktigt att understryka en grundläggande skillnad mellan min och Jens Holms hållning när det gäller äganderätten. Om jag bedriver naturturism på min egen mark är det okej, för jag har den möjligheten. Men på Jens Holm låter det som om det ska vara upp till en naturentreprenör att driva verksamhet på någon annans mark som något slags fri dragningsrätt, och då är jag inte med längre.

Då kommer vi in på en diskussion om allemansrätten som jag tror att det är viktigt att ta. Om jag ska bedriva kommersiell verksamhet, naturturism, på någon annans mark tycker jag att anständigheten kräver att jag har något slags avtal med markägaren. Allemansrätten är något mycket svenskt – den finns i hjärtat på oss alla – och den ska vi vårda. Men det finns en diskussion om att den utnyttjas i kommersiella syften. Den diskussionen behöver vi ta, så att vi inte får en backlash och markägare kraftigt börjar sätta sig emot användning av deras mark för den vanliga allemansrätten. Den diskussionen är mycket viktig att ta.

Jag hoppas, fru talman, att diskussionen om att värna allemansrätten blir en naturlig del i processen att ta fram ett nationellt skogspolitiskt program. Jag tror att den hör hemma precis där. Alla har ett förhållande till skogen. Vi ska kunna utnyttja skogen och använda den på olika sätt.

Min erfarenhet från arbetet i Miljömålsberedningen är att det finns starka motsättningar mellan olika intressen, markägare å ena sidan och miljöorganisationer å andra sidan, när det gäller skogen. Verklighetsbeskrivningen är helt väsensskild. Som politiker och beslutsfattare däremellan känner man sig ibland som en åsna mellan två höttappar: Försök komma överens!

Jag tror att processen för att ta fram ett nationellt skogspolitiskt program kan vara ett bra sätt att tvinga folk att sätta sig vid samma bord och diskutera. Det viktigaste med ett sådant nationellt skogspolitiskt program kanske är att få den dialogen mellan olika intressenter.

Avslutningsvis, fru talman: Det finns fantastiska möjligheter med ett hållbart brukande av den svenska skogen. Vi kan ersätta fossila bränslen. Vi kan ersätta fossila råvaror till kemikalier och textilier. Vi har viktiga miljöaspekter att ta vara på. Men just därför krävs det en klok avvägning mellan miljömål i skogen och andra miljömål samt mellan miljömål i skogen och produktionsmål i skogen.

Jag ser fram emot regeringens proposition kring biologisk mångfald just därför att jag hoppas och vet rätt säkert att den har just den kloka avvägningen mellan miljömål och produktionsmål.

(Applåder)

Anf. 236 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var bra att Roger Tiefensee tog upp turismen. Det är åtminstone något som Centerpartiet och Vänsterpartiet kan vara överens om när vi pratar skogspolitik, och det är ju bra.

Vi vet att besöksnäringen i Sverige är en näring som växer och som omsätter mer pengar än bil-, stål- och järnindustrin tillsammans. För ett par år sedan omsatte den 225 miljarder kronor, enligt ny statistik, och vi vet att det är verksamheter som kommer att växa.

En stor del av turismen sker ute på landsbygden. Det kan handla om människor som vill paddla kanot, vara på viltsafari, fjällvandring, åka skidor och så vidare. Då är det viktigt att det finns något kvar ute i skogen att se. Beträffande skogen i dag tycker jag att det i debatten finns lite av ett tunnelseende, där det är alldeles för mycket fokus på bara produktion, att man ska ha största möjliga avkastning från skogen, att man ska ha timmer, papper och så vidare. Då får vi också stora arealer med monotona produktionsskogar.

Samtidigt vet vi att miljö och produktion enligt skogsvårdslagen ska jämföras. Där har Roger redogjort för Miljömålsberedningens arbete. Det låter som om miljö ska uppvärderas i det framtida skogsbruket. Det tycker jag är bra, men det jag saknar är konkreta förslag som vi kan ta ställning till här och nu. Vi i Vänsterpartiet har lagt fram ett antal förslag. Men de konkreta förslagen finns faktiskt inte, och vi förlorar tid. Under tiden utarmas skogen, och det oroar mig.

Anf. 237 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Beträffande de konkreta förslagen: Det finns en proposition som är aviserad, så under våren kommer vi att ha de förslagen på riksdagens bord för att behandla. Jag kan lugna Jens Holm med det. Jag har respekt för att man i opposition är mycket angelägen. Men det är också lite lättvindigt att slå in öppna dörrar, när man vet att det kommer förslag. Jag refererar som sagt till Miljömålsberedningens förslag och känner att de är väl avvägda.

Jens Holm var inne på besöksnäringen. Jag håller helt och hållet med om att den är viktig, och det är viktigt att vi liksom inte sågar av grenen som vi sitter på utan att de naturvärden som besöksnäringen i många fall bygger på kan bevaras. Men då är jag inne på att anständigheten kräver att den som bedriver ekoturism eller naturturism och inte själv är markägare ska ha någon form av avtal med den som är markägare, för då kan markägaren anpassa brukandet av sin skog på ett sätt som passar turistverksamheten.

Det skulle vara intressant att höra Jens Holms syn på det. Jag tycker inte att det ska vara en fri nyttighet att bedriva kommersiell verksamhet på någon annans mark. Där går gränsen för mig. Allemansrätten gäller fysiska personer. Men i det här fallet är det juridiska personer som bedriver kommersiell verksamhet på någon annans mark, och då tycker jag att anständigheten kräver att man även där ska ha någon form av naturvårdsavtal med markägaren. Då blir det en vinna-vinna-situation. Markägaren kan bruka sin skog på ett hållbart sätt och kanske ha kontinuitetsmetoder utan att staten behöver betala för det. Men det också är viktigt att hen får betalt för det.

Anf. 238 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är bra att det äntligen kommer en proposition, även om jag inte tror att den kommer att innehålla riktigt allt som behövs för att vi ska få ett verkligt hållbart skogsbruk och för att vi ska skydda de arealer som vi behöver skydda.

Jag vill understryka att ni nu har suttit vid makten i sju och ett halvt år och haft ganska lång tid på er. Men okej, nu avvaktar vi propositionen. Jag hoppas att det kommer förslag på sanktioner mot dem som bryter mot skogsvårdslagen, att vi får konkreta förslag på hur vi kan se till att antalet underkända avverkningar går ned kraftigt, att vi får nya resurser för att skydda mer mark och så vidare. Annars blir det så – precis som du är inne på – att vi bokstavligen sågar av den gren som besöksnäringen ska sitta på.

Jag såg en undersökning från branschorganet Visit Sweden som sade att utomhusupplevelser är vad tyskar som besöker Sverige premierar mest, och utomhusupplevelser är ganska lätt att översätta till naturupplevelser, att vara ute i skogen och så vidare.

Jag kan på en gång säga att jag är mycket skeptisk till att urholka allemansrätten. Den är mycket viktig att värna om. Samtidigt ser jag de problem som du tar upp, Roger Tiefensee, och dem måste man lösa. Jag skulle därför uppskatta om regeringen kunde lägga fram ett förslag som bygger på att vi håller fast vid den viktiga allemansrätt som vi har samtidigt som vi kan komma till rätta med de problem som faktiskt finns på vissa ställen. Om vi behöver ny lagstiftning eller om vi mer effektivt kan tillämpa den lagstiftning som redan finns överlåter jag till regeringen att föreslå konkreta lösningar på. Det är ett digert arbete.

Anf. 239 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Jens Holm för förtroendet eftersom jag har noterat att han inte har väckt någon motion om att han tycker att det är viktigt med allemansrätten och att den inte ska urholkas men att man samtidigt måste komma till rätta med de problem som både han och jag ser.

Naturvårdsverket jobbar faktiskt just nu på regeringens uppdrag med detta. Det är en viktig dialog som man för med olika intressenter.

Det känns som om jag behöver uppmärksamma Jens Holm på vad som gjordes under den förra mandatperioden. Det fanns till 2010 ett delmål inom målet Hållbara skogar. När alliansregeringen tog över regeringsmakten 2006 bedömdes det att vi med fortsatt politik från Jens Holms tid, som stödparti till den socialdemokratiska regeringen, skulle nå detta mål 2020. Sedan gjorde vi en bytesaffär och tog 100 000 hektar från Sveaskog och bytte till oss bevaransvärd mark från privata skogsägare och fokuserade också mer på att avsätta statligt ägd mark. Det gjorde att vi i princip uppnådde detta mål.

Precis som Anita Brodén var inne på fick vi inte ut exakt hektar för hektar. Det gjorde att vi inte helt uppnådde målet, men vi var åtminstone nära. Alliansregeringen nådde det mål som man efter Göran Perssons regering bedömde skulle uppnås till 2020. Det händer alltså saker om man vill se dem. Inom en snar framtid kommer det en proposition om biologisk mångfald utifrån Miljömålsberedningens betänkande, och jag ser fram emot behandlingen av den.

Anf. 240 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! I dag diskuterar vi skogspolitik med anledning av betänkande MJU12. De flesta här håller nog med om att skogen är viktig för Sverige.

För att ytterligare understryka hur viktig skogen är tänkte jag börja med lite siffror.

Under 2011 uppgick det totala exportvärdet av skogsprodukter globalt till 262 miljarder dollar. Sverige svarade faktiskt för hela 7 procent av detta exportvärde.

Sverige är alltså ett land med 9 miljoner invånare som tävlar med länder som USA, Kanada och Ryssland och ändå står för hela 7 procent av den totala världsexporten. Det är verkligen inte illa.

För vår del innebär det att exporten av skogs- och skogsindustriprodukter 2012 uppgick till 10 procent av vår totala export – eller angett i pengar 122 miljarder kronor.

Som alla säkert förstår har Sveriges skog haft en avgörande roll för svensk välfärd och är ett av våra viktigaste fundament i ekonomin, och så kommer det att förhålla sig även i framtiden.

Näringsen sysselsätter i dag direkt och indirekt ungefär 200 000 människor. Detta handlar i stor utsträckning om våra så viktiga och alltmer sällsynta landsbygdsjobb.

Något som kan sägas vara lite paradoxalt men egentligen är ett resultat av teknikutveckling, kunskapsutveckling och ambitioner är att vi i dag har mer skog i Sverige än i mannaminne, detta samtidigt som avverkningen är större än någonsin.

Från Sverigedemokraternas horisont är detta en utveckling som kan fortsätta ytterligare om man ger rätt förutsättningar.

I dag är tillväxten av skog väsentligt större än den skog som avverkas eller dör. Det är väl en inte alltför långsökt slutsats att den högre koldioxidhalten i atmosfären haft en positiv inverkan på denna utveckling, då växter växer snabbare med högre koldioxidhalter.

På Sveaskogs webbplats kan man vidare läsa att den svenska skogen binder uppemot 140 miljoner ton koldioxid per år, vilket är långt mer än dubbelt så mycket som de totala svenska utsläppen av koldioxid.

Även i termer av nettoupptag från skogen är vi nästan neutrala i Sverige gällande koldioxidutsläpp, enligt Sveaskogs siffror.

Detta bygger dock på att skogen också brukas, då träden binder koldioxid i första hand i tillväxtfasen.

Fru talman! Det finns vissa orosmoln mot en fortsatt positiv utveckling av svenskt skogsbruk. Ett hot mot denna positiva utveckling är de ökade transportkostnaderna.

Vi har redan ett politiskt beslut gällande sjötransporter, där svaveldirektivet med all sannolikhet kommer att påverka investeringsklimatet negativt och få konsekvenser för det svenska näringslivet, inte minst för skogsindustrin.

Samtidigt diskuteras olika modeller för kilometerskatt för lastbils-transporter, vilket vid en oförsiktig utformning skulle kunna få långtgående konsekvenser för just denna näring.

Vi från Sverigedemokraterna har tidigare avsatt medel i vår skuggbudget för en upprustning och modernisering av Inlandsbanan samt tvär-

banorna som ett led i att underlätta transporter för skogsindustrin via järnväg. Det tror vi är en väl gjord investering.

Vidare är svensk energipolitik central för skogsnäringen, då ökade elpriser på grund av ogenomtänkta dumheter från våra så kallade gröna politiker försvårar konkurrensen för industrins förädlingsprocesser som riskerar att hamna någon annanstans.

Billig och pålitlig baskraft ersätts i dag med dyr och väderberoende elproduktion med förlorade arbetstillfällen som konsekvens.

Samhällskostnaderna för detta vansinne är betydligt större än de miljarder i subventioner som vi pumpar in i dessa satsningar.

Att nuvarande regering, i klimatets namn, dessutom höjt dieselkostnaderna för skogsmaskiner kan tyckas högst bakvänt med tanke på vad jag tidigare tog upp rörande hur en välskött produktionsskog åter upp koldioxidutsläpp.

Ett ytterligare hot mot skogsnäringen är politisk klåfingrighet och irrationella regleringar.

Sverigedemokraterna inser självklart att vi måste ha lagar och strategier för att få ut maximal nytta ur skogen utifrån alla olika intressen.

Vår skogspolitik har de övergripande och jämställda målen miljömål och produktionsmål. Tillsammans med detta vill vi också betona och värna äganderätten och undvika att göra onödiga inskränkningar i denna så centrala princip.

Jag har tittat på ett par av förslagen från Vänsterpartiet och Miljöpartiet i detta betänkande. Där visar man tyvärr lite väl tydligt hur man ser på äganderätten.

I det första förslaget – reservation 17 – vill man i lagstiftningen ändra så att skog nära skolor, förskolor och äldreboenden ska undantas från åtgärder som inte främjar rekreativvärdena.

Med andra ord ska markägaren helt fråntas beslutsmakten över sina ägor, och om denne över huvud taget vill göra något ska det oavkortat vara en samhällstjänst för att göra skogen gemytlig att vistas i.

Reservationen innehåller dock inte ett ord om några ersättningar eller andra affärsuppgörelser gentemot markägaren.

I min värld kan det omöjligt åläggas en privat markägare att tillhandahålla denna samhällsservice utan att bli kompenserad.

I det andra förslaget – reservation 18 – är udden även där tydligt riktad mot äganderätten, där medborgare och organisationer ska ges inflytande vid avverkningar i form av samråd.

Exakt vilken makt medborgare och organisationer i praktiken skulle få är lite otydligt i reservationen. Men jag ser det som en orimlig hållning att en markägare ska behöva förhålla sig till annat än lagstiftning och föreskrifter. Man investerar inte i skog för att tillhandahålla trevliga promenadstråk till grannen och kanske dennes hund.

Att ge så kallade icke-statliga organisationer – NGO:er, som jag gissar att man avser med begreppet organisationer i denna reservation – inflytande över markanvändning och avverkning betraktar jag som fullständigt uteslutet, i alla fall i min värld.

Anf. 241 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vi behandlar betänkandet *Skogspolitik*. Det har skrivits en rad motioner, och det finns 19 reservationer. Sverigedemokraterna har

inte bidragit med en enda reservation i betänkandet och inte ett enda konkret förslag om hur Sveriges skogspolitik ska förändras. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Jag skulle vilja börja med att ta upp det Josef Fransson sade om skogens viktiga roll i klimatpolitiken. Där tycker jag att det spretar lite, minst sagt. Det är nämligen precis så att skogen binder väldigt mycket koldioxid, men å andra sidan verkar Sverigedemokraterna inte ha något problem alls med utdikning, stubbrytning, gödning och andra verksamheter inom den intensiva delen av skogsbruket som leder till stora utsläpp av växthusgaser. Ifall man hade värnat klimatet och haft synpunkter på det hade man förstås bidragit med det i det här betänkandet.

Sverigedemokraterna vill också värna transporter med tåg från skogen. Det är bra, men jag undrar varför man då inte har opponerat sig mot de höjda banavgifterna. De gör att det blir dyrare att transportera på räls.

Jag tycker även att det var ett märkligt resonemang från Josef Franssons sida när han tog upp vårt förslag om samråd. Jag vill understryka att samråd tillämpas av många professionella skogsägare redan i dag och att det fungerar. Vi vill sätta det som standard, så att det gäller alla ansvarsfulla skogsägare. Det är inget konstigt med det.

Jag noterar att Sverigedemokraterna inte vill ha några sanktioner mot dem som bryter mot lagen, och de vill inte ha något ökat miljöansvar. De vill kort och gott inte bidra med någonting i debatten.

Anf. 242 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Nu blev det många frågor på en gång. Jag får försöka börja beta av. Det var många intressanta frågor.

Jens Holm tog upp våra tågsatsningar. Det kommer alltså från vår skuggbudget, där vi har en rad förslag för skogspolitikerna över huvud taget – det är där vi har lagt fokus när det gäller skogspolitikerna. Sedan följer det ju inte med in i det här betänkandet. Det kan man beklaga, men det är så det har blivit i det här fallet. När vi pratar om tåg handlar det i första hand om den kapacitetsbrist som råder när det gäller att svenska näringar på landsbygden – gruvindustri, träindustri och så vidare – ska få ut sina produkter på ett bra och kostnadseffektivt sätt.

Det här med samråd handlar om att ni vill föra in någonting i lagstiftningen som jag inte riktigt förstår exakt vad det är, måste jag erkänna. Ni vill föra in samråd i lagstiftningen, och jag kan inte tolka det på något annat sätt än att ni vill att markägaren ska fråntas beslutanderätten om han inte får godkänt. Jag vet inte vilka ni avser att han ska få godkänt av; det kanske är Naturskyddsföreningen eller någon annan kompisorganisation. Jag vet inte, men Jens Holm kanske kan förklara ytterligare vad man menar med förslaget. Vill man ha in någonting i lagstiftningen som gör att markägaren måste samråda med Naturskyddsföreningen eller någon annan icke-statlig organisation för att över huvud taget få använda sin mark?

Jag kan också passa på att fråga en sak. Jens Holm talade sig varm för naturturismen och att vi ska utnyttja skogen för att öka den svenska turistnäringen, och så långt är vi helt överens. Men jag gick tidigare in på vindkraftsutbyggnaden och energipolitiken, som inte bara drabbar näringen i det avseende jag berättade om – för hur många tyska turister som flyr tysk vindkraft vill komma till Sverige och uppleva den svenska?

Anf. 243 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag tyckte att det var viktigt att begära replik på Josef Franssons anförande är att Sverigedemokraterna glider emellan i svensk politik – eller försöker i alla fall göra det. De bidrar sällan med konkreta förslag i form av motioner eller inspel, och de är med regeringen i mer än nio av tio fall då vi fattar beslut här inne. I det här fallet har man inte bidragit med någonting.

Josef Fransson har nu chansen att i detta replikskifte berätta hur man vill stärka omsorgen om miljön i skogspolitiken. Det har nämligen varit en bärande del i mitt resonemang.

Jag noterar också att Sverigedemokraterna å ena sidan säger att de vill främja järnvägen, men å andra sidan har de inga som helst synpunkter på det som kanske drabbar järnvägen mest: att man höjer banavgifterna så att det blir dyrare att transportera på järnväg och transportbolagen eller skogsindustrin känner sig tvungna att flytta över till motorvägen.

Vad gäller samråd talar vi om att man ska samråda med kringboende före en slutavverkning. Jag vill understryka att många seriösa skogsägare redan gör det. Man har konkreta förfaranden för det här. Men vi tycker att det ska vara självklart att alla gör det, så att det inte blir så att människor som bor i närheten av en skog och kanske reser i väg på semester i några veckor kommer tillbaka och ser att skogen inte finns kvar. Man ska avisera i god tid; man ska ha en dialog med människor innan man gör slutavverkningen.

Josef Fransson har fortfarande chansen att berätta på vilket sätt Sverigedemokraterna vill stärka miljöhänsynen i svenskt skogsbruk. Hittills har jag inte hört någonting.

Anf. 244 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker precis som många föregående talare, kanske framför allt från allianssidan, att frivilligheten och äganderätten är viktig.

Jens Holm säger att det finns skogsägare som tar hänsyn till närboende och så vidare och har samrådsmöten, och det är väl jättebra att det kan funka. Då är det väl helt optimalt. Men det är inte det Jens Holm vill, utan han vill ha in det här i lagstiftningen och ge någon annan inflytande över enskilda markägare – på ett sätt jag egentligen har lite svårt att veta vad det skulle innebära, eftersom det preciseras så dåligt i reservationen. Det är lite oroväckande, och det visar någonstans hur man ser på äganderätten.

I övrigt har vi, som jag sade tidigare, ett ganska omfattande avsnitt om skogspolitiken i vår skuggbudget. Där har vi jobbat fram en rad förslag; vi har bland annat ganska ordentliga satsningar på exempelvis Skogsstyrelsen och universitet som SLU och Linnéuniversitetet när det gäller forskning och rådgivning.

Vi premierar dock äganderätten och frivilligheten, för det är i någon mening ledorden – inte den politik Jens Holm och Vänsterpartiet förespråkar, med en massa tvingande lagstiftning hit och dit som gör att man tappar makten över sina egna ägor.

Anf. 245 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Josef Fransson talar mycket om konkurrenskraften för skogsindustrin, och jag kan hålla med Josef i den delen att konkurrenskraften för skogsindustrin som basnäring är extremt viktig.

Skogsindustrin producerar bränsle och råvaror till sågverk, och i framtiden kan vi se att vi kan ersätta fossila råvaror till exempelvis kemiindustrin. Biobränslen ska ju ersätta fossila bränslen, och det är inte första gången Josef Fransson talar i lite klimatförnekande termer. Men det som gör biobränslen konkurrenskraftiga gentemot fossila bränslen är att fossila bränslen beskattas med koldioxidskatt. Vad jag förstår vill Sverigedemokraterna sänka koldioxidskatten. Hur ökar det skogsindustrins konkurrenskraft? Det är min första fråga.

Den andra rör att skogsindustrin är en viktig exportnäring, och export sker ju till länder utanför Sverige. Ett av Sveriges viktigaste exportområden är EU, och Sverigedemokraterna vill vad jag förstår lämna EU. Då är min fråga till Josef Fransson: Hur underlättar det skogsnäringens exportmöjligheter?

Anf. 246 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Huruvida vi lämnar EU eller inte ser jag inte hur det skulle påverka vår exportnäring. Vi säljer våra skogsråvaror därför att vi har en god produkt att sälja till ett konkurrenskraftigt pris. Det oroar mig föga att EU får tag på skogsprodukter närmare. Det är ju Sverige och Finland som har dessa produkter. EU är nog mer beroende av våra skogsprodukter än så.

När det kommer till biobränslen har vi lite olika syn, jag, Roger Tiefensee och Centerpartiet, och det vet vi sedan tidigare. När det gäller att vi nu ska omvandla skog för att ersätta fossila bränslen har jag inga problem med att man avsätter ganska stora medel till exempelvis forskning och så vidare. Det jag har stora problem med är när man pumpar in mångmiljardbelopp i någonting som inte är i närheten av att kunna stå på egna ben på en konkurrensutsatt marknad. Det gör Sverige fattigare och påverkar samhället på en rad nivåer. Som jag sade i en annan debatt häromveckan är den ekonomiska utvecklingen och en god ekonomi hela förutsättningen för att kunna driva en bra miljöpolitik.

Skogsnäringen är central i svensk ekonomi, som jag sade. Den får inte riskeras.

Anf. 247 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag behöver ringa en vän eller fråga publiken, men jag blev inte så mycket klarare av Josef Franssons svar.

Syftet med EU är att underlätta handel. Okej, Sverigedemokraterna vill lämna EU. Då kommer vi att få en väldigt kraftig konkurrensnackdel från Finland, som är ett viktigt konkurrensland till oss när det gäller skogsnäringen. Ser inte Josef Fransson det?

Skogsäringen är i en väldigt tuff konkurrenssituation. Vi har konkurrens från Finland, som ett grannland, men också från Kanada och andra globala spelare. Vi skulle inte behålla vår konkurrensfördel gentemot Finland och Kanada om vi skulle lämna EU, som jag uppfattar att Sverigedemokraterna vill.

Josef Fransson säger att olika bränslen ska stå på egna ben på en konkurrensutsatt marknad. Vad menar du då? Min fråga byggde på att klimatförnekelsen från Sverigedemokraterna innebär att ni vill sänka koldioxidskatten. Ska jag tolka det du säger som att ni vill ha samma skattnivå på förnybara bränslen, alltså att förnybara bränslen inte ska vara skattebefriade? Det är viktigt att ha den skillnaden. Är det en vedskatt som vi har att se fram emot i Sverigedemokraternas budgetalternativ, eller vad är det? Förnybara bränslen är skattebefriade. Tycker Josef Fransson och Sverigedemokraterna att de ska skattebeläggas?

Anf. 248 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det jag tog upp i mitt anförande gällande koldioxidskatten var det faktum att alliansregeringen har infört kraftiga höjningar av drivmedelspriserna inom jord- och skogsbruk. Det har vi diskuterat många gånger här i kammaren, så det är väl inte någon nyhet direkt. Man får alltså betala mer för användning av fossila drivmedel i jord- och skogsbruksmaskiner.

Inom jordbruket går många näringar på knäna, och många jordbrukare lägger ned och försvinner från Sverige. Vilken miljönytta har vi gjort när vi i stället ska importera från något annat land? Det är precis vad som händer. Jag menar att det som kommer att hända även med skogsbruket i Sverige, om vi inte är varsamma, är att man flyttar investeringar någon helt annanstans. Sverige blir fattigare, och vi får importera produkter snarare än exportera, som vi gör i det här fallet.

När det gäller EU vill vi på lång sikt lämna EU. Det är vår absoluta ambition, men vi har aldrig sagt någonting annat än att vi är för att EU-området ska vara ett frihandelsområde. Nu kanske ni säger att man inte får plocka russin ur kakan. Men ska EU då straffa oss och kasta ut oss ur frihandelsunionen därför att vi väljer att ställa oss utanför? Det tycker jag vore en väldigt märklig ordning och också ganska odemokratisk. Vi ser bara hur man nu i olika sammanhang vill sätta press på Schweiz och så vidare, så det skulle i och för sig inte förvåna mig.

Som sagt: Framöver är det nog både ett och två länder som kommer att välja att lämna EU. Storbritannien ser väl ut att stå först i tur. Då tror jag nog att vi ska kunna komma överens om nya former av unionsbyggen.

Anf. 249 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Skogspolitik och frihet under ansvar är ett oerhört väsentligt ingångsvärde i den här diskussionen.

Den här debatten rör ett antal motioner i betänkandet, men som vanligt använder vi dem i kammaren också till att tala om vad vi tycker i andra frågor.

Skogsfrågorna har de senaste snart två åren varit heta i diskussionen. Man skulle kanske kunna säga att det började med Zarembaartiklarna i DN. Det fortsatte med miljömålsberedningsarbetet, som nu ligger för beredning i Regeringskansliet, och med en fossiloberoende fordonsflotta. Föregående talare lyckades ju med konststycket att inte ha en enda reservation och ändå inte yrka bifall till utskottets förslag och inte säga någonting om skogens betydelse.

Det är fantasin som sätter gränser för vad man kan använda träfiber till. Härondagen hörde jag att vi i dag exporterar så mycket massa till framför allt Asien att det skulle räcka till att göra kläder till alla oss svenskar för ett års konsumtion. Rätt eller fel, men jag studsade av glädje över den beskrivningen. Det är alltså träfibermassa som används för textilproduktion.

Miljömålsberedningen har gjort ett antal viktiga markeringar som delvis kommer igen i betänkandet och som sagt bereds i Regeringskansliet just nu. Jag skulle dock vilja nämna några viktiga punkter för mig som kristdemokrat.

Vi är som enskilda ägare, företag och stat satta att förvalta våra skogar så att vi värnar naturens robusthet och framtida möjligheter att producera varor och tjänster, inberäknat ekosystemtjänster. För att klara det måste vi avväga hur vi ska använda de resurser som står till buds, hur vi som beslutsfattare och ansvariga för lagar och regelverk formulerar dessa så att de fungerar i ett sammanhang.

Regeringen gör i årets budget en viktig markering, och i betänkandet står följande: ”Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen som formellt skydd eller som frivilliga avsättningar. Ytterligare värdefulla områden, såsom gammelskog, ska ges långsiktigt skydd och förvaltas väl.”

Med detta sagt, herr talman, vill jag också trycka på ägarrättens betydelse i sammanhanget. Vi kan inte ställa krav på markägare som avsevärt försämrar pågående markanvändning utan rimlig ersättning till dessa. Ansvariga myndigheter arbetar systematiskt med att utifrån de riktlinjer som finns inventera områden och se till att dessa prioriteras för att på lämpligt sätt ta till skyddsåtgärder där så är lämpligt och i samverkan med markägare.

Miljömålsberedningen påtalar vikten av att vi har ett ekosystem i balans, att vi skapar långsiktighet i detta och ser över gränser. Vikten av skydd och skötsel gäller hela vårt landskap. Skogen kan inte skiljas från resten av marken. Vi måste tänka större och längre, tänka i helhet och långsiktighet. Det är generationsperspektiv som gäller och tilltro till markägare. Vi här i kammaren vill värna den natur vi har fått för kommande generationer, och jag förutsätter att de allra flesta markägare har precis samma synsätt.

Sveriges skogsbruk ses av många som något unikt. Vi producerar mer skog nu än någonsin och har ändå mer skog på rot än någonsin. Skogen är fantastisk. Skogen är och kommer att vara en viktig faktor för att vi ska klara ett hållbart samhälle för våra barn och barnbarn.

En del i detta är pilotprojektet Komet, som Kristina Nilsson nämnde. Här har Skåne visat att det finns goda möjligheter när man gör det i samverkan och har tilltro till markägare. Precis som Kristina tycker jag att det ska bli spännande att se resultatet av detta. Jag hoppas att vi också får se socialdemokrater rösta med och inte bara hålla med i detta sammanhang.

Herr talman! Jag tror att det var Anita Brodén och Roger Tiefensee som tog upp det som regeringen använde Sveaskog till under förra mandatperioden. Vi lyckades då nå upp till det miljömål som var satt av tidigare regering och som man aldrig hade nått upp till om man hade fortsatt

på det inslagna spåret. Vi kunde använda en större markreserv för bytesändamål.

Nu har Miljömålsberedningen i sitt arbete föreslagit att Statskontoret i en utredning ska titta vidare på om vi kan fortsätta på den inslagna vägen och i så fall hur. Jag ser med spänning fram emot att ta del av den utredningen.

Herr talman! Skogen är, som jag sagt tidigare, en viktig del, men landskapet, helheten, ekolandskapet och ekosystemtjänsterna som värnar det hela är ännu viktigare. Därför är det viktigt att se på det som Miljömålsberedningen håller på med och som kommer i nästa betänkande från oss, nämligen att skogen hänger ihop med jordbruket, betesmarken och ången, att vattnet rinner från åkern in i skogen och vice versa. Avvattning och dikning är viktigt, men det är också viktigt att återställa.

Det här är mycket komplexa frågor som måste få hanteras på ett sätt som gör att vi kan lämna ifrån oss ansvaret till nästa mandatperiod och till nästa generation politiker.

Jag fick i förra veckan en dragning av Skogforsk om en del av detta. Det är lovvärt och viktigt att näringen själv satsar stora resurser på forskning och utveckling av plantmaterial, av teknik för hur man forslar ut skog och tillfogar minsta möjliga skada när man återbeskogar och så vidare. Det är mycket intressant och spännande att ta del av.

Jag hoppas att vi kommer att ha detta för ögonen framöver. Jag tror att det gröna guldet snarare är den gröna lungan som vi ska se till att värna och vårda och använda till det som vi kan i alla möjliga sammanhang, inklusive värnandet av biologisk mångfald, och det kan vi göra genom frihet under ansvar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

11 § Förskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU9
Förskolan
föredrogs.

Anf. 250 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Vi ska nu diskutera förskolan. Jag vill först yrka bifall till våra reservationer 1 och 4 i betänkandet.

I december drabbades hela Skolsverige av en PISA-chock. Resultatet av den internationella undersökningen av svenska elevers resultat i naturkunskap, matematik och läsförståelse visade på ett fullständigt ras sedan den senaste undersökningen, och Sverige låg nu under genomsnittet i OECD. Än värre var att Sverige som land hade den sämsta utvecklingen av alla länder som deltog i undersökningen.

Vi ska inte diskutera PISA här. Den handlar om grundskolan. I den debatten är ändå några lärdomar viktiga. En är att det blir allt viktigare

att förskola och skola kompenserar barn som kommer från mindre studievana miljöer. En annan är att behoven av tidiga insatser ökar, av tidigt stöd till alla barn.

Grunden för en bra utveckling för barn läggs i en förskola med hög kvalitet. En bra förskola utvecklar barns olika förmågor. En bra förskola ger barn trygghet och värme. Den stimulerar också barns naturliga nyfikenhet och lust att lära och gör det hela tiden med lek och glädje som grund.

Barn som har gått i en förskola med hög kvalitet lyckas bättre i skolan. Särskilt viktigt är det för barn som kommer från familjer med låg utbildning eller som har mindre gynnsamma uppväxtförhållanden. Förskolan kan ge alla barn goda förutsättningar och därmed bidra till att minska framtida klyftor.

Därför bör också fler barn få komma in i förskolan. Då är det bekymmersamt att regeringen skapar ekonomiska drivkrafter för att barn ska gå in i andra omsorgslösningar utan pedagogiska krav och inte till en förskola med hög kvalitet.

Förskolan har ett kompensatoriskt uppdrag. Det har också skolan. När nu PISA visar att svensk skola arbetar allt mindre kompensatoriskt, varför skulle då inte samma tendenser och utveckling finnas i förskolan?

Förskolan finns i dag i ett samhälle som förändras. Den möter fler barn med nya och olika behov. Den finns i ett samhälle med snabba förändringar och nya förväntningar från föräldrar och familjer. Den finns också i ett samhälle med växande ekonomiska och sociala klyftor. Förskolan möter både föräldrar med hög arbetsbelastning och stress, föräldrar och barn från andra länder och familjer som lever i en ekonomisk och social stress eller utsatthet. Fler barn tillbringar också allt längre tid i förskolans verksamhet.

Allt detta påverkar också möjligheterna att utföra det uppdrag som läggs på personalen i förskolan. När jag möter förskollärare och förskolechefer i verksamheten berättar de ofta att de är glada åt det utökade pedagogiska uppdraget och den nya läroplanen. Samtidigt kan de uttrycka en oro, en tveksamhet och ibland nästan en vanmakt över hur de ska klara det. De vill klara uppdraget men känner att tiden inte alltid räcker till, att barngrupperna är för stora i förhållande till kraven och att administration och kringuppgifter tar tid från barnen. Vi tycker att den oron ska tas på största allvar.

Herr talman! När vi ska bedöma om förskolan verkligen ger alla barn lika goda förutsättningar måste vi ställa frågor och inte bara se till vad som står i skollag och läroplan. Det första vi måste fråga oss är vilka förutsättningar förskolan och dess huvudmän har att klara detta. Det handlar om ekonomiska resurser, storleken på barngrupper, antal personal per barn, tillgången till pedagogiskt utbildad personal med mera.

En förskola med hög kvalitet där barnen lär sig mycket och känner sig trygga kräver kompetent personal och små barngrupper. Vi är därför mycket oroade över att andelen riktigt stora barngrupper med över 20 barn har ökat. Vi behöver minska de stora barngrupperna.

I detta sammanhang är vi oroade över och kritiska till att Skolverket i de nya råden för förskolan ändrar skrivningarna om gruppstorlekar. Risken är att barngrupperna ökar ytterligare.

För att kunna minska barngrupperna framöver behöver vi fler förskollärare. I dag är det brist på sådana, och enligt Höskoleverket kommer det inom en 15-årsperiod att saknas 20 000 förskollärare om inte tillgången ökar. Vi har därför föreslagit att det ska utbildas 1 000 fler förskollärare årligen som ett första steg för att kunna minska barngrupperna och höja kvaliteten i förskolan.

Det andra vi måste fråga oss är hur vi i dag fördelar resurser till förskolans verksamhet. Fördelar vi resurser till förskolan efter behov eller enbart efter antalet barn? Och används i så fall den extra behovstilldelningen som ges till att möta barnens behov?

Vi vet en del om det här. Både Skolinspektionen och Skolverket har granskat resursfördelningen och kommit fram till att de flesta kommuner fördelar pengar till förskolor huvudsakligen utifrån hur många barn de har, utan att ta hänsyn till behoven i barngruppen. Förskolor kan få lika mycket i anslag trots att de kan ha helt olika sammansättning av sina barngrupper och förutsättningar för sin verksamhet. Skolverket menar att detta system bidrar till att öka ojämlikheten i den svenska förskolan. Vi har därför föreslagit att skollagen ändras så att det tydligt framgår att resurser till förskolor ska fördelas efter behov.

En tredje fråga som man kan ställa sig är om man vill att vi ska ge alla barn lika goda förutsättningar. Den handlar om hur vi säkerställer att alla förskolor har en hög kvalitet. Även om förskolan generellt sett har en hög kvalitet vet vi av forskningen att kvaliteten kan variera mellan kommuner, inom kommuner och mellan olika förskolor.

Det som är avgörande för om förskolan ska nå läroplanens mål och vara den stimulerande lärandemiljö som ger barn bra förutsättningar är kvaliteten i de möten som sker mellan pedagoger och barn. Det är den enskilt viktigaste kvalitetsaspekt som forskningen pekar på.

För att höja kvaliteten måste vi därför satsa på att utveckla personalens kompetens. Vi har föreslagit att personalen inom förskolan långsiktigt ska omfattas av en pedagogisk satsning som riktar sig till såväl förskollärare som barnskötare. Det kan handla om återkommande fortbildning och kompetensutvecklingsinsatser som ger tillgång till den senaste forskningen om hur man kan förbättra det pedagogiska arbetet. Det handlar om learning studies och så kallat kollegialt lärande, det kan handla om fördjupad ämneskunskap men också om tillgång till återkommande kvalificerad handledning när det gäller relationer och förhållningssätt.

I går hade utbildningsutskottet en intressant utfrågning om PISA-undersökningen. Där talades bland annat just om behoven av en mer klassrumsnära och verksamhetsnära kompetensutveckling – en kompetensutveckling som utgår från verksamhetens behov och vad som händer i klassrummet respektive förskolan. De exempel jag nämnde tidigare på en sådan nära kompetensutveckling infriar dessa önskemål. Att kontinuerligt arbeta med kompetensutveckling är en mycket viktig del och en förutsättning för att höja kvaliteten i förskolan.

Herr talman! Vi föreslog i vårt budgetalternativ ytterligare och ökade satsningar till kompetensutveckling för lärare, förskollärare och annan personal inom förskolan. Men allianspartierna röstade, beklagligt nog, nej till detta. Det tycker vi var mycket synd.

Med detta, herr talman, vill jag upprepa mitt tidigare bifall till reservationerna 1 och 4 i betänkandet.
(Applåder)

Prot. 2013/14:70
19 februari

Förskolan

Anf. 251 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 1 och 4.

Förskolans uppdrag är att erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. I Sverige är det betoning på lek och lärande i förskolan. Det ska vi vara stolta över och aldrig överge. Internationellt är Sverige en förebild när det gäller att förena omsorg och pedagogik. På engelska finns ett bra ord för det, som vi inte har någon motsvarighet till på svenska. På engelska heter det *educare*.

Nästan en halv miljon barn går i förskolan i dag. Det är fler barn än någonsin. I dag går 113 000 barn på en avdelning som har 20 barn eller fler. Det är ingen optimal miljö för något barn, och det ger inte de bästa förutsättningarna inför skolstarten. Att svika förskolebarn är ett svek mot barnens framtid. Att ta bort rekommendationerna i allmänna råd om antalet barn i förskolan är ett svek. Motiveringen att få kommuner inte håller gränserna är som att säga att vi struntar i att ha fartbegränsningar eftersom så många inte följer dem.

Herr talman! Barnen blir elever, och med PISA-resultaten i ryggen måste vi kunna se vad som händer även före skolstarten. Barn föds inte som sjuåringar. Åren i förskolan ska ge grunden för ett livslångt lärande.

I en forskningsrapport från Göteborgs universitet som heter *Barns tidiga lärande* menar forskarna att det finns en debatt om att många barn i Sverige mår dåligt och inte får den start man kan förvänta sig utifrån förskolans kvalitet, sett i ett internationellt perspektiv.

Utvärderingar från Skolverket antyder att antalet barn i behov av särskilt stöd har ökat, att barngrupperna är för stora och att förskollärarna inte får förutsättningar att arbeta efter läroplanen. Och viktigast av allt: Barnen får inte en likvärdig start i livet på grund av kvaliteten i förskolan.

Till sist: I Skolverkets senaste allmänna råd med kommentarer, som heter *Förskolan*, sägs det att för att kunna bedöma barnets bästa krävs att ett barnperspektiv anläggs inför alla beslut eller åtgärder som rör barn. Det är ord som borde bli verklighet i alla verksamheter.

Anf. 252 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Så underbart det är att få känna att man har hela kvällen på sig att diskutera den viktigaste frågan i hela riksdagen, nämligen den svenska förskolan!

Svensk förskola är föremål för stort intresse där ute i världen. Vi har med all rätt anledning att vara stolta över den. Den tjänar som förebild i många länder världen över. Den har gjort att vi har störst andel förvärvsarbetande kvinnor, vilket i sin tur naturligtvis har spelat roll för vårt välstånd. På det sättet har den också spelat en stor roll för den svenska jämställdheten. I dag ser bland andra Tyskland, med världens bäst utbildade hemmafruar, på hur Sverige har gjort. Man använder Sverige som en förebild inte bara genom att bygga ut med fler platser utan också genom att titta på vår pedagogik och våra styrdokument. I Tyskland har man

dock på ett sätt gått före Sverige; i den tyska lagen är det inte föräldrarna som har rätt till en omsorgsplats för sitt barn, utan där har man slagit fast att barnet har rätt till en förskoleplats.

Detta är ett viktigt och spännande område, där vi har en organisation som heter Sweducare. Agneta nämnde educare här. Sweducare är en organisation som förbereder svensk förskola som nästa exporttjänst och som har gjort en förstudie av hur intresset ser ut. Man konstaterar att intresse absolut finns, men det finns än så länge bara ett fåtal aktörer som har kraft att ta sig an detta. Fortsättningen nu är att se vilka marknader man i första hand ska vända sig till. Och marknader finns! 150 delegationer per år kommer till Sverige, enligt Skolverket, för att titta på vår svenska förskola.

Herr talman! Att svensk barnsyn och den svenska förskolepedagogiken med sina delar av lek, utveckling, omsorg och lärande skulle få göra sitt intåg i länder där barnsynen i dag skiljer sig ganska markant från den svenska känns som en av de viktigaste delarna i detta. Med hjälp av svensk förskola kan många runt om i världen få helt andra förutsättningar än i dag.

Jag har under vintern och våren inlett en förskoleresa. Jag reser nu land och rike runt och besöker förskolor utifrån olika perspektiv. Det är i regel en fantastisk resa som visar på en fantastisk verksamhet där pedagogerna upplever att vi äntligen lyft förskolan och att den nu börjar märkas på det sätt som den förtjänar. Naturligtvis har alliansregeringens beslut om att göra den till en egen skolform spelat oerhört stor roll, liksom den reviderade Lpfö. Det förtydligade pedagogiska uppdraget har betytt ett stort lyft för förskollärarna, och till språk- och matematikuppdraget har naturvetenskap och teknik lyfts.

Som mamma till en dotter i förskolan ser jag på många sätt det positiva i vad som händer inom bland annat det området, då hon är en stor konstruktör inom allt från Lego till lera. Man gör sina misstag som mamma, trots att man tror att man är medveten om både genusperspektiv och annat. Då jag berömde henne för hur fint hon byggde – man kan undra om jag gjorde det på samma sätt till henne som jag gör till hennes bröder – suckade hon djupt och tittade trött på mig och svarade: Jag bygger inte, jag konstruerar! Och det är precis vad hon gör; hon konstruerar de mest fantastiska saker. Och det händer de mest fantastiska saker i våra förskolor. Vårt ansvar är att det händer i alla landets förskolor, och dit är det en liten bit kvar.

Förskolelyftet har varit viktigt, men det finns ett behov av fortbildning inom de nya inriktningarna naturvetenskap och teknik. Upplever man en brist när man är ute på studiebesök på förskolorna är det oftast just där. Alliansregeringen har varit lyhörd, och nu finns två nya utbildningar på plats. Den ena har inriktning på naturvetenskap och teknik, och den andra har inriktning på flerspråkighet och interkulturell kompetens. Den senare är naturligtvis oerhört viktig i ett land som är öppet och tar emot många med andra språk och från andra kulturer. Vi vet hur viktigt det är att både få behålla sitt eget språk och samtidigt utveckla det nya landets språk för att få goda möjligheter till en god utbildning och en god framtid.

Jag träffade i måndags Tobias på Mariehage förskola i Malmö. Han har fått Skolverkets första stipendium som god manlig pedagog. Han var

själv nästan generad över fokuset på honom som man eftersom han ville ha stipendiet för sina insatser som pedagog, och det hade han ju helt rätt i. Han och hans kollega Markus är dock en bristvara inom förskolan och oerhört viktiga. Manliga förebilder för de små barnen är något som alliansregeringen prioriterar, och vi vill hitta olika vägar för att män ska söka sig till yrket. Stipendiet tillföll hans avdelning och var naturligtvis ett välkommet tillskott som troligen bland annat skulle gå till en snickarbänk.

Många är de reformer som omfattat förskolan, men tyvärr saknas några. Naturligtvis ska förskolechefens utbildning vara obligatorisk precis som rektorns, och naturligtvis ska förstelärarreformen omfatta även förskollärare. Det är med stor stolthet jag kan berätta att de moderatstyrda kommunerna Varberg och Ale nu inrättar förstelärartjänster också inom förskolan. Min förhoppning är att detta snart kommer att ske nationellt.

Så kommer vi då till frågan om tillgänglighet. Vi är ett land som internationellt utmärker oss när det gäller stor tillgänglighet, men vi har också kommuner som inte klarar de fyra månader som lagen kräver. Kommunerna måste tillhandahålla en barnomsorgsplats inom fyra månader efter att behovet av den har anmälts. Flera kommuner har satt tuffare krav än så på sig själva och garanterar plats inom tre månader, men så har vi de där kommunerna som inte klarar lagens fyra månader.

Ständigt återkommande är sossarnas så kallade stora skyltfönster, Göteborg, där det här varit ett ständigt bekymmer under snart så lång tid som det går att minnas. Man klarar inte av att leva upp till de fyra månaderna. I den statistik som finns att tillgå gömmer sig också gott om exempel på familjer som erbjudits förskoleplats så långt bort från hemmet att det i praktiken varit omöjligt att tacka ja. Och har man tackat nej har Göteborg på papperet levt upp till kraven, men det har man knappast i verkligheten. Inte i den verklighet som är barnfamiljernas i alla fall.

Herr talman! Hur ser det då ut i övriga Sverige med tillgängligheten? Ja i den likaledes S-styrda staden Malmö är läget ännu mer prekärt. Där är det en bit över 1 000 barn som inte kommer att få en förskoleplats inom föreskriven tid. Och då är jag förmodligen ändå modest i bedömningen av antalet. Efter besök i Malmö kan jag väl säga att man inte har koll på läget. Det känns snarare som att man tappat kontrollen. Där möter man föräldrar som är oroliga för att förlora sitt jobb.

Arbetslinjen och en god och ökande välfärd är naturligtvis beroende av att en tillförlitlig barnomsorg kan tillhandahållas. De enskilda individernas möjligheter att hantera sina arbeten och sin personliga ekonomi är också beroende av att de kan förlita sig på en barnomsorgsplats enligt de föreskrivna fyra månaderna som de naturligtvis planerar efter.

Regeringen gav därför uppdraget som resulterade i SOU 2013:41 om förskolegaranti som just nu bereds på departementet. Där konstaterade man att det är totalt 36 kommuner som rapporterar dröjsmål för de barn som anmäldes till förskolan i maj och oktober 2012. 19 kommuner bedömdes ha större problem än andra. Och – surprise, surprise! – alla stadsdelar i Malmö svarade inte på enkäten, och det gjorde inte heller Majorna-Linné i Göteborg eller Upplands-Väsby. Men att de har problem vet vi ju sedan tidigare. S-styrda Göteborg och S-styrda Malmö klarar alltså inte av detta. Det handlar om Sveriges andra och tredje stad.

Jag läser nu det ställningstagande vi har i betänkandet från S och V: ”Vi anser att platsgarantin bör ses över. Det är viktigt att föräldrar kan lita på att de verkligen får en förskoleplats inom fyra månader som platsgarantin utlovar. Antalet kommuner som inte lever upp till platsgarantin har ökat kraftigt de senaste åren. Därför är det viktigt att kommunerna har både tydliga krav på sig och goda förutsättningar att klara platsgarantin. Föräldrarnas möjlighet att hävda sin rätt till förskoleplats gentemot kommunen behöver stärkas. Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.”

Ja, vad ska man säga? Det blir ju nästan skrattretande. Det är inte svårt att hålla med. Kanske ska Håkan Bergman och Ibrahim Baylan ta sina sossekompisar som styr i Göteborg och Malmö ordentligt i örat? Eller ska vi se till att vitesförelägga dem riktigt ordentligt? Eller ska vi se till att de får ersätta alla de familjer som i dag står utan plats och inte vet hur de ska komma till rätta med sin situation? Jag säger att de slår in öppna dörrar. Den SOU jag hänvisar till hanterar just dessa frågor, och de största problemen vet vi ju var de finns. Sopa framför egen dörr, finns det något som heter.

Men hur ser det då ut i alliansstyrda Stockholm? Ja, man kan ju tro att det skulle vara ännu mer bekymmersamt där med det tryck som den staden upplever. Men inte nog med att alla stadsdelarna klarar fyramånadersregeln, utan man klarar det också inom tre månader. Men, herr talman, då blir frågan man ställer sig om inte detta sker på bekostnad av väldigt stora barngrupper. Nej, inte heller det. I Stockholm var genomsnittet på en avdelning 2006 16,6 barn medan det i Göteborg var 17,1 och i Malmö 17,1. År 2012 var siffrorna 15,2 i Stockholm medan det gått åt helt andra hållet i Göteborg där genomsnittet var 17,6 barn. Och, lyssna nu, i Malmö var det 18,1. Stockholm intar plats 28 i landet, Göteborg plats 207 och Malmö plats 231.

Vi hör mycket skrävel om satsningar på välfärden från oppositionen. Därför är det mycket intressant att granska dem där de styr, för där visar verkligheten någonting helt annat. Satsningarna på välfärden finns inte, medan Alliansen har levererat.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 253 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att ta upp det som jag pratade om i mitt inledningsanförande. I dag ser vi inte minst i och med resultaten från PISA-undersökningen ett allt större behov av tidiga insatser och tidigt stöd till barn i både förskola och skola, framför allt till barn som kommer från mindre studievana hem eller från tuffa förhållanden. Jag talade mycket om att förskolan behöver utveckla sitt kompensatoriska arbete.

Ni har sagt nej till våra förslag om att förtydliga och utveckla förskolans kompensatoriska uppdrag. Varför gör ni det? Tycker ni inte att det är viktigt att särskilt betona och utveckla den här delen av uppdraget när mycket pekar på att utvecklingen går åt ett helt annat håll, åt att Sverige har blivit sämre på att kompensera barn och ungdomar som kommer från mindre gynnsamma förhållanden?

Anf. 254 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Jag uppehöll mig också ganska länge i mitt anförande vid hur mycket vår alliansregering har gjort för att betona vikten av en god och bra svensk förskola. Det handlar om att göra den till en egen skolform och att lyfta det pedagogiska uppdraget. Är det någon regering som har lyft fram och fokuserat på det pedagogiska uppdraget och på det kompensatoriska inslaget är det alliansregeringen.

Vi har satsat på olika fortbildningar genom Förskolelyftet men också dem jag pekade på som handlar om naturvetenskap och teknik. Även satsningarna som gäller språkutveckling och kulturdelar är tecken på att vi har satsat på det kompensatoriska uppdraget i ett land som är öppet och tar emot en hel del människor från andra kulturer.

Min fråga till Håkan Bergman är: Hur gör vi för att ta emot alla barn som inte får någon plats? Hur gör man i de S-styrda städerna som jag pekade på där det inte finns en förskoleplats att gå till och där föräldrarna i dag är oerhört oroliga över att inte kunna behålla sina jobb? Hur tänker ni socialdemokrater där?

Anf. 255 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Ja, det kompensatoriska uppdraget är viktigt. Det är rätt att vi har fått en ny skollag, vi har fått en ny läroplan för förskolan och vi har fått ett utvecklat kunskapsuppdrag. Problemet är bara om man skriver och säger vad som gäller, men de som arbetar i verksamheten känner att de inte får ihop det. Många känner att det är ett bra uppdrag, och de vill gärna göra det. Men tiden räcker inte till. Barngrupperna är för stora.

Samhället har förändrats, och vi möter barn med många skiftande behov. Då borde man fundera över: Vad är det mer som regeringen borde göra för att hjälpa till på olika sätt?

Jag pekade på några saker. Jag pekade på att vi behöver ha en mycket skarpare lagstiftning för hur man fördelar resurser. Det är också nödvändigt att tillföra resurser, kanske för att minska stora barngrupper. Jag tror att Skolverket och Skolinspektionen verkligen måste titta på hur det ser ut i verkligheten. Fungerar det kompensatoriska uppdraget?

Risken är att vi kanske kommer att se samma utveckling i förskolan som vi har sett i PISA, att barn inte får det stöd de behöver och att vi inte får den utveckling som vi önskar genom den nya läroplanen.

Anf. 256 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! I mångt och mycket är nog jag och Håkan Bergman överens, bland annat om vikten av förskolan. Det är alltid skönt att ha en politisk kollega som brinner för den svenska förskolan och som också vet vilken vikt den har, inte minst för de barn som är i behov av störst stöd.

Vi har försökt se till att få en förbättrad förskola, inte minst genom utbildningssatsningarna. Förskolepedagogerna var en yrkesgrupp som var oerhört eftersatt när det gällde fortbildningsinsatser. Vi kan redan se, och våra huvudmän är övertygade om, förbättringar i kvaliteten efter de satsningar som alliansregeringen har gjort. Men man har inte stoppat här. Nya fortbildningsinsatser tar vid, och detta måste man ständigt utvärdera och utveckla.

Det blir kanske återigen besvärligt om man är socialdemokrat när det gäller resurser och att tillföra det. Det är nämligen kommunalt huvud-

mannaskap, och vi kan ta del av hur det ser ut i 290 kommuner runt omkring i Sverige. Det finns kommuner som prioriterar, som satsar på förskolan och lägger de resurser som krävs. De ser till att grupperna är oerhört små. Men det finns också kommuner där grupperna växer och där personalen känner en allt större maktlöshet.

Jag lade märke till att du inte svarade på frågan i min förra replik, men vi kanske får ett annat tillfälle för att utveckla detta.

Ni behöver nog gå hem och sopa framför egen dörr när det gäller det här. De största bristerna ser vi faktiskt i de socialdemokratiska kommunerna.

Anf. 257 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag fortsätter lite grann där Håkan slutade. Barn i behov av särskilt stöd finns i förskolan i samma utsträckning som i skolan, det vill säga bortåt 20 procent. Det är alltså stöd som barnen har rätt till enligt skollagen. Men verkligheten ser tyvärr alltför sällan ut på det sättet.

Nyligen redovisade tidningen *Chef & Ledarskap* att 42 procent av förskolecheferna uppger att de tvingas neka barn i behov av särskilt stöd det de behöver och har rätt till. Det kan inte vara en utveckling som någon av oss tycker är bra. Men frågan är hur man ska hantera det, också med tanke på de stora förskolegrupperna. Vilken kommun det än är i är det helt fel, som du själv nämnde.

Det blir ännu märkligare att Skolverket har tagit bort rekommendationen om antalet barn samtidigt som det sväller. Tycker ni som alliansparti att det var bra att ta bort rekommendationerna, utifrån barnens rätt?

Anf. 258 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Jag befinner mig väldigt ofta ute på studiebesök på olika förskolor. Man känner ganska snabbt på en förskola om den är väl fungerande eller inte. Det känns i luften, det känns bland barnen och det känns också bland de pedagoger man möter och vilken attityd de har. Väldigt ofta är det förknippat med det ledarskap de har, och det ledarskap som de naturligtvis i sin egenskap av pedagoger utövar.

Det är märkligt att det inte alltid är beroende av hur många barn det är. Ibland kan man bli förvånad över hur många barn som vistas i lokalen. Det som forskningen tydligt visar, precis som Andreas Schleicher säger när han pratar om PISA-studien och om vad vi gör för fel i Sverige och vad vi bör satsa på, är att kvaliteten på våra pedagoger är det viktigaste.

Jag säger inte att vi ska ha stora grupper. Vi vet att de allra minsta barnen inte kan vara i för stora grupper när det gäller anknytning och relationer och så vidare. Men det har i väldigt hög utsträckning att göra med den kompetens som våra pedagoger har.

Om man dessutom har varit med och rest med Solveig Sunnebos och Helianthus förskolebussar blir kvadratmeter och gruppstorlekar ännu mer malplacerat. I en modern förskola och med rätt kompetens är det inte helt och hållet det som vi ska fokusera på.

Däremot är det intressant att se på hur många pedagoger vi har och vilken utbildning de har.

Anf. 259 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Det här är standardsvar.

Självklart beror mycket på vem som är pedagog och hur pedagogen är. Det är likadant som i skolan. Det säger jag ingenting om.

Min ingång var främst barn i behov av särskilt stöd, barn som inte hittar det knä de behöver eller den omedelbara närhet de kräver för att kunna utvecklas. Om 42 procent av förskolecheferna säger att de inte har den möjligheten är det viktigt. De här barnen blir elever. Ska man satsa, vilket också sades i går, och Sverige satsar senare än andra länder, då är det dags att satsa även på förskolan.

Nu har en hel del förskolor speciallärare eller specialpedagoger men långt ifrån alla. Jag är mycket ute i förskolorna eftersom jag från början är förskollärare. Det är alltså en miljö som jag känner till väl. Man hör förskolläraernas frustration över att inte kunna göra det som de skulle kunna göra om grupperna var mindre. Det är någonting som vi verkligen inte får glömma. Vi måste lyssna på dem som är med barnen en stor del av dagen.

Anf. 260 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Det är klart att jag inte kan göra annat än dela Agneta Luttropps oro för de barn som är i behov av särskilt stöd och vill att de ska få vistas i tillräckligt små grupper. För dem är gruppstorleken oftast viktigare än för andra barn.

Även jag träffar pedagoger som känner sig frustrerade över att de inte alltid lyckas tillräckligt väl med sitt uppdrag. Eftersom jag själv är pedagog skulle jag vilja säga att det är en yrkessjukdom. Man känner ständigt att man inte lyckas hundra procentigt med sitt uppdrag och skulle vilja ha bättre förutsättningar för det.

I de förskolor som fungerar väldigt väl har de en förmåga att organisera. Så sent som i måndags träffade jag jätteduktiga pedagoger som när vi ställde frågor om hur de organiserade grupperna sade att den frågan egentligen inte går att svara på eftersom de som professionell yrkesgrupp alltid organiserar om grupperna efter de behov de ser att barnen har. De pekade på att de kunde ha grupper som kanske bestod av fem barn, och ännu färre i något fall. De kunde också ha större grupper som fungerade alldeles utmärkt.

Vi ska ta den här frågan på största allvar. Vi måste se till att det finns ytterligare specialpedagoger. Antalet specialpedagoger i förskolan har ökat, vilket är mycket glädjande. Det är mycket tack vare alliansregeringens satsningar och dess markering av att vi behöver specialpedagoger i alla de svenska skolformerna.

Jag tror att vi genom ökad kompetens och ökad fortbildning av våra pedagoger, genom att höja kvaliteten på våra pedagoger, kommer att bättre kunna arbeta med barnen, speciellt med de barn som är i behov av särskilt stöd.

Anf. 261 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Egentligen är det väldigt lite som behöver läggas till det som övriga ledamöter har sagt, men låt mig ändå göra det.

Den svenska förskolan är unik till sin karaktär och den verksamhet som alltid hamnar i topp när vi gör brukarundersökningar. Skolverkets

senaste föräldraenkät visar att 95 procent av föräldrarna är nöjda. Det kan vi jämföra med en tidigare hög siffra men som dock var lägre. År 2005 var den siffran 90 procent. Det är alltså 5 procent som anser att det är bättre verksamhet nu än 2005. Den svenska förskolan är helt enkelt väldigt bra generellt. Från att ha varit en del av familje- och jämställdhetspolitiken integrerades förskolan genom den nya skollagen och är nu en egen skolform.

Folkpartiet och Alliansen har höga ambitioner för förskolan. Regeringen har gjort omfattande satsningar och insatser för att göra förskolan ännu bättre. Det har skett i form av vidareutbildning av personalen, forskarutbildning, ny lärarutbildning. Sammantaget har dessa reformer gjort att vi snabbt kunnat se ett ökat söktryck till förskolläraryrket, vilket varit mycket välkommet eftersom bristen på väl utbildade förskollärare är en av de stora utmaningar vi står inför. Till det kommer naturligtvis behovet av karriärreformer och höjda löner även inom förskolesektorn.

Drygt 83 procent av alla 1–5-åringar går i förskolan i dag. Andelen barn i åldrarna 3–5 år som är inskrivna i förskolan fortsätter att öka och uppgick hösten 2012 till drygt 94 procent. Samma höst fanns det 90 600 årsarbetare i förskolan, en ökning med 1 700 jämfört med året innan. Trots att fler barn gick i förskolan jämfört med året innan var både den genomsnittliga barngruppens storlek och personaltätheten oförändrad. Den var oförändrad, trots att vi hade ett mycket större antal barn i verksamheten.

Till det kommer att det 2010 infördes en allmän avgiftsfri förskola även för treåringar. Alla barn ska erbjudas minst 525 timmar om året i förskolan från och med höstterminen det år de fyller tre. Det görs för att fler barn ska få tillgång till förskolan och för att ingen familj av ekonomiska skäl ska behöva avstå från att låta sina barn delta i verksamheten. Det är en viktig princip om man ser förskolan som barnets rätt och ett medel för att kompensera för olika förutsättningar i olika hem.

Både PISA- och Pirlundersökningarna visar att elever som gått i förskolan har bättre skolresultat än de som inte gjort det. Rätt till heltid i förskolan för alla barn, även för dem vilkas föräldrar är föräldralediga eller arbetslösa, är en fortsatt ambition för mig och Folkpartiet. Förskolan är som sagt till för barnen oavsett föräldrarnas sysselsättning.

Enligt skollagen ska kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader från det att vårdnadshavare anmält önskemål om det. Ett antal kommuner har som vi hört inte klarat detta. Skolinspektionen får därför tillsynsärenden och kan då besluta om vitesföreläggande gentemot kommunen. För närvarande bereds i Regeringskansliet ett ärende om nationell förskolegaranti, något som Folkpartiet har drivit och kommer att fortsätta att driva tills den finns på plats. Om kommunen inte klarar sitt åtagande ska familjen få ersättning för att kunna ordna barnomsorgen på egen hand.

Herr talman! Jag är skåning – det hörs på min diftong – och kan inte låta bli att lyfta fram Sveriges tredje stad, Malmö. Den är konstant växande och har en extremt ung befolkning. Malmö har, trots befolkningsprognoser som länge visat på en ökning av antalet barn i förskoleålder, inte byggt ut tillräckligt med platser. Det har pågått under många år, det är ingen ny tendens, och även i år byggs det färre platser än vad det faktiska behovet är.

I Radio Malmöhus kunde vi häromveckan höra arga föräldrar, ledsna föräldrar, uppgivna föräldrar, gråtande föräldrar, föräldrar som hade sagt upp sitt arbete för att de inte fick någon barnomsorg. Samtidigt har man i denna kommun, den tredje största i Sverige, en väldigt njugg inställning till privata alternativ, vilket hade kunnat vara en del av lösningen vad gäller antalet platser. Det hade också kunnat ge ökad valfrihet till föräldrar och barn.

Socialdemokraterna har styrt Malmö i 20 år i följd. De senaste mandatperioderna har de dessutom gjort det tillsammans med vapendragarna Vänsterpartiet och Miljöpartiet. De har alltså kunnat fatta precis vilka beslut de velat och har absolut ingenting att skylla på. Men uppenbarligen är de inte kapabla, och de är totalt ansvarlösa när det gäller en av kommunens grundläggande uppgifter, att ge omsorg och utbildning till barnen och ge föräldrarna möjligheter att verka där.

Malmö är ett tydligt exempel, herr talman, på hur Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förskole- och skolpolitik ser ut i realiteten, inte bara i vackert skrivna reservationer. Den är ett förödande slag mot alla barnfamiljer i Sverige, och jag hoppas att vi efter valet kan få till stånd en ändring även i Malmö.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Waltersson Grönvall (M).

Anf. 262 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Nu tar Tina Acketoft i så det smäller. Vissa saker bestämmer regeringen över och andra saker bestämmer kommunerna över. Ibland kan staten inte ha synpunkter på den kommunala verksamheten eftersom det är kommunen som bestämmer. Andra gånger kan nationella politiker ha synpunkter på den kommunala verksamheten.

Jag måste erkänna att jag inte känner till förutsättningarna i Malmö. Jag känner inte heller till förutsättningarna i Göteborg, men vi har en kamrat närvarande på Göteborgsbänken, och jag kan konstatera att Göteborg klarar platsgarantin. Det har de gjort det senaste året.

Man har bekymmer i Göteborg och Malmö därför att det är snabbt växande städer. Malmö är också en kraftigt segregerad stad med stora utmaningar. Det påverkar naturligtvis prioriteringar som man måste göra i kommunalpolitiken och den kommunala verksamheten. Men det är inget försvar för att platsgarantin inte fungerar i de städerna eller i andra städer.

Jag kan ta Örebro som exempel. I Örebro har kommunledningen tillskapat 1 000 nya förskoleplatser under bara några år. Det beror på att Örebro växer oerhört snabbt. Man har klarat det. Det görs enorma ansträngningar just i de växande städerna. Men det kan finnas många faktorer som gör att man inte klarar platsgarantin.

Platsgarantin gäller. Det är vårt besked från Socialdemokraterna nationellt. Fungerar den inte ska den förtydligas ytterligare. Vi får vänta och se vad propositionen innehåller. Sedan kan vi ta den diskussionen.

Anf. 263 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Vi har 290 kommuner i Sverige, så vi kan stå och bolla kommuner mellan oss hur vi vill, Håkan Bergman. Faktum är att platsgarantin inte har fungerat i Malmö på många år. Vi har haft en konstant befolkningsökning i Malmö. Den är lätt att förutse, eftersom den har sett likadan ut under lång tid. Trots detta har vi gråtande föräldrar, ledsna föräldrar, arga föräldrar, föräldrar som har sagt upp sig på arbetet för att de inte får barnomsorg – i en kommun som har varit styrd av socialdemokrater i 20 år, den senaste perioden med god hjälp av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Det är klart att jag är upprörd när jag ser på detta förfall i en kommun som skulle kunna ha en så oändlig potential. Håkan Bergman säger att det är den kraftiga segregationen som är problemet. Men det har sett likadant ut i Malmö de senaste 20 åren. Den socialdemokratiska ledningen har inte förmått råda någon som helst bot på detta.

Jag kan åter hälsa Håkan Bergman att det är jättefint med platsgaranti och att vi verkligen hoppas att vi får den på plats. Dessutom har vi nu ett lagkrav som ska skrivas in om att resursfördelningen ska ske på ett bättre sätt än vad som varit fallet. Resursfördelning och platsgaranti är jättebra, men till syvende och sist borde kommunen ha tagit itu med detta för 20 år sedan.

Anf. 264 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Min och vår uppfattning är att alla kommuner som inte klarar platsgarantin borde göra stora ansträngningar för att klara den. Det gäller oavsett vilken majoritet som styr kommunen. Platsgarantin gäller. Där den inte gäller ska den påtalas och förtydligas. Det finns redan i dag, som Tina Acketoft själv sade, möjligheter att utfärda sanktioner mot kommuner i detta sammanhang.

Men jag tror att man ska ha en utgångspunkt klar för sig, även i den debatt som eventuellt kommer om en proposition kring platsgarantin: Det finns inte någon kommun i Sverige som inte försöker klara platsgarantin. Det är min uppfattning. Jag tror inte att det sitter kommunalpolitiker runt om i Sverige och säger att de struntar i detta. I varje fall där man inte klarar platsgarantin finns det säkert flera olika anledningar till att så inte är fallet. Jag tror inte att man medvetet prioriterar bort att erbjuda förskoleplatser till familjer som är i behov av det, och jag tror att de kommunalpolitiker vi har är ganska kloka och ser vad det är man behöver göra.

Men det kan variera mellan kommuner. Det kan finnas överklaganden som gör att man inte kan bygga. Det kan ske en snabb befolkningstillväxt. Det kan finnas andra utmaningar som kommunen möter och som gör att man kanske inte har de resurser som behövs.

Vårt besked är att platsgarantin gäller och att den behöver förtydligas. Vi får se vad en eventuell proposition innehåller när den kommer och ta ställning till den då.

Anf. 265 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Håkan Bergman räknade upp en mängd ursäkter för att vissa inte lever upp till platsgarantin, samtidigt som han säger att alla borde leva upp till den. Jag tror att det är precis detta som är problemet. När det väl kommer till kritan och Malmö ska prioritera i sin kassa går inte pengarna till förskoleplatser. Det är uppenbart. Det är därför vi har gråtande föräldrar och föräldrar som blivit tvungna att säga upp sig från arbetet. När det väl kommer till kritan prioriterar inte Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i Malmö barnfamiljerna.

Anf. 266 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Jag börjar med det formella och kanske också lite tråkiga. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motioner och reservationer.

Precis som vi har kunnat höra från mina två allianskolleger är förskolan den första viktiga grundstenen i det livslånga lärandet. Det engagemang som både Tina Acketoft och Camilla Waltersson Grönvall visat går inte att missta sig på. Det här är en fråga som engagerar oss och alliansregeringen på allra bästa sätt.

Den svenska förskolan är något att vara stolt över. När Karin Söder var socialminister på 70- och 80-talet byggde man ut barnomsorgen i Sverige, framför allt för barnens möjligheter, men givetvis också för föräldrarnas möjligheter att delta i arbetslivet. Valfriheten var en viktig fråga då, precis som i dag.

Jag vill gå ett par decennier bakåt i tiden och ge lite av min egen personliga erfarenhet. Till de tillfällen som man som förälder minns allra klarast hör kanske det första besöket på förskolan. Jag minns hur förskolläraren besökte oss i vårt hem och pratade med oss om det viktigaste vi hade, nämligen dottern. Jag minns hur man så professionellt arbetade med det pedagogiska ansvaret, men också omsorgen och tryggheten. Jag kan alltid minnas Kristina och Ritva och deras knän som fanns när någon hade slagit sig, men också sångstunderna och alla andra olika delar som på olika sätt format en. Det var verksamheter som var viktiga då på Backsippans förskola i Skultorp och som är det ännu i dag. Jag vet också att det finns ganska många kvar som fortfarande arbetar och trivs bra i den verksamheten.

Det är så viktigt att den där helheten finns för att stimulera utveckling och lärande i en trygg miljö. Centerpartiet och alliansregeringen har gjort ett stort antal saker också för den första delen av utbildningskedjan, till exempel kompetensutveckling av förskollärare, det så kallade Förskollärarlyftet, där även barnskötare och förskolechefer varit en del, översynen av läroplanen med ett förstärkt pedagogiskt uppdrag, skollagen, som väldigt tydligt markerar det första steget och hur viktig förskolan är, och forskarskolor för förskollärare. Det finns en ganska lång rad saker som man gjort för att stärka kvaliteten.

Herr talman! Det finns såklart också ett stort antal utmaningar. Barn i behov av särskilt stöd har redan nämnts i debatten vid flera olika tillfällen. Man har satsat på kompetensutveckling för förskollärare för att både upptäcka barn i behov av särskilt stöd och ge verktyg att möta det särskilda behovet.

En annan del som lyfts fram handlar om jämställdhet. Vi har en utmaning: att locka fler män att vilja arbeta i den svenska förskolan. Men det handlar också om arbetet tillsammans med barnen, om att ge flickor och pojkar samma möjligheter.

Den stora snackisen har blivit: Hjälp – man tar bort taket för barngrupper storlek! Men lyssna på vad det heter, nämligen allmänna råd för ökad måloppfyllelse. Man trycker än hårdare på behovet av att göra barnkonsekvensanalyser, att inte fastna i kvantitativa mått där man räknar antalet barn utan titta på ett antal olika aspekter som främjar kvalitet.

Kompetensförsörjningen är en annan utmaning. Det är klart att det känns förtroendeingivande att intresset för förskollärarytbildningar på några år har ökat med 90 procent. Man ser arbete i förskolan som en framtida yrkesmöjlighet som man också ser fram emot. Det är bra.

Jag gjorde för ett par månader sedan ett besök i en förskola. Jag har inte kallat det för en förskoleresa, Camilla Waltersson Grönvall, men det var däremot en skolresa där förskolan ingick som en viktig del. Jag besökte en förskola i Skaraborg, som är min valkrets. Jag hade ett möte med förskolechefen. Jag träffade förskollärare som är ansvariga för det pedagogiska utvecklingsarbetet i verksamheten.

Ett viktigt medskick var den goda kvalitet och det fantastiskt genomarbetade arbetssätt man hade från både ledningens och pedagogernas sida men också: Sluta tala om barngruppernas storlek. Låt oss tala om det viktiga, som är kvaliteten.

Jag tycker att det är bra att det är borttaget ur de allmänna råden. Barn är olika. Därför är, som vi talat om tidigare i debatten, en resursfördelning som utgår från barns behov oerhört viktig att arbeta med. Den flexibilitet, utvecklingskraft och anda som jag mötte på den förskolan är något som jag bär med mig som en kraftkälla som ger inspiration för att angripa och jobba vidare med de utmaningar som vi ser och de problemställningar vi fortsatt kan se.

Jag kan också uppleva – och nu kanske det låter lite hårt – att det ibland klagas på ett ibland obefogat sätt och att man talar om sin egen verksamhet som om det vore barnpassning. Det är oerhört viktigt att vi kan lyfta fram alla de goda exemplen. Det finns så många med god kvalitet som har ett helt annat synsätt.

Herr talman! Låt mig till sist tala som värdegrundsarbetet i förskolan och demokratiuppdraget, som är en viktig del. Jag skulle vilja läsa upp hur man arbetar på Rosenhaga förskola, för jag har sett det i verksamheten. Jag tycker att orden är väldigt viktiga, och jag vet att det stämmer med verksamheten.

Man säger: ”Rosenhaga förskola arbetar utifrån barns glädje och reflektion över sitt eget och andras lärande där demokrati är det viktigaste arbetsområdet och utövas på ett sådant sätt att lärandet och lyssnandet vidgar våra perspektiv. Vi arbetar utifrån barnkonventionens intentioner där förskolans barnråd är ett viktigt redskap i demokratins anda. Förskolan strävar efter en jämställd vardag där allas intressen ska höras och respekteras. Vi vill synliggöra barnen i samhället och också vara en kulturell och social mötesplats i samtidens/framtidens förskola.”

Med de orden vill jag tacka för debatten där vi på olika sätt från allianspartierna, också Centerpartiet, har visat på behovet av en god kvalitet i förskolan och alla barns möjligheter till utveckling.

I detta anförande instämde Camilla Waltersson Grönvall (M).

Anf. 267 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Vi är mycket stolta över vår förskola i Sverige. Vi är stolta över våra professionella pedagoger och vår svenska modell. Andra länder tittar avundsjukt på det svenska konceptet, och vår förskolemodell har blivit en svensk exportprodukt.

När föräldrar hör av sig till mig om förskolan får jag höra två saker: dels stolthet och beröm över våra kunniga och engagerade förskollärare, dels en oro över att barngrupperna blir större. Föräldrarna är alltså nöjda med den personal som jobbar med barnen, men de tycker att det är för få i relation till antal barn.

Ingen vill nödvändigtvis ha stora barngrupper. Det vill inte föräldrarna, inte pedagogerna, inte barnläkarna och inte heller vi politiker. Med all respekt för mina allianskolleger vill jag peka på forskning och erfarenhet som visar att barn mår bäst i små sammanhang. Det gäller speciellt de yngsta barnen som har svårare att hantera större grupper och som är i en utvecklingsfas där de är i stort behov av anknytning.

Herr talman! Jag kan notera att många talar om mindre barngrupper. Men jag ser och hör inte många förslag om hur det skulle gå till. Därför tänker jag lyfta fram Kristdemokraternas förslag. Det är en modell där föräldrar, stat och kommun tillsammans gör mindre barngrupper möjliga.

Förslaget är att lagen ändras så att de kommuner som är beredda att minska barngruppers storlek får rätt att höja maxtaxan. För varje krona som föräldrar betalar i höjd maxtaxa bidrar kommunerna själva med en krona och staten med två kronor. Men ingen kommun ska få rätt att höja maxtaxan om de inte dels har en konkret plan för hur småbarnsgruppernas storlek ska minskas, dels är beredda att satsa egna resurser.

Alla föräldrar som bidrar genom en höjd avgift ska ha en garanti att deras avgiftspengar, tillsammans med kommunernas och statens satsning, används just till att minska barngrupperna. De ska kunna se resultat. Detta är ett kristdemokratiskt förslag som lanserades under Almedalsveckan förra året. Det är viktigt att tala om hur vi tänker genomföra förslagen om mindre barngrupper om vi anser att det är viktigt.

Herr talman! Vi vill också från Kristdemokraternas håll införa en skyldighet för kommuner att sätta ett maxtak för barngruppers storlek. Kommunerna bör, precis som i dag, fortsatt besluta om gruppernas storlek utifrån vad som är lämpligt med hänsyn till de lokala förhållandena, precis som Ulrika Carlsson just påpekade. Men det skulle vara av stort värde om det fanns ett krav på kommunen att fatta ett politiskt beslut om ett tak för barngruppernas storlek. Det skulle öka transparensen och nödvändigheten av att följa upp och utvärdera den samlade effekten av olika beslut som berör kvaliteten i förskolan.

Maxtaket bör baseras på rekommendationerna i Skolverkets allmänna råd men självklart ta hänsyn till att max inte alltid är det optimala. Varje enskilt barns förutsättningar och behov av trygghet måste vara utgångspunkten. Att kommunerna inte levt upp till Skolverkets rekommendationer är inte skäl att ge upp kampen om att barngrupperna kan bli mindre, speciellt för de yngsta barnen.

Herr talman! Vi kristdemokrater betonar alltid föräldrarnas roll i barnets utveckling och liv. Därför är det viktigt att det finns valfrihet och olika lösningar när det kommer till omsorg för de minsta barnen. Det är viktigt att familjens behov, och självfallet främst barnets behov, styr föräldrarnas val av omsorg för sina barn.

Familjedaghemmen, i dagligt tal kallade dagmammor, innebär att barnomsorgen är i dagbarnvårdarens eget hem. Dagbarnvårdare har olika bakgrund, en del har arbetat länge med barnomsorg och andra har tidigare arbetat i förskolan. Som dagbarnvårdare kan man vara anställd av kommunen eller ha ett eget företag.

Familjedaghemmen erbjuder mindre barngrupper i en hemmiljö. För många barn och föräldrar innebär detta en särskild trygghet och ett lugn som är svårt att få inom förskolan. Av naturliga skäl blir det också en person som barnet anknyter till, och barnet får därmed färre vuxna eller andra relationer att hantera. För många barn kan detta vara ett positivt alternativ, särskilt för de allra yngsta.

Trots införandet av barnomsorgspeng och fri etableringsrätt ger dagens regelverk stort utrymme för kommunerna att på olika sätt förhindra verksamhet som föräldrarna egentligen efterfrågar. Barnomsorgspengen

har heller inte marknadsförts, vilket gör att det är få föräldrar som känner till vilka möjligheter som verkligen finns.

Det finns i dag en tendens att kommunerna prioriterar förskoleverksamheten framför den pedagogiska omsorgen, vilket gör att familjedaghemmen minskar samtidigt som barngrupperna i förskolan blir allt större.

Herr talman! Barnen är det viktigaste vi har. Barn är olika, föräldrar är olika, och beslutet om vilken omsorg barnen ska ha ska ligga hos föräldrarna och inte hos staten. Ökad valfrihet inom barnomsorgen och en kontinuerlig förbättring av kvaliteten i förskolan är kristdemokratisk politik. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 268 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar så väldigt mycket för det KD sade om max-taket. Där har vi samma inställning, så tack! Den där pengan får ni däremot behålla.

Men det jag egentligen gick upp för är en kort sammanfattning. Något som har oroat mig hela kvällen när jag har lyssnat på Alliansens fyra företrädare är att ingen av dem har nämnt ordet lek. Det tycker jag är oroande, för det handlar om förskola.

Om man tittar på förskolelitteratur, antingen det är forskning eller annan litteratur, är leken alltid i centrum. Det är leken som berikar barnen, det är leken som utvecklar barnen och det är leken som är det viktiga i förskolan. Det oroar mig väldigt mycket att den inte tas som det naturligt centrala när man pratar förskola inom Alliansen.

Anf. 269 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Det är trevligt att Agneta Luttröpp gillar våra förslag. Sedan tycker jag kanske – som jag förklarade förut – att det är viktigt att man visar på vilket sätt man tänker finansiera minskade barngrupper.

Jag noterar att Socialdemokraterna har en motion om minskade barngrupper men inte säger något om hur de tänker finansiera det. Där har vi visat hur det verkligen går att genomföra, och det tycker jag är viktigt.

Sedan kanske det inte är rätt att ta replik på Kristdemokraterna när det gäller omsorg och lekbiten i förskolan. Vi har alltid betonat att förskolan aldrig får bli skola för de minsta, utan att de små barnen är i behov av omsorg och olika lösningar. Leken är naturligtvis en central del i barnens utveckling, och den ska prägla tiden i förskolan.

Jag vet inte riktigt varför Agneta tar replik på mig när det gäller innehållet i förskolan och att det bara ska vara pedagogisk inriktning på den verksamheten. Om det är några som betonar omsorgsbiten och att det inte får vara skola för de minsta så är det Kristdemokraterna.

Anf. 270 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag replikerar på dig, Annika Eclund, är helt enkelt att du är sist. Jag ville säga att jag inte hörde om detta från någon. Det hade inte varit samma sak om jag hade gjort det efter en enda talare, utan jag ville ha hela sammanhanget.

Jag deltog för några år sedan i ett EU-projekt med fem länder. Det handlade om förskola i olika länder, bland annat Ungern, Frankrike och Tyskland. Vi besökte förskolor där, och de besökte några förskolor i

Sverige. Det som alla betonade och mindes från sina besök i Sverige var leken.

Det är därför detta oroar mig. Jag säger inte att det är fel, men man pratar väldigt mycket om att vi ska ha in mer Na, och vi ska ha in mer av det och mer av det. Men var är leken? Omsorg är ett ord, men det handlar om lek, inte omsorg. Lek och omsorg är inte samma sak, inte alls.

Jag är också rädd, och jag är glad att vi delar detta. Förskoleklassen blev väldigt kritiserad av Skolverket när den kom, för man ville att förskolan skulle lära skolan. Nu blev den alltför skolifierad, precis som KD säger. Det är en oro som jag delar helt och fullt. Jag är rädd att det blir för mycket fokus på det som inte är lek.

Anf. 271 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Det låter som att vi är ganska överens. Jag tycker att vi ska ha ögonen på detta när vi har förslag om obligatorisk förskoleklass som så småningom ska bli årskurs 1. Det får inte hela tiden riktas mot att de mindre barnen ska in i en fälla av endast pedagogisk verksamhet, utan här handlar det om pedagogisk verksamhet, stora omsorgsbehov, anknytning och lek. Där är vi överens.

Sedan får jag tacka för att Agneta tog replik på mig så att jag fick sista ordet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 februari.)

12 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2013/14:85 Elnätsföretagens intäktsramar

Skrivelse

2013/14:87 Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor

Redogörelser

2013/14:RR1 Riksrevisionens redogörelse om Riksrevisionens årsredovisning för 2013

2013/14:VPN1 Verksamhetsredogörelse Valprovsningsnämnden 2013

EU-dokument

KOM(2014) 40 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om rapportering och öppenhet om och insyn i transaktioner för värdepappersfinansiering

KOM(2014) 43 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om strukturella åtgärder för att förbättra motståndskraften hos EU:s kreditinstitut

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 februari

2013/14:292 Förrehabilitering

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2013/14:293 E20

av *Monica Green* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

14 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 19 februari

2013/14:430 Situationen i Långshyttan

av *Peter Hultqvist* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 19 februari

2013/14:407 Pant på bilar

av *Helena Leander* (MP)

till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:408 Regeringen och bankernas etik

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

**2013/14:409 Ansvar för vad vid samhällsomvandlingen i Malmfäl-
ten**

av *Karin Åström* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2013/14:410 Nedläggning av lantmäterikontoret i Årjäng

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

**2013/14:411 Näringsdepartementets insatser med statliga investe-
ringspengar**

av *Jennie Nilsson* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2013/14:412 Skrotbilar

av *Hans Olsson* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:413 Utflaggningen av färjetrafiken

av *Christina Oskarsson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:415 Åtgärder mot droger

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2013/14:418 Överklaganden och LOU

av *Håkan Bergman* (S)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2013/14:419 Varannan damernas i bolagsstyrelser

av *Hannah Bergstedt* (S)

till statsrådet Maria Arnholm (FP)

2013/14:420 Köp av ryskt kärnbränsle

av *Lars Eriksson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:421 Körkort för vattenskotrar

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:422 Teknikämnet i skolan

av *Peter Persson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:423 Hög ungdomsarbetslöshet i Fagersta

av *Anna Wallén* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:424 Långshyttan

av *Lena Olsson* (V)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

16 § Kammaren åtskildes kl. 22.35.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 1 § anf. 13 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 1 § anf. 52 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 1 § anf. 129 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 167 (delvis),

av talmannen därefter till och med 9 § anf. 204 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 240 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Eva-Lena Ekman

Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN.....	1
1 § Utrikespolitisk debatt	1
Anf. 2 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	1
Anf. 3 URBAN AHLIN (S).....	9
Anf. 4 BODIL CEBALLOS (MP).....	12
Anf. 5 JULIA KRONLID (SD)	16
Anf. 6 HANS LINDE (V)	19
Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	22
Anf. 8 URBAN AHLIN (S).....	24
Anf. 9 BODIL CEBALLOS (MP).....	26
Anf. 10 JULIA KRONLID (SD)	28
Anf. 11 HANS LINDE (V).....	29
Anf. 12 FREDRIK MALM (FP)	31
Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C).....	33
Anf. 14 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	34
Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	35
Anf. 16 URBAN AHLIN (S).....	36
Anf. 17 BODIL CEBALLOS (MP).....	37
Anf. 18 JULIA KRONLID (SD)	37
Anf. 19 HANS LINDE (V).....	38
Anf. 20 FREDRIK MALM (FP)	38
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C).....	39
Anf. 22 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	39
Anf. 23 SOFIA ARKELSTEN (M).....	40
Anf. 24 CARINA HÄGG (S)	41
Anf. 25 FREDRIK MALM (FP) replik	43
Anf. 26 CARINA HÄGG (S) replik	43
Anf. 27 FREDRIK MALM (FP) replik	43
Anf. 28 CARINA HÄGG (S) replik	44
Anf. 29 CHRISTIAN HOLM (M) replik	44
Anf. 30 CARINA HÄGG (S) replik	44
Anf. 31 CHRISTIAN HOLM (M) replik	45
Anf. 32 CARINA HÄGG (S) replik	45
Anf. 33 TREDJE VICE TALMANNEN	46
Anf. 34 VALTER MUTT (MP)	46
Anf. 35 FREDRIK MALM (FP) replik	47
Anf. 36 VALTER MUTT (MP) replik	48
Anf. 37 FREDRIK MALM (FP) replik	48
Anf. 38 VALTER MUTT (MP) replik	49
Anf. 39 CHRISTER WINBÄCK (FP).....	49
Anf. 40 JOHNNY SKALIN (SD).....	51
Anf. 41 FREDRIK MALM (FP) replik	52
Anf. 42 JOHNNY SKALIN (SD) replik	53
Anf. 43 FREDRIK MALM (FP) replik	53
Anf. 44 JOHNNY SKALIN (SD) replik	54

Anf. 45 BÖRJE VESTLUND (S) replik	54
Anf. 46 JOHNNY SKALIN (SD) replik	54
Anf. 47 BÖRJE VESTLUND (S) replik	54
Anf. 48 JOHNNY SKALIN (SD) replik	55
Anf. 49 HANS WALLMARK (M) replik	55
Anf. 50 JOHNNY SKALIN (SD) replik	55
Anf. 51 HANS WALLMARK (M) replik	56
Anf. 52 JOHNNY SKALIN (SD) replik	56
Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	56
Anf. 54 JOHNNY SKALIN (SD) replik	57
Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	57
Anf. 56 JOHNNY SKALIN (SD) replik	57
Anf. 57 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	58
Anf. 58 HANS WALLMARK (M) replik	59
Anf. 59 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	60
Anf. 60 HANS WALLMARK (M) replik	60
Anf. 61 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	60
Anf. 62 FREDRIK MALM (FP) replik	61
Anf. 63 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	61
Anf. 64 FREDRIK MALM (FP) replik	61
Anf. 65 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	62
Anf. 66 CHRISTIAN HOLM (M) replik	62
Anf. 67 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	62
Anf. 68 CHRISTIAN HOLM (M) replik	63
Anf. 69 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	63
Anf. 70 JULIA KRONLID (SD) replik	64
Anf. 71 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	64
Anf. 72 JULIA KRONLID (SD) replik	64
Anf. 73 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	65
Anf. 74 ROBERT HALEF (KD)	65
Anf. 75 TOMMY WAIDELICH (S) replik	66
Anf. 76 ROBERT HALEF (KD) replik	67
Anf. 77 TOMMY WAIDELICH (S) replik	67
Anf. 78 ROBERT HALEF (KD) replik	67
Anf. 79 KARIN ÅSTRÖM (S)	67
Anf. 80 CHRISTIAN HOLM (M) replik	69
Anf. 81 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	69
Anf. 82 CHRISTIAN HOLM (M) replik	69
Anf. 83 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	70
Anf. 84 HANS WALLMARK (M) replik	70
Anf. 85 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	70
Anf. 86 HANS WALLMARK (M) replik	70
Anf. 87 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	71
Anf. 88 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	71
Anf. 89 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	71
Anf. 90 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	72
Anf. 91 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	72

Anf. 92	WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (M)	72	Prot. 2013/14:70
Anf. 93	PETER RÅDBERG (MP)	73	19 februari
Anf. 94	FREDRIK MALM (FP) replik	75	
Anf. 95	PETER RÅDBERG (MP) replik	75	
Anf. 96	FREDRIK MALM (FP) replik	76	
Anf. 97	PETER RÅDBERG (MP) replik	76	
Anf. 98	ISMAIL KAMIL (FP)	76	
Anf. 99	KENT EKEROTH (SD)	78	
Anf. 100	FREDRIK MALM (FP) replik	79	
Anf. 101	KENT EKEROTH (SD) replik	80	
Anf. 102	FREDRIK MALM (FP) replik	80	
Anf. 103	KENT EKEROTH (SD) replik	81	
Anf. 104	CHRISTIAN HOLM (M) replik	81	
Anf. 105	KENT EKEROTH (SD) replik	81	
Anf. 106	CHRISTIAN HOLM (M) replik	82	
Anf. 107	KENT EKEROTH (SD) replik	82	
Anf. 108	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	82	
Anf. 109	KENT EKEROTH (SD) replik	83	
Anf. 110	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	83	
Anf. 111	KENT EKEROTH (SD) replik	83	
Anf. 112	ULRIK NILSSON (M) replik	84	
Anf. 113	KENT EKEROTH (SD) replik	84	
Anf. 114	ULRIK NILSSON (M) replik	84	
Anf. 115	KENT EKEROTH (SD) replik	85	
Anf. 116	JACOB JOHNSON (V)	85	
Anf. 117	CHRISTIAN HOLM (M) replik	87	
Anf. 118	JACOB JOHNSON (V) replik	87	
Anf. 119	CHRISTIAN HOLM (M) replik	87	
Anf. 120	JACOB JOHNSON (V) replik	87	
Anf. 121	ANNELIE ENOCHSON (KD)	88	
Anf. 122	CHRISTIAN HOLM (M)	89	
Anf. 123	JAN LINDHOLM (MP)	91	
Anf. 124	AMINEH KAKABAVEH (V)	92	
Anf. 125	CHRISTIAN HOLM (M) replik	93	
Anf. 126	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	94	
Anf. 127	CHRISTIAN HOLM (M) replik	94	
Anf. 128	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	94	
Anf. 129	MATS JOHANSSON (M)	95	
Anf. 130	CARINA HÄGG (S) replik	96	
Anf. 131	MATS JOHANSSON (M) replik	96	
Anf. 132	OLLE THORELL (S)	96	
Anf. 133	CHRISTIAN HOLM (M) replik	98	
Anf. 134	OLLE THORELL (S) replik	98	
Anf. 135	CHRISTIAN HOLM (M) replik	99	
Anf. 136	OLLE THORELL (S) replik	99	
Anf. 137	ULRIK NILSSON (M)	99	
Anf. 138	OLLE THORELL (S) replik	101	
Anf. 139	ULRIK NILSSON (M) replik	101	
Anf. 140	OLLE THORELL (S) replik	101	

Anf. 141	ULRIK NILSSON (M) replik	102
Anf. 142	KENNETH G FORSLUND (S)	102
Anf. 143	CHRISTIAN HOLM (M) replik	103
Anf. 144	KENNETH G FORSLUND (S) replik.....	104
Anf. 145	CHRISTIAN HOLM (M) replik	104
Anf. 146	KENNETH G FORSLUND (S) replik.....	104
Anf. 147	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	105
Anf. 148	DÉSIRÉE LILJEVALL (S).....	106
Anf. 149	HANS WALLMARK (M) replik	107
Anf. 150	DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik	108
Anf. 151	HANS WALLMARK (M) replik	108
Anf. 152	DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik	108
Anf. 153	KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	109
Anf. 154	HANS WALLMARK (M)	109
Anf. 155	OLLE THORELL (S) replik	111
Anf. 156	HANS WALLMARK (M) replik	111
Anf. 157	OLLE THORELL (S) replik	112
Anf. 158	HANS WALLMARK (M) replik	112
Anf. 159	KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik.....	112
Anf. 160	HANS WALLMARK (M) replik	112
Anf. 161	KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik.....	113
Anf. 162	HANS WALLMARK (M) replik	113
2 §	Avsägelse.....	113
3 §	Anmälan om kompletteringsval	114
4 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	114
5 §	Anmälan om faktapromemorior	115
6 §	Ärenden för hänvisning till utskott	115
7 §	Ärenden för förnyad bordläggning	115
8 §	Offentlig upphandling	116
	Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU27	116
Anf. 163	MARIE NORDÉN (S)	116
Anf. 164	PER BOLUND (MP)	118
Anf. 165	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	122
Anf. 166	ULLA ANDERSSON (V).....	123
Anf. 167	LOTTA OLSSON (M).....	126
Anf. 168	MARIE NORDÉN (S) replik	129
Anf. 169	LOTTA OLSSON (M) replik.....	129
Anf. 170	MARIE NORDÉN (S) replik	130
Anf. 171	LOTTA OLSSON (M) replik.....	130
Anf. 172	ULLA ANDERSSON (V) replik	131
Anf. 173	LOTTA OLSSON (M) replik.....	131
Anf. 174	ULLA ANDERSSON (V) replik	131
Anf. 175	LOTTA OLSSON (M) replik.....	132
Anf. 176	PER ÅSLING (C)	132
Anf. 177	ANDERS SELLSTRÖM (KD).....	134
Anf. 178	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	137
Anf. 179	ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik.....	137
Anf. 180	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	138

Anf. 181	ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	138
Anf. 182	PER BOLUND (MP) replik	139
Anf. 183	ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	139
Anf. 184	PER BOLUND (MP) replik	140
Anf. 185	ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	140
	(Beslut skulle fattas den 20 februari.).....	141
9 §	Ändringar i djurskyddslagen.....	141
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU14	141
Anf. 186	SARA KARLSSON (S)	141
Anf. 187	HELENA LEANDER (MP).....	143
Anf. 188	JOSEF FRANSSON (SD)	145
Anf. 189	JENS HOLM (V).....	146
Anf. 190	GUSTAV SCHYLLERT (M).....	148
Anf. 191	JENS HOLM (V) replik	150
Anf. 192	GUSTAV SCHYLLERT (M) replik	150
Anf. 193	JENS HOLM (V) replik	151
Anf. 194	GUSTAV SCHYLLERT (M) replik	151
Anf. 195	ANITA BRODÉN (FP).....	152
Anf. 196	HELENA LEANDER (MP) replik.....	154
Anf. 197	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	154
Anf. 198	HELENA LEANDER (MP) replik.....	155
Anf. 199	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	155
Anf. 200	JENS HOLM (V) replik	156
Anf. 201	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	156
Anf. 202	JENS HOLM (V) replik	157
Anf. 203	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	157
Anf. 204	ROGER TIEFENSEE (C)	157
Anf. 205	JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	159
Anf. 206	ROGER TIEFENSEE (C) replik	160
Anf. 207	JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	160
Anf. 208	ROGER TIEFENSEE (C) replik	160
Anf. 209	JENS HOLM (V) replik	160
Anf. 210	ROGER TIEFENSEE (C) replik	161
Anf. 211	JENS HOLM (V) replik	161
Anf. 212	ROGER TIEFENSEE (C) replik	162
Anf. 213	IRENE OSKARSSON (KD)	162
Anf. 214	HELENA LEANDER (MP) replik.....	164
Anf. 215	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	164
Anf. 216	HELENA LEANDER (MP) replik.....	164
Anf. 217	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	164
	(Beslut skulle fattas den 20 februari.).....	164
10 §	Skogspolitik	165
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU12	165
Anf. 218	KRISTINA NILSSON (S).....	165
Anf. 219	HELENA LEANDER (MP).....	167
Anf. 220	JENS HOLM (V).....	170
Anf. 221	JOHAN HULTBERG (M)	171
Anf. 222	JENS HOLM (V) replik	173

Anf. 223	JOHAN HULTBERG (M) replik	174
Anf. 224	JENS HOLM (V) replik	174
Anf. 225	JOHAN HULTBERG (M) replik	175
Anf. 226	KRISTINA NILSSON (S) replik	175
Anf. 227	JOHAN HULTBERG (M) replik	176
Anf. 228	KRISTINA NILSSON (S) replik	176
Anf. 229	JOHAN HULTBERG (M) replik	176
Anf. 230	HELENA LEANDER (MP) replik	177
Anf. 231	JOHAN HULTBERG (M) replik	177
Anf. 232	HELENA LEANDER (MP) replik	178
Anf. 233	JOHAN HULTBERG (M) replik	178
Anf. 234	ANITA BRODÉN (FP)	179
Anf. 235	ROGER TIEFENSEE (C)	180
Anf. 236	JENS HOLM (V) replik	183
Anf. 237	ROGER TIEFENSEE (C) replik	184
Anf. 238	JENS HOLM (V) replik	184
Anf. 239	ROGER TIEFENSEE (C) replik	185
Anf. 240	JOSEF FRANSSON (SD)	185
Anf. 241	JENS HOLM (V) replik	187
Anf. 242	JOSEF FRANSSON (SD) replik	188
Anf. 243	JENS HOLM (V) replik	188
Anf. 244	JOSEF FRANSSON (SD) replik	189
Anf. 245	ROGER TIEFENSEE (C) replik	189
Anf. 246	JOSEF FRANSSON (SD) replik	190
Anf. 247	ROGER TIEFENSEE (C) replik	190
Anf. 248	JOSEF FRANSSON (SD) replik	190
Anf. 249	IRENE OSKARSSON (KD)	191
	(Beslut skulle fattas den 20 februari.)	193
11 §	Förskolan	193
	Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU9	193
Anf. 250	HÅKAN BERGMAN (S)	193
Anf. 251	AGNETA LUTTROPP (MP)	195
Anf. 252	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	196
Anf. 253	HÅKAN BERGMAN (S) replik	199
Anf. 254	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	199
Anf. 255	HÅKAN BERGMAN (S) replik	200
Anf. 256	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	200
Anf. 257	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	200
Anf. 258	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	201
Anf. 259	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	201
Anf. 260	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	202
Anf. 261	TINA ACKETOFT (FP)	202
Anf. 262	HÅKAN BERGMAN (S) replik	204
Anf. 263	TINA ACKETOFT (FP) replik	204
Anf. 264	HÅKAN BERGMAN (S) replik	205

Anf. 265 TINA ACKETOFT (FP) replik	205	Prot. 2013/14:70
Anf. 266 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	205	19 februari
Anf. 267 ANNIKA ECLUND (KD).....	207	<hr/>
Anf. 268 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	209	
Anf. 269 ANNIKA ECLUND (KD) replik	209	
Anf. 270 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	209	
Anf. 271 ANNIKA ECLUND (KD) replik	210	
(Beslut skulle fattas den 20 februari.).....	210	
12 § Bordläggning.....	210	
13 § Anmälan om interpellationer.....	211	
14 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	211	
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	211	
16 § Kammaren åtskildes kl. 22.35.....	212	

Prot. 2013/14:70
19 februari

Tryck: Elanders, Vällingby 2014